Rhaglen Gyflawn

Gwasanaethau Democrataidd
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Dyddiad ac Amser

10.00 y.b., DYDD IAU, 26AIN IONAWR, 2023

Lleoliad

Cyfarfod Rhithiol

*** NODER ***

***I gael mynediad cyhoeddus i'r cyfarfod, cysylltwch â ni**

Pwynt Cyswllt

Lowri Haf Evans

01286 679878

Lowrihafevans@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd 20 Ionawr 2023)

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

AELODAETH (18)

Plaid Cymru (8)

Y Cynghorwyr

Menna Baines
Meryl Roberts
Huw Rowlands
Jina Gwyrfai
Medwyn Hughes
Sedd Wag
Elfed Wyn ap Elwyn
Paul John Rowlinson

Annibynnol (4)

Y Cynghorwyr

Angela Russell
Rob Triggs
Richard Glyn Roberts
Sedd wag

Aelodau Lleyg (6)

Hywel Eifion Jones
Mrs Clare Hitchcock
Mr Elwyn Rhys Parry
Mrs Sharon Warnes

Sedd Wag

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I dderbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol

3. MATERION BRYS

Nodi unrhyw eitemau sy’n fater brys ym marn y cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION 5 - 12

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod o’r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 17 Tachwedd 2022 fel rhai cywir

5. CYFRIFON TERFYNOL AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2022 A'R ARCHWILIAD PERTHNASOL 13 - 156

Cyflwynir:

- Datganiad o’r Cyfrifon ôl-Archwiliad;
- Adroddiad ‘ISA260’ Archwilio Cymru
- Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1)

I ystyried a chymeradwyo’r wybodaeth cyn awdurdodi’r Cadeirydd i ardystio’r llythyr

6. CYLLIDEB REFENIW 2022/23 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2022 157 - 180

I dderbyn y wybodaeth, ystyried risgiau sy’n deillio o’r tafluniadau gwariant yn erbyn y gyllideb, a chraffu penderfyniadau’r Cabinet yng nghyswllt rheoli cyllidebau’r Cyngor a’i adrannau

7. RHAGLEN GYFALAF 2022/23 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2022 181 - 191

I dderbyn y wybodaeth, ystyried y risgiau ynglŷn â’r Rhaglen Gyfalaf, a chraffu penderfyniadau’r Cabinet

8. TROSOLWG ARBEDION: ADRODDIAD CYNNYDD AR WIREDDU CYNLLUNIAU ARBEDION 192 - 200

I dderbyn y wybodaeth, ystyried risgiau cyffredinol sy’n deillio o’r llithriadau, a chraffu penderfyniadau’r Cabinet yng nghyswllt y Trosolwg Arbedion

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 17-11-2022

Presenoldeb:

Cynghorwyr: Menna Baines, John Brynmor Hughes, Richard Glyn Roberts, Huw Rowlands, Paul Rowlinson, Angela Russell ac Elfed Wyn ap Elwyn

Aelodau Lleyg: Sharon Warnes (Cadeirydd), Hywel Eifion Jones, Clare Hitchcock a Rhys Parry

Swyddogion:
Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Ffion Madog Evans (Uwch Reolwr Cyllid), Bleddyn Rhys (Arweinydd Archwilio) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth)

Eraill a wahoddwyd:
Y Cynghorydd Ioan Thomas (Aelod Cabinet Cyllid)

- Eitem 7: Ian Jones (Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol), Carey Cartwright (Rheolwr Dysgu a Datblygu'r Sefydliad) a Meinir Griffiths (Swyddog Gwella Gwasanaeth)
- Eitem 8: Delyth Wyn Jones -Thomas (Rheolwr Buddsoddi)
- Eitem 9: Dewi Wyn Jones (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor)
- Eitem 10: Alan Hughes (Archwilio Cymru) a Geraint Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Jina Gwyrfai, Medwyn Hughes, Meryl Roberts a Rob Triggs

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd yr aelodau canlynol eu bod gyda buddiant mewn perthynas ag eitem 6 oherwydd eu bod yn berchen ail gartref / tŷ gwag tymor hir

Y Cynghorwyr Menna Baines, Angela Russell, Huw Rowlands, Clare Hitchcock a Rhys Parry

Yn unol â chyngor a dderbyniwyd gan y Swyddog Monitro, roedd yr Aelodau o’r farn ei fod yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu a bu iddynt ymneilltuo o’r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

3. MATERION BRYS

Dim i’w nodi.

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfodydd blaenorol o’r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 13 Hydref 2022 fel rhai cywir.

5. GWEITHREDU PENDERFYNIADAU'R PWYLLGOR

a) Yn unol â chais a wnaed gan y Pwyllgor yng nghyfarfod 08/09/22 cyflwynwyd adroddiad oedd yn rhoi amlinelliad o sut mae adrannau'r Cyngor wedi ymateb i benderfyniadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel bod modd i'r Aelodau gael sicrwydd bod eu penderfyniadau yn cael sylw. Ategwyd bod yr adroddiad yn rhoi cyfle i'r Aelodau ystyried y penderfyniad a wnaed gyda bwriad o ddileu'r eitem / penderfyniad pan fydd y weithred wedi cwblhau.

Diolchwyd am yr adroddiad

b) Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y sylwadau canlynol gan aelodau:
  - Bod yr adroddiad yn ymateb positif i gais yr Aelodau
  - Yn ffordd dda o gadw golwg ar waith a phenderfyniadau'r Pwyllgor

c) Cynigwyd ac eiliwyd derbyn yr adroddiad

PENDERFYNWYD:

1. **Derbyn yr adroddiad**
2. **Derbyn yr awgrym i ddileu eitem pan fydd y weithred wedi cwblhau**

6. PREMIWM AR DRETH CYNGOR AIL GARTREFI AC ANHEDDAU GWAG HIRDYMOR)

a) Cyflwynwyd yr adroddiad er mwyn canfod barn a sylwadau'r Pwyllgor o'r drefn o gyflwyno adroddiad i'r Cabinet fyddai'n argymell i'r Cyngor Llawn wneud penderfyniad ar osod lefelau Premiwm Treth Cyngor ar gyfer 2023/24. Nodwyd bod gofyn statudol ar y Pwyllgor i adolygu a chraffu materion ariannol y Cyngor gan gynnwys sicrhau fod y Cyngor yn gweithredu'n briodol a bod y wybodaeth sy'n cael ei gyflwyno i'r Cabinet a'r Cyngor Llawn i wneud penderfyniadau, yn wybodaeth gadarn.

Gofynnwyd i'r Pwyllgor ystyried;

- Ydi'r wybodaeth yn egluro'r gofyn statudol yn glir.
- Ydi'r Asesiad Effaith Cydraddoldeb yn addas?
- Ydi'r Cyngor wedi ymgynghori â rhanddeiliaid mewn modd priodol?
- Ydi'r adroddiad yn glir am oblygiadau'r penderfyniad a geisir?
- Ydi'r risgiau yn eglur?

Adroddwyd bod y Cyngor, ar yr 8fed o Ragfyr 2016, wedi penderfynu codi Premiwm o 50% ar Dreth Cyngor ail gartrefi ac eiddo gwag hir dymor, yn weithredol o 1 Ebrill 2018. Ar y 4ydd o Fawrth 2021, penderfynodd y Cyngor y byddai'n cynyddu'r Premiwm i 100%, sef y lefel uchaf bosib dan y ddeddfwriaeth, ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22, ac ar 2 Rhagfyr 2021 penderfynodd gadw lefel y Premiwm yn 100% ar gyfer 2022/23.

Erbyn hyn ,mae Rheoliadau'r Dreth Gyngor (Anheddau Gwag Hirdymor ac Anheddau a Feddiennir yn Gyfnodol) (Cymru) 2022 (SI 2022/370 Cy.90) wedi addasu Adrannau 12A a 12B Deddf 1992 sy'n rhoi grym i'r Awdurdodau godi premiwm o hyd ar 300% ar Dreth Cyngor ail gartrefi ac eiddo gwag hirdymor ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 a blynyddoedd ariannol dilynol.

Lansiwyd ymgynghoriad cyhoeddus rhwng 30 Medi 2022 a 28 Hydref 2022 a derbyniwyd 7,330 o ymatebion i'r holiadur (7,277 o ymatebion i'r holiadur ar-lein a 53 o ymatebion papur - dyma'r nifer fwyaf o ymatebion mae'r Cyngor wedi ei dderbyn i unrhyw ymgynghoriad yn y blynyddoedd diwethaf).

Amlygwyd, yng nghyd-destun dyletswydd statudol i gynnal asesiadau effaith ar gydraddoldeb, bod Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi ei ddiweddaru i adlewyrchu gofynion a datblygiadau, amgylchiadau newidiol a chanlyniadau'r ymgynghoriad diweddar. Ategwyd y byddai unrhyw argymhelliad gan y Cabinet yn gorfod sicrhau cyfiawnhad dros y cynnydd a bod gwaith ymchwil perthnasol yn cadarnhau bod angen gweithredu yn rhesymol ar y mater.

Cyfeiriwyd at 3 opsiwn

- Cadw lefel y Premiwm yn 100% yn 2023/24
- Cynyddu'r Premiwm i'r uchaf a ganiateir dan y gyfraith, sef 300% yn 2023/24.
- Gosod y Premiwm rhywle rhwng 100% a 300% yn 2023/24

Nodwyd petai'r premiwm yn cael ei ddiddymu, byddai Cynllun Gweithredu Strategaeth Tai Gwynedd yn dioddef.

Amlygodd yr Aelod Cabinet Cyllid bod adroddiad i'r Cabinet 22-11-22 eisoes wedi ei gyhoeddi, yn argymell cynyddu'r premiwm i gyfradd o 150% . Byddai'r cynnydd yn ychwanegu oddeutu £3m o incwm blynyddol ychwanegol ac yn cyfrannu tuag at ariannu'r pwysau ariannol ar sefyllfa digartrefedd y Sir.

b) Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y sylwadau canlynol gan aelodau:

- Bod yr ymateb i'r effaith ar yr Iaith Gymraeg yn ymddangos yn 'ddiniwed' o gymharu â gweddill yr adroddiad - dylid ystyried Polisi Iaith y Cyngor sydd yn nodi y dylai unrhyw benderfyniad fod yn destun effaith ieithyddol (mewn niferoedd / canrannau)
- 2,200 o dai haf yn Nwyfor - dim tystiolaeth bod galw cyfatebol am dai
- Nad oedd ystyriaeth i'r effaith ar y Cymry Lleol sydd yn gosod eu tai i wneud bywoliaeth a chadw asedau yn lleol
- Nad oedd ystyriaeth holistaidd o'r premiwm ochr yn ochr â mesurau eraill - angen gweld sut mae gosod lefel y premiwm yn cydblethu a mesurau eraill Llywodraeth Cymru o ran rheoli ail dai.
- Bod angen mwy o wybodaeth ynglŷn â'r cyfanswm arian sydd yn cael ei ddefnyddio ar gyfer tai gwag
- Bod angen rhoi ystyriaeth i'r rhai hynny fydd yn colli gwaith yn yr ardal o ganlyniad i leihad mewn cynnal a chadw ail dai / gosod tai
- Derbyn mai adfer defnydd tai hir dymor sydd yma gyda nôd o wella cymunedau a chadw pobl yn lleol, ond er bod y premiwm wedi bod mewn lle ers 4 mlynedd, dim cyfeiriad yn yr adroddiad i'r hyn sydd eisoes wedi ei gyflawni - pa mor llwyddiannus ydyw? Pa mor effeithiol yw'r premiwm?
- Derbyn yr awgrym fod canran o'r premiwm yn ymateb i faterion digartrefedd, ond rhaid sicrahu bod cynllun tymor hir mewn lle i ddatrys problem ddigartrefedd y Sir ac nid defnyddio arian i lenwi bwlch
- Beth yw'r cyfiawnhad dros ddefnyddio premiwm 2il gartref ar gyfer materion digartrefedd? Beth yw'r dystiolaeth tu ôl i'r penderfyniad?
- Dymuniad gweld ystadegau ar effaith y premiwm ar adfer tai gwag
- A yw'n deg bod arian premiwm tai haf o un ward yn y Sir yn ymateb i broblemau digartrefedd mewn wardiau eraill o'r Sir?
- 850 ar y rhestr aros yn Nwyfor v 2500 o dai haf. Nid oes prinder tai ond prinder tai addas.
- Bod yr adroddiad yn ymateb i'r gofynion ond angen eglurder gyda rhai materion

c) Cynigwyd ac eiliwyd derbyn yr adroddiad

PENDERFYNWYD:

- **Derbyn bod y wybodaeth yn yr adroddiad a'r atodiadau yn cydymffurfio gyda'r canllawiau statudol a gofynion deddfwriaethol**
- **Cynnig y sylwadau isod i'r Cabinet eu hystyried wrth benderfynu ar argymhelliad i'r Cyngor Llawn wneud penderfyniad terfynol ar y lefelau premiwm:**
    1. **Bod angen cwblhau asesiad ieithyddol cynhwysfawr yn unol â Pholisi Iaith y Cyngor**
    2. **Bod angen ystyried effaith y premiwm ar allu 'brodorion' i wneud bywoliaeth**
    3. **Bod angen gweld ystadegau sydd yn dangos effaith y premiwm ar adfer tai gwag**
    4. **Bod angen tystiolaeth am lwyddiant y premiwm. Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yma?**
    5. **Bod angen ymgynghori pellach ar ddefnydd y premiwm.**
       Beth yw'r cyfiawnhad o ddefnyddio premiwm ail gartref i gyllido digartrefedd? Derbyn bod yr egwyddor yn dderbyniol, ond beth yw'r dystiolaeth tu cefn i'r penderfyniad?
    6. **Bod angen cydblethu ystyriaethau'r premiwm gyda deddfwriaethau a mesurau Llywodraeth Cymru o reoli ail dai**

7. ADRODDIAD RHEOLAETH TRYSORLYS HANNER BLWYDDYN 2022-23 CYLLIDEB REFENIW 2022/23

a) Cyflwynwyd, er gwybodaeth adroddiad yn amlygu gwir weithgarwch Rheolaeth Trysorlys y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol. Yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ym Mawrth 2022 cymeradwywyd y Strategaeth Rheolaeth Trysorlys ar gyfer y flwyddyn 2022/23. Amlygwyd, yn ystod y chwe mis rhwng y 1af o Ebrill a 30 Medi 2022 bod gweithgarwch benthyca'r Cyngor wedi aros o fewn cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol ac nad oedd unrhyw fanciau lle'r oedd y Cyngor wedi adnau arian wedi methu ad-dalu. Ategwyd yr amcangyfrifir bod incwm buddsoddi'r Cyngor yn uwch na'r incwm disgwyliedig yng nghyllideb 2022/ 23.

Eglurwyd, yn y cyd-destun allanol bod y cyfnod wedi bod yn un heriol o fewn y marchnadoedd gydag ansicrwydd gwleidyddol ac effaith gwrthdaro Wcráin yn parhau. O ganlyniad, mae chwyddiant wedi cynyddu'n eithriadol yn ogystal â'r gyfradd llog sylfaenol.

Cyfeiriwyd at grynodeb o reolaeth trysorlys lle nodwyd, ar 30ain o Fedi 2022, bod y sefyllfa yn gadarn gyda £104.8 miliwn o fenthyciadau, a £110.5 miliwn o fuddsoddiadau. Amlygwyd, er y posibilrwydd o dalu rhywfaint o'r benthyciadau gyda'r buddsoddiadau, nodwyd y byddai'r gost o ad-dalu'r benthyciadau hyn yn uchel iawn oherwydd bod cyfradd llog uchel hanesyddol arnynt, ond gyda cyfraddau llog yn codi bydd y sefyllfa yn cael ei asesu yn barhaus rhag ofn y bydd mantais o ad-dalu'n gynnar.

Yng nghyd-destun materion benthyca, cyfeiriwyd at y Strategaeth Benthyca lle nad oedd angen benthyca ychwanegol yn ystod y cyfnod. Prif amcan y Cyngor yw taro cydbwysedd risg isel priodol rhwng sicrhau costau llog isel a sicrhau sicrwydd cost dros y cyfnod y mae angen cyllid ar ei gyfer, gyda hyblygrwydd i ail-negodi benthyciadau pe bai cynlluniau hirdymor y Cyngor yn newid yn amcan eilaidd. Mae Strategaeth Fenthyca'r Cyngor yn parhau i fynd i'r afael â mater allweddol fforddiadwy heb gyfaddawdu ar sefydlogrwydd dyledion tymor hir y portffolio benthyca.

Pe byddai angen benthyca rhyw dro yn y dyfodol, nodwyd bod canllawiau benthyca PWLB (Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus) wedi eu haddasu ac nid ydynt

bellach yn caniatáu benthyca er mwyn i'r Cyngor wneud elw. Ategwyd nad oedd hyn yn arferiad gan y Cyngor beth bynnag.

Yn nhermau gweithgareddau buddsoddi, cyfeiriwyd at y mathau o fuddsoddiadau y buddsoddir ynddynt sydd, yn unol ar arfer, yn cynnwys banciau a chymdeithasau adeiladu, awdurdodau lleol, cronfeydd marchnad arian, cronfeydd cyfun a'r swyddfa rheoli dyledion. Adroddwyd bod cyfraddau llog y buddsoddiadau wedi gwella o tua 1.5% yn ystod y cyfnod dan sylw, a rhagweliwyd y bydd y cyfraddau yn codi ymhellach yn y misoedd nesaf. Golygai hyn felly y bydd y lefel llog disgwyliedig am y flwyddyn ariannol yn sylweddol uwch na'r gyllideb (y gyllideb yn £0.4 miliwn, ond disgwylir incwm o £1.8 miliwn).

Cadarnhawyd bod gweithgareddau rheoli trysorlys a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod yn cydymffurfio gyda Chod Ymarfer CIPFA a Strategaeth Rheoli Trysorlys. Nodwyd mai'r unig ddangosydd gyda diffyg cydymffurfiaeth oedd 'dangosydd risg cyfradd llog'. Eglurwyd bod y dangosydd yma wedi ei osod pan roedd y gyfradd llog yn 0.1% ac nad oedd modd rhagweld cynnydd mor sylweddol yn y gyfradd llog ar y pryd - yn rhesymol felly bod y symiau yn uwch a gan nad oes benthyca cyfnewidiol (variable) gan y Cyngor, nid yw'n golygu risg ariannol i'r Cyngor, er yn rhoi cyfle efallai o ddenu incwm llog sylweddol uwch.

b) Diolchwyd am yr adroddiad.

c) Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â lleihad o £0.6m yn y Cronfeydd Cyfun ac mai bwriadol oedd hyn o ystyried bod Cronfeydd Cyfun yn aneniadol / eraill yn fwy diogel, nodwyd mai £10m oedd y buddsoddiad gwreiddiol a bod y gwerth wedi amrywio dros y blynyddoedd. Er hynny, ategwyd mai dyma'r unig fuddsoddiad marchnad agored ac nad oedd bwriad ei werthu, ond parhau i fuddsoddi mewn tymor canolig / hir hyd fydd y £10m wedi ei adennill.

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad, er gwybodaeth

8. ADRODDIAD BLYNYDDOL CWYNION A GWELLA GWASANAETH 2021/22

a) Cyflwynwyd adroddiad gan Pennaeth yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol yn cynnig trosolwg o drefniadau a pherfformiad y Cyngor yng nghyswllt ymdrin â chwynion a gwella gwasanaethau yn ystod 2021/22 gan amlygu llwyddiannau, sialensiau a datblygiadau. Atgoffwyd yr Aelodau bod gofyn statudol ar y Pwyllgor i sicrhau bod gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer ymdrin â chwynion. Amlygwyd mai dyma'r tro cyntaf i'r adroddiad gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ac felly yn gyfle i'r Aelodau gynnig sylwadau ar gynnwys a fformat yr adroddiad.

Rhoddwyd cefndir ac eglurhad cryno o'r drefn cwynion gan ategu bod gwaith ar y gweill i ddatblygu ymateb cwynion gan Aelodau etholedig am wasanaethau.

b) Diolchwyd am yr adroddiad

c) Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y sylwadau canlynol gan aelodau:
- Bod yr adroddiad i'r groesawu ynghyd ar sesiwn hyfforddiant diweddar a dderbyniwyd - 'Trosolwg ar ymarfer da o Wella Gwasanaeth o Gwynion'
- Bod cynnydd mewn cwynion yn 'dderbyniol'
- Croesawu diwylliant cwynion iach

- Awgrym cynnwys nodyn yn mynegi'r effaith gadarnhaol mae cwynion yn gael ar berfformiad y Cyngor - bod cwynion yn arwain at newid a gwella gwasanaethau'r Cyngor
- Awgrym i gategoreiddio cwynion o ystyried bod dwy adran yn derbyn llawer mwy o gwynion nac eraill. Cais i ystyried gosod cyd-destun ehangach i'r gwasanaethau hynny
- Bod cyfartaledd ymateb o 7 diwrnod ar draws y gwasanaethau yn un i'w longyfarch
- Bod y wal lwyddiannau yn syniad da ac yn bwysig i forâl staff
- I'r dyfodol, cais i'r adroddiad gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor cyn y Cabinet fel bod modd cyflwyno sylwadau.
- Derbyn nad yw'r drefn yn berthnasol i ddefnyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol ac Addysg oherwydd trefn cwynion ar wahân, ond angen gwirio cyfrifoldebau'r Pwyllgor o gadw trosolwg 'dros holl adrannau'r Cyngor'

ch) Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â mesur y perfformiad yn erbyn Cynghorau eraill, ac y byddai cynnwys hyn yn yr adroddiad yn fuddiol, nodwyd bod modd sicrhau hyn i'r dyfodol. Ategwyd bod y wybodaeth yn cael ei gynnwys yn adroddiad chwarterol yr Ombwdsman. Nodwyd bod y sesiwn hyfforddiant diweddar wedi ei gynnal ar y cyd gyda swyddfa'r Ombwdsman (hyn yn torri tir newydd i'r Cyngor) ac yn rhoi cyfle i Aelodau ystyried ffyrdd gwahanol o fesur perfformiad (nid nifer y cwynion yn unig) drwy roi ystadegau Gwynedd mewn cyd-destun cenedlaethol.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â'r categori 'diffyg ymateb', nodwyd bod angen ystyried a deall cyd-destun y diffyg gan gynnig, fel enghraifft, mai 'diffyg gweithredu oherwydd dim cyllideb' sydd yn rhwystro ymateb. Mewn ymateb i gwestiwn dilynol ynglŷn ag addasu geiriad y categori nodwyd bod trafodaethau yn cael eu cynnal ar y mater.

Mewn ymateb i gais am ddadansoddiad mwy manwl o'r cwynion fesul gwasanaeth, nodwyd bod y wybodaeth ar gael, ond heb ei gynnwys yn yr adroddiad. Nodwyd er hynny, oherwydd bod rhai gwasanaethau yn cynnig gwasanaethau rheng flaen ac o ganlyniad yn derbyn mwy o gwynion, bod y nifer cwynion yn gallu bod yn gamarweiniol. Ategwyd mai dim y nifer cwynion sydd yn flaenoriaeth - trefn ymateb i'r gŵyn a gwella gwasanaethau yw'r nôd. Mewn ymateb, nododd yr Aelodau y byddai modd efallai gynnwys crynodeb i'r prif feysydd sydd yn creu problemau.

d) Cynigiwyd ac eiliwyd derbyn yr adroddiad

PENDERFYNWYD:

- **Derbyn bod trefniadau a pherfformiad y Cyngor yng nghyswllt ymdrin â chwynion a gwella gwasanaeth yn effeithiol iawn**
- **Bod yr adroddiad, i'r dyfodol, yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio cyn y Cabinet**

Awgrymiadau:

1. **Cynnwys sylw ar yr effaith gadarnhaol mae cwynion yn cael ar berfformiad Cyngor**
2. **Cynnwys crynodeb o'r prif feysydd / meysydd datblygol sydd yn derbyn cwynion**
3. **Categoreiddio neu osod cyd-destun ehangach ar gyfer yr adrannau hynny sydd yn derbyn y mwyafrif o gwynion, fel bod modd deall yr amgylchiadau**
4. **Y Cadeirydd i ail ymweld â chyfrifoldebau'r Pwyllgor - a oes angen rhoi trosolwg dros 'holl adrannau'r Cyngor' (gan gynnwys Gwasanaethau Gofal ac Addysg sydd â threfn statudol eu hunain) ?**

9. DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2021 – HUNANASESIADAU

a) Cyflwynwyd adroddiad (drafft) gan Reolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor. Amlygodd mai dyma'r tro cyntaf i'r adroddiad gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor yn unol â gofyn statudol newydd o fewn Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 sy'n amlinellu bod rhaid i'r Pwyllgor adolygu'r adroddiad drafft a gwneud argymhellion ar gyfer newidiadau i'r casgliadau neu'r camau y mae'r Cyngor yn bwriadu eu cymryd. Os na fydd y Cyngor yn gwneud newid a argymhellwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, mae'n rhaid iddo nodi'r argymhelliad a'r rhesymau pam na wnaeth y Cyngor y newid yn yr adroddiad hunanasesu terfynol.

Adroddwyd bod y Cyngor eisoes yn casglu a chyhoeddi llawer o wybodaeth a thystiolaeth sydd yn ddisgwyliedig o fewn yr Hunanasesiad, ac o ganlyniad yr adroddiad hunanasesiad yn gymharol gryno gyda chyfeiriadau at ddogfennau gwybodaeth bellach fel modd o osgoi dyblygu. Amlygwyd bod ymdrech wedi ei wneud i gadw'r ddogfen yn gryno a dealladwy ac yn derbyn bod yr adroddiad wedi ei gyflwyno yn hwyr yn y broses eleni. Ategwyd mai'r Grŵp Llywodraethu oedd wedi rhoi trosolwg ar y broses o fewn y Cyngor er mwyn sicrhau bod y gwaith yn cael ei berchnogi a'i arwain ar lefel strategol. Nodwyd y bwriad i'r dyfodol fydd cynnwys yr Hunanasesiad yn Adroddiad Perfformiad Blynyddol y Cyngor fel bod yr holl wybodaeth o fewn un ddogfen.

b) Diolchwyd am yr adroddiad

c) Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y sylwadau canlynol gan aelodau:
- Croesawu'r adroddiad, ond angen ei dderbyn cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cabinet
- Gwerthfawrogi bod yr hunanasesiad yn cael ei gynnwys fel rhan o reoli perfformiad

ch) Cynigiwyd ac eiliwyd derbyn yr adroddiad

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr hunanasesiad drafft**
- **Croesawu'r bwriad o gynnwys yr hunanasesiad yn Adroddiad Perfformiad Blynyddol y Cyngor i'r dyfodol**
- **Sicrhau, bod yr adroddiad yn cael ei gyflwyno yn gynharach yn y flwyddyn**

Awgrym:

1. **Ystyried cynnwys cyfeiriad at y gefnogaeth a'r hyfforddiant a roddir i Aelodau Etholedig ac Aelodau Lleyg**

10. ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU

10.1 Diweddariad Chwarter 2 i raglen waith Archwilio Cymru – Cyngor Gwynedd

a) Cyflwynwyd diweddariad chwarterol (hyd at 30 Medi 2022) o raglen waith ac amserlen Archwilio Cymru. Trafodwyd y gwaith archwilio ariannol a'r gwaith archwilio perfformiad lleol gan amlygu y byddai'r Adroddiad Blynyddol yn cael ei gyflwyno yn y flwyddyn newydd. Nodwyd bod rhan helaeth o'r gwaith archwilio cyfrifon wedi ei gwblhau, ond nad oedd Cyfrifon Terfynol Cyngor Gwynedd wedi eu cwblhau oherwydd mater cenedlaethol yn ymwneud â phrisiad sy'n effeithio pob Awdurdod Lleol. Y gobaith yw cael datrysiad buan a chyflwyno adroddiad terfynol ddiwedd Ionawr 2023. Cyfeiriwyd at adroddiadau cenedlaethol ac allbynnau eraill a gyhoeddwyd gan Archwilio Cymru ers Ebrill 2022 oedd yn cynnwys Asesiad Effaith Cydraddoldeb a Mynd i'r Afael a Thlodi yng Nghymru.

b) Diolchwyd am yr adroddiad

c) Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn ag Adolygu Effeithiolrwydd Craffu, cadarnhawyd mai adolygu trefniadau Cyngor Gwynedd yn unig oedd dan sylw.

10.2 LLAMU YMLAEN – CYNGOR GWYNEDD

a) Cyflwynwyd adroddiad oedd yn ystyried sut mae'r Cyngor yn cryfhau ei allu i drawsnewid, addasu a pharhau i ddarparu gwasanaethau, gan gynnwys y rhai a ddarperir mewn partneriaeth gyda rhanddeiliaid allweddol a chymunedau. Cyflwynwyd hefyd ymateb gan y Cyngor i argymhellion Archwilio Cymru.

Eglurwyd mai trefniadau ar gyfer rheoli asedau a'r gweithlu oedd yn cael eu hadolygu a bod yr argymhellion wedi eu cymeradwyo (er bod angen sicrhau bod addasiadau a chynlluniau yn gynaliadwy - amserlen briodol wedi ei llunio). Nodwyd bod datblygu'r defnydd o ddata wedi cael ei adnabod fel un o'r prif flaenoriaethau gyda Bwrdd Trawsnewid Digidol wedi ei sefydlu i lunio Strategaeth Ddigidol y Cyngor fydd yn canolbwyntio ar ddata, gweinyddiaeth a chyswllt cwsmer.

b) Diolchwyd am yr adroddiad

c) Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y sylwadau canlynol gan aelodau:

- Croesawu datblygu defnydd data i lywio prosesau cynllunio, pennu cyllideb a mesur llwyddiant tymor hwy
- Bod ymateb yn Rheolwyr yn effeithiol - y fformat yn hwylus a hawdd i'w ddarllen
- Bod yr ymateb yn bositif

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â diweddaru'r Pwyllgor ar y rhaglen waith, nodwyd bod rhai o'r materion yn cael eu hystyried fel blaenoriaethau gwella dros y pum mlynedd nesaf ac yn sicr o gael sylw amserol y Pwyllgor.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn diweddariad Chwarter 2 i raglen waith Archwilio Cymru – Cyngor Gwynedd**
- **Derbyn ymateb Cyngor Gwynedd i argymhellion adroddiad Archwilio Cymru 'Llamu Ymlaen' sydd yn canolbwyntio ar ymateb y Cyngor i drefniadau gweithio i'r dyfodol**

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 a daeth i ben am 12:40

____

CADEIRYDD

CYFARFOD	**Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio**
DYDDIAD	**26 Ionawr 2023**
TEITL	**Cyfrifon Terfynol am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2022 a'r Archwiliad perthnasol**
PWRPAS	**Cyflwyno –** • **Datganiad o'r Cyfrifon ôl-Archwiliad;** • **Adroddiad 'ISA260' Archwilio Cymru;** • **Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1).**
ARGYMHELLIAD	**Ystyried a chymeradwyo'r wybodaeth cyn awdurdodi'r Cadeirydd i ardystio'r llythyr**
AWDUR	**Dewi Aeron Morgan, Pennaeth Cyllid**

1. CYFRIFON 2021/22

Yn dilyn yr argyfwng Covid bu i Lywodraeth Cymru ymestyn yr amserlen ar gyfer cwblhau y cyfrifon am y drydedd flwyddyn yn olynol. Er hynny, llwyddodd y Cyngor i gwblhau'r Datganiad o'r Cyfrifon ar gyfer 2021/22 a'i ryddhau i Archwilio Cymru ar 13 Mehefin 2022. Cyflwynwyd y Datganiad o Gyfrifon 2021/22 (amodol ar archwiliad) i'r Pwyllgor a Llywodraethu ac Archwilio ar 8 Medi 2022, pryd bu craffu priodol.

Bu oediad i'r broses o gwblhau'r archwiliad o gyfrifon Llywodraeth Leol ar lefel genedlaethol ar gyfer 2021/22 o ganlyniad i fater perthnasol i asedau isadeiladwaith oedd yn effeithio yr holl gynghorau, ond sydd bellach wedi ei ddatrys. Mae'r cyfrifon terfynol yn dilyn archwiliad yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 26 Ionawr 2023, sydd o fewn yr amserlen statudol ddiwygiedig o 31 Ionawr 2023 eleni.

2. ARCHWILIAD GAN ARCHWILIO CYMRU AR RAN ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Nodwyd yng nghyfarfod Medi fod y cyfrifon hyn yn destun archwiliad gan Archwilio Cymru, a chyflwynir yma adroddiad 'ISA260' gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn manylu ar eu prif ddarganfyddiadau.

3. DATGANIADAU ARIANNOL ÔL-ARCHWILIAD AM 2021/22

Cyflwynir yma hefyd y fersiwn derfynol (ôl-archwiliad) o'r Datganiad o'r Cyfrifon am 2021/22. Mae'r prif newidiadau ers y fersiwn cyn archwiliad wedi'u hamlinellu yn rhan 19 ac Atodiad 3 o adroddiad 'ISA260' Archwilio Cymru.

4. ARGYMHELLIAD

Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ystyried a chymeradwyo'r –

- Adroddiad 'ISA260' gan Archwilio Cymru ar gyfer Cyngor Gwynedd
- Datganiad o'r Cyfrifon 2021/22 (ôl-archwiliad)

5. LLYTHYR CYNRYCHIOLAETH

Gofynnir i Gadeirydd y cyfarfod, ynghyd â'r Pennaeth Cyllid, ardystio'r Llythyr Cynrychiolaeth, yn electronig eto eleni (Atodiad 1 i adroddiad Archwilio Cymru) wedi i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gymeradwyo'r uchod.

6. TYSTYSGRIF YR ARCHWILYDD PENODEDIG

Wedi iddo dderbyn y Llythyr Cynrychiolaeth wedi'i ardystio gan y Cadeirydd a'r Pennaeth Cyllid, bydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (Adrian Crompton) yn cyhoeddi'r tystysgrif ar y cyfrifon.

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon – Cyngor Gwynedd

Blwyddyn archwilio: 2021-22

Dyddiad cyhoeddi: Ionawr 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3338A2023

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Côd Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Côd adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Archwilio Cymru a, lle y bo’n berthnasol, yr archwilydd sy’n gweithredu ar ran yr Archwilydd Cyffredinol yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae’r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar eich Cyfrifon. Mae rhai materion y mae angen rhoi gwybod ichi amdanynt cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad ar yr Archwiliad o’r Cyfrifon

Cyflwyniad 4

Asedau Isadeiladwaith 4

Barn archwilio arfaethedig 5

Materion arwyddocaol sy’n codi o’r archwiliad 5

Argymhellion 6

Atodiadau

Atodiad 1 – Llythyr Sylwadau Terfynol 8

Atodiad 2 – Adroddiad Archwilio Arfaethedig 11

Atodiad 3 – Crynodeb o Gywiriadau a Wnaed 15

Atodiad 4 – Argymhellion 19

Adroddiad ar yr Archwiliad o’r Cyfrifon

Cyflwyniad

1 Rydym yn crynhoi prif ganfyddiadau ein harchwiliad o’ch cyfrifon ar gyfer 2021-22 yn yr adroddiad hwn.

2 Rydym eisoes wedi trafod y materion hyn gyda’r Pennaeth a’i dîm.

3 Nid yw archwilwyr byth yn gallu rhoi sicrwydd cyflawn bod cyfrifon wedi’u datgan yn gywir. Yn lle hynny, rydym yn gweithio i lefel o ‘berthnasedd’. Pennir y lefel hon o berthnasedd i geisio adnabod a chywiro camddatganiadau a allai beri fel arall i’r sawl sy’n defnyddio’r cyfrifon gael ei gamarwain.

4 Pennir lefel perthnasedd o £5.072 miliwn ar gyfer archwiliad eleni.

5 Ceir rhai meysydd o fewn y cyfrifon a allai fod yn bwysicach i’r darllenwyr ac rydym wedi pennu lefel perthnasedd is ar gyfer y rhain, fel a ganlyn:

- Cydnabyddiaeth ariannol uwch swyddogion £1,000
- Trafodion Partïon Cysylltiedig (ar gyfer unigolion) £10,000

6 Rydym bellach wedi cwblhau archwiliad eleni yn sylweddol, yn amodol ar adolygiad terfynol o'r newidiadau a wnaed i'r cyfrifon. Os bydd unrhyw faterion yn codi yn yr adolygiad hwn, byddwn yn darparu diweddariad ar lafar yn y Pwyllgor.

7 Yn ein barn proffesiynol ni, rydym wedi cydymffurfio â’r safonau moesegol sy’n berthnasol i’n gwaith; rydym yn annibynnol ohonoch chi; ac nid yw ein gwrthrychedd wedi cael ei beryglu mewn unrhyw ffordd. Rydym wedi eich hysbysu’n flaenorol ynghylch bygythiad posibl i annibyniaeth a gwrthrychedd y Rheolwr Archwilio a’r cyn Arweinydd Archwilio Ariannol, sydd â chydnabod a/neu deulu wedi'u cyflogi gan Gyngor Gwynedd. Gallwn gadarnhau bod y mesurau diogelu arfaethedig a nodwyd yn ein Cynllun Archwilio wedi gweithredu fel y bwriadwyd.

Asedau Isadeiladwaith

8 Yn gyffredin ag awdurdodau lleol eraill, mae Cyngor Gwynedd wedi manteisio ar ryddhad dros dro ar gyfer datgeliadau llai sy'n gysylltiedig ag asedau isadeiladwaith, a ganiateir yn y Diweddariad i'r Côd a Manylebau ar gyfer Côdau Isadeiladwaith yn y Dyfodol, a Rheoliadau 2022 i Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) 2003.

9 Nid yw'r awdurdod wedi datgelu cost gros a dibrisiant cronedig ar gyfer asedau isadeiladwaith oherwydd bod arferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu nad yw cost gros a dibrisiant sydd wedi cronni yn cael eu mesur yn gywir, ac ni fyddai'n cynrychioli'r sefyllfa asedau yn ffyddlon i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.

10 Mae'r rhyddhadau yn rai dros dro gyda’r bwriad o ganiatáu i awdurdodau fynd i'r afael â'r diffygion gwybodaeth a pharatoi gwybodaeth gadarn i gefnogi gwerth cario

asedau seilwaith. Mae'r rhyddhadau dros dro ond yn berthnasol ar gyfer blynyddoedd ariannol hyd at ac yn cynnwys 2024-25.

11 Mae Arddangosyn 1 yn dangos effaith y mater hwn ar amserlen yr archwiliad.

Arddangosyn 1 – effaith materion cenedlaethol ar archwiliad eleni

Amserlen	O ystyried effaith barhaus COVID-19 a materion cenedlaethol yn ymwneud ag archwilio asedau isadeiladwaith, darparodd Llywodraeth Cymru hyblygrwydd o ran y terfynau amser ar gyfer paratoi cyfrifon a'r terfynau amser ar gyfer archwilio: • cafodd yr amserlen ar gyfer cwblhau eich cyfrifon ei diwygio gan Lywodraeth Cymru o 31 Mai 2022 i 31 Awst 2022; • cawsom y cyfrifon drafft ar 13 Mehefin 2022; • newidiwyd ein dyddiad cau ar gyfer cwblhau ein harchwiliad o 31 Gorffennaf 2022 i 31 Ionawr 2023; ac • rydym yn disgwyl i'ch adroddiad archwilio gael ei lofnodi erbyn diwedd Ionawr 2023.

Barn archwilio arfaethedig

12 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni unwaith y byddwch wedi rhoi Llythyr Sylwadau inni yn seiliedig ar yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**.

13 Rydym yn cyhoeddi barn archwilio ‘amodol’ lle mae gennym bryderon materol ynghylch rhai agweddau ar eich cyfrifon; fel arall rydym yn cyhoeddi barn ddiamod.

14 Mae’r Llythyr Sylwadau’n cynnwys rhai cadarnhadau y mae’n ofynnol inni eu cael gennych chi dan safonau archwilio.

15 Caiff ein hadroddiad archwilio arfaethedig ei nodi yn **Atodiad 2**.

Materion Arwyddocaol sy’n codi o’r Archwiliad

Camddatganiadau na gywirwyd

16 Isod rydym yn nodi’r camddatganiad a nodwyd gennym yn y cyfrifon, sydd wedi cael ei drafod gyda’r rheolwyr ond sy’n dal heb ei gywiro. Gofynnwn ei fod yn cael ei gywiro. Os byddwch yn penderfynu peidio â chywiro’r camddatganiad yma, gofynnwn ichi ddarparu’r rheswm dros beidio â’i gywiro ar ein cyfer yn ysgrifenedig.

Gorddatganiad credydwyr diwedd blwyddyn (£274,000)

17 Yn Nodyn 21 nododd ein profion ar gredydwyr diwedd blwyddyn gamgymeriadau gwerth £274,000 lle nad oedd Cyngor Gwynedd yn gallu darparu digon o dystiolaeth i ni gael sicrwydd fod y balansau hyn yn gredydwyr dilys ar 31 Mawrth 2022.

18 Roedd y gwallau i gyd yn ymwneud â chredydwyr a godwyd cyn 2021-22, ond roeddent yn dal i gael eu cydnabod fel credydwyr tymor byr yn y cyfrifon. Nododd ein gwaith pellach gyfanswm o £3,034,000 o drafodion credydwyr eraill diwedd blwyddyn, a godwyd cyn y flwyddyn ariannol gyfredol, a allai fod mewn perygl o gam-ddatganiad. Mae'r gwall uchaf hwn o £3,308,000 yn is na'n trothwy materol. Rydym wedi cynnwys argymhelliad i fynd i'r afael â'r mater ar gyfer 2022-23 yn Arddangosyn 4.

Camddatganiadau a gywirwyd

19 Roedd camddatganiadau yn y cyfrifon yn wreiddiol sydd bellach wedi cael eu cywiro gan y rheolwyr. Fodd bynnag, rydym ni'n credu y dylid dwyn y rhain i'ch sylw a chânt eu nodi gydag esboniadau yn Atodiad 3.

Materion Arwyddocaol eraill sy'n codi o'r Archwiliad

20 Yn ystod yr archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion sy'n ymwneud â'r cyfrifon ac yn rhoi gwybod ichi am unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi. Roedd un mater yn codi yn y meysydd hyn eleni.

Ansawdd y papurau gwaith

21 Er i ni dderbyn papurau gwaith perthnasol a thystiolaeth ategol arall i'n galluogi i gynnal yr archwiliad, gellid cryfhau'r gyfres o bapurau i gefnogi'r datganiadau ariannol yn well, a darparu llwybr archwilio gwell rhwng y datganiadau ariannol a'r cofnodion cyfrifyddu sylfaenol. Byddwn yn gweithio gyda'r swyddogion dros y misoedd nesaf i egluro gofyniad papurau gwaith i wella ansawdd a chysondeb y wybodaeth a gyflwynir i ni, ac i leihau nifer yr ymholiadau a'r amser a gymerwyd i gwblhau'r archwiliad.

Argymhellion

22 Dylai Cyngor Gwynedd gryfhau'r prosesau ar gyfer adolygu'r holl bapurau gwaith, a hynny yn y cyfnod cyn archwilio. Byddwn yn cynnal ymarfer dysgu ar ôl y prosiect gyda staff allweddol i drafod gwelliannau pellach i bapurau gwaith a phroses archwilio ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

23 Dylai Cyngor Gwynedd adolygu a chael sicrwydd dros bob balans hanesyddol, yn benodol credydwyr, yn y Fantolen i gadarnhau eu bodolaeth.

24 Ceir rhagor o wybodaeth a’r argymhellion yn Atodiad 4. Mae'r rheolwyr wedi ymateb iddynt, a byddwn yn mynd ar drywydd cynnydd yn ystod archwiliad y flwyddyn nesaf. Os oes unrhyw gamau gweithredu heb eu cyflawni, byddwn yn parhau i fonitro'r cynnydd a'i adrodd i chi yn adroddiad y flwyddyn nesaf.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Terfynol

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

26 Ionawr 2023

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2021-22

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol (gan gynnwys y rhan o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol sy'n cael ei harchwilio) Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 at ddiben mynegi barn ynglŷn â'u gwirionedd a thegwch a'u paratoi'n briodol.

Yr ydym ni yn cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl gwneud yr ymholiadau a oedd yn ddigonol yn ein tyb ni, y gallwn gyflwyno'r sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau'r rheolwyr

Cyfrifoldebau

Yr ydym ni wedi cyflawni ein cyfrifoldebau am:

- baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chôd Ymarfer CIPFA ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22; yn benodol mae'r datganiadau ariannol yn rhoi golwg gywir a theg yn unol â hwy;
- dylunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a gwallau.

Gwybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r canlynol ar eich cyfer:

- mynediad llawn at:
  - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
  - gwybodaeth ychwanegol yr ydych chi wedi gofyn amdani gennym ni at ddiben yr archwiliad; a

  - mynediad digyfyngiad at aelodau o staff y penderfynoch chi fod angen cael tystiolaeth archwilio ganddynt;
- canlyniadau ein hasesiad ni o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol fod wedi'u camddatgan yn berthnasol o ganlyniad i dwyll;
- ein gwybodaeth ni am dwyll gwirioneddol neu dwyll tybiedig yr ydym ni'n ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Cyngor Gwynedd ac sy'n cynnwys:
  - rheolwyr;
  - cyflogeion sydd â rolau arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol; neu
  - eraill lle gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol;
- ein gwybodaeth ni am unrhyw honiadau o dwyll gwirioneddol, neu dwyll tybiedig, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyflëwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth ni am bob achos hysbys o ddiffyg cydymffurfio gwirioneddol neu ddiffyg cydymffurfio tybiedig â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol; ac
- gwybodaeth am bwy yw'r holl bartïon cysylltiedig a'r holl berthnasoedd a thrafodion partïon cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau am y datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi cael eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r tybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd i lunio amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig, yn briodol i gyflawni cydnabyddiaeth, mesuriad neu ddatgeliad sy'n rhesymol yng nghyd-destun y fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Rhoddwyd cyfrif priodol am berthnasoedd a thrafodion partïon cysylltiedig ac maent wedi cael eu datgelu'n briodol.

Lle cafwyd digwyddiadau ar ôl y dyddiad adrodd yr oedd yn ofynnol gwneud addasiad ar eu cyfer neu eu datgelu, mae'r holl addasiadau a datgeliadau hyn wedi cael eu gwneud.

Mae pob ymgyfreithiad a hawliad gwirioneddol neu bosibl hysbys y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi cael eu datgelu wrth yr archwilydd a rhoddwyd cyfrif amdanynt ac maent wedi cael eu datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Mae effeithiau camddatganiadau nas cywirwyd a ganfuwyd yn ystod yr archwiliad yn amherthnasol, yn unol ac ar y cyd, i'r datganiadau ariannol o'u cymryd yn eu cyfanrwydd. Ceir crynodeb o'r camddatganiad heb ei gywiro isod:

Gorddatganiad credydwyr diwedd blwyddyn (£274,000)

Mae'r camgymeriad yn y credydwyr tymor byr yn deillio o'r pwysau i gwblhau y cyfrifon mewn amserlen dynn, a hynny erbyn 31 Mai yn flynyddol. Rydym yn cydnabod bod

camgymeriad yma, ond gan nad yw’r eitemau yn rhai materol a byddai’n golygu addasu nifer o nodiadau, nid ydym wedi cywiro’r cyfrifon ar gyfer 2021/22, ond bydd hyn yn cael ei wneud yn 2022/23.

Sylwadau gan Cyngor Gwynedd

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol cywir a theg yn unol â’r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Cyngor Gwynedd ar 26 Ionawr 2023.

Yr ydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd pob cam y dylem fod wedi’i gymryd er mwyn ein gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac er mwyn cadarnhau ei bod wedi cael ei chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych chi’n ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:	Llofnodwyd gan:
Dewi Morgan	Sharon Warnes
Pennaeth Cyllid	Cadeirydd Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
26 Ionawr 2023	26 Ionawr 2023

Atodiad 2

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Gwynedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Gôd Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2022 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Gôd Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau ymhellach o dan y safonau hynny yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol ar Cyngor Gwynedd yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi ei chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Gwynedd i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn y Datganiad o Gyfrifon heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn y Datganiad o Gyfrifon. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn faterol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a wnaed gennyf, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn faterol, mae'n ofynnol imi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth Cyngor Gwynedd a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu na dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth y canghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu Cyngor Gwynedd i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwiliwr sy'n cynnwys fy marn. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yw afreoleidd-dra, ac mae'n cynnwys twyll. Rwyf yn cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod er mwyn canfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, Pennaeth Archwilio Mewnol Cyngor Gwynedd a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau mewn cysylltiad â:
    - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
    - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; ac
    - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried gan weithredu fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll gyda rheolwyr yn gwrthwneud rheolaethau.

- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cyngor Gwynedd yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Cyngor Gwynedd yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Gwynedd.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfedd â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a wneir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i bob aelod o'r tîm archwilio, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Gwynedd, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
31 Ionawr 2023

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3

Crynodeb o Gywiriadau a Wnaed

Yn ystod ein harchwiliad canfuom y camddatganiadau canlynol sydd wedi cael eu cywiro gan y rheolwyr, ond y dylid eu dwyn i'ch sylw yn ein tyb ni oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau chi dros y broses adrodd ariannol.

Arddangosyn 3: crynodeb o gywiriadau a wnaed

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
Asedau Isadeiladwaith: Ffigyrau wedi eu tynnu ar gyfer 2021-22 **£235,976,000** gwerth gros; a **£67,303,000** dibrisiant cronedig. Ffigyrau wedi eu tynnu ar gyfer 2020-21 **£223,832,000** gwerth gros; a **£61,332,000** dibrisiant cronedig. (dim effaith ar y Fantolen yn ei gyfanrwydd)	**Nodyn 15 Eiddo, Offer a Chyfarpar** Fel y manylir ym mharagraff 8, mae'r costau gros hanesyddol a'r balansau dibrisiant cronedig sy'n ymwneud ag asedau Isadeiladwaith wedi'u tynnu o'r cyfrifon,fel y caniateir gan y Côd a'r rheoliadau diwygiedig. Mae'r golofn Isadeiladwaith wedi'i thynnu o'r tabl yn nodyn 15 a dangosir gwerth llyfr net yr asedau isadeilwaith ar wahân. Nid yw'r datgeliad ar wyneb y fantolen wedi newid o ganlyniad i'r diwygiad hwn. Mae naratif ychwanegol wedi'i ychwanegu at nodyn 15 mewn perthynas â'r addasiad hwn.	Yn gyffredin ag awdurdodau lleol eraill, mae Cyngor Gwynedd wedi manteisio ar ryddhad dros dro ar gyfer datgeliadau llai yn ymwneud ag asedau Isadeiladwaith a ddarperir gan ddiweddariad y Côd a diwygiadau 2022 i Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) 2003.
£13,727,000	**Nodyn 15 Eiddo, Offer a Chyfarpar** Oherwydd y cynnydd sylweddol yng ngwerth eiddo ar y farchnad, ynghyd â chwyddiant uchel, gofynnwyd i bob Cyngor ailbrisio asedau lle gallai eu gwerthoedd fod wedi newid yn sylweddol oherwydd y newidiadau economaidd hyn.	Er mwyn adlewyrchu gwerth yr Eiddo, Offer a Chyfarpar yn gywir yn y datganiadau ariannol o ganlyniad i amrywiadau sylweddol mewn costau adeiladu o fewn 2021-22.

	Cwblhawyd ymarfer gan Cyngor Gwynedd yn dilyn derbyn cyfrifon drafft i adolygu gwerth Eiddo, Offer a Chrfarpar nad ydynt wedi'u cynnwys ym mhrisiad cylchol 2021-22. Arweiniodd hyn at gyfanswm cynnydd o £13,727,000 yng Ngwerth Llyfr Net gwerth Eiddo, Offer a Chyfarpar o fewn y Fantolen. Cafodd yr addasiadau hyn effaith hefyd ar y datganiad ariannol craidd a'r nodiadau amrywiol.	
£18,828,000 (dim effaith gyffredinol ar y datganiadau cynradd)	**Nodyn 15 Eiddo, Offer a Chyfarpar** Roedd nifer sylweddol o asedau wedi'u dibrisio'n llawn yn y gofrestr asedau sefydlog ac felly'n cael eu cario heb ddim gwerth yn y cyfrifon. Fodd bynnag, er bod eu gwerth cario net yn ddim, roedd eu cost a'u cofnodion dibrisiant cronedig yn dal i gael eu cofnodi yn y cyfrifon. Yn dilyn adolygiad o'r asedau hyn o werth llyfr net sero, mae'r Cyngor wedi dadgydnabod £18,828,000 ychwanegol o asedau sydd bellach ddim yn weithredol.	Er mwyn sicrhau bod y Fantolen a'r datgeliadau Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cynnwys cofnodion sy'n ymwneud ag asedau sydd yn weithredol yn unig gan Cyngor Gwynedd.
£14,333,000	**Nodyn 19 Arian a Chyfwerth Arian** Nododd ein harchwiliad nad yw cyfrifon Cyngor Gwynedd yn adlewyrchu'r trefniadau Rheoli Trysorlys sylfaenol rhwng y Gronfa Bensiwn a'r Cyngor. Oherwydd y trefniadau hyn, roedd gordddrafft Cyngor Gwynedd yn gostwng £14,333,000, ac roedd balans y credydwyr yn cynyddu gyda swm cyfatebol. Roedd yr un trefniadau mewn lle ar gyfer 20-21, a gan fod y symiau'n materol roedd angen ailddatganiad blwyddyn flaenorol gwerth cyfanswm o £12,136,000. Gwnaethpwyd datgeliadau	Adlewyrchu'n gywir y trefniadau rheoli trysorlys sylfaenol rhwng y Gronfa Bensiwn a Chyngor Gwynedd.

	ychwanegol yn Nodyn 3 yn unol â Safonau Cyfrifo.	
Diwygiadau amrywiol i'r ffigyrau	**Nodyn 30 – Taliadau i Swyddogion** Gwnaethpwyd diwygiadau i'r datgeliadau a ganlyn: **30a. Tabl Tâl Uwch Swyddogion** • Cafodd tri mater eu nodi yn y ffigyrau taliadau. **30b. Cymhareb tâl** • Mae'r gymhareb tâl wedi'i chywiro o 5.83:1 i 5.66:1. **30c. Bandio tâl dros £60,000** Diwygiadau sydd eu hangen i nifer y staff a ddatgelir fesul band cyflog: • 1 i gywiro gwall. • Datgelwyd 4 gweithiwr ychwanegol oherwydd bod anghysondeb rhwng canllawiau Côd Cipfa a Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru). Roedd hyn yn golygu bod gweithwyr ychwanegol yn bodloni'r meini prawf ar gyfer eu cynnwys.	Er mwyn sicrhau bod y datgeliadau yn y Datganiad Ariannol ar gyfer Tâl Swyddogion yn cydymffurfio â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) a Chod Ymarfer Cipfa.
£702,000	**Nodyn 35 Prydlesau** Roedd y nodiadau prydlesi yn cynnwys £702,000 o daliadau les yn y dyfodol yn ymwneud â Chwmni Cynnal nad oedd bellach yn dderbyniadwy.	Er mwyn sicrhau bod y nodyn prydlesi yn adlewyrchu taliadau prydles yr awdurdod yn y dyfodol yn gywir.
£8,172,000 (dim effaith gyffredinol ar y datganiadau cynradd)	**Nodyn 27 Dadansoddiad Natur Gwariant ac Incwm** • £8,172,000 yn cael ei ailddosbarthu o Ffioedd, Taliadau ac Incwm Gwasanaeth Eraill, i Grantiau a chyfraniadau'r Llywodraeth oherwydd materion	I adlewyrchu'r dosbarthiad cywir o incwm a balansau mewn nodiadau datgelu.

	amseru wrth baratoi'r papur gwaith.	
Amryw	**Amryw** Gwnaed nifer o addasiadau llai arwyddocaol, ailddosbarthiadau a diwygiadau naratif i'r datganiadau ariannol o ganlyniad i'n gwaith.	Er mwyn sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.

Atodiad 4

Argymhellion

Rydym wedi nodi’r holl argymhellion sy’n codi o’n harchwiliad ynghyd ag ymateb y rheolwyr iddynt. Byddwn yn gwneud gwaith dilynol ar y rhain y flwyddyn nesaf ac yn cynnwys unrhyw faterion sy’n weddill yn adroddiad archwilio’r flwyddyn nesaf:

Arddangosyn 4: mater yn codi 1

Mater yn codi 1 – Adolygiad o Gredydwyr Tymor Byr	
Canfyddiadau	Nododd ein gwaith profi credydwyr diwedd blwyddyn fod 4 allan o 20 o drafodion a samplwyd lle nad oedd Cyngor Gwynedd yn gallu darparu digon o dystiolaeth i gael sicrwydd ynghylch eu bodolaeth ar 31 Mawrth 2022. Roedd y gwallau i gyd yn ymwneud â chredydwyr a godwyd cyn 2021-22, ond a oedd yn dal i gael eu cydnabod fel credydwyr tymor byr yn y cyfrifon. Mae'r gwallau a nodwyd yn ein gwaith profi yn is na'n trothwy perthnasedd. Rydym wedi cynnal gweithdrefnau archwilio pellach sydd wedi rhoi sicrwydd bod y risg o gamddatganiad sylweddol yn y boblogaeth credydwyr sy'n weddill yn isel. Canfu’r gwaith pellach hwn fod cyfanswm risg posibl o £3,308,000 o gredydwyr yn y datganiadau ariannol nad ydynt yn bodoli, ac mae £3,034,000 ohono yn ychwanegol at y gwall a gadarnhawyd o £274,000 a ddarganfuwyd yn ystod yr archwiliad sydd islaw ein trothwy perthnasedd.
Blaenoriaeth	Uchel
Argymhelliad	Rydym yn argymell bod Cyngor Gwynedd yn adolygu ei weithdrefnau cau lawr ac yn ceisio sicrhau bod tystiolaeth archwilio ddigonol a thrywydd archwilio ar gael ar gyfer yr holl drafodion credydwyr a ddatgelir yn y datganiadau ariannol.

Manteision gweithredu'r argymhelliad	Dylai hyn leihau'r risg o gamddatganiad yn y datganiadau ariannol.
Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Do
Ymateb y tîm rheoli	Byddem yn adolygu ein credydwyr tymor byr, gan ganolbwyntio ar y credydwyr hynny oedd wedi eu codi cyn 2021/22.
Dyddiad gweithredu	Ebrill 2023

Arddangosyn 5: mater yn codi 2

Mater yn codi 2 - gellid atgyfnerthu papurau gwaith ymhellach i ddarparu trywydd archwilio clir rhwng y cofnodion cyfrifyddu a'r datganiadau ariannol	
Canfyddiadau	Er i ni dderbyn papurau gwaith perthnasol a thystiolaeth ategol arall i’n galluogi i gynnal yr archwiliad, gellid cryfhau’r gyfres o bapurau i gefnogi’r datganiadau ariannol yn well a darparu llwybr archwilio gwell rhwng y datganiadau ariannol a’r cofnodion cyfrifyddu sylfaenol. Roedd hyn yn broblem yn arbennig i falansau dyledwyr a chredydwyr.
Blaenoriaeth	Canolig
Argymhelliad	Cryfhau'r papurau gwaith i gefnogi'r datganiadau ariannol. Byddwn yn eich cefnogi i wneud hyn ac yn nodi gofynion y papur gwaith mewn dogfen y cytunwyd arni ar gyfer Cyflawniadau Archwilio.
Manteision gweithredu'r argymhelliad	Darparu cyfres gynhwysfawr o bapurau gwaith i gefnogi'r datganiadau ariannol a fydd yn hwyluso'r broses o gyflawni'r cyfrifon a'r broses archwilio yn effeithlon.

Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Do
Ymateb y tîm rheoli	Mae'r gyfres helaeth o bapurau gwaith wedi diwallu anghenion archwilio dros y blynyddoedd. Dim ond pan wnaed ceisiadau gwahanol/ychwanegol eleni nad oedden nhw'n cwrdd â gofynion archwilio. Ni fynegwyd hyn yn glir tan ar ôl i'r papurau gwaith gael eu paratoi a'u cyflwyno i'w harchwilio. Rydym yn hapus i gydweithio gydag Archwilio Cymru er mwyn sicrhau bod y gofynion yn cael eu bodloni.
Dyddiad gweithredu	2022-23

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

Cyngor Gwynedd

DATGANIAD O'R CYFRIFON 2021/22

Adran Cyllid
www.gwynedd.llyw.cymru

MYNEGAI

	Tudalen
Adroddiad Naratif	2 - 7
Datganiad Cyfrifoldebau	8
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	9
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	10
Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau	11
Y Fantolen	12
Datganiad Llif Arian	13
Nodiadau i'r Cyfrifon	14 – 89
Atodiad A – Y Gronfa Degwm	90
Atodiad B – Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	91
Atodiad C – Datganiad Llywodraethu Blynyddol	92 - 114
Adroddiad yr Archwilydd	115 - 117
Geirfa	118 - 119

ADRODDIAD NARATIF

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon Cyngor Gwynedd am 2021/22 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 9 i 89.

Mae'r Cyfrifon yn cynnwys:

- **Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu** – Er nad yw'n ddatganiad statudol, mae'n dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a trethi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan Awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol.

- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr** - Hwn yw prif gyfrif refeniw'r Cyngor. Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisïau cyfrifeg cyffredinol derbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dangosir y sefyllfa trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

- **Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau** - Dengys y datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi yn 'reserfau defnyddiadwy' a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae sefyllfa trethiant yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

- **Y Fantolen** - Sydd yn datgan sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2022.

- **Y Datganiad Llif Arian** - Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyngor yn ystod 2021/22 at ddibenion refeniw a chyfalaf.

- **Cyfrifon Cronfa'r Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan.**

Mae'r cyfrifon wedi eu paratoi ar sail busnes gweithredol a cefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisïau Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau Gwynedd

Mae gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cyngor wedi eu cynnwys yng Nghynllun Cyngor Gwynedd a gafodd ei adolygu ym mis Mawrth 2021. Mae'r Cynllun yn cefnogi gweledigaeth y Cyngor, sef, gweld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, a'n bod fel pobl yn :

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel,
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud,
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd,
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau,
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg,
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosibl,
- Cael manteisio ar harddwch naturiol y Sir.

Yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r uchod fel ein Amcanion Llesiant.

Mae yna ddwy brif ran i Gynllun y Cyngor, sef Blaenoriaethau Gwella sy'n disgrifio'r prif feysydd rhoddir sylw iddynt yn ystod y flwyddyn, ynghyd â'n saith Amcan Llesiant a'r Cynlluniau Adrannol sy'n disgrifio holl waith dydd i ddydd y Cyngor. Unwaith eto yn ystod 2021/22 mae effaith pandemig Covid-19 wedi cael effaith ar waith Cyngor Gwynedd, fel ar pob awdurdod lleol arall. Mae manylion Cynllun y Cyngor ynghyd ag ein hymateb i'r pandemig ar gael yn: https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholis%c3%afau/Cynlluniau-corfforaethol-a-strategaethau/Cynllun-Cyngor-Gwynedd-2018-23.aspx

Strategaeth Ariannol

Mae Strategaeth Ariannol y Cyngor a Chyllideb 2021/22 a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 4 Mawrth 2021 yn gosod y sylfaen ar gyfer medru cyflawni'r blaenoriaethau gwella, tra'n ceisio dygymod hefyd gyda'r cynnydd parhaus yn y galw am ein gwasanaethau. Yn anorfod, mae'r Strategaeth Ariannol yn ddibynnol ar y blaenoriaethau. Mae'r strategaeth ar gael yn:
https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholisïau/Cyllid/Strategaeth-ariannol.aspx

Yn 2021/22 gwelwyd cynnydd mewn grant Cyngor Gwynedd gan Lywodraeth Cymru oedd yn ddigonol i gwrdd â chwyddiant ond ddim yn ddigonol i gwrdd hefyd â'r galw am wasanaethau. Serch hynny, rydym wedi bod yn lled lwyddiannus yn cadw effaith yr arbedion ar drigolion Gwynedd i'r lleiafswm posib. Felly, bydd y sefyllfa ariannol yn parhau i osod cryn her i ni wrth gynllunio ein gwasanaethau i'r dyfodol. Byddwn felly yn parhau efo'r gwaith o sicrhau ein bod yn gwireddu'r arbedion effeithlonrwydd hynny sydd wedi eu cymeradwyo eisoes a sicrhau ein bod yn cynllunio ar gyfer y dyfodol er mwyn isafu unrhyw doriadau i wasanaethau.

Mae'r newidiadau yn sgil pandemig Covid-19 wedi effeithio sefyllfa ariannol y Cyngor. Mae Gwynedd fel awdurdodau lleol eraill Cymru wedi cyd-weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru er mwyn ymdopi gyda'r sefyllfa. Derbyniwyd arian ychwanegol yn 2021/22 gan Lywodraeth Cymru er mwyn cwrdd gyda chostau ychwanegol yn deillio o effaith Covid-19 a digolledu'r Cyngor am golled incwm yn ystod yr argyfwng. Yn ogystal derbyniwyd grantiau sylweddol eraill ar ddiwedd y flwyddyn ariannol oherwydd ardrawiad Covid-19.

Tybir na fydd effaith cyfredol y pandemig yn effeithio'n sylweddol ar werth asedau ac ymrwymiadau'r Cyngor. Fodd bynnag mae'r sefyllfa economaidd fyd eang wedi profi i gael effaith a bu'n rhaid ail brisio mwy o asedau nag a gynllunwyd oherwydd y cynnydd mewn costau. Mi fydd angen adolygu'r tybiaethau yn rheolaidd.

Mesur Perfformiad

Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad y Cyngor yn gylch sy'n cefnogi cynllunio, rheoli ac adrodd ar berfformiad ein gwasanaethau, er mwyn sicrhau y gorau ar gyfer pobl Gwynedd heddiw ac yfory. Mae Adroddiad Perfformiad Blynyddol Cyngor Gwynedd yn adrodd ar ein llwyddiant i gyflawni ein blaenoriaethau gwella ac hefyd darparu gwybodaeth ar berfformiad adrannau'r Cyngor a sut maent yn cynorthwyo pobl Gwynedd. Mae'r adroddiad ar gael yn:
https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Perfformiad-y-Cyngor/Mesur-Perfformiad.aspx

Perfformiad Ariannol 2021/22

- Er gwaethaf argyfwng Covid-19 a'r gofynion parhaus i gyflawni arbedion heriol, mae sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2021/22 yn cadarnhau y bu rheolaeth ariannol effeithiol. Adroddwyd ar sefyllfa alldro ariannol 2021/22 i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 14 Mehefin 2022. Cymeradwyodd aelodau'r Cabinet danwariant net gwasanaethau o £791k am y flwyddyn.

- Mae effaith ariannol Covid-19 wedi bod yn sylweddol i'r Cyngor. Gyda £16m wedi ei dderbyn o'r Gronfa Caledi erbyn diwedd y flwyddyn, sydd yn gyfuniad o gostau ychwanegol o £14m a cholledion incwm o £2m.

- O ganlyniad i dderbyniad nifer o grantiau sylweddol cysylltiedig â Covid-19 a grantiau eraill yn hwyr yn y flwyddyn ariannol, golyga hyn fod sefyllfa ariannol 2021/22 wedi ei drawsnewid erbyn diwedd y flwyddyn, gyda'r grantiau yn cynnwys grantiau i gyllidebau ysgolion, ychwanegiad Grant Llywodraeth Cyffredinol ac ôl-groniad Treth Cyngor.

- Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2021/22, mae pwysau sylweddol yn parhau yn yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol, ond fod mwyafrif yr adrannau a nifer o benawdau corfforaethol wedi gweithredu o fewn yr adnoddau sydd ar gael.

- Dengys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 10 fod gwariant refeniw gros y Cyngor ar lefel 'Cost Gwasanaethau' yn £467m yn ystod 2021/22, gyda'r sefyllfa net yn £288m.

- Bu i sefyllfa ariannol 2021/22 gael ei chymryd i ystyriaeth yn y broses o sefydlu cyllideb 2022/23.

TABL 1 - Crynodeb o’r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a’r Gwir Sefyllfa (Net)

Mae cyllideb net y Cyngor yn cael ei gyllido gan dreth y cyngor, grantiau cyffredinol y llywodraeth a threthi annomestig cenedlaethol yn bennaf ac yn £300m ar gyfer 2021/22.

Mae Tabl 1 yn cynnwys cymhariaeth perfformiad cyllidebol ar lefel crynhoad, a ceir gwybodaeth bellach yn Nhabl 2.

	Cyllideb	Gwir	Gwahaniaeth
	£'000	£'000	£'000
Gwariant Net ar Weithgareddau	294,732	299,413	4,681
Swm Adrannol i'w gario ymlaen ar ddiwedd blwyddyn	0	791	791
	294,732	300,204	5,472
Ariannwyd gan -			
Incwm y Dreth Cyngor	(99,939)	(100,516)	(577)
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw	0	(916)	(916)
Cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol	(41,974)	(41,974)	0
Grantiau Llywodraeth Cyffredinol	(152,819)	(155,298)	(2,479)
Cyfraniad o Falans y Gronfa Gyffredinol	0	(1,500)	(1,500)
	0	0	0

Mae’r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a’r Datganiad o’r Symudiad Mewn Reserfau ar dudalennau 10 a 11 yn darparu dadansoddiad o’r symudiadau yn y flwyddyn.

TABL 2 - Symudiad Trawsddodiad rhwng '<u>Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)' (Tabl 1)</u> i'r fformat <u>Incwm a Gwariant</u> sydd yn adlewyrchu'r Strwythur Rheolaethol Adrannol.

Adran	Adroddiad Perfformiad (Alldro)	Addasiad Trawsddodiad	Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo	Datganiad Incwm a Gwariant
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addysg	93,738	(7,606)	**86,132**	11,841	**97,973**
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,114	(76)	**7,038**	1,778	**8,816**
Cyllid	6,323	(203)	**6,120**	3,028	**9,148**
Economi a Chymuned	3,853	(1,168)	**2,685**	3,920	**6,605**
Oedolion, Iechyd a Llesiant	57,705	(472)	**57,233**	7,757	**64,990**
Plant a Chefnogi Teuluoedd	19,123	(231)	**18,892**	2,792	**21,684**
Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)	25,107	(427)	**24,680**	12,141	**36,821**
Amgylchedd	3,109	(165)	**2,944**	5,143	**8,087**
Tai ac Eiddo	3,449	(389)	**3,060**	4,606	**7,666**
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,810	(11)	**1,799**	336	**2,135**
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(216)	0	**(216)**	1,716	**1,500**
Corfforaethol	40,072	(21,840)	**18,232**	2,910	**21,142**
Cost Gwasanaethau	261,187	(32,588)	**228,599**	57,968	**286,567**
Eraill (Yn cynnwys Addasiad Canolog a Chorfforaethol)	39,017	32,588	**71,605**	(57,968)	**13,637**
Cyfanswm	300,204	0	**300,204**	0	**300,204**

Addasiad Trawsddodiad - Mae'r addasiadau yn y golofn trawsddodiad yn cyfeirio at y cyfraniad net i ac o reserfau.

- **Eitemau Materol o Incwm a Gwariant**

  Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:
  - £165m yn y maes pensiwn, sef yr ailfesuriad blynyddol o'r ymrwymiad buddion pensiwn diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 23.5).
  - Yn dilyn ailbrisio rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), gwarged net yn deillio o ailbrisio asedau sefydlog i'r Reserf Ailbrisio yn £28m (Nodyn 23.1) a chost ailbrisio a'r amhariad i'r Gwasanaethau yn £2m (Nodyn 15).
  - Derbyniad grantiau penodol ynghyd â gwariant ychwanegol a cholled incwm perthnasol i Covid-19 sydd wedi ei ddigolledu gan Lywodraeth Cymru gwerth £16.1m i Wynedd yn 2021/22 (Nodyn 32).

- **Materion Eraill**
  - Mae risgiau ariannol gyda sefyllfa'r economi byd-eang ac mae'r Awdurdod wedi cymryd yr amgylchiadau i ystyriaeth yn ei gynlluniau ariannol, gan gadw lefel darbodus o reserfau.
  - Ansicrwydd economaidd yn parhau yn sgil terfynu aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd a gall hyn effeithio rhai ffactorau a phenderfyniadau cyllidol gan yr Awdurdod.
  - Mae'r argyfwng Covid-19 cyfredol yn parhau yn her ariannol i'r Cyngor yn y tymor byr a chanolig.

Gwariant Cyfalaf yn 2021/22

Yn 2021/22 gwariodd y Cyngor £37m ar gynlluniau cyfalaf. Dengys y tabl canlynol fanylion y gwariant yma ynghyd â'r modd y cafodd ei ariannu.

TABL 3 - CRYNODEB O WARIANT CYFALAF A'I ARIANNU

2020/21 £'000		2021/22 £'000
7,464	Addysg	7,521
3,468	Amgylchedd	10,288
161	Cefnogaeth Gorfforaethol	60
749	Cyllid	598
1,175	Economi a Chymuned	2,882
4,689	Tai ac Eiddo	4,444
1,914	Oedolion, Iechyd a Llesiant	1,378
744	Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,468
4,798	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	8,045
2,505	Ymgynghoriaeth Gwynedd	370
27,667		**37,054**
	ARIANNWYD GAN -	
4,128	Benthyciadau	2,985
22,264	Grantiau a Chyfraniadau	33,990
43	Derbyniadau Cyfalaf	79
1,232	Refeniw a Chronfeydd Eraill	0
27,667		**37,054**

- Cynhwysir Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf drwy Statud o £7.1m yn y tabl uchod. Ad-dalwyd y gwariant yma i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Cyfanswm ychwanegiadau Asedau Anghyfredol ac Asedau ar Gael i'w Gwerthu oedd £30.5m fel y dangosir yn Nodyn 15 a 20.

- Roedd Dyled Benthyciadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2022 yn £103.9m – lleihad o £6.3m (o £110.2m) yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd ad-daliadau o £6.6m yn unol â thelerau'r benthyciadau unigol.

Darpariaethau ac Arian wrth Gefn

Yn ychwanegol at y Balans Cyffredinol heb ei glustnodi o £7.9m, roedd gan y Cyngor ddarpariaethau o £8.7m, reserfau eraill a glustnodwyd o £106m a balansau ysgolion o £16.7m. Cyfanswm y rhain oedd £139.3m. Ceir manylion yn y Fantolen, Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau a Nodyn 10 a 22.

Adolygwyd digonolrwydd cronfeydd penodol a darpariaethau'r Cyngor gan y Pennaeth Cyllid wrth gau'r cyfrifon eleni, yn unol â'r polisi a gymeradwywyd. Llwyddodd yr adolygiad i gynaeafu £851k o adnoddau, a cymeradwyodd y Cabinet (yn ei gyfarfod ar 14 Mehefin 2022) i'w ddefnyddio i gynorthwyo i gyllido sefyllfa gorwariant yn yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol a dychwelyd elfen i falansau cyffredinol y Cyngor.

Yn ystod y flwyddyn, cymeradwyodd y Cabinet i wneud defnydd o £2m o falansau cyffredinol y Cyngor er mwyn cyfrannu tuag at Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd.

Covid-19 a Grantiau'r Llywodraeth

Oherwydd ardrawiad Covid-19, gwelwyd parhad grantiau a chymorth ariannol ar gael gan y Llywodraeth. Fel sydd wedi ei nodi yn flaenorol, rhwng digolledu'r Cyngor am wariant ychwanegol, Saib Swyddi a cholled incwm, bu i'r Cyngor dderbyn £16m o gymorth gan y Llywodraeth yn ystod 2021/22. Gweler ddadansoddiad yn adroddiad all-dro refeniw i'r Cabinet 14 Mehefin 2022.
Rhaglen ar gyfer Y Cabinet ar Dydd Mawrth, 14eg Mehefin, 2022, 1.00 y.h. (llyw.cymru)
Mae grantiau eraill wedi ein galluogi i dalu costau ychwanegol cysylltiedig â'r pandemig ar gyfer gwasanaethau sy'n cael eu comisiynu gan gynnwys y Sector Gofal. Hefyd, gofynnwyd i ni weinyddu nifer o grantiau neu gymorth ariannol ar ran Llywodraeth Cymru, gan gynnwys dosbarthiad grantiau i fusnesau y sir yn ystod y cyfnodau clo, taliadau i weithwyr gofal, Taliadau Hunan Ynysu, Taliadau arian cinio a tanwydd gaeaf (Nodyn 28).

Cronfa Bensiwn

Mae gan y Cyngor (fel cyflogwr) ymrwymiad net yn deillio o'u cyfran o asedau ac ymrwymiadau Cronfa Bensiwn Gwynedd, sydd wedi ei gyfrifo yn unol â Safonau Cyfrifo Rhyngwladol 19. Mae'r Fantolen yn cynnwys asesiad gan Actiwari y Gronfa, Hymans Robertson, o gyfran y Cyngor o ymrwymiad y Gronfa Bensiwn. Mae'r ymrwymiad net yma wedi lleihau £122m i £242m yn 2021/22. Gweler Nodyn 38 am wybodaeth bellach.

Sefyllfa ar un pwynt mewn amser yw'r ymrwymiad pensiwn net. Gall prisiau'r farchnad gynyddu neu leihau yn sylweddol yn y tymor byr ac felly nid oes modd meintoli'r effaith tymor hir bydd symudiad o'r fath yma ym mhrisiau'r farchnad yn ei gael ar y Gronfa Bensiwn. Cafodd prisiad diwethaf ei gynnal ar 31 Mawrth 2019, gyda'r nesaf ar gyfer cyfrifon 2022/23 yn seilieidg ar 31 Mawrth 2022.

Llywodraethu

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau llywodraethu cadarn yn bodoli, er hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Mae gwybodaeth bellach wedi ei gynnwys o fewn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Polisïau Cyfrifo

Mae'r polisïau cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu cyfarwyddiadau CIPFA yn y Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22.

Newidiadau mewn Polisïau Cyfrifeg ac i'r Datganiad o'r Cyfrifon

Mae polisiau cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu y newidiadau sydd yn ofynnol yn unol ag arferion cyfrifo cywir yn unig, yn dilyn addasiadau sydd yn weithredol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2021/22 i Gôd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig.

Gwybodaeth Bellach

Mae Datganiad o'r Cyfrifon ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd sef www.gwynedd.llyw.cymru.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Ffion Madog Evans	neu	Sian Pugh
Uwch Reolwr Cyllid		Cyfrifydd Grwp – Corfforaethol a Phrosiectau
01286 679133		01286 679134

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Cyngor ar yr adeg briodol.

CYNGOR GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB Y CYNGOR

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151" hwnnw. Cyfrifoldeb y Cyngor hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

____

Cadeirydd Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu **26 Ionawr 2023**

CYFRIFOLDEB Y PENNAETH CYLLID

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir allan yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd").

Wrth baratoi'r Datganiad o'r Cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisïau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Côd.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2022, ac incwm a gwariant y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

19 Ionawr 2023

____

Dewi Aeron Morgan CPFA
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant yn cael ei ddyrannu i bwrpas gwneud penderfyniadau rhwng adrannau y Cyngor. Mae incwm a gwariant sydd fel arfer yn cael ei gyfrifo yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol yn cael ei gyflwyno yn fanylach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

2020/21				2021/22		
Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol	**Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 8 a 9)**	**Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr**		**Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol**	**Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 8 a 9)**	**Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr**
£'000	**£'000**	**£'000**		**£'000**	**£'000**	**£'000**
84,230	8,837	93,067	Addysg	86,132	11,841	97,973
7,141	750	7,891	Cefnogaeth Gorfforaethol	7,038	1,778	8,816
5,738	1,393	7,131	Cyllid	6,120	3,028	9,148
3,240	3,062	6,302	Economi a Chymuned	2,685	3,920	6,605
53,842	4,036	57,878	Oedolion, Iechyd a Llesiant	57,233	7,757	64,990
18,604	1,142	19,746	Plant a Chefnogi Teuluoedd	18,892	2,792	21,684
21,030	7,023	28,053	Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	24,680	12,141	36,821
3,138	4,081	7,219	Amgylchedd	2,944	5,143	8,087
2,957	2,661	5,618	Tai ac Eiddo	3,060	4,606	7,666
1,515	119	1,634	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,799	336	2,135
(298)	911	613	Ymgynghoriaeth Gwynedd	(216)	1,716	1,500
12,048	(494)	11,554	Corfforaethol	18,232	2,910	21,142
213,185	**33,521**	**246,706**	**Cost Gwasanaethau**	**228,599**	**57,968**	**286,567**
25,037	(152)	24,885	Gwariant Gweithredol Arall	26,175	503	26,678
14,450	(2,608)	11,842	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	12,842	281	13,123
(281,141)	(21,577)	(302,718)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(298,704)	(32,983)	(331,687)
(28,469)	**9,184**	**(19,285)**	**(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau**	**(31,088)**	**25,769**	**(5,319)**
(71,090)			Balans Agoriadol y Gronfa Gyffredinol	(99,559)		
(28,469)			(Gwarged)/Diffyg ar y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn	(31,088)		
(99,559)			Balans Cau y Gronfa Gyffredinol	**(130,647)**		

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisïau cyfrifeg gyffredinol dderbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dengys y sefyllfa trethiant yn y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu ac yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

2020/21					2021/22		
Gwariant Gros	**Incwm Gros**	**Gwariant Net**		**Nodyn**	**Gwariant Gros**	**Incwm Gros**	**Gwariant Net**
£'000	**£'000**	**£'000**			**£'000**	**£'000**	**£'000**
120,052	(26,985)	93,067	Addysg		134,893	(36,920)	97,973
10,059	(2,168)	7,891	Cefnogaeth Gorfforaethol		10,049	(1,233)	8,816
11,120	(3,989)	7,131	Cyllid		12,953	(3,805)	9,148
13,765	(7,463)	6,302	Economi a Chymuned		16,710	(10,105)	6,605
88,223	(30,345)	57,878	Oedolion, Iechyd a Llesiant		99,517	(34,527)	64,990
33,312	(13,566)	19,746	Plant a Chefnogi Teuluoedd		37,402	(15,718)	21,684
49,250	(21,197)	28,053	Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)		55,380	(18,559)	36,821
18,458	(11,239)	7,219	Amgylchedd		19,683	(11,596)	8,087
15,410	(9,792)	5,618	Tai ac Eiddo		19,867	(12,201)	7,666
2,083	(449)	1,634	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol		3,006	(871)	2,135
6,190	(5,577)	613	Ymgynghoriaeth Gwynedd		7,373	(5,873)	1,500
43,992	(32,438)	11,554	Corfforaethol		48,618	(27,476)	21,142
411,914	**(165,208)**	**246,706**	**Cost Gwasanaethau**		**465,451**	**(178,884)**	**286,567**
25,037	(152)	24,885	Gwariant Gweithredol Arall	*11*	26,678	0	26,678
12,270	(428)	11,842	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	*12*	13,679	(556)	13,123
0	(302,718)	(302,718)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	*13*	0	(331,687)	(331,687)
449,221	**(468,506)**	**(19,285)**	**(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau**		**505,808**	**(511,127)**	**(5,319)**
		(28,482)	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbrisio Asedau Sefydlog	*23.1*			(27,886)
		(655)	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbrisio Offerynnau Ariannol	*23.3*			(930)
		100,979	Ailfesuriad o'r buddion pensiwn diffiniedig net ymrwymiadau/(asedau)	*23.5*			(165,463)
		71,842	**(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**(194,279)**
		52,557	**Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr**				**(199,598)**

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN RESERFAU

Dengys y Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi i 'reserfau defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny sy'n gymwysedig i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae'r symudiadau yn y flwyddyn yn reserfau'r Awdurdod yn cael eu torri lawr rhwng enillion a cholledion yn unol ag ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig. A hefyd yn dangos yr addasiadau statudol sy'n ofynnol i ddychwelyd at y swm godir ar y dreth cyngor ar gyfer y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos symudiadau statudol y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hyn.

		Gwybodaeth ychwanegol			**Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau**					
	Nodyn	*Balans Cronfa Gyffredinol heb glustnodi*	*Reserfau Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd*	*Cyfanswm Balansau Ysgolion*	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	**Cyfanswm Reserfau Defnyddiadwy**	**Reserfau na ellir eu defnyddio**	**Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod**
		£'000	*£'000*	*£'000*	£'000	£'000	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans 31 Mawrth 2020 a ddygwyd ymlaen		*(7,572)*	*(59,185)*	*(4,333)*	(71,090)	(2,211)	(4,725)	**(78,026)**	**(34,970)**	**(112,996)**
Symudiad mewn reserfau yn 2020/21										
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		*(19,285)*	*0*	*0*	(19,285)	0	0	**(19,285)**	**71,842**	**52,557**
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	9	*(9,184)*	*0*	*0*	(9,184)	(162)	(1,261)	**(10,607)**	**10,607**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2020/21		*(28,469)*	*0*	*0*	(28,469)	(162)	(1,261)	**(29,892)**	**82,449**	**52,557**
Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd	*10*	*26,629*	*(20,209)*	*(6,420)*	0	0	0	**0**	**0**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2020/21 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)		*(1,840)*	*(20,209)*	*(6,420)*	(28,469)	(162)	(1,261)	**(29,892)**	**82,449**	**52,557**
Balans 31 Mawrth 2021 a ddygwyd ymlaen		*(9,412)*	*(79,394)*	*(10,753)*	(99,559)	(2,373)	(5,986)	**(107,918)**	**47,479**	**(60,439)**
Symudiad mewn reserfau yn 2021/22										
Addasiad i'r balans agoriadol		*0*	*0*	*0*	0	0	0	**0**	**112**	**112**
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		*(5,319)*	*0*	*0*	(5,319)	0	0	**(5,319)**	**(194,279)**	**(199,598)**
Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	9	*(25,769)*	*0*	*0*	(25,769)	(206)	(3,381)	**(29,356)**	**29,356**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2021/22		*(31,088)*	*0*	*0*	(31,088)	(206)	(3,381)	**(34,675)**	**(164,811)**	**(199,486)**
Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd	*10*	*32,588*	*(26,646)*	*(5,942)*	0	0	0	**0**	**0**	**0**
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2021/22 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)		*1,500*	*(26,646)*	*(5,942)*	(31,088)	(206)	(3,381)	(34,675)	(164,811)	(199,486)
Balans 31 Mawrth 2022 a ddygwyd ymlaen		*(7,912)*	*(106,040)*	*(16,695)*	(130,647)	(2,579)	(9,367)	**(142,593)**	**(117,332)**	**(259,925)**

Y FANTOLEN

Dengys y Fantolen werth asedau ac ymrwymiadau'r Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai ymrwymiadau) yn cyfateb i'r reserfau a ddelir gan yr Awdurdod. Adroddir ar y reserfau mewn dau gategori. Y categori cyntaf o reserfau yw'r reserfau defnyddiadwy, h.y. y reserfau hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o reserfau ac unrhyw gyfyngiad statudol o'u defnydd (er enghraifft, y Reserf Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddir i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Yr ail gategori o reserfau yw'r rhai hynny na all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori yma o reserfau yn cynnwys reserfau gydag elw a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Reserf Ailbrisio), ble nad yw'r symiau ar gael i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau dim ond pan werthir yr asedau yn unig; a reserfau gyda gwahaniaethau amseriad fel y dangosir ar linell 'Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu yn unol â rheoliadau' o'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

Wedi ailddatgan 1 Ebrill 2020	**Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021**		*Nodyn*	**31 Mawrth 2022**
	£'000			**£'000**
461,009	493,791	Eiddo, Offer a Chyfarpar	*15*	531,843
60	60	Asedau Treftadaeth		60
165	165	Eiddo Buddsoddi	*16*	165
1,960	2,183	Asedau Gweddilliol	*15*	2,257
17	17	Buddsoddiadau Tymor Hir	*17*	17
3,948	4,371	Dyledwyr Tymor Hir	*17*	3,989
467,159	**500,587**	**Asedau Tymor Hir**		**538,331**
11,259	34,918	Buddsoddiadau Tymor Byr	*17*	79,859
73	73	Asedau ar gael i'w Gwerthu	*20*	0
1,367	1,948	Stoc		2,293
76,415	84,232	Dyledwyr Tymor Byr	*18*	107,045
14,900	28,618	Arian a Chyfwerthoedd Arian	*19*	18,068
104,014	**149,789**	**Asedau Cyfredol**		**207,265**
(14,238)	(6,084)	Gorddrafft Banc	*19*	(21,700)
(21,112)	(7,090)	Benthyciadau Tymor Byr	*17*	(2,055)
(61,249)	(92,155)	Credydwyr Tymor Byr	*21*	(95,058)
(304)	(315)	Darpariaethau Tymor Byr	*22*	(316)
(1,443)	(6,585)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o Flaen Llaw	*32*	(10,540)
(98,346)	**(112,229)**	**Ymrwymiadau Cyfredol**		**(129,669)**
(7,850)	(7,752)	Darpariaethau Tymor Hir	*22*	(8,388)
(104,346)	(103,110)	Benthyciadau Tymor Hir	*17*	(101,807)
(244,644)	(363,852)	Ymrwymiad Pensiwn	*38*	(242,165)
(1,540)	(1,370)	Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	*35*	(1,189)
(1,451)	(1,624)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o Flaen Llaw	*32*	(2,453)
(359,831)	**(477,708)**	**Ymrwymiadau Tymor Hir**		**(356,002)**
112,996	**60,439**	**Asedau Net**		**259,925**
(78,026)	(107,918)	Reserfau Defnyddiadwy		(142,593)
(34,970)	47,479	Reserfau na ellir eu defnyddio	*23*	(117,332)
(112,996)	**(60,439)**	**Cyfanswm Reserfau**		**(259,925)**

DATGANIAD LLIF ARIAN

Dengys y Datganiad Llif Arian y newidiadau mewn arian a chyfwerthoedd arian yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Trwy rannu'r llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu, dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio arian a chyfwerthoedd arian. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Awdurdod a ariennir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae'r Gweithgareddau Buddsoddi yn cynrychioli'r all-lif arian a wnaed am adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariad gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae'r llif arian a gyfyd o Weithgareddau Ariannu yn ddefnyddiol i ragweld yr hawl sydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian yr Awdurdod yn y dyfodol.

2020/21 £'000		***Nodyn***	**2021/22 £'000**
(19,285)	(Gwarged)/Diffyg Net ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		(5,319)
(70,381)	Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	*24a*	(56,773)
222	Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	*24b*	307
(89,444)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu		(61,785)
52,154	Gweithgareddau Buddsoddi	*25*	81,443
15,418	Gweithgareddau Ariannu	*26a*	6,508
(21,872)	(Cynnydd)/lleihad net mewn arian a chywerthoedd arian		26,166
(662)	Arian a chywerthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	*19*	(22,534)
(22,534)	**Arian a chywerthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd**	*19*	**3,632**

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN 1 - POLISÏAU CYFRIFO

1.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod yn y flwyddyn ariannol 2021/22 a'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn honno, sef 31 Mawrth 2022. Mae'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o'r Cyfrifon yn flynyddol, a hynny yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Mae'r arferion hyn wedi eu cynnwys yn bennaf yn y *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22* ac yn cael eu cefnogi gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Confensiwn cost hanesyddol yw'r egwyddor cyfrifo sydd wedi ei fabwysiadu'n bennaf yn y Datganiad o'r Cyfrifon, wedi'i addasu gan ailbrisiad rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol. Mae y cyfrifon wedi eu paratoi ar sail busnes gweithredol.

Mewn perthynas â pholisi yn ymwneud a chyfalafu gwariant, ein hymarferiad yw gweithredu ar sail natur y gwariant yn hytrach na lefel penodol o wariant.

1.2 Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir am weithgareddau yn y flwyddyn y maent yn digwydd, nid pan wneir neu dderbynnir taliadau arian parod.

- Bydd y refeniw o gytundebau gyda derbynwyr gwasanaeth, boed am wasanaeth neu nwyddau, yn cael ei adnabod pan fydd y gwasanaeth neu'r nwyddau yn cael eu trosglwyddo i dderbynnydd y gwasanaeth yn unol â'r rhwymedigaethau perfformiad y cytundeb.
- Bydd cyflenwadau yn cael eu trin fel gwariant fel maent yn cael eu treulio – pan fydd bwlch rhwng y dyddiad mae'r cyflenwadau wedi eu derbyn a'u treulio, byddant yn cael eu dal fel stoc ar y Fantolen.
- Bydd treuliau, mewn cysylltiad â'r gwasanaeth a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaeth gan weithwyr cyflogedig) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fydd y gwasanaeth wedi ei dderbyn yn hytrach na pan fydd y taliad yn cael ei wneud.
- Bydd llog sy'n cael ei dderbyn o fuddsoddiadau a'r llog sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn ôl eu trefn fel incwm a gwariant ar sail cyfradd llog effeithiol yr offeryn ariannol yn hytrach nag i'r llif arian sydd wedi ei bennu gan y cytundeb.
- Ble mae refeniw a gwariant wedi eu hadnabod ond nid yw'r arian wedi ei dderbyn neu ei dalu, bydd rhaid creu dyledwr neu gredydwr am y symiau perthnasol ar y Fantolen. Ble mae tebygolrwydd o beidio casglu'r ddyled, bydd rhaid lleihau gwerth y dyledion a chodi tâl ar refeniw yn gwariant ac incwm ariannu a buddsoddi am yr incwm sydd yn annhebygol o gael ei gasglu.

1.3 Arian a Chyfwerthoedd Arian

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan yr Awdurdod, y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd, a gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categoreiddio fel cyfwerthoedd arian a'u cynnwys fel Arian a Chyfwerthoedd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y Fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

1.4 Asedau Dibynnol / Ymrwymiadau Dibynnol

Ceir ased dibynnol pan fo digwyddiad sy'n rhoi ased posib i'r Awdurdod ble bydd ei fodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Ceir ymrwymiad dibynnol yn ogystal pan fod amgylchiadau y gwneir darpariaeth amdanynt fel arfer, ond unai, nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu, ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Nid yw asedau ac ymrwymiadau dibynnol yn cael eu datgan ar y Fantolen, ond yn hytrach o fewn y nodyn Ymrwymiadau Dibynnol ac Asedau Dibynnol yn y cyfrifon.

NODYN 1 - POLISÏAU CYFRIFO (parhad)

1.5 Corfforaethol
Mae'r pennawd Corfforaethol yn cynnwys eitemau yn ymwneud â ffurfio polisïau corfforaethol a gweithgareddau aelodau, a chostau sydd yn gysylltiedig â rhedeg yr Awdurdod.

1.6 Buddiannau Gweithwyr
1.6.1 Buddion sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth
Buddion tymor byr yw'r rhai hynny sydd yn ddyledus o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis cyflogau, tâl gwyliau a thâl salwch i weithwyr cyfredol ac maent yn cael eu hadnabod fel cost am wasanaethau yn y flwyddyn y mae'r gweithiwyr yn gwasanaethu'r Awdurdod. Gwneir croniad ar gyfer cost hawl gwyliau (neu unrhyw amser i ffwrdd o'r gwaith e.e. amser wedi ei gronni) sydd yn ddyledus i'r gweithwyr ond sydd heb ei gymryd cyn diwedd y flwyddyn ac yn cael ei gario drosodd i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae cost y croniad yn mynd yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond wedyn yn cael ei wrth-droi drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau i'r cyfrif absenoldebau cronedig fel bod cost y buddion gwyliau yn mynd yn erbyn y flwyddyn ariannol y cymerir y gwyliau.

1.6.2 Buddion Terfynu Cyflogaeth
Mae buddion terfynu cyflogaeth yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu o ganlyniad i benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad yn wirfoddol ac fe'u codir ar sail addasiad croniad yn erbyn y gwasanaeth priodol neu, lle mae'n berthnasol, i'r llinell Gwasanaethau Corfforaethol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr unai pan na all yr Awdurdod dynnu'r cynnig o'r buddion hynny yn ôl neu pan fo'r Awdurdod yn cydnabod cost o ail-strwythuro, p'run bynnag sydd gyntaf.

Pan fo buddion terfynu cyflogaeth yn cynnwys ychwanegiadau i bensiynau mae'r ddarpariaeth statudol yn golygu y dylai Cronfa'r Cyngor dderbyn y gost sydd yn daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiynwr yn y flwyddyn, yn hytrach na'r swm sydd wedi ei gyfrifo yn unol â'r safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau mae angen neilltuo symiau i ac o'r gronfa bensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol am fuddion terfynu pensiwn ychwanegol a rhoi'r debydau am yr arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau taladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn yn eu lle.

1.6.3 Buddion Ôl-gyflogaeth
Mae gweithwyr yr Awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran Adran Addysg Llywodraeth San Steffan.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yng Nghyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion diffiniedig i'w haelodau (pensiynau a lymp-symiau ymddeoliad) sydd wedi eu hennill yn ystod eu hamser gyda'r Awdurdod.

Fodd bynnag, mae trefniadau'r cynllun athrawon yn golygu nad yw ymrwymiadau'r buddion hynny yn cael eu hadnabod i'r Awdurdod. Mae'r cynllun felly yn cael ei gyfrifo fel petai yn gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid yw ymrwymiadau ar gyfer taliadau yn y dyfodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen. Mae'r llinellau Addysg a Plant a Chefnogi Teuluoedd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys cost cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

1.6.4 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol
Mae gan bob aelod arall o'r staff, yn amodol ar rai meini prawf, yr hawl i fod yn aelod o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r costau pensiwn a godir ar gyfrifon yr Awdurdod ar gyfer y dosbarth yma o weithwyr yn cael eu pennu gan weinyddwyr y gronfa ac yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniad y gweithwyr i'r cynllun.

Mae'r Cynllun Llywodraeth Leol yn cael ei drin fel cynllun budd diffiniedig.

Mae ymrwymiadau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraidd drwy'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymddeol a enillwyd hyd yn hyn gan y gweithwyr, yn seiliedig ar gyfradd marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr a.y.b. yn ogystal â thafluniad enillion ar gyfer gweithwyr cyfredol.

NODYN 1– POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Gostyngir yr ymrwymiadau i'w gwerth ar sail prisiau cyfredol, gan ddefnyddio graddfa disgownt o 2.7% wedi ei gyfrifo fel cyfartaledd cymhwysol 'spot yields' ar fondiau corfforaethol o werth AA.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg a benderfynir gan Actiwari'r Gronfa.

Dadansoddir y newid yn ymrwymiad net pensiynau i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- Cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn ymrwymiadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - dyrennir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau lle roedd y gweithwyr yn gweithio.

- Cost gwasanaeth y gorffennol – mae'r cynnydd mewn ymrwymiadau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol ble mae eu heffaith yn gysylltiedig â'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – mae'n cael ei ddebydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o gostau Corfforaethol.

- Llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net, h.y. y gost llog net i'r Awdurdod - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net sy'n codi o dreigliad amser sy'n mynd yn erbyn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - mae hyn yn cael ei gyfrifo ar sail gweithredu'r gyfradd ddisgownt sy'n cael ei ddefnyddio i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar gychwyn y cyfnod i'r ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net ar gychwyn y cyfnod - gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd.

Ailfesuriadau yn cynnwys:

- Enillion ar asedau'r cynllun - gan eithrio symiau sy'n gynwysedig yn llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion pensiwn diffiniedig net - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

- Enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau i'r ymrwymiad pensiwn net oherwydd nad yw'r digwyddiadau yn cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaethpwyd yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu am nad yw'r actiwari wedi diweddaru ei ragdybiaethau - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

- Cyfraniadau a delir i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian a delir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn ar gyfer setliad ymrwymiadau sydd ddim yn cael eu cyfrifo fel traul.

Gyda buddion ymddeol, mae'n ofynnol, yn unol â darpariaethau statudol, i Gronfa'r Cyngor dderbyn cost y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na'r swm a gyfrifir yn ôl y safonau cyfrifeg perthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau, mae hyn yn golygu bod angen neilltuo arian i neu allan o'r Reserf Pensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol ar gyfer buddion ymddeol a rhoi'r debydau am arian a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sydd yn deillio o hyn yn y Reserf Pensiwn yn fesur o effaith buddiol i Gronfa'r Cyngor o orfod trin buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na thros y cyfnod y mae'r gweithwyr yn derbyn y budd.

Mae'r Safon Cyfrifeg Rhyngwladol (SCRh) 19 yn rheoli sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymiadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae'n ofynnol i gynghorau lleol Cymru a Lloegr baratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion SCRh19.

NODYN 1 – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.6.5 Buddion Dewisol

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i wneud dyfarniadau dewisol mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw ymrwymiadau sydd yn deillio o ddyfarniad o'r fath i unrhyw aelod o staff (yn cynnwys athrawon) yn cael eu cronni yn y flwyddyn y cymerwyd y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan ddefnyddio'r un polisïau â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol i gyfrifo amdanynt.

1.7 Digwyddiadau Wedi'r Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ôl-fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddiad y Datganiad o'r Cyfrifon. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath; a
- y rhai hynny sy'n dynodi amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond os ystyrir y byddai'n cael effaith materol, yna byddai natur y digwyddiadau ynghyd ag amcangyfrif o'r effaith ariannol yn cael ei ddatgelu yn y nodiadau.

Nid yw unrhyw ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi'r dyddiad awdurdodi cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o'r Cyfrifon.

1.8 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau i Bolisïau Cyfrifo, Amcangyfrifon a Gwallau

Gall yr angen i wneud addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisïau cyfrifo neu i gywiro gwall sylweddol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifeg yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod a effeithir gan y newid, ac felly ni wneir addasiad cyfnod blaenorol.

Yr unig dro y gwneir newidiadau i bolisïau cyfrifo yw pan mae'n ofynnol gan ymarferion cyfrifo priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan wneir newid, cyfrifir amdano yn ôl-weithredol (oni bai y nodir yn wahanol) trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi wedi bodoli erioed.

Caiff gwallau materol a ddarganfyddir mewn ffigyrau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol.

1.9 Offerynnau Ariannol

Ymrwymiadau Ariannol

Cydnabyddir ymrwymiadau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn rhan o gytundeb i ddarparu offerynnau ariannol. Maent yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Mae'r llog taladwy blynyddol sydd yn cael ei gynnwys ar y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn seiliedig ar werth cario yr ymrwymiad, wedi ei luosi gyda chyfradd llog effeithiol yr offeryn. Y cyfradd llog effeithiol yw'r gyfradd sydd yn disgowntio taliadau arian parod amcangyfrifedig y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer y rhan fwyaf o fenthyciadau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy sydd yn weddill (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a gaiff ei ddatgan yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Mewn achosion lle codwyd premiymau a disgownts ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatau i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei rannu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan yr Awdurdod bolisi o rannu'r enillion neu golledion dros y tymor sydd yn weddill ar y benthyciad ble'r oedd y premiwm yn daladwy neu'r gostyngiad yn dderbyniadwy pan fyddai'n cael ei ad-dalu. Mae cysoni'r swm a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr â'r tâl net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei reoli trwy drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Symudiad mewn Reserfau.

Asedau Ariannol

Dosbarthir asedau ariannol yn unol â dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae'r Awdurdod yn dal asedau ariannol wedi eu mesur ar:

- gost amorteiddiedig, a

NODYN 1 – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

- gwerth teg drwy elw a cholled, a
- gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall. Mae angen polisi ar wahân ble mae Awdurdod yn dal asedau ariannol ar werth teg drwy incwm a gwariant arall.

Model busnes yr Awdurdod yw i ddal buddsoddiadau i gasglu llif arian cytundebol. Mae offerynnau ariannol felly yn cael eu dosbarthu fel cost amorteiddiedig, ag eithrio rheiny nad yw eu taliadau cytundebol yn daliad o brifswm a llog yn unig (h.y ble nad yw llif arian ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Gost Amorteiddiedig

Cydnabyddir asedau ariannol ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn rhan o gytundeb i ddarparu offerynnau ariannol. Maent yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf ac yn cael eu cario ar eu cost amorteiddiedig. Bydd credyd blynyddol i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y llog a dderbynnir yn seiliedig ar werth cario yr ased wedi ei luosi gyda chyfradd llog effeithiol yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r asedau sydd gan yr Awdurdod, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm derbyniadwy sydd yn weddill (yn ogystal â'r llog cronedig) gyda'r llog sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad yn cael ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Bydd unrhyw enillion a cholledion sydd yn codi wrth ddad-gydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model Colled Credyd Disgwyliedig

Mae'r Awdurdod yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei holl asedau ariannol a ddelir ar gostau wedi'u hamorteiddio, unai ar sail 12 mis neu oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig hefyd yn gymwys i symiau derbyniadwy ar brydles ac asedau contract. Dim ond colledion oes a gydnabyddir ar gyfer symiau masnach derbyniadwy a ddelir gan yr Awdurdod. Cyfrifir colledion amhariad i adlewyrchu'r posibilrwydd na fydd y llif arian yn digwydd yn y dyfodol o ganlyniad i'r benthyciwr yn diffygdalu ei ymrwymiad.

Asedau Ariannol a Fesurir ar Werth Teg Drwy Incwm Cynhwysfawr Arall

Caiff asedau ariannol a fesurir ar WTICA eu cydnabod ar y fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offerynnau ariannol ac yn cael eu mesur yn y lle cyntaf a'u cario ar werth teg. Cydnabyddir enillion a cholledion gwerth teg wrth iddynt godi mewn incwm cynhwysfawr arall.

Asedau Ariannol wedi eu Mesur ar Werth Teg Drwy Elw a Cholled

Cydnabyddir asedau ariannol sydd wedi eu mesur ar werth teg drwy elw a cholled ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn rhan o gytundeb i ddarparu offerynnau ariannol. Maent yn cael eu mesur ar eu gwerth teg yn y lle cyntaf a'u cario ar werth teg. Cydnabyddir enillion a cholledion gwerth teg wrth iddynt gyrraedd y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau.

Mesuriad Gwerth Teg o Asedau Ariannol

Gwerth teg ased yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased mewn trafodiad trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae mesuriad gwerth teg asedau ariannol yr Awdurdod yn seiliedig ar y technegau canlynol:

- Offerynnau sydd â phris marchnad wedi ei ddyfynnu – pris y farchnad
- Offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a phendant – dadansoddiad llif arian gostyngol

Mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur wedi eu categoreiddio yn unol â'r tri lefel isod;

- Mewnbwn Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd actif am asedau yr un fath y gall yr Awdurdod gael mynediad atynt ar y dyddiad mesur.
- Mewnbwn Lefel 2 – mewnbwn heblaw am brisiau a ddyfynnwyd sy'n gynwysiedig o fewn Mewnbwn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.
- Mewnbwn Lefel 3 – mewnbwn anweladwy i'r ased.

NODYN 1 – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Bydd unrhyw enillion a cholledion sydd yn codi wrth ddad-gydnabod ased yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae mesuriad ein hasedau a ddelir ar WTICA yn bris cais uned ar y dyddiad mesur.

1.10 Grantiau'r Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Mae grantiau a chyfraniadau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a refeniw yn cael eu cyfrifo ar sail groniadol, ac yn cael eu cydnabod ar unwaith fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod amod ynghlwm wrth y grant neu gyfraniad nad yw'r Awdurdod wedi ei fodloni.

Oherwydd gofynion y gyfundrefn rheoli cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf fel rhan o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf, nid yw'r grantiau a chyfraniadau sy'n ariannu gwariant cyfalaf sydd wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wir incwm. Felly, mae'r Awdurdod yn cyfrifo'r symiau hyn fel a ganlyn:

- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei dderbyn, a bod amodau'n parhau heb eu bodloni ar ddyddiad y Fantolen, yna caiff y grant ei gydnabod fel Derbyniadau Grantiau Cyfalaf o flaen llaw ar y Fantolen. Unwaith mae'r amod wedi ei fodloni, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei adnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a bod y gwariant sydd i'w ariannu o'r grant neu gyfraniad hwnnw wedi ei wneud ar ddyddiad y fantolen, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo o'r Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf, i adlewyrchu dyrannu adnoddau cyfalaf i ariannu gwariant. Adroddir y trosglwyddiad hwn yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

1.11 Asedau Treftadaeth

Asedau diriaethol yw asedau treftadaeth gyda rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol neu amgylcheddol, ac a ddelir gan y Cyngor yn bennaf er diben gwybodaeth addysgol neu gyfraniad i ddiwylliant. Dyma'r categorïau o asedau treftadaeth sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor:

- Lluniau a Phaentiadau
- Teyrndlysau Dinesig
- Casgliadau Llyfrgell/Archifau
- Casgliadau Amgueddfeydd ac Orielau
- Adeiladau Hanesyddol a Henebion Cofrestredig
- Parciau a Gwarchodfeydd Natur Leol

Defnyddiodd y Cyngor brisiwr allanol (cwmni Bonhams) i ddarparu amcangyfrifon o brisiadau o'i deyrndlysau dinesig a'i luniau a phaentiadau. Er mwyn cysondeb, mae'r Cyngor wedi gweithredu ar sail yr un trothwy de minimis i ddibenion prisio Asedau Treftadaeth ag i weddill ei asedau tymor hir - gweler polisi 1.17.

Mae'r Cyngor yn ystyried bod gan yr asedau treftadaeth hyn oes amhenderfynadwy a gwerth gweddilliol uchel; ac o'r herwydd, nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn briodol i ddibrisio'r asedau. Bydd yr asedau treftadaeth a gynhwysir yn y cyfrifon yn cael eu hasesu'n flynyddol am unrhyw amhariad – gweler polisi 1.17.

1.12 Stoc a Chontractau Tymor Hir

Dylai stociau a gwaith mewn llaw ymddangos ar y Fantolen ar sail yr isaf o gost a gwir werth, yn unol â darpariaethau'r Côd Ymarfer. Oherwydd ymarferoldeb prif systemau stoc y Cyngor, mae mwyafrif y stoc yn ymddangos yn y cyfrifon ar sail cost gyfartalog. Nid yw'r gwahaniaeth o'r sail prisio yn faterol.

Mae contractau tymor hir yn cael eu cyfrifo ar sail o godi'r gwarged neu'r diffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau gyda'r ystyriaeth yn cael ei ddyrannu i'r rhwymedigaethau perfformiad bodlonwyd ar sail y nwyddau neu'r gwasanaethau a drosglwyddwyd i dderbynnydd y gwasanaeth yn ystod y flwyddyn ariannol.

1.13 Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent ac/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu. Caiff yr eiddo yma eu prisio ar sail gwerth teg. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thair lefel. Lefel

3 yw holl fewnbynnau yr Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o natur unigryw yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.14 Prydlesau

Caiff prydlesau eu hystyried yn brydlesi cyllidol pan fo telerau trosglwyddiad y brydles a'r holl risgiau a buddion sy'n deillio o berchnogaeth o'r eiddo, offer neu gyfarpar yn trosglwyddo i'r prydlesai. Caiff bob prydles arall eu hystyried yn brydlesau gweithredol.

Yr Awdurdod fel Prydlesai:

Caiff symiau a ddelir dan brydlesi cyllidol eu hadnabod yn wreiddiol, ar ddechrau'r brydles, ar werth teg (neu, os yn is, gwerth presennol y lleiafswm taliadau prydles), gydag ymrwymiad cyfatebol am rwymedigaeth y brydles i'r prydleswr. Caiff taliadau'r brydles eu dosrannu rhwng cost ariannol (i'w gynnwys yn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr) a chost a roir yn erbyn ymrwymiad y brydles i'w leihau. Caiff yr ased perthnasol ei drin yn unol â'r polisïau arferol, a chaiff ei ddibrisio fel sy'n briodol.

Caiff taliadau prydlesau gweithredol eu dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost i'r gwasanaeth perthnasol ar sail dibrisiad llinol dros gyfnod y brydles.

Yr Awdurdod fel Prydleswr:

Ble mae'r Awdurdod yn caniatáu prydles gyllidol ar eiddo, mae'r ased perthnasol yn cael ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad, sydd i'w gynnwys yn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Nid yw gwerth y gwarediad a ysgrifennir allan yn gost a roir yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau tymor hir yn cael eu darparu o dan drefniadau gwahanol ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae'r symiau felly yn cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o'r Balans Cronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau.

Caiff incwm rhent o eiddo sydd wedi ei ganiatáu trwy brydles weithredol ei gydnabod ar sail linol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a chaiff yr ased ei ddangos ar y Fantolen.

1.15 Asedau Gweddilliol

Caiff Asedau Gweddilliol yr Awdurdod eu dangos ar wahân ar y Fantolen. Gwerth teg yr asedau hyn sy'n cael ei ddangos, sy'n seiliedig ar werth y farchnad. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrywiaeth yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.16 Gorbenion a Chostau Gwasanaethau Cefnogol

Mae rhai costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu dosrannu i'r gwasanaethau priodol yn unol â threfniadau'r Cyngor ar gyfer atebolrwydd a pherfformiad ariannol.

1.17 Asedau Tymor Hir

Adolygir gwerth asedau'r Cyngor a gofnodir ar fas data'r Gwasanaeth Eiddo o leiaf bob pum mlynedd. Ers y flwyddyn ariannol 2015/16, mae'r Awdurdod wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrisio gwahanol gategorïau o'r asedau yma yn flynyddol, gydag ailbrisiad fel arfer yn effeithiol ar 31 Mawrth pob blwyddyn. Mae hyn yn unol â'r Côd a'r Datganiadau Egwyddorion Prisio Asedau a Nodiadau Arweiniad a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

Dangosir Tir ac Adeiladau ar sail gwerth teg neu gost ail-adeiladu dibrisiedig (CAD) ar gyfer eiddo arbenigol.

Dangosir Eiddo Buddsoddi ar sail gwerth teg.

Defnyddir cost hanesyddol a ddibrisiwyd ar gyfer Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Mae Asedau is adeiladwaith a chymunedol yn ymddangos ar gost hanesyddol a ddibrisiwyd.

Cynhwysir Asedau heb eu cwblhau ar sail cost hanesyddol tan gwblheir y gwaith, pan eu prisir yn unol â'r polisïau cyfrifo a'u trosglwyddo i'r categori asedau perthnasol.

Defnyddir isafswm at ddibenion prisio o £20,000 ar gyfer Tir ac Adeiladau Gweithredol y Cyngor a £5,000 ar gyfer eitemau unigol o Gerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Fe ychwanegir gwariant ar asedau newydd a chyfredol yn flynyddol, gan wedyn ystyried os ydy'r gwariant yma wedi cynhyrchu cynnydd mewn gwerth i'r ased. Os oes cynnydd mae hyn yn cael ei adlewyrchu drwy'r Reserf Ail Brisio; os nad oes cynnydd mae'n dilyn fod amhariad i werth yr ased (gweler isod ar gyfer dull cyfrifo am amhariad). Yn benodol ar gyfer asedau megis Tir ac Adeiladau, ac Asedau Cymunedol ble ceir gwariant yn y flwyddyn o dros £100,000 ar ased unigol, mae Uwch Syrfewr Stadau (M.R.I.C.S) y Cyngor yn adolygu'r asedau ac yn ail brisio unrhyw un sydd ei angen.

Amhariad a Dibrisiant

Amhariad
Amhariad yw treuliant budd economaidd sydd yn benodol i ased. Yn unol â Safon Cyfrifo Rhyngwladol 36 mae'r Cyngor yn adolygu ei asedau bob blwyddyn i adnabod unrhyw amhariad neu leihad mewn gwerth oherwydd treuliant buddiannau economaidd. Yn ogystal, caiff gwerth gweddilliol ac oes fuddiol yr asedau eu hadolygu'n flynyddol, a'u haddasu ble'n briodol.

Pan mae colledion amhariad yn cael eu hadnabod, maent yn cael eu cyfrifo fel a ganlyn:

- Ble mae balans o gynnydd ailbrisio ar gyfer ased o fewn y Reserf Ailbrisio, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn y balans (hyd at swm y cynnydd cronedig).

- Pan nad oes balans ar y Reserf Ailbrisio ar gyfer ased neu balans annigonol, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant
Prif elfen SCRh 16 yw y dylid dibrisio adeiladau oni bai eu bod yn cael eu prisio bob blwyddyn. Yn ogystal, dylid dibrisio bob rhan o Eiddo, Offer a Chyfarpar ar wahân os yw eu cost yn arwyddocaol o ystyried cyfanswm cost yr eitem. Dylid sefydlu trothwy isafswm, yn seiliedig ar yr effaith sylweddol tebygol ar y datganiadau ariannol, fel bod bob ased o dan y trothwy yn cael eu diystyru i bwrpas cydrannu. Trothwy ar gyfer 2021/22 yw 1% o werth yr holl adeiladau ar gychwyn y flwyddyn. Y dosraniad sydd yn cael ei ystyried ar gyfer yr elfen sydd ddim yn dir, dros y trothwy de minimis ydi:
a) offer a chyfarpar a gwasanaethau peirianneg, ac
b) adeiledd

Mae'r mwyafrif o adeiladau'r Cyngor (dros 75%) yn cael eu prisio ar sail Cost Ail-adeiladu Dibrisiedig (CAD), a ddatblygir ar y dull cydrannol, ac adlewyrchir y gwahanol elfennau ym manylion y cyfrifiadau. Fodd bynnag, yn gynwysedig yn yr uchod mae adeiladau gydag eitemau sylweddol o offer a chyfarpar sydd ag oes fuddiol fyrrach; e.e. boeleri ac offer gwresogi pyllau nofio a chanolfannau hamdden. Adnabyddir yr elfennau hyn drwy addasu oes fuddiol yr adeilad i gymryd oes fyrrach yr elfennau i ystyriaeth.

Yn seiliedig ar adolygiad o natur a'r math o adeiladau sy'n eiddo i'r Cyngor, daethpwyd i'r canlyniad nad oes gan weddill yr adeiladau eitemau sylweddol o offer a chyfarpar na gwasanaethau peirianneg sydd angen eu cydrannu ar wahân.

Dibrisir Asedau ar sail eu gwerth ar y Fantolen i'w ysgrifennu i ffwrdd fel a ganlyn:
(i) Dibrisir Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar dros eu bywyd amcangyfrifiedig (3–15 mlynedd, neu fwy os oes tystiolaeth cefnogol)
(ii) Dibrisir Is adeiladwaith dros 40 mlynedd
(iii) Ysgrifennir Gwariant Refeniw i'w ariannu o Gyfalaf drwy Statud i lawr yn y cyfnod yr ymddangosant
(iv) Ni ddibrisir Tir
(v) Dibrisir Adeiladau dros eu bywyd defnyddiol gweddilliol amcangyfrifiedig (5–80 mlynedd)
(vi) Ni ddibrisir Eiddo Buddsoddi, Asedau heb eu Cwblhau nac Asedau Sydd Ar Gael i'w Gwerthu

Ni ddibrisir ym mlwyddyn y caffaeliad.

NODYN 1 – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Lleiafswm Darpariaeth Refeniw

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gosod dyletswydd ar Awdurdodau lleol i wneud darpariaethau darbodus ar gyfer adbrynu dyledion. Mae'r Gweinidogion Cymreig wedi cyhoeddi Canllawiau ar Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw (LIDR) ac mae gofyn i Awdurdodau lleol roi ystyriaeth i Ganllawiau o'r fath yn unol ag adran 21 (1B) Deddf Llywodraeth Leol 2003.

Dyma'r pedwar opsiwn LIDR sydd ar gael:
- Opsiwn 1: Y Dull Rheoleiddio
- Opsiwn 2: Y Dull Gofyn Cyllido Cyfalaf
- Opsiwn 3: Y Dull Oes Asedau
- Opsiwn 4: Y Dull Dibrisiad

D.S.: Nid yw hyn yn cau allan dulliau darbodus eraill.

LIDR yn 2021/22: Gellir defnyddio opsiynau 1 a 2 dim ond ar gyfer gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi nad yw o'r Cyfrif Refeniw Tai (Dim-CRT) a ariennir o fenthyciad (ystyr 'wedi'i gefnogi' yma yw costau cyllido a gaiff eu cefnogi drwy Grant Cefnogi Refeniw y Llywodraeth Ganolog). Mae'r dulliau o wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer gwariant cyfalaf Dim-CRT heb ei gefnogi yn cynnwys Opsiynau 3 a 4 (gellir defnyddio 3 a 4 ar gyfer gwariant cyfalaf Dim-CRT wedi'i gefnogi yn ogystal, os yw'r Cyngor yn penderfynu gwneud hynny).

Cyflwynwyd y Datganiad LIDR i'r Cyngor cyn dechrau blwyddyn ariannol 2021/22. Pe bai cynnig i ddiwygio telerau'r Datganiad LIDR gwreiddiol yn ystod y flwyddyn, dylid cyflwyno datganiad diwygiedig i'r Cyngor ar yr adeg honno.

Defnyddiodd y Cyngor Opsiwn 1 yng nghyswllt gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi a ariennir o fenthyciad, ac Opsiwn 3 yng nghyswllt gwariant cyfalaf heb ei gefnogi a ariennir o fenthyciad.

Roedd yr LIDR yng nghyswllt lesau a chynlluniau Menter Cyllid Preifat (MCP) a brynwyd ar y Fantolen dan y Côd Ymarfer Cyfrifeg sy'n seiliedig ar y SAARh yn cyd-fynd â'r ad-daliad prifswm blynyddol ar gyfer yr ymrwymiad gohiriedig cysylltiedig.

Bydd yr Awdurdod yn adolygu'r polisi yma yn flynyddol yng ngoleuni'r Cynllun Rheoli Asedau.

Yn unol â'r Côd Ymarfer, telir am wariant cyfalaf ar gyfer Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor sydd i'w gyllido o refeniw drwy ei ddosbarthu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

1.18 Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol

Mae incwm Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol am y flwyddyn yn cael eu trin fel incwm cronedig, ac yn cael eu cynnwys ar linell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae Cyngor Gwynedd yn Awdurdod bilio Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol. Mae'n casglu Treth y Cyngor ar ran ei hun ac ar ran Awdurdodau eraill, ac yn casglu Trethi Annomestig fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru.

1.19 Darpariaethau

Mae'r Cyngor yn gosod darpariaethau o'r neilltu ar gyfer ymrwymiadau penodol sy'n debygol neu'n sicr o godi ond ni ellir ar hyn o bryd eu pennu'n gywir. Gwneir darpariaethau hefyd ar gyfer dyledion sydd yn annhebyg o gael eu talu. Ysgrifennir dyledion drwg i ffwrdd yn erbyn y gwasanaeth perthnasol. Mae'r Cyngor yn dosbarthu'r darpariaethau hyn fel ymrwymiadau tymor hir neu dymor byr fel sy'n briodol yn ddibynnol ar natur bob darpariaeth.

1.20 Reserfau (a Balansau)

Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 1992, mae'r Cyngor yn cynnal –

- Cronfa Gyffredinol sydd yn cynrychioli arian wrth gefn ("balansau") yr Awdurdod, sef balans gweithredol i helpu lliniaru effaith llif arian anwastad ag i'w gadw wrth gefn i liniaru effaith digwyddiadau annisgwyl neu argyfyngau.

- Nifer o Reserfau Penodol cyfalaf a refeniw a glustnodwyd ar gyfer pwrpasau arbennig, sef arian wedi'i adeiladu i gwrdd ag ymrwymiadau a ragwelir. Mae'r Cyngor yn cynnal adolygiad parhaus o ddigonolrwydd a defnydd o reserfau penodol.

- Mae'r Cyngor yn cymryd agwedd asesu'r risg tuag at gynnal lefelau digonol o falansau a reserfau er mwyn cwrdd ag anghenion gwario'r dyfodol. Wrth ystyried y gyllideb flynyddol a'r strategaeth ariannol tymor canol, bydd y Cyngor yn gosod allan ei fwriad ynghylch lefel y balansau cyffredinol a'r cronfeydd, yng nghyd-destun yr holl risgiau perthnasol. Gweler cymeradwyaeth o'r polisi llawn ar gyfer cronfeydd gan Gabinet y Cyngor ar 23 Mehefin 2015.

- Cedwir rhai reserfau eraill, sef 'reserfau na ellir eu defnyddio', i bwrpasau technegol o reoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol a buddion gweithwyr. Nid yw'r rhain yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy yr Awdurdod.

1.21 Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf Drwy Statud

Mae deddfwriaeth yn caniatáu categoreiddio peth gwariant fel cyfalaf i bwrpas ariannu er nad yw'n creu ased sydd yn cael ei gario ar y Fantolen. Bwriad hyn yw galluogi'r gwariant i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf yn hytrach nag ei roi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a fyddai'n cael effaith ar y Dreth Cyngor am y flwyddyn. Defnyddir cost hanesyddol fel sail prisio ar gyfer y math yma o wariant ac ysgrifennir hwn i lawr o fewn blwyddyn.

1.22 Treth ar Werth

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes modd adennill TAW y cynhwysir TAW neu y caiff ei ddangos fel cost 'TAW anadferadwy' mewn gwariant cyfalaf a refeniw.

1.23 Dyledwyr a Chredydwyr

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r Côd Ymarfer Cyfrifeg. Mae'r cyfrifon yn adlewyrchu gwir wariant ac incwm sy'n berthnasol i'r flwyddyn dan sylw, boed y taliadau a'r derbyniadau wedi cael eu talu neu eu derbyn yn y flwyddyn.

Eithriad i'r arfer yma yw taliadau chwarterol megis trydan, a gyfrifir yn ôl dyddiad darllen y mesurydd yn hytrach na rhannu'r gost rhwng gwahanol flynyddoedd ariannol, a hefyd rhai taliadau blynyddol megis yswiriant. Trwy weithredu'r polisi'n gyson ymhob blwyddyn ni chaiff effaith o bwys ar gyfrifon y flwyddyn.

1.24 Dyrannu Llog a Difidendau Derbyniadwy

Mae'r Awdurdod yn buddsoddi arian dros ben am gyfnodau o dros nos hyd at 13 mis (ac eithrio buddsoddiadau mewn cronfeydd cyfun) a thelir y llog i'r Gronfa Gyffredinol, Cronfa Bensiwn Gwynedd, Cronfa'r Degwm ac ymddiriedolaethau a chyd-bwyllgorau eraill ar sail eu balansau dyddiol a'r gyfradd llog a enillir. Telir y difidendau o'r cronfeydd cyfun i'r Gronfa Gyffredinol.

1.25 Costau Benthyca

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca sy'n perthyn i gaffaeliad, gwneuthuriad na chynhyrchiad ased cymwysedig fel a ganiateir yn y Côd.

Cyfrifir am log sydd yn daladwy ar fenthyciadau allanol yn y cyfnod y maent yn perthyn iddo ar sail sy'n adlewyrchu effaith economaidd gyflawn y benthyciad.

1.26 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau Eraill

Mae gan yr Awdurdod ddiddordebau mewn cwmniau ac endidau eraill y mae'n ofynnol eu cynnwys yn y datganiadau ariannol.

Yn unol ag ystyriaethau materoldeb, mae Cyd-bwyllgor Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru wedi'i gynnwys o fewn datganiadau ariannol yr Awdurdod. Cynhaliwyd y gwaith atgyfnerthu ar sail llinell wrth linell a'i ddosrannu i bob awdurdod ar drafodion gwirioneddol yn y lle cyntaf gyda'r trafodion a'r balansau sy'n weddill wedi'u rhannu yn unol â'u Cytundeb Llywodraethu. Mae'r trafodion ar gyfer y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd a'r tri gweithrediad ar y cyd (Rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu; Marwdy dros dro ym Mochdre; Cynllun Argyfwng Bysus) hefyd wedi cael eu cyfuno i ddatganiad ariannol yr Awdurdod.

Yn seiliedig ar fateroldeb, nid yw'r cyd-bwyllgorau canlynol wedi cael eu cyfuno i ddatganiad ariannol y Cyngor:-

- GwE
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru

Yn seiliedig ar fateroldeb, nid yw cyfrifon grŵp wedi eu cynhyrchu i gynnwys y ddau gwmni canlynol:-

- Cwmni Byw'n Iach
- Cwmni Cynnal

1.27 Asedau Cyfredol ar gael i'w gwerthu

Er mwyn i ased gael ei gydnabod fel Ased ar gael i'w werthu, mae'n ofynnol i'r ased fod ar gael i'w werthu yn syth yn ei gyflwr presennol, mae'n rhaid i'r gwerthiant fod yn hynod o debygol, rhaid i'r ased gael ei farchnata a'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn i ddyddiad y dosbarthiad. Caiff yr ased ei gydnabod ar werth teg (gwerth y farchnad) llai costau gwerthu wrth ailddosbarthu. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrywiaeth yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.28 Gwaredu Asedau

Pan mae ased yn cael ei waredu, mae gwerth yr ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu ffwrdd i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw a cholled wrth waredu. Mae derbyniadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw neu golled wrth waredu (e.e. cael ei glustnodi yn erbyn gwerth yr ased ar adeg y gwaredu). Mae unrhyw gynnydd wedi ei gronni ar gyfer yr ased yn y Reserf Ailbrisio yn cael ei drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

1.29 Derbyniadau Cyfalaf

Pan werthir asedau gan yr Awdurdod mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'r defnydd y gellir ei wneud o'r derbyniadau cyfalaf.

Gellir defnyddio 100% o'r holl dderbyniadau cyfalaf sydd yn perthyn i Gronfa'r Cyngor ac nid yw'n angenrheidiol bellach i roi canran o'r derbyniad o'r neilltu. Cedwir y derbyniadau yn y Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy hyd nes defnyddir yr adnoddau i gyllido gwariant cyfalaf.

1.30 Trefniant Consesiwn Gwasanaeth

Mae Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel Menter Cyllid Preifat (MCP), yn gytundebau i dderbyn gwasanaethau, ble mae'r eiddo, offer a chyfarpar i ddarparu'r gwasanaeth dan gyfrifoldeb y contractwr MCP am gyfnod y cytundeb ond yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd y cyfnod heb unrhyw gost ychwanegol. Mae'r Awdurdod yn rheoli'r gwasanaeth a ddarperir ac yn medru rheoli pwy arall sy'n medru defnyddio'r ddarpariaeth. Mae'r gost am ddefnydd o'r ddarpariaeth yn cael ei gytuno gyda'r Contractwr cyn gosod y cytundeb drwy broses o ddeialog cystadleuol.

1.31 Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniant ble mae gan y partïon sydd â chydreolaeth yr hawl i'r asedau a'r oblygiadau o'r ymrwymiadau sy'n gysylltiedig â'r trefniadau. Mae'r gweithgareddau y mae'r Awdurdod wedi ymgymryd â hwy ar y cyd â gweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cyd-weithredwyr. Mewn perthynas â'i ddiddordeb mewn trefniant gweithred ar y cyd, mae'r Awdurdod fel gweithredwr ar y cyd yn cydnabod ei gyfran o'r asedau, ymrwymiadau, refeniw a gwariant.

1.32 Ysgolion

Mae'r *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* yn cadarnhau bod cydbwysedd rheolaeth ysgolion sy'n cael eu cynnal gan yr Awdurdod lleol (h.y. yr ysgolion hynny sy'n cael eu hadnabod yn y Ddeddf Fframwaith a Safonau Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd), yn gorwedd efo'r Awdurdod lleol. Mae'r Côd hefyd yn datgan bod asedau, ymrwymiadau, reserfau a llif arian yr ysgolion hynny yn cael eu cydnabod yng nghyfrifon yr Awdurdod lleol (ac nid mewn Cyfrifon Grŵp). O ganlyniad, mae trafodion, llif arian a balansau yr ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr Awdurdod fel petaent yn drafodion, llif arian a balansau yr Awdurdod.

1.33 Mesuriad Gwerth Teg o Asedion An-Ariannol

Mae polisi'r Awdurdod ar fesuriad gwerth teg ased ariannol wedi ei osod allan yn nodyn 1.9. Mae'r Awdurdod hefyd yn rhoi mesuriad gwerth teg ar rai o asedau an-ariannol yr Awdurdod megis asedau gweddilliol, eiddo buddsoddi a rhai o offerynnau ariannol ar bob cyfnod adrodd. Gwerth teg yw'r pris gwerthu a dderbynnir ar gyfer yr ased mewn modd trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar ddyddiad y mesuriad. Mae'r mesuriad gwerth teg yn tybio bod y trefniant o werthu'r ased neu drosglwyddo'r ymrwymiad yn cymeryd lle unai:

a. yn y brif farchnad i'r ased, neu
b. yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad sydd fwyaf manteisiol ar gyfer yr ased.

Wrth fesur gwerth teg ased neu ymrwymiad, defnyddia'r Awdurdod ragdybiaethau y byddai cyfranogwyr y farchnad yn eu defnyddio wrth brisio ased neu ymrwymiad, gan gymeryd bod cyfranogwyr y farchnad yn gweithredu er eu budd economaidd mwyaf.

NODYN 1– POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Wrth fesur gwerth teg ased an-ariannol, mae'r Awdurdod yn ystyried gallu cyfranogwyr y farchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y modd gorau bosib, neu drwy ei werthu i gyfranogwr arall y farchnad fyddai'n defnyddio'r ased yn y modd gorau bosib.

Defnyddia'r Awdurdod dechnegau prisio sydd yn addas i'r amgylchiadau ac sydd â data digonol ar eu cyfer, gan uchafu'r defnydd o fewnbwn gweladwy perthnasol ac isafu'r defnydd o fewnbwn anweladwy.

Mae'r mewnbwn i'r technegau prisio sy'n berthnasol i'r asedau hynny ble mesurir neu ddatgelir gwerth teg ar eu cyfer yn natganiadau ariannol yr Awdurdod yn cael eu categoreiddio yn hierarchaeth gwerth teg fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnir (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ymrwymiadau unfath y gall yr Awdurdod eu cyrchu ar ddyddiad y mesuriad;
- Lefel 2 – mewnbwn ar wahân i'r prisiau a ddyfynnir yn Lefel 1, sydd yn weladwy ar gyfer yr ased, unai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol; neu
- Lefel 3 – mewnbwn anweladwy ar gyfer ased

1.34 Polisïau Eraill

Mae gan Gyngor Gwynedd bolisïau ar gyfer y canlynol, ond nid ydynt yn cael eu hystyried i fod yn faterol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2021/22:

- Asedau Anniriaethol
- Trosi Arian Tramor.

NODYN 2 – NEWID MEWN POLISI CYFRIFO

Mae'r polisïau cyfrifo presennol y Cyngor wedi eu haddasu i adlewyrchu'r cyfarwyddiadau yn y Côd Ymarfer CIPFA ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22.

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL

Yn unol â Strategaeth Rheolaeth Trysorlys y Cyngor, mae unrhyw arian dros ben yn cael ei fuddsoddi ynghyd ag arian dros ben Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (BUEGC), Cyd-Bwyllgor GwE a Chronfa Bensiwn Gwynedd. Mae'r buddsoddiadau wedi'u cyfrifo yn llawn ym mantolen Cyngor Gwynedd. Mae'r arian sy'n berthnasol i BUEGC, Cyd-Bwyllgor GwE a Chronfa Bensiwn Gwynedd wedi ei gynnwys o fewn y balansau arian parod a banc yng nghyfrifon 2021/22 Cyngor Gwynedd gyda chredydwr cyfatebol. Mae ffigurau cyfrifon 2020/21 wedi'u diwygio er mwyn cyfrifo arian parod Cronfa Bensiwn Gwynedd yn gywir yn unol â chyfrifon 2021/22. Ar 31 Mawrth 2021, balans arian parod Cronfa Bensiwn Gwynedd oedd £12.137m. Gan fod y gwerth yn faterol i gyfrifon Cyngor Gwynedd, mae angen addasiad cyfnod blaenorol. Mae'r tablau isod yn adlewyrchu'r addasiadau cyfnod blaenorol sydd wedi'u gwneud i brif Ddatganiad Cyfrifon 2020/21 a'r Nodiadau perthnasol i'r Cyfrifon. Mae angen addasiad i ddechrau'r cyfnod blaenorol hefyd ar y fantolen er mwyn cywiro'r balansau agoriadol.

Y FANTOLEN

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2020 £'000	**Ailddatganiad £'000**	**Wedi ailddatgan 1 Ebrill 2020 £'000**
Gorddrafft Banc	(22,338)	8,100	(14,238)
Credydwyr Tymor Byr	(53,149)	(8,100)	(61,249)

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 31 Mawrth 2021 £'000	**Ailddatganiad £'000**	**Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021 £'000**
Gorddrafft Banc	(18,221)	12,137	(6,084)
Credydwyr Tymor Byr	(80,018)	(12,137)	(92,155)

DATGANIAD LLIF ARIAN

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2020/21 £'000	**Ailddatganiad £'000**	**Wedi ailddatgan 2020/21 £'000**
Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	(66,344)	(4,037)	(70,381)
Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu	(85,407)	(4,037)	(89,444)
(Cynnydd)/lleihad net mewn arian a chywerthoedd arian	(17,835)	(4,037)	(21,872)
Arian a chywerthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	7,438	(8,100)	(662)
Arian a chywerthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd	**(10,397)**	**(12,137)**	**(22,534)**

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL (parhad)

OFFERYNNAU ARIANNOL (NODYN 17a)

ii) Offerynnau Ariannol- Balansau

Ymrwymiadau Ariannol	**Fel ddatganwyd yn flaenorol Tymor Byr 31 Mawrth 2021**	**Ailddatganiad**	**Wedi ailddatgan Tymor Byr 31 Mawrth 2021**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:			
Gorddrafft banc	18,221	(12,137)	6,084
Cyfanswm Arian a Ordynnwyd	**18,221**	**(12,137)**	**6,084**
Cyfanswm yr Ymrwymiadau Ariannol	**66,973**	**(12,137)**	**54,836**

Gwrthbwyso Asedau ac Ymrwymiadau Ariannol

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 31 Mawrth 2021		
	Asedau gros (ymrwymiadau)	**(Ymrwymiadau) asedau wedi eu gwrthbwyso**	**Sefyllfa net Y Fantolen**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Cyfrifon banc mewn credyd	32,245	(32,245)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	**32,245**	**(32,245)**	**0**
Gorddrafft banc	(50,466)	32,245	(18,221)
Cyfanswm Ymrwymiadau Ariannol	**(50,466)**	**32,245**	**(18,221)**

	Ailddatganiad 31 Mawrth 2021		
	Asedau gros (ymrwymiadau)	**(Ymrwymiadau) asedau wedi eu gwrthbwyso**	**Sefyllfa net Y Fantolen**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Cyfrifon banc mewn credyd	12,505	(12,505)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	**12,505**	**(12,505)**	**0**
Gorddrafft banc	(368)	12,505	12,137
Cyfanswm Ymrwymiadau Ariannol	**(368)**	**12,505**	**12,137**

	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021		
	Asedau gros (ymrwymiadau)	**(Ymrwymiadau) asedau wedi eu gwrthbwyso**	**Sefyllfa net Y Fantolen**
	£'000	**£'000**	**£'000**
Cyfrifon banc mewn credyd	44,750	(44,750)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	**44,750**	**(44,750)**	**0**
Gorddrafft banc	(50,834)	44,750	(6,084)
Cyfanswm Ymrwymiadau Ariannol	**(50,834)**	**44,750**	**(6,084)**

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL (parhad)

iv) Offerynnau Ariannol- Gwerthoedd Teg

	Lefel Gwerth Teg	Fel ddatganwyd yn flaenorol		Ailddatganiad		Wedi ailddatgan	
		Mantolen 31 Mawrth 2021 £'000	**Gwerth Teg 31 Mawrth 2021 £'000**	**Mantolen 31 Mawrth 2021 £'000**	**Gwerth Teg 31 Mawrth 2021 £'000**	**Mantolen 31 Mawrth 2021 £'000**	**Gwerth Teg 31 Mawrth 2021 £'000**
Ymrwymiadau Ariannol ar gost wedi'i amorteiddio							
Benthyciadau gan PWLB	2	(87,311)	(139,255)	0	0	(87,311)	(139,255)
Benthyciadau arall	2	(17,883)	(29,980)	0	0	(17,883)	(29,980)
Prydlesau cyllidol	2	(1,540)	(1,895)	0	0	(1,540)	(1,895)
CYFANSWM		**(106,734)**	**(171,130)**	**0**	**0**	**(106,734)**	**(171,130)**
Ymrwymiadau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos		(64,719)		12,137		(52,582)	
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL		**(171,453)**		**12,137**		**(159,316)**	
Wedi ei gofnodi ar y Fantolen fel:							
Credydwyr tymor byr		(41,492)		0		(41,492)	
Benthyciadau tymor byr		(7,090)		0		(7,090)	
Arian a Ordynnwyd tymor byr		(18,221)		12,137		(6,084)	
Prydlesau cyllidol tymor byr		(170)		0		(170)	
Benthyciadau tymor hir		(103,110)		0		(103,110)	
Prydlesau cyllidol tymor hir		(1,370)		0		(1,370)	
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL		**(171,453)**		**12,137**		**(159,316)**	

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL (parhad)

ARIAN A CHYFWERTHOEDD ARIAN (NODYN 19)

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 31 Mawrth 2021	Ailddatganiad	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021
	£'000	**£'000**	**£'000**
Gorddrafft Banc	(18,221)	12,137	(6,084)
Cyfanswm	**10,397**	**12,137**	**22,534**

CREDYDWYR TYMOR BYR (NODYN 21)

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 31 Mawrth 2021	Ailddatganiad	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021
	£'000	**£'000**	**£'000**
Symiau taladwy eraill	38,356	12,137	50,493
Cyfanswm	**80,018**	**12,137**	**92,155**

DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL (NODYN 24a)

	Fel ddatganwyd yn flaenorol 2020/21	Ailddatganiad	Wedi ailddatgan 2020/21
	£'000	**£'000**	**£'000**
(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	(32,132)	(4,037)	(36,169)
	(66,344)	**(4,037)**	**(70,381)**

NODYN 4 - SAFONAU CYFRIFEG SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND HEB EU MABWYSIADU ETO

Mae'r Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA yn gofyn i effaith disgwyliedig unrhyw safonau cyfrifeg sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gael ei ddatgan. Mae hyn yn berthnasol i'r ymarferion newydd neu ddiwygiedig canlynol o fewn Côd 2022/23*:*

Gwelliannau Blynyddol i SAARh 2018–2020. Mae'r rhaglen wella SAARh blynyddol yn nodi 4 newid i'r safonau:
- SAARh1 (Mabwysiadu am y tro cyntaf) – mae'r gwelliant yn ymwneud â gweithrediadau tramor is-gwmnïau caffaeledig sy'n trosglwyddo i IFRS.
- SCRh 37 (Contractau beichus) – yn egluro bwriad y safon.
- SAARh 16 (Prydlesau) – mae'r gwelliant yn dileu enghraifft gamarweiniol nad oes cyfeiriad ato yn neunydd y Côd.
- SCRh 41 (Amaethyddiaeth) – un o nifer fach o SAARh y disgwylir iddynt fod yn berthnasol i'r awdurdodau lleol mewn amgylchiadau cyfyngedig yn unig.

Eiddo, Offer a Chyfarpar: Enillion cyn y Defnydd Bwriedig (Diwygiadau i SCRh 16).

Mae'n ofynnol fod y Côd yn weithredol o 1 Ebrill 2022 ac felly nid oes unrhyw effaith ar Ddatganiad o'r Cyfrifon 2021/22, a does dim disgwyl i'r safonau newydd neu'r newidiadau o fewn Côd Ymarfer 2022/23 gael effaith materol ar yr wybodaeth a gyflwynir yn y datganiadau ariannol.

NODYN 5 – BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISÏAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisïau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Awdurdod wedi gorfod barnu, gwneud amcangyfrifon a thybiaethau ynghylch trafodion cymhleth, rhai sy'n cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau i'r dyfodol a symiau'r asedau ac ymrwymiadau i'w cario nad yw'n amlwg o ffynonellau eraill.

Mae'r farn, amcangyfrifon a thybiaethau cysylltiol a wnaed wedi eu seilio ar arferion cyfredol priodol, profiad hanesyddol, a ffactorau eraill sy'n cynnwys tybiaethau a thafluniadau hanesyddol a chyfredol, a rhagamcanion i'r dyfodol, asesiadau proffesiynol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau lleol a ystyrir yn berthnasol.

Yn y blynyddoedd diwethaf bu peth ansicrwydd am lefelau ariannu grantiau refeniw a chyfalaf i'r dyfodol gan Lywodraeth Cymru. Mae'r mater yma yn rhan bwysig o strategaeth ariannol y Cyngor sy'n cael ei ddiweddaru yn gyson, gyda'r ffactorau a wybyddir ac a ragwelir yn cael ystyriaeth briodol. Mae ansicrwydd economaidd yn dilyn i Brydain adael yr Undeb Ewropeaidd yn parhau. Tra fod effeithiau'r argyfwng Covid-19 yn parhau i fod yn her ariannol i'r Cyngor yn y tymor byr a'r tymor canolig. Er hynny, mae'r Cyngor yn benderfynol nad yw'r ansicrwydd yn ddigonol i roi arwydd fod amhariad i werth asedau'r Cyngor o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau'r gwasanaeth a ddarperir yn sylweddol.

Gwneir pob ymdrech i ddod o hyd i, ac i ddefnyddio'r holl wybodaeth berthnasol wrth asesu a phennu'r sefyllfa, sy'n hynod allweddol wrth ystyried materion megis ailbrisio, dibrisiant ac amhariad asedau, prisiad yr actiwari o asedau a rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn, reserfau a glustnodwyd, darpariaethau ac ymrwymiadau dibynnol. Fodd bynnag, gan nad oes modd pennu'r materion hyn i sicrwydd, gall y gwir ganlyniadau amrywio o'r amcangyfrifon. Mae'r amcangyfrifon a thybiaethau gwaelodol yn cael eu hadolygu'n gyson.

NODYN 6 – TYBIAETHAU WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU ERAILL O AMCANGYFRIF ANSICR

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Mae'r amcangyfrifon wedi eu seilio ar brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau canlynol ar Fantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2022 yn rhai a ystyrir gyda risg sylweddol (o ran sicrwydd y gwerth a amcangyfrifir) a allai arwain at gywiriadau arwyddocaol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

Eitem	**Ansicrwydd**	**Effaith os yw canlyniadau gwir yn wahanol i dybiaethau**
Eiddo, Offer a Chyfarpar	Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol â chyfrifeg safonol ac arferion chysylltiedig. Mae'r hinsawdd economaidd gyfredol yn creu ansicrwydd ymysg cynghorau am eu gallu i gynnal y gwariant angenrheidiol ar gynnal a chadw. Bydd goblygiadau o hyn ar fywyd ased. Mae Tir ac Adeiladau yn cael eu hailbrisio o leiaf bob pum mlynedd, ac ers 2015/16 cyflwynwyd rhaglen dreigl ailbrisio. Mae angen dod i farn yn aml fel rhan o'r broses asesiad ailbrisio ac amhariad. Mae hyn yn arwain at ansicrwydd, a'r angen am dybiaethau ac ymateb yn briodol iddynt.	Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Lle bo angen, bydd unrhyw oblygiadau tymor hir yn cael eu hymgorffori yn ein strategaeth ariannol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15.
Darpariaethau	Mae darpariaethau yn gynwysedig yn y cyfrifon, ble mae'r sail unigol wedi cael eu hasesu yn seiliedig ar y wybodaeth ddiweddaraf, gweler Nodyn 22 am y manylion, sydd yn cynnwys darpariaeth am Safleoedd Gwastraff. Nid oes modd cadarnhau cywirdeb y ddarpariaeth hyd nes bod y materion wedi diweddu.	Os yw'r darpariaethau yn annigonol, bydd y costau ychwanegol yn cael eu hariannu o refeniw neu o gronfeydd wrth gefn.
Ymrwymiad Pensiwn	Mae amcangyfrif yr ymrwymiad net i dalu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth yn ymwneud â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd y rhagwelir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwolaethau ac adenillion disgwyliedig ar asedau'r gronfa bensiwn. Mae cwmni o actiwariaid ymgynghori yn ymwneud â rhoi cyngor arbenigol i'r Awdurdod am y rhagdybiaethau i'w defnyddio. Cafodd Brexit a COVID-19 effeithiau negyddol ar economi'r DU a gwerthoedd asedau pensiwn, ond mae'n ymddangos bod y farchnad yn gwella ac yn sefydlogi. Fodd bynnag, gallai achos difrifol arall o COVID-19 gael effaith niweidiol ar adneillion asedau, yn ogystal â chynnydd mewn cyfraddau llog i ffrwyno cynnydd chwyddiant o ganlyniad i'r adferiad.	Mae effeithiau newidiadau mewn tybiaethau unigol ar ymrwymiad pensiwn net wedi ei nodi yn Nodiadau 37 a 38.
Lwfans Colled Amhariad	Mae lefel o amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y cyfrifon sydd yn seiliedig ar bolisi penodol. Mae lefel yr amhariad yn cael ei adolygu yn rheolaidd er mwyn gallu ymateb i unrhyw newidiadau yn yr hinsawdd economaidd ac unrhyw addasiad i ymateb i'r sefyllfa yn cael ei weithredu'n briodol yn y cyfrifon. Ar 31 Mawrth 2022, roedd gan yr Awdurdod falans dyledwyr tymor byr net o £107m (Nodyn 18a) ac mae'r balans hwn yn net o'r amhariad ar ddyledion drwg o £7.5m.	Os yw'r amhariad yn annigonol, bydd y cyllid ychwanegol yn cael ei ariannu o refeniw neu o gronfeydd wrth gefn.

NODYN 7 – EITEMAU MATEROL O INCWM A GWARIANT

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:

- £165m yn y maes pensiwn, sef yr ailfesuriad blynyddol o'r ymrwymiad buddion pensiwn diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 23.5).
- Yn dilyn ailbrisio rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), gwarged net yn deillio o ailbrisio asedau sefydlog i'r Reserf Ailbrisio yn £28m (Nodyn 23.1) a chost ailbrisio a'r amhariad i'r Gwasanaethau yn £2m (Nodyn 15).
- Derbyniad grantiau penodol ynghyd â gwariant ychwanegol a cholled incwm perthnasol i Covid-19 sydd wedi ei ddigolledu gan Lywodraeth Cymru gwerth £16.1m i Wynedd yn 2021/22 (Nodyn 32).

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

2021/22 Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU**					
	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i)	**Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii)**	**Gwahaniaethau Eraill (iii)**	**Cyfanswm Addasiadau Statudol**	**Addasiadau (Anstatudol) Eraill (iv)**	**Cyfanswm Addasiadau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addysg	4,857	6,984	0	**11,841**	0	**11,841**
Cefnogaeth Gorfforaethol	12	1,766	0	**1,778**	0	**1,778**
Cyllid	1,131	1,897	0	**3,028**	0	**3,028**
Economi a Chymuned	2,745	1,175	0	**3,920**	0	**3,920**
Oedolion, Iechyd a Llesiant	250	7,740	0	**7,990**	(233)	**7,757**
Plant a Chefnogi Teuluoedd	0	2,792	0	**2,792**	0	**2,792**
Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	5,175	6,966	0	**12,141**	0	**12,141**
Amgylchedd	3,544	1,599	0	**5,143**	0	**5,143**
Tai ac Eiddo	3,388	1,218	0	**4,606**	0	**4,606**
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2	334	0	**336**	0	**336**
Ymgynghoriaeth Gwynedd	448	1,268	0	**1,716**	0	**1,716**
Corfforaethol	1	2,293	665	**2,959**	(49)	**2,910**
Cost Gwasanaethau	**21,553**	**36,032**	**665**	**58,250**	**(282)**	**57,968**
Gwariant Gweithredol Arall	503	0	0	**503**	0	**503**
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(7,529)	7,632	(104)	**(1)**	282	**281**
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(32,983)	0	0	**(32,983)**	0	**(32,983)**
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**(18,456)**	**43,664**	**561**	**25,769**	**0**	**25,769**

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

2020/21	ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU					
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i)**	**Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii)**	**Gwahaniaethau Eraill (iii)**	**Cyfanswm Addasiadau Statudol**	**Addasiadau (Anstatudol) Eraill (iv)**	**Cyfanswm Addasiadau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addysg	6,645	2,192	0	**8,837**	0	**8,837**
Cefnogaeth Gorfforaethol	12	738	0	**750**	0	**750**
Cyllid	675	718	0	**1,393**	0	**1,393**
Economi a Chymuned	2,621	441	0	**3,062**	0	**3,062**
Oedolion, Iechyd a Llesiant	1,157	3,058	0	**4,215**	(179)	**4,036**
Plant a Chefnogi Teuluoedd	57	1,085	0	**1,142**	0	**1,142**
Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	4,533	2,490	0	**7,023**	0	**7,023**
Amgylchedd	3,460	621	0	**4,081**	0	**4,081**
Tai ac Eiddo	2,226	435	0	**2,661**	0	**2,661**
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1	118	0	**119**	0	**119**
Ymgynghoriaeth Gwynedd	391	520	0	**911**	0	**911**
Corfforaethol	31	41	(207)	**(135)**	(359)	**(494)**
Cost Gwasanaethau	**21,809**	**12,457**	**(207)**	**34,059**	**(538)**	**33,521**
Gwariant Gweithredol Arall	(152)	0	0	**(152)**	0	**(152)**
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(8,831)	5,771	(86)	**(3,146)**	538	**(2,608)**
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(21,577)	0	0	**(21,577)**	0	**(21,577)**
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**(8,751)**	**18,228**	**(293)**	**9,184**	**0**	**9,184**

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

(i) Addasiadau i Bwrpas Cyfalaf

- Ar gyfer **gwasanaethau**, mae'r golofn yma yn ychwanegu dibrisiant, amhariad ac elw a cholledion ailbrisiad.
- **Gwariant gweithredol arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau â ddileuwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – mae'r costau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf, h.y. darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a chyfraniadau refeniw arall yn cael eu tynnu allan o incwm a gwariant arall gan na ellir codi amdanynt o dan ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig.
- **Treth ac incwm grant amhenodol** - mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm na ellir codi amdano dan ymarferion cyfrifo. Mae grantiau refeniw yn cael eu haddasu o rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i rai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle mae amodau wedi eu bodloni trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei chredydu gyda grantiau cyfalaf derbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle mae'r amodau wedi eu bodloni yn y flwyddyn.

(ii) Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiynau

Newidiadau net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegiadau *Buddion Gweithwyr* SCRh 19 sy'n gysylltiedig â chostau ac incwm pensiwn:

- Ar gyfer **Gwasanaethau,** mae hyn yn cynrychioli hepgor y cyfraniadau pensiwn cyflogwr wnaed gan yr Awdurdod fel y caniateir trwy statud a'u amnewid gyda'r costau gwasanaeth cyfredol a'r costau gwasanaeth hanesyddol.
- Ar gyfer **Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi,** y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig sy'n gost yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

(iii) Gwahaniaethau Eraill

Mae gwahaniaethau eraill rhwng y swm sy'n cael ei ddebydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i gael eu cydnabod trwy statud:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae'r swm yn cynrychioli addasiad am groniad absenoldebau a enillwyd ond heb eu cymryd yn ystod y flwyddyn.
- Ar gyfer **Incwm a gwariant ariannu a Buddsoddi,** mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer gwahaniaethau amseru am bremiymau a disgownt.

(iv) Addasiadau (Anstatudol) Eraill

- **Gwasanaethau -** mae'r lwfans colled amhariad ar Ddyledwyr Masnachol wedi'i ddidynnu ac wedi trosglwyddo i wariant ac incwm ariannu a buddsoddi.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – wedi'i addasu i drosglwyddo lwfans colled amhariad ar Ddyledwyr Masnachol o wasanaethau.

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag ymarferion cyfrifo priodol i'r adnoddau hynny a benodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

2021/22 **ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU**	**Reserfau Defnyddiadwy**			
	Balans Cronfa Gyffredinol	**Reserf Derbyniadau Cyfalaf**	**Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio**	**Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynwysiedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	(43,664)	0	0	43,664
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	22	0	0	(22)
Tâl Gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	(560)	0	0	560
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	10,927	0	0	(10,927)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	**(33,275)**	**0**	**0**	**33,275**
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(22)	(285)	0	307
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,387	0	0	(5,387)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,141	0	0	(2,141)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	**7,506**	**(285)**	**0**	**(7,221)**
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	79	0	(79)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	(3,381)	3,381
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	**0**	**79**	**(3,381)**	**3,302**
CYFANSWM ADDASIADAU	**(25,769)**	**(206)**	**(3,381)**	**29,356**

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU (parhad)

2020/21 **ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU**	**Reserfau Defnyddiadwy**			
	Balans Cronfa Gyffredinol	**Reserf Derbyniadau Cyfalaf**	**Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio**	**Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynwysiedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	(18,228)	0	0	18,228
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	85	0	0	(85)
Tâl Gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	224	0	0	(224)
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	(80)	0	0	80
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	**(17,999)**	**0**	**0**	**17,999**
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(16)	(205)	0	221
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,426	0	0	(5,426)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,173	0	0	(2,173)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	1,232	0	0	(1,232)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	**8,815**	**(205)**	**0**	**(8,610)**
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	43	0	(43)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	(1,261)	1,261
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	**0**	**43**	**(1,261)**	**1,218**
CYFANSWM ADDASIADAU	**(9,184)**	**(162)**	**(1,261)**	**10,607**

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD

Balansau Ysgolion

Cynrychiolai'r swm yma'r elfen o falansau a ryddhawyd o dan ddatganoli cyllideb yn uniongyrchol i'r ysgolion ond sydd heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac sydd yn gynnydd net o £5.9m o'i gymharu â'r balans ar 31 Mawrth 2021:

2021/22	**Balans 31 Mawrth 2021 £'000**	**Trosglwyddiadau rhwng cronfeydd £'000**	**mewn £'000**	**allan £'000**	**Balans 31 Mawrth 2022 £'000**
Balansau Ysgolion	10,753	(2)	6,132	(188)	16,695
Cyfanswm	**10,753**	**(2)**	**6,132**	**(188)**	**16,695**

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

Reserfau a Glustnodwyd

Mae'r nodyn isod yn amlygu'r symiau a neilltuwyd o'r Gronfa Gyffredinol mewn reserfau a glustnodwyd er mwyn darparu cyllid ar gyfer cynlluniau gwario'r dyfodol, a'r symiau hynny a drosglwyddwyd nôl o'r reserfau a glustnodwyd i gwrdd â gwariant y Gronfa Gyffredinol yn 2021/22, gyda cynnydd net o £26.6m ers sefyllfa 31 Mawrth 2021.

	2021/22	Balans	Trosglwyddiadau			Balans
		31 Mawrth	rhwng cronfeydd	mewn	allan	31 Mawrth
Nodyn		2021				2022
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
10.1	Reserfau Adnewyddu	10,703	(4,865)	2,971	(413)	8,396
10.2	Reserf Adnewyddu Strategaeth Ddigidol Ysgolion	0	0	2000	0	2,000
10.3	Reserfau Cyfalaf	15,632	5,919	3,183	(71)	24,663
10.4	Reserfau Yswiriant	2,498	0	776	(1,329)	1,945
10.5	Cronfa Gwasanaethau	4,589	(192)	1,294	(658)	5,033
10.6	Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant	1,010	4	0	0	1,014
10.7	Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion	3,114	0	0	0	3,114
10.8	Hyfforddiant Canolog	1,468	188	0	(233)	1,423
10.9	Reserfau Gwasanaethau Addysg	1,690	16	1,494	(28)	3,172
10.10	Reserfau Economi a Chymuned	242	0	387	(32)	597
10.11	Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol	1,592	(794)	143	(44)	897
10.12	Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd	185	0	0	0	185
10.13	Reserfau Amgylchedd	1,665	0	125	(39)	1,751
10.14	Reserfau Tai ac Eiddo	3,088	46	705	(227)	3,612
10.15	Reserfau Gofal	1,225	0	802	(3)	2,024
10.16	Cronfa Ffordd Gwynedd	450	0	0	0	450
10.17	Cronfa Buddsoddi i Arbed - Prosiect Rheoli Carbon	596	(32)	0	0	564
10.18	Cronfa Trawsffurfio / Cynllun y Cyngor	12,463	(625)	3,245	(12)	15,071
10.19	Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo	869	8	564	(185)	1,256
10.20	Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai	242	0	0	(50)	192
10.21	Gwarant Amgylcheddol Tai	480	0	0	0	480
10.22	Reserfau Technoleg Gwybodaeth	555	(17)	217	(123)	632
10.23	Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol	2,344	0	3,803	(282)	5,865
10.24	Cronfa Maes Lles	100	0	0	0	100
10.25	Trefniadau Partneriaethu	306	4	27	0	337
10.26	Cronfa Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	92	0	189	(92)	189
10.27	Ymrwymiadau yn Berthnasol i'r Gronfa Bensiwn	1,028	0	0	(1,028)	0
10.28	Cronfa Trosglwyddiadau Eiddo Treth Cyngor	490	0	0	0	490
10.29	Cronfa Premiwm Treth Cyngor	7,152	406	6,468	(356)	13,670
10.30	Cronfa Trefniadau Adfer yn Sgil Covid-19	2,519	(42)	2,447	0	4,924
10.31	Amrywiol Reserfau Eraill	1,007	(22)	1,032	(23)	1,994
	Cyfanswm	**79,394**	**2**	**31,872**	**(5,228)**	**106,040**

Nid yw sefyllfa balans terfynol reserfau a glustnodwyd ar 31 Mawrth 2022 yn adlewyrchu'r lefel o ymrwymiadau a wnaethpwyd yn eu herbyn. Nodir isod fanylion o brif reserfau penodol y Cyngor.

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

10.1 Mae'r Reserfau Adnewyddu yn cael eu defnyddio gan adrannau amrywiol o'r Cyngor i adnewyddu cerbydau ac offer.

10.2 Reserf Adnewyddu Strategaeth Ddigidol Ysgolion ar gyfer ariannu adnewyddu offer TG ysgolion.

10.3 Mae'r Reserfau Cyfalaf yn cynrychioli adnoddau a ymrwymwyd eisoes i gynorthwyo ariannu'r Rhaglen Gyfalaf y Cyngor a gofynion eraill.

10.4 Nid yw Cyngor Gwynedd yn yswirio pob risg gydag yswirwyr allanol ond yn hytrach fe sefydlwyd cronfa er mwyn cwrdd â'r gofynion yma'n fewnol. Mae'r balans ar y Reserfau Yswiriant hefyd yn cynnwys elfen ar gyfer gofynion yswiriant sy'n berthnasol i'r cyn Gyngor Sir Gwynedd (hyd at 1996) ac a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

10.5 Mae'r Gronfa Gwasanaethau yn gronfa sy'n dal llithriadau a thanwariant y mae hawl i adrannau ei gario drosodd o flwyddyn i flwyddyn, cyllidebau penodol a pherthnasol eraill a chyllidebau unwaith ac am byth sy'n ymestyn dros fwy nag un flwyddyn.

10.6 Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant – symiau a neilltuwyd ar gyfer cyfraniad cyfatebol gan y Cyngor mewn perthynas â chynlluniau refeniw a chyfalaf o dan y Rhaglen Cydgyfeiriant.

10.7 Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion – darpariaeth ar gyfer ariannu costau diswyddo i wireddu arbedion cyllidol.

10.8 Hyfforddiant Canolog – perthnasol i ofynion cynlluniau rhaglen hyfforddi gweithwyr y Cyngor gan gynnwys cyfraniad tuag at gyllido cynllun Prentisiaethau a Chynllun Rheolwyr ac Arbenigwyr Yfory.

10.9 Reserfau Gwasanaethau Addysg – yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb yn bennaf i'r problemau ariannol cysylltiedig â gofynion 'Integreiddio', gofynion newidiol 'Anghenion Addysg Arbennig All Sirol', 'Cefnogi Ysgolion' a'r 'Cynllun Benthyciadau i Ysgolion'.

10.10 Mae Reserfau Economi a Chymuned yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahân.

10.11 Mae Reserfau Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn bennaf yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant ac incwm anwastad (equalisation accounts) ynghyd â gofynion tebygol contractau.

10.12 Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd – cynhwysir symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant anwastad efo rhai meysydd gwaith ynghyd â gofynion cyflogaeth ychwanegol posib yn dilyn newidiadau i raglen waith y Gwasanaeth Ymgynghoriaeth.

10.13 Reserfau Amgylchedd - yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i Drafnidiaeth, cynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth, ble me'n rhaid cyfrifo balansau cynlluniau ar wahân, ynghyd â gofynion yn ymwneud â'r Cynllun Datblygu Unedol, a symiau ar gyfer sefyllfaoedd gwariant anwastad.

10.14 Reserfau Tai ac Eiddo – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib ynghyd â chronfeydd amrywiol ar gyfer anghenion tai ac eiddo'r Cyngor.

10.15 Reserfau Gofal – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib o ganlyniad i ofynion contractau.

10.16 Cronfa Ffordd Gwynedd - i gynorthwyo'r broses trawsnewid busnes, gwireddu arbedion a chynorthwyo cyflawni nod ac amcanion "Ffordd Gwynedd".

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

10.17 Cronfa Buddsoddi i Arbed – Prosiect Rheoli Carbon – yn ariannu rhaglen waith y Prosiect Rheoli Carbon yn rhannol i gyflawni gostyngiad mewn allyriadau carbon ynghyd â chynhyrchu arbedion refeniw ariannol i'r Cyngor.

10.18 Cronfa Trawsffurfio / Cynllun y Cyngor – ar gyfer blaenoriaethau'r Cyngor ac ar gyfer newid trefniadau mewnol i fod yn fwy effeithiol ac effeithlon ac ar gyfer buddsoddi mewn gwahanol gynlluniau i wireddu arbedion cyllidol parhaol.

10.19 Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo - cynnwys grantiau refeniw a dderbyniwyd ac a ymrwymwyd ar gyfer defnydd yn y dyfodol.

10.20 Cronfa Gwasanaethau Dwr a Charthffosiaeth Tai - swm a neilltuwyd ar gyfer rhai gofynion yn ymwneud a threfniadau carthffosiaeth, pibellau dŵr a gweithfeydd trin carthion ar stadau cyn tai cyngor, na fabwysiadwyd gan Dŵr Cymru.

10.21 Gwarant Amgylcheddol Tai - neilltuwyd ar gyfer ymhlygiadau posib o ganlyniad i roddi gwarant amgylcheddol i Adra, mewn perthynas ag amgylchiadau arbennig a phenodol yn ymwneud â chynlluniau amgylcheddol ar dir stadau cyn tai cyngor.

10.22 Reserfau Technoleg Gwybodaeth - ar gyfer ymateb i ofynion yn y maes technoleg gwybodaeth gan gynnwys cronfa adnewyddu berthnasol ac i allu ymateb i batrymau gwariant anwastad.

10.23 Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol - cronfa a sefydlwyd i gynorthwyo a chefnogi'r strategaeth ariannol y Cyngor.

10.24 Cronfa Maes Lles - darpariaeth ar gyfer ymdrin â phatrymau anwastad yn y gofynion perthnasol.

10.25 Trefniadau Partneriaethu - yn cynnwys symiau a neilltuwyd mewn perthynas â gofynion gwahanol drefniadau partneriaethu a chydweithio.

10.26 Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru - ar gyfer gofynion ac ymrwymiadau'r cynllun hybu economaidd perthnasol i Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (elfen Cyngor Gwynedd yn unig).

10.27 Ymrwymiadau yn berthnasol i'r Gronfa Bensiwn - ar gyfer gofynion ac ymrwymiadau perthnasol i ddyfodol y Cynllun Pensiwn.

10.28 Cronfa Trosglwyddiadau Eiddo Treth Cyngor - darpariaeth gysylltiedig â'r colledion yn deillio o drosglwyddiadau eiddo o Dreth y Cyngor i Drethi Annomestig Cenedlaethol.

10.29 Cronfa Premiwm Treth Cyngor – darpariaeth yn deillio o Bremiwm Treth y Cyngor ar gyfer cyflawni blaenoriaethau'r Cyngor, gan gynnwys y Strategaeth Dai.

10.30 Cronfa Trefniadau Adfer Sgil Covid-19 – darpariaeth ar gyfer adfer gwasanaethau yn sgil y pandemig.

10.31 Amrywiol Reserfau Eraill – yn cynnwys symiau a neilltuwyd ar gyfer amrywiol ymrwymiadau eraill.

NODYN 11 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

2020/21 £'000		2021/22 £'000
	Praeseptau	
15,088	Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	15,854
2,504	Cynghorau Cymuned	2,547
17,592		18,401
	Lefiau	
6,364	Awdurdod Tân Gogledd Cymru	6,597
962	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri	1,058
119	Byrddau Draenio Lleol	119
7,445		7,774
(152)	(Enillion)/colledion ar waredu a dad-gydnabod asedau anghyfredol	503
24,885	**Cyfanswm**	**26,678**

NODYN 12 – GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

2020/21 £'000		2021/22 £'000
5,961	Llog taladwy a thaliadau tebyg	5,765
5,771	Llog net ar yr ymrwymiadau (asedau) buddion pensiwn diffiniedig net	7,632
(422)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(556)
532	Addasiadau i ddarpariaethau a gwerth teg offerynnau ariannol	282
11,842	**Cyfanswm**	**13,123**

NODYN 13 – TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

2020/21 £'000		*Nodyn*	2021/22 £'000
(92,351)	Incwm Y Dreth Cyngor	*13a*	(100,516)
(39,526)	Trethi Annomestig	*13b*	(41,974)
(148,053)	Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi	*32*	(155,298)
(1,211)	Grantiau a Chyfraniadau Refeniw	*32*	(916)
(21,577)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	*32*	(32,983)
(302,718)	**Cyfanswm**		**(331,687)**

NODYN 13a - Y DRETH CYNGOR

Mae'r Cyngor yn penderfynu ar ei anghenion gwariant am y flwyddyn ac yn ei drosi i Dreth Cyngor Band D drwy ei rannu gyda chyfrifiad o'r nifer eiddo sydd ym mhob band Treth Cyngor a'u datgan yn nhermau nifer cyfatebol ym Mand D (Sylfaen y Dreth Cyngor). Yna, ychwanegir gofynion Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru at y swm yma i sefydlu'r Dreth Cyngor ar gyfer y Sir.

Cyfrifwyd Sylfaen y Dreth Cyngor ar gyfer 2021/22 fel a ganlyn:

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH CYNGOR AR GYFER 2021/22

Band Prisio	Nifer Eiddo Cyfatebol yn dilyn gostyngiadau	Lluosogydd Statudol	Nifer cyfatebol Eiddo Band D
A*	7	5/9	3.75
A	7,547	6/9	5,031.12
B	13,597	7/9	10,575.10
C	11,044	8/9	9,816.55
D	9,526	1	9,525.53
E	7,650	11/9	9,349.50
F	3,822	13/9	5,519.94
G	1,213	15/9	2,021.25
H	205	18/9	410.00
I	67	21/9	156.92
		Cyfanswm	52,409.66
	Sylfaen y Dreth Gyngor ar ôl lwfans colledion casglu		51,885.56

Rhoddir dadansoddiad o'r incwm net, sy'n deillio i'r Cyngor, isod:

2020/21 £'000		2021/22 £'000
(93,434)	Treth Cyngor a godwyd	(101,672)
1,083	**Llai** Cynnydd yn y lwfans amhariad ar gyfer diffyg casgliad	1,156
(92,351)		**(100,516)**

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL

Fe reolir Trethi Annomestig Cenedlaethol ("Treth Busnes") gan y Llywodraeth ond Awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ei gasglu a'i dalu i gronfa ganolog a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Maent hwythau wedyn yn dosrannu symiau o'r gronfa yma i Awdurdodau lleol ar sail poblogaeth.

Mae'r Llywodraeth yn pennu swm y Dreth Annomestig Genedlaethol am y flwyddyn (53.5c yn 2021/22) a luosir gyda gwerth trethiannol yr eiddo. Yn amodol ar effaith trefniadau dros dro a rhai gostyngiadau eraill, dyma fydd y swm a delir gan y trethdalwr.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2021/22 roedd yna 9,480 eiddo ar y rhestr brisio leol yng Ngwynedd, yn cynrychioli gwerth trethiannol o £114,364,942.

Rhoddir isod ddadansoddiad o'r incwm net cronedig i'r Cyngor o'r Trethi Annomestig:

2020/21 £'000		2021/22 £'000
(43,167)	Trethi Annomestig a godwyd	(41,433)
438	Lwfans Costau Casglu	455
553	Darpariaeth Dyledion Drwg	956
42,176	Swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	40,022
0		0
(39,526)	Derbyniadau o'r Gronfa Genedlaethol	(41,974)
(39,526)	**Incwm net o'r Trethi Annomestig**	**(41,974)**

NODYN 14 – CYFRIF INCWM A GWARIANT RHEOLAETH ADEILADAU

Mae'r gwariant ac incwm ar y cyfrif yma yn perthyn i'r gwaith rheoliadau adeiladau ar wirio a goruchwylio, ac yn cynnwys ystyried unrhyw achos gorfodaeth ond nid y gwaith o roi rhybuddion statudol o dan y Ddeddf Adeiladu 1984.

Disgwylir i'r cyfrif adennill y costau dros raglen dreigl tair blynedd, ac mae'r gofynion yn cael eu hadolygu yn flynyddol. Bu colled yn 2021/22, serch derbyniad grant digolledu incwm Covid-19 o £51k, felly adroddir ar golled cronedig dros gyfnod o dair blynedd.

2021/22	**£'000**
Cyfanswm incwm ffioedd a dderbyniwyd (ag eithrio TAW)	(400)
Cyfanswm gwariant	468
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2021/22	68
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2020/21	10
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2019/20	22
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer y tair mlynedd diwethaf	**100**

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Symudiadau ar Falansau Eiddo, Offer a Chyfarpar

Symudiadau yn 2021/22:

	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Asedau Gweddilliol	Asedau heb eu Cwblhau	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth						
Balans ar 1.04.21	333,364	53,198	687	2,218	19	389,486
Ychwanegiadau	10,651	7,676	0	28	0	18,355
Gwerthiannau	(3,220)	(20,220)	0	0	0	(23,440)
Trosglwyddiadau	0	0	0	74	0	74
Ailbrisio - i'r Reserf Ailbrisio	11,484	0	0	111	0	11,595
Ailbrisio - i'r Gwasanaethau	959	0	0	(170)	0	789
Balans ar 31.03.22	**353,238**	**40,654**	**687**	**2,261**	**19**	**396,859**
Dibrisiant						
Balans ar 1.04.21	3,932	33,496	6	14	0	37,448
Dibrisiant yn y flwyddyn	6,679	4,707	2	15	0	11,403
Gwerthiannau	(92)	(20,056)	0	0	0	(20,148)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0
Ailbrisio	(8,622)	0	0	(30)	0	(8,652)
Balans ar 31.03.22	**1,897**	**18,147**	**8**	**(1)**	**0**	**20,051**
Amhariad						
Balans ar 1.04.21	18,315	68	97	21	0	18,501
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbrisio	343	0	0	0	0	343
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	2,936	0	0	0	0	2,936
Gwerthiannau	(2,435)	(48)	0	0	0	(2,483)
Trosglwyddiadau	0	0	0	1	0	1
Ailbrisio	(7,963)	0	0	(17)	0	(7,980)
Balans ar 31.03.22	**11,196**	**20**	**97**	**5**	**0**	**11,318**
Gwerth Net 31 Mawrth 2022	**340,145**	**22,487**	**582**	**2,257**	**19**	**365,490**
Gwerth Net 31 Mawrth 2021	**311,117**	**19,634**	**584**	**2,183**	**19**	**333,537**

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Symudiadau Cymharol yn 2020/21:

	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Asedau Gweddilliol	Asedau heb eu Cwblhau	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth						
Balans ar 1.04.20	307,919	49,305	687	1,989	3,927	363,827
Ychwanegiadau	11,375	5,281	0	9	0	16,665
Gwerthiannau	(63)	(1,388)	0	0	0	(1,451)
Trosglwyddiadau	3,436	0	0	472	(3,908)	0
Ailbrisio - i'r Reserf Ailbrisio	12,543	0	0	(136)	0	12,407
Ailbrisio - i'r Gwasanaethau	(1,846)	0	0	(116)	0	(1,962)
Balans ar 31.03.21	**333,364**	**53,198**	**687**	**2,218**	**19**	**389,486**
Dibrisiant						
Balans ar 1.04.20	6,975	30,246	4	3	0	37,228
Dibrisiant yn y flwyddyn	6,054	4,568	2	23	0	10,647
Gwerthiannau	0	(1,318)	0	0	0	(1,318)
Trosglwyddiadau	(35)	0	0	35	0	0
Ailbrisio	(9,062)	0	0	(47)	0	(9,109)
Balans ar 31.03.21	**3,932**	**33,496**	**6**	**14**	**0**	**37,448**
Amhariad						
Balans ar 1.04.20	23,351	68	97	26	0	23,542
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbrisio	4,005	0	0	4	0	4,009
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	1,983	0	0	5	0	1,988
Gwerthiannau	(63)	0	0	0	0	(63)
Trosglwyddiadau	(22)	0	0	22	0	0
Ailbrisio	(10,939)	0	0	(36)	0	(10,975)
Balans ar 31.03.21	**18,315**	**68**	**97**	**21**	**0**	**18,501**
Gwerth Net 31 Mawrth 2021	**311,117**	**19,634**	**584**	**2,183**	**19**	**333,537**
Gwerth Net 31 Mawrth 2020	**277,593**	**18,991**	**586**	**1,960**	**3,927**	**303,057**

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Prisiwyd eiddo gweithredol y Cyngor gan Uwch Syrfewr Stadau (M.R.I.C.S) y Cyngor yn unol â'r polisïau a nodwyd yn rhan 1.17 o Nodyn 1 o'r Polisïau Cyfrifo ac eiddo an-weithredol (gweddilliol) yn unol â 1.15. Noder fod yr Awdurdod wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrisio gwahanol gategorïau o'r asedau yma yn flynyddol.

Gweler nodyn 1.17 hefyd ar gyfer sail dibrisio'r gwahanol gategorïau o asedau.

Defnyddir 11 ysgol sydd o dan lywodraethiant eglwysig gan yr Adran Addysg, gyda 10 o'r adeiladau heb eu cynnwys yn y tabl uchod oherwydd nad ydynt yn eiddo i'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw'r adeiladau yma ond nid yw'r symiau yn sylweddol. Mae Ysgol Cae Top ym Mangor yn cael ei ystyried ar hyn o bryd fel ased y Cyngor yn ein cyfrifon, ac nid fel ysgol eglwysig. Mae statws cyfreithiol yr ased yn destun adolygiad cyfreithiol a all effeithio'r driniaeth yn y cyfrifon yn y dyfodol.

Dangosir y ffyrdd o gyllido'r asedau a brynwyd yn ystod y flwyddyn gyda'r wybodaeth ar wariant cyfalaf yn yr adroddiad naratif.

Isadeiladwaith

Yn unol â'r Rhyddhad Dros Dro roddwyd yn y Côd ar asedau isadeiladwaith nid yw'r nodyn hwn yn cynnwys datgeliad o gost gros a dibrisiad cronedig i asedau isadeiladwaith oherwydd golyga ymarferion adrodd hanesyddol a'r diffygion yn y wybodaeth o ganlyniad na fyddai hynny'n cynrychioli'n ffyddlon sefyllfa'r ased i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.

Dewisodd yr awdurdod i beidio datgelu'r wybodaeth oherwydd bod ymarferion adrodd blaenorol a'r diffygion yn y wybodaeth o ganlyniad yn golygu nad yw'r cost gros a'r dibrisiad cronedig wedi ei fesur yn fanwl gywir ac ni fasai'n darparu sail i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol i gymryd penderfyniadau economeg ac eraill yn ymwneud ag asedau isadeiladwaith.

Mae asedau isadeiladwaith yn cael eu dangos ar y fantolen ar gost hanesyddol a ddibriswyd. Gwnaethpwyd ychwanegiadau yn y flwyddyn ac yn unol â Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu)(Cymru)(Diwygio) 2022 mae gwerth unrhyw gydran o'r asedau Isadeiladwaith a ddisodlwyd wedi ei drin fel dim ac felly mae'r gwerth dadgydnabod yn ddim.

	2020/21	2021/22
	£'000	£'000
Gwerth Net ar 1af Ebrill	**159,912**	**162,437**
Ychwanegiadau	8,289	12,144
Dadgydnabod	0	0
Dibrisiant	(5,764)	(5,971)
Gwerth Net ar 31 Mawrth	**162,437**	**168,610**

Gwerth Net Asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar

	2020/21	2021/22
Asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar	**£'000**	**£'000**
Isadeiladwaith	162,437	168,610
Asedau EOCh Eraill	333,537	365,490
Cyfanswm Net ar 31 Mawrth	**495,974**	**534,100**

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Ymrwymiadau Cyfalaf

Roedd yr ymrwymiadau o sylwedd ar gytundebau cyfalaf ar 31 Mawrth 2022 fel a ganlyn:

	Swm	Taliadau hyd yma	Balans
	£'000	£'000	£'000
Ysgol y Garnedd - estyniad ac ailwampio	8,104	7,877	227
Cae Chwarae Pob Tywydd- Plas Silyn	579	269	310
Ysgol y Faenol - Addasiadau	3,542	3,143	399
Hostel Noddfa, Deiniolen	716	477	239
Gofal Plant - Ysgol Maesincla, Caernarfon	312	14	298
Hostel Rhianfa, Corris	716	24	692

NODYN 16 – EIDDO BUDDSODDI

Mae'r eitemau canlynol o incwm a chostau wedi eu cymryd i ystyriaeth yn y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2020/21	2021/22
	£'000	£'000
Incwm rhent o eiddo buddsoddi	7	7
Enillion/(colledion) net	**7**	**7**

Nid oes cyfyngiadau ar allu'r Awdurdod i adnabod gwerth ei eiddo buddsoddi, nac ychwaith ar hawl yr Awdurdod i'r incwm a'r elw sy'n deillio o'r gwerthiant. Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw ymrwymiad cytundebol i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi na'i atgyweirio, cynnal na'i wella.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

	2020/21	2021/22
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	**165**	**165**
Gwarediadau	0	0
Elw/(colled) net o addasiadau gwerth teg	0	0
Trosglwyddiadau:		
(i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Balans 31 Mawrth	**165**	**165**

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL

(i) Offerynnau Ariannol - Dosbarthiadau

Diffinnir offeryn ariannol fel unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Nid yw trafodion nad ydynt yn cael eu cyfnewid, megis rhai sy'n ymwneud â threthi a grantiau'r llywodraeth, yn gyfystyr ag offerynnau ariannol.

Ymrwymiadau Ariannol

Mae ymrwymiad ariannol yn ddyletswydd i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor, a all gynrychioli dyletswydd gytundebol i gyflwyno arian parod neu asedau ariannol, neu ddyletswydd i gyfnewid ymrwymiadau ac asedau ariannol gydag endid arall sydd o bosib yn anffafriol i'r Cyngor.

Mae ymrwymiadau ariannol y Cyngor nad ydynt yn ddeilliadol yn ystod y flwyddyn yn cael eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio, ac yn cynnwys:

- benthyciadau tymor hir gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a benthycwyr masnachol
- Trefniant Consesiwn Gwasanaeth (cytundebau Menter Cyllid Preifat (MPC)) a fanylir yn Nodyn 41
- gorddrafft gyda Banc Barclays ccc
- benthyciadau tymor byr gan awdurdodau lleol a chymdeithasau tai
- prydlesau cyllidol a fanylir yn Nodyn 35
- taliadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd

Asedau Ariannol

Mae ased ariannol yn golygu hawl i fuddion economaidd yn y dyfodol a reolir gan y Cyngor. Fe'i cynrychiolir gan arian parod, offerynnau ecwiti neu hawl cytundebol i dderbyn arian parod neu ased ariannol arall, neu hawl i gyfnewid asedau ac ymrwymiadau ariannol gyda endid arall sydd yn ffafriol i'r Cyngor. Mae'r asedau ariannol a ddaliwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn cael eu cyfrifo o fewn y tri dosbarth a ganlyn:

Cost wedi'i amorteiddio (ble mae'r llif arian yn daliadau prifswm a llog yn unig, ac mai cynllun busnes y Cyngor yw i gasglu'r llif arian hynny) yn cynnwys:

- arian parod
- cyfrifon banc a chyfrifon adnau
- adneuon cyfnod penodol gyda Llywodraeth y DU, banciau a chymdeithasau adeiladu
- benthyciadau i awdurdodau lleol eraill
- benthyciadau i gwmnïoedd bach
- derbyniadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd

Gwerth teg trwy incwm cynhwysfawr arall (ble mae'r llif arian yn daliadau prifswm a llog yn unig, ac mai cynllun busnes y Cyngor yw i gasglu'r llif arian hynny yn ogystal â gwerthu'r offeryn; a buddsoddiadau ecwiti mae'r Cyngor wedi eu rhoi'n y categori hwn) yn cynnwys:

- bond cyfun, ecwiti a chronfeydd eiddo a ddelir fel buddsoddiadau strategol

Gwerth teg trwy elw a cholled (asedau ariannol eraill) yn cynnwys:

- cronfeydd marchnadoedd arian

Dangosir asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i amorteiddio yn net o lwfans colled sydd yn adlewyrchu'r tebygolrwydd ystadegol na fydd y benthyciwr neu'r dyledwr yn gallu cyflawni ei ymrwymiadau cytundebol i'r Cyngor.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

(ii) Offerynnau Ariannol – Balansau

Mae'r ymrwymiadau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Ymrwymiadau Ariannol	**Tymor Hir**		**Tymor Byr**	
	31 Mawrth 2021	**31 Mawrth 2022**	**Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021**	**31 Mawrth 2022**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Prifswm a fenthycwyd	103,110	101,807	6,579	1,573
Llog cronedig	0	0	511	482
Cyfanswm Benthyciadau	**103,110**	**101,807**	**7,090**	**2,055**
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Gorddrafft banc	0	0	6,084	21,700
Cyfanswm Arian a Ordynnwyd	**0**	**0**	**6,084**	**21,700**
Ymrwymiadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Prydlesau cyllidol	1,370	1,189	0	0
Cyfanswm Ymrwymiadau Tymor Hir	**1,370**	**1,189**	**0**	**0**
Ymrwymiadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Dyledion masnachol	0	0	41,492	28,006
Prydlesau cyllidol	0	0	170	181
Cynhwyswyd o fewn Credydwyr *	**0**	**0**	**41,662**	**28,187**
Cyfanswm yr Ymrwymiadau Ariannol	**104,480**	**102,996**	**54,836**	**51,942**

* Mae llinell credydwyr tymor byr ar y Fantolen yn cynnwys £66,871,000 (2021 wedi ailddatgan: £50,493,000) o gredydwyr (Nodyn 21) nad ydynt yn cyfateb i'r diffiniad o ymrwymiad ariannol.

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r asedau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Asedau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Ar gost wedi'i amorteiddio:				
Prifswm	17	17	26,000	70,000
Llog cronedig	0	0	5	17
Lwfans colled	0	0	(3)	(3)
Ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall:				
Offerynnau ecwiti wedi dewis i gyfrifo drwy werth teg drwy ICA	0	0	8,916	9,845
Cyfanswm Buddsoddiadau	**17**	**17**	**34,918**	**79,859**
Ar gost wedi'i amorteiddio:				
Prifswm	0	0	2,619	1,066
Llog cronedig	0	0	0	2
Lwfans colled	0	0	(1)	0
Ar werth teg drwy elw a cholled:				
Gwerth teg	0	0	26,000	17,000
Cyfanswm Arian a Chyfwerthoedd Arian	**0**	**0**	**28,618**	**18,068**
Ar gost wedi'i amorteiddio:				
Derbyniadau Masnachol	4,371	3,989	14,599	22,413
Cynhwyswyd o fewn Dyledwyr *	**4,371**	**3,989**	**14,599**	**22,413**
Cyfanswm Asedau Ariannol	**4,388**	**4,006**	**78,135**	**120,340**

* Mae llinell tymor byr dyledwyr ar y Fantolen yn cynnwys £84,632,000 (2021: £69,633,000) o ddyledwyr (Nodyn 18) nad ydynt yn cwrdd â'r diffiniad o ased ariannol.

Benthyciadau Meddal Materol

Mae gan Awdurdodau Lleol yr hawl i roi benthyciadau am resymau polisi yn hytrach na fel offerynnau ariannol, ac fe all y benthyciadau yma fod yn ddi-log neu ar gyfraddau is na chyfraddau cyffredinol y farchnad. Pan mae benthyciadau yn cael eu dyroddi ar gyfradd is na chyfradd y farchnad maent yn cael eu hadnabod fel "Benthyciadau Meddal".

Mae gwerth teg y benthyciadau meddal yma yn llai na chyfanswm yr arian a fenthycwyd. Mae gwerth teg benthyciad, sy'n cael ei roi yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd gyffredinol y farchnad, yn cael ei amcangyfrif fel gwerth presennol holl dderbyniadau arian y dyfodol wedi ei ddisgowntio yn defnyddio cyfradd llog y farchnad gyffredinol ar gyfer offeryn cyffelyb. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a fenthycir a gwerth teg y benthyciad yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant. Mae Côd Ymarfer 2021/22 yn gosod gofynion cyfrifeg a datgeliad penodol ar gyfer benthyciadau meddal. Yn ystod 2021/22 fe adnabu Cyngor Gwynedd y "benthyciadau meddal" canlynol:

- Taliadau Gohiriedig am daliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.22 £1,977,070)
- Benthyciadau Ceir a Beiciau i weithwyr (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.22 £866,090)

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Offerynnau ecwiti wedi dewis i gyfrifo drwy werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Mae'r Cyngor wedi dewis i gyfrifo am y buddsoddiadau canlynol mewn offerynnau ecwiti ar sail gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall oherwydd eu bod yn fuddsoddiad strategol tymor hir gyda'r newidiadau yn eu gwerth teg ddim yn cael ei gynnwys fel rhan o berfformiad ariannol blynyddol y Cyngor.

	Gwerth Teg		Difidendau	
	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022	2020/21	2021/22
	£'000	£'000	£'000	£'000
Cronfa Eiddo "CCLA LAMIT"	4,407	5,180	196	167
Cronfa Incwm Amrywiol "Ninety One"	1,242	1,182	47	49
Cronfa Optimeiddio Incwm "Schroder"	2,008	2,226	124	143
Cronfa Incwm Misol Amrywiol "Aegon"	1,259	1,257	53	64
CYFANSWM	**8,916**	**9,845**	**420**	**423**

Gwrthbwyso Asedau ac Ymrwymiadau Ariannol

Mae asedau ac ymrwymiadau ariannol yn cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ble mae gan y Cyngor hawl gorfodol cyfreithiol i wrthbwyso ac yn bwriadu setlo ar sail net, neu i wireddu'r asedau a setlo'r ymrwymiadau yn gydamserol. Mae'r tabl isod yn dangos yr offerynnau hynny sydd wedi cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ar Y Fantolen. Nid oedd gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymiadau ariannol eraill oedd yn destun i drefniant gorfodol neu drefniant tebyg.

	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021			31 Mawrth 2022		
	Asedau gros (ymrwymiadau)	**(Ymrwymiadau) asedau wedi eu gwrthbwyso**	**Sefyllfa net Y Fantolen**	**Asedau gros (ymrwymiadau)**	**(Ymrwymiadau) asedau wedi eu gwrthbwyso**	**Sefyllfa net Y Fantolen**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Cyfrifon banc mewn credyd	44,750	(44,750)	0	72,491	(72,491)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	**44,750**	**(44,750)**	**0**	**72,491**	**(72,491)**	**0**
Gorddrafft banc	(50,834)	44,750	(6,084)	(94,191)	72,491	(21,700)
Cyfanswm Ymrwymiadau Ariannol	**(50,834)**	**44,750**	**(6,084)**	**(94,191)**	**72,491**	**(21,700)**

NODYN 17a – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

(iii) Offerynnau Ariannol – Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a nodir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn perthynas â'r offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:

	Ymrwymiadau Ariannol	**Asedau Ariannol**				
	Cost wedi'i Amorteiddio	**Cost wedi'i Amorteiddio**	**Wedi ethol Gwerth Teg drwy ICA**	**Gwerth Teg drwy Elw a Cholled**	**2021/22 Cyfanswm**	**2020/21 Cyfanswm**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Costau llog	5,765	0	0	0	5,765	5,961
Llog taladwy a ffioedd tebyg	**5,765**	**0**	**0**	**0**	**5,765**	**5,961**
Incwm llog	0	(122)	0	0	(122)	(92)
Incwm difidendau	0	0	(423)	(11)	(434)	(330)
Incwm y llog a'r buddsoddiad	**0**	**(122)**	**(423)**	**(11)**	**(556)**	**(422)**
Lwfans colled	0	282	0	0	282	532
Addasiadau i ddarpariaethau a gwerth teg offerynnau ariannol	**0**	**282**	**0**	**0**	**282**	**532**
Effaith net ar (Gwarged)/ Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**5,765**	**160**	**(423)**	**(11)**	**5,491**	**6,071**
Enillion wrth ailbrisio	0	0	(992)	0	(992)	(687)
Colledion wrth ailbrisio	0	0	62	0	62	32
Effaith ar incwm cynhwysfawr arall	**0**	**0**	**(930)**	**0**	**(930)**	**(655)**
(Enillion)/colledion net y flwyddyn	**5,765**	**160**	**(1,353)**	**(11)**	**4,561**	**5,416**

(iv) Offerynnau Ariannol – Gwerthoedd Teg

Gwerth teg offeryn ariannol yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn wrth werthu ased, neu'r pris a fyddai'n cael ei dalu wrth drosglwyddo ymrwymiad, i gyfranogwr arall yn y farchnad mewn trafodyn hyd braich. Pan fydd ymrwymiadau'n cael eu dal fel ased gan barti arall, fel benthyca'r cyngor, amcangyfrifir y gwerth teg o safbwynt y deilydd.

Mae offerynnau ariannol, ar wahân i'r rhai gyda chost wedi ei amorteiddio, wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar sail gwerth teg. Ar gyfer y mwyafrif o asedion, yn cynnwys cronfeydd cyfun a chyfranddaliadau mewn cronfeydd marchnadoedd arian, mae'r gwerth teg yn deillio o bris y farchnad.

Mae offerynnau ariannol gyda chost wedi ei amorteiddio wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar sail cost wedi'i amorteiddio. Amcangyfrifir eu gwerth teg trwy gyfrifo'r gwerth net presennol o'r llifau arian cytundebol sy'n weddill ar 31 Mawrth 2022, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- Mae benthyciadau'r Cyngor wedi eu prisio trwy ddisgowntio'r llifau arian cytundebol dros fywyd yr offeryn ar gyfradd y farchnad sydd yn addas i fenthyciadau awdurdodau lleol.
- Mae gwerth teg benthyciadau a buddsoddiadau tymor hir eraill wedi eu disgowntio ar gyfraddau'r farchnad ar gyfer offerynnau cyffelyb sydd â chyfnod ad-dalu cyffelyb yn weddill ar 31 Mawrth.
- Mae gwerth teg gwarantau ariannol wedi eu amcanu yn seiliedig ar y tebygolrwydd y caiff y gwarantau eu galw a'r taliadau tebygol.
- Mae gwerth teg asedau ac ymrwymiadau prydlesau cyllidol ac ymrwymiadau Menter Cyllid Preifat (PFI) wedi eu cyfrifo trwy ddisgowntio'r llifau arian cytundebol (ag eithrio'r elfen tâl am wasanaeth) ar gynnyrch priodol bondiau corfforaethol o radd AA.
- Ni chydnabyddir ad-daliadau cynnar nac amhariadau ar gyfer offerynnau ariannol.
- Rhagdybir bod gwerth teg offerynnau tymor byr, gan gynnwys dyledion a derbyniadau masnachol, yn cyfateb yn agos i'r swm cario, o ystyried y sefyllfa llog isel a sefydlog sydd ohoni.

Dengys y gwerthoedd teg yn y tabl isod, wedi eu rhannu yn unol â'u lefel yn yr hierarchaeth gwerth teg:

- Lefel 1 – gwerth teg sydd yn deillio o brisiau a ddyfynnwyd mewn marchnadoedd gweithredol am asedau neu ymrwymiadau yr un fath, e.e. prisiau bondiau
- Lefel 2 – gwerth teg sydd wedi ei gyfrifo yn seiliedig ar fewnbynnau yn hytrach na prisiau a ddyfynnwyd ar gyfer yr ased neu ymrwymiad, e.e. cyfraddau llog neu gynnyrch am offerynnau tebyg
- Lefel 3 – gwerth teg sydd wedi'i bennu trwy ddefnyddio mewnbynnau na ellir eu harsylwi, e.e. data nad yw'n y farchnad fel rhagolwg llif arian neu amcan teilyngdod credyd

	Lefel Gwerth Teg	Mantolen Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2021 £'000	Mantolen 31 Mawrth 2022 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2022 £'000
Ymrwymiadau Ariannol ar gost wedi'i amorteiddio					
Benthyciadau gan PWLB	2	(87,311)	(139,255)	(85,975)	(137,276)
Benthyciadau arall	2	(17,883)	(29,980)	(17,887)	(25,255)
Prydlesau cyllidol	2	(1,540)	(1,895)	(1,370)	(1,559)
CYFANSWM		**(106,734)**	**(171,130)**	**(105,232)**	**(164,090)**
Ymrwymiadau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos *		(52,582)		(49,706)	
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL		**(159,316)**		**(154,938)**	
Wedi ei gofnodi ar y Fantolen fel:					
Credydwyr tymor byr		(41,492)		(28,006)	
Benthyciadau tymor byr		(7,090)		(2,055)	
Arian a Ordynnwyd tymor byr		(6,084)		(21,700)	
Prydlesau cyllidol tymor byr		(170)		(181)	
Benthyciadau tymor hir		(103,110)		(101,807)	
Prydlesau cyllidol tymor hir		(1,370)		(1,189)	
CYFANSWM YMRWYMIADAU ARIANNOL		**(159,316)**		**(154,938)**	

* Rhagdybir bod gwerth teg ymrwymiadau ariannol tymor byr, a ddelir ar gost wedi ei amorteiddio, gan gynnwys dyledion masnachol, yn gyfystyr â'r gwerth i'w gario.

Mae gwerth teg yr ymrwymiadau tymor hir yn uwch na'r swm cario ar y Fantolen gan fod portffolio benthyciadau'r Cyngor yn cynnwys nifer o fenthyciadau sydd â chyfradd llog taladwy sy'n uwch na'r cyfraddau llog sydd ar gael ar gyfer benthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y Fantolen.

	Lefel Gwerth Teg	Mantolen 31 Mawrth 2021 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2021 £'000	Mantolen 31 Mawrth 2022 £'000	Gwerth Teg 31 Mawrth 2022 £'000
Gwerth teg offerynnau ariannol:					
Cronfeydd marchnadoedd arian	1	26,000	26,000	17,000	17,000
Cronfeydd bondidau, ecwiti ac eiddo	1	8,916	8,916	9,845	9,845
Asedau ariannol ar gost wedi'i amorteiddio:					
Stoc trysorlys	1	17	17	17	17
CYFANSWM		**34,933**	**34,933**	**26,862**	**26,862**
Asedau ble nad ydi gwerth teg yn cael ei ddangos *		47,590		97,484	
CYFANSWM ASEDAU ARIANNOL		**82,523**		**124,346**	
Wedi ei gofnodi ar y mantolen fel:					
Dyledwyr tymor hir		4,371		3,989	
Buddsoddiadau tymor hir		17		17	
Dyledwyr tymor byr		14,599		22,413	
Buddsoddiadau tymor byr		34,918		79,859	
Arian a chyfwerthoedd arian		28,618		18,068	
CYFANSWM ASEDAU ARIANNOL		**82,523**		**124,346**	

* Rhagdybir bod gwerth teg asedau ariannol tymor byr, a ddelir ar gost wedi ei amorteiddio, gan gynnwys derbyniadau masnachol, yn gyfystyr â'r gwerth i'w gario.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â Côd Ymarfer ar Reolaeth y Trysorlys CIPFA â'r Côd Darbodus Ariannu Cyfalaf Awdurdodau Lleol, y ddau wedi ei ddiwygio Rhagfyr 2021.

Yn unol â'r Côd Rheolaeth y Trysorlys, mae'r Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys cyn i bob blwyddyn ariannol newydd gychwyn. Mae'r Strategaeth yn amlinellu'r paramedrau ar gyfer rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys, sy'n manylu ar y trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hynny.

Mae'r Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol ag Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Pwysleisia'r Arweiniad hwn y dylid rhoi blaenoriaeth i sicrwydd a hylifedd, yn hytrach na chynnyrch. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys yn seiliedig ar chwilio am y gyfradd adennill uchaf posib sy'n gyson â'r lefelau priodol o sicrwydd a hylifedd.

Mae hyn yn cynnwys y prif risgiau a ganlyn:

- *Risg Credyd:* Y posibilrwydd y bydd un parti mewn offeryn ariannol yn methu â chyflawni ei ymrwymiadau cytundebol, gan beri colled i'r Cyngor.
- *Risg Hylifedd:* Y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn gallu codi digon o arian i ddiwallu'r ymrwymiad ariannol ar amser.
- *Risg y Farchnad:* Y posibilrwydd o golled ariannol oherwydd newidiadau i'r cyfraddau llog, prisiau'r farchnad ac ati.

Risg Credyd: Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli risg credyd drwy sicrhau bod ei holl fuddsoddiadau'n cael eu gwneud gyda sefydliadau sydd ag ansawdd credyd uchel, fel y nodir yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys. Mae'r rhain yn cynnwys endidau masnachol gydag isafswm statws credyd hirdymor o A-, Llywodraeth y DU ac awdurdodau lleol eraill heb statws credyd y mae'r Cyngor wedi derbyn cyngor buddsoddi annibynnol arnynt. Gan gydnabod nad yw credyd-raddio bob amser yn medru rhagweld diffygdalu, mae'r Cyngor hefyd yn ystyried mesurau eraill gan gynnwys cyfnewid diffygdalu credyd a phrisiau ecwiti wrth ddewis sefydliadau masnachol ar gyfer buddsoddi.

Yn ystod 2021/22 gosodwyd uchafswm o £5m o swm yr holl bortffolio y gellid ei fuddsoddi gyda gwrth barti unigol (heblaw llywodraeth y DU a buddsoddiadau wedi'u sicrhau). Defnyddiwyd terfyn o £10m ar gyfer awdurdodau lleol, buddsoddiadau â sicrwydd, cronfeydd marchnad arian, cronfeydd cyfun strategol ac ymddiriedolaethau buddsoddi ystâd real. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £20m am gyfnod hwy na blwyddyn.

Nid yw'r Cyngor yn dal gwarant gyfochrog yn erbyn unrhyw fuddsoddiadau.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Ceir crynodeb yn y tabl isod o werth risg credyd portffolio buddsoddi'r Cyngor fesul cyfradd credyd:

	Tymor Byr	
Cyfradd Credyd	**31 Mawrth 2021**	**31 Mawrth 2022**
	£'000	**£'000**
AAA	0	0
AA+	0	0
AA	0	0
AA-	0	5,002
A+	3,001	0
A	3,000	17,001
A-	0	0
Llywodraeth y DU	0	18,000
Cymdeithasau Adeiladu heb eu graddio	0	0
Awdurdodau lleol heb eu graddio	20,001	30,011
Cyfanswm	**26,002**	**70,014**
Cronfeydd wedi'u cyfuno*	8,916	9,845
Cyfanswm Buddsoddiadau	**34,918**	**79,859**

* Nid yw risg credyd yn berthnasol i gyfranddaliad a chronfeydd wedi'u cyfuno lle nad oes gan y Cyngor hawl gytundebol i gal unrhyw swm o arian.

Mae lwfansau colled ar fuddsoddiadau'r trysorlys ac arian a chyfwerthoedd arian wedi eu cyfrifo trwy gyfeirio at ddata rhagosodiad hanesyddol gyhoeddwyd gan asiantaethau statws credyd, wedi ei luosi gyda 67% (2021: 131%) i ystyried yr hinsawdd economaidd gyfredol ac i'r dyfodol. Rhagdybir y bydd oediad o ddwy flynedd yn y llifau arian mewn achos o ddiffygdalu. Mae buddsoddiadau wedi dioddef cynnydd sylweddol mewn risg credyd ac wedi eu israddio gan dri neu mwy o nodlau statws credyd, neu gyfatebol, ers y gydnabyddiaeth gychwynnol, onibai eu bod yn dal sgôr credyd gradd buddsoddi. Ystyrir hwy â nam ar eu credyd os wedi eu dyfarnu â sgôr credyd "D" neu gyfatebol. Ar 31 Mawrth 2022, roedd £3,670 (2021: £3,901) o lwfansau colled yn perthyn i fuddsoddiadau'r trysorlys.

Risg Credyd: Derbyniadau Masnachol

Mae proffil oedran y balans masnachol yn ein system dyledwyr ar 31 Mawrth wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:-

31 Mawrth 2021		**31 Mawrth 2022**
£'000		£'000
6,001	Llai na blwyddyn	8,294
2,471	Dros flwyddyn	2,679
8,472		**10,973**

Mae profiad hanesyddol o ddiffyg talu ac amodau economaidd presennol ac a ragwelir wedi eu hystyried wrth gyfrifo'r lwfans colled amhariad.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Risg Credyd: Benthyciadau, Gwarantau Ariannol ac Ymrwymiadau Benthyciadau

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg credyd sydd yn gynhenid yn eu benthyciadau i bwrpas gwasanaeth, gwarantau ariannol ac ymrwymiadau benthyciadau, yn unol â'r Strategaeth Fuddsoddi sydd wedi ei chyhoeddi.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad parod i fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac awdurdodau lleol eraill, ac ar gyfraddau uwch gan fanciau a chymdeithasau adeiladu. Nid oes unrhyw risg ymddangosiadol y bydd y Cyngor yn methu codi cyllid i gwrdd â'i ymrwymiadau. Er hyn, mae risg y bydd yn rhaid i'r Cyngor adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg lle mae'r cyfraddau llog yn anffafriol. Rheolir y risg hwn drwy gynnal amrediad o fenthyciadau gyda chyfraddau sefydlog a sicrhau nad yw mwy na 25% o fenthyciadau'r Cyngor yn aeddfedu mewn unrhyw un flwyddyn ariannol.

Mae dadansoddiad aeddfedrwydd o ymrwymiadau ariannol fel a ganlyn, wedi'i ddangos fel ffigurau sydd wedi'u disgowntio (prif ynghyd â llog cronedig hyd yn hyn) a heb eu disgowntio (pryf ynghyd â thaliadau llog yn y dyfodol);

Amser tan aeddfedrwydd (blynyddoedd)	Wedi'u disgowntio (prif) 31 Mawrth 2021 £'000	Heb eu disgowntio (prif ynghyd â llog) 31 Mawrth 2021 £'000	Wedi'u disgowntio (prif) 31 Mawrth 2022 £'000	Heb eu disgowntio (prif ynghyd â llog) 31 Mawrth 2022 £'000
Llai na blwyddyn	6,579	12,278	1,587	7,166
Dros 1 ond dim dros 2	1,573	7,154	1,143	6,611
Dros 2 ond dim dros 5	11,899	27,635	15,379	30,454
Dros 5 ond dim dros 10	7,056	29,831	2,706	25,079
Dros 10 ond dim dros 20	36,821	70,967	39,013	71,399
Dros 20 ond dim dros 40	29,561	74,338	27,352	70,143
Dros 40	16,200	28,163	16,200	27,480
Total	**109,689**	**250,366**	**103,380**	**238,332**

Risg y Farchnad : Risg Cyfraddau Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n codi o symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effeithiau cymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn arwain at yr effeithiau a ganlyn:

- Benthyciadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r gwariant llog yn cynyddu.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr ymrwymiadau benthyca yn disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r incwm llog sydd yn cael ei gredydu yn cynyddu.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Nid yw buddsoddiadau ar gost wedi ei amorteiddio na benthyciadau a ddelir yn cael eu cario ar werth teg, ac felly ni fydd newidiadau i'w gwerth teg yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag, mae'r newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn ddyledus ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfraddau cyfnewidiol yn cael eu nodi ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau. Caiff symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog eu hadlewyrchu yn yr Incwm Cynhwysfawr Arall neu yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, fel sy'n briodol.

NODYN 17b – NATUR A MAINT Y RISG SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn ceisio lleihau'r risgiau hyn drwy osod terfyn uchaf o effaith refeniw 12 mis o 1% cwymp a chodiad mewn cyfraddau llog. Petai'r holl gyfraddau llog wedi bod 1% yn uwch (gyda'r elfennau newidiol eraill oll yn gyson), yr effaith ariannol fyddai:

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Cynnydd yn y llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	(461)	(390)
Gostyngiad yng ngwerth teg y buddsoddiadau a ddelir ar Werth Teg drwy Elw a Cholled	37	20
Effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	**(424)**	**(370)**
Gostyngiad yng ngwerth y buddsoddiadau a ddelir ar Werth Teg drwy ICA	34	39
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	**34**	**39**
Gostyngiad yng ngwerth teg benthyciadau a buddsoddiadau ar gost wedi'i amorteiddio *	35	78
Gostyngiad yng ngwerth teg benthyca cyfradd sefydlog *	(24,032)	(34,828)

*Dim effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg Pris

Mae prisiau marchnad buddsoddiadau'r Cyngor mewn bondiau cyfradd sefydlog a'i unedau mewn cynlluniau buddsoddi cyfunol yn cael eu llywodraethu gan y cyfraddau llog cyffredinol, a rheolir y risg marchnad sy'n gysylltiedig â'r offerynnau hyn ar y cyd â'r risg cyfraddau llog.

Mae buddsoddiad y Cyngor mewn cronfa eiddo cyfun yn ddarostyngedig i risg o gwymp mewn prisiau eiddo masnachol. Cyfyngir y risg yma gan amlygiad y Cyngor i fuddsoddiadau eiddo wedi'i pwlio o £20m. Canlyniad cwymp o 5% ym mhrisiau eiddo masnachol ar 31 Mawrth 2022 fyddai cost o £0.25m (2021: £0.22m) i'r Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr Arall.

Mae buddsoddiad y Cyngor mewn cronfeydd ecwiti cyfun yn ddarostyngedig i'r risg o ostwng prisiiau cyfranddaliadau. Cyfyngir y risg yma gan amlygiad y Cyngor i fuddsoddiadau ecwiti wedi'i pwlio o £20m. Canlyniad cwymp o 5% ym mhrisiau cyfranddaliadau ar 31 March 2022 fyddai cost o £0.15m (2021: £0.13m) i'r Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymiadau ariannol mewn arian tramor. Felly nid yw'n agored i golledion o ganlyniad i symudiadau niweidiol mewn cyfraddau cyfnewid.

NODYN 18a – DYLEDWYR TYMOR BYR

31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022
£'000		**£'000**
13,251	Symiau dyledus masnach	21,943
2,954	Blaendaliadau	2,582
68,027	Symiau dyledus eraill	82,520
84,232	**Cyfanswm**	**107,045**

Mae ffigyrau'r dyledwyr uchod yn net o golledion amhariad.

NODYN 18b - DYLEDWYR TRETH CYNGOR

Gellir dadansoddi Treth y Cyngor dyledus sydd heb ei amharu yn ôl oedran fel a ganlyn:

31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022
£'000		**£'000**
2,971	Llai na blwyddyn	2,645
850	Dros flwyddyn	884
3,821	**Cyfanswm**	**3,529**

Mae'r dadansoddiad uchod yn dangos y balansau hynny lle mae asesiad wedi dangos drwy eithriad nad oes angen unrhyw amhariad.

NODYN 19 – ARIAN A CHYFWERTHOEDD ARIAN

	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
	£'000	**£'000**
Arian mewn Llaw	18	15
Cyfrifon Banc Cyfredol	36	31
Cyfrifon Galw	28,564	18,022
Arian a Chyfwerthoedd Arian	**28,618**	**18,068**
Gorddrafft Banc	(6,084)	(21,700)
Cyfanswm	**22,534**	**(3,632)**

Er mwyn uchafu'r adenillion o fuddsoddiadau tymor byr ac adneuon banc, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian sydd dros ben yn ei gyfrifon banc ynghyd ag unrhyw arian sydd dros ben gan y Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (BUEGC), Cyd-bwyllgor GwE a Chronfa Bensiwn Gwynedd. Oherwydd y ffaith fod y buddsoddiadau tymor byr a'r adneuon banc yn enw Cyngor Gwynedd, maent yn ymddangos yn eu cyfanrwydd ar y Fantolen gyda chredydwr cyfatebol ar 31 Mawrth 2022 o £16.8m i'r BUEGC (£16.3m ar 31 Mawrth 2021), £1.6m i'r Cyd-bwyllgor GwE (£6m ar 31 Mawrth 2021) a £14.2m i Cronfa Bensiwn Gwynedd (£12.1m ar 31 Mawrth 2021).

NODYN 20 – ASEDAU AR GAEL I'W GWERTHU

	2020/21	2021/22
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	**73**	**73**
Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	0
Gwariant yn y flwyddyn	0	0
Colledion Ailbrisio	0	0
Colledion Amharu	0	1
Asedau wedi eu tynnu allan o'r dosbarth sydd ar gael i'w gwerthu:		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	0	(74)
Asedau wedi eu gwerthu	0	0
Balans 31 Mawrth	**73**	**0**

NODYN 21 – CREDYDWYR TYMOR BYR

	Wedi ailddatgan 31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
	£'000	£'000
Symiau taladwy masnach	41,662	28,187
Symiau taladwy eraill	50,493	66,871
Cyfanswm	**92,155**	**95,058**

NODYN 22 – DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu ddarpariaethau ar gyfer ymrwymiadau penodol na ellir ar hyn o bryd eu pennu'n sicr o ran maint neu amser. Ni chaniateir, yn unol ag egwyddorion cyfrifeg, i wneud darpariaethau ar gyfer patrymau gwariant anwastad. Fodd bynnag, gellir sefydlu reserfau wedi eu clustnodi a dangosir y rheiny yn Nodyn 10.

Mae'r manylion isod wedi eu rhannu'n ddarpariaethau tymor byr (o fewn 12 mis) a darpariaethau tymor hir (dros 12 mis). Fodd bynnag, cynhelir adolygiad cyfnodol ar lefel darpariaeth yr eitemau perthnasol.

	Balans ar 31 Mawrth 2021 £'000	(Ychwanegiad) / Gostyngiad / Trosglwyddiad £'000	Defnydd yn y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2022 £'000
Darpariaethau Tymor Byr				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(315)	(317)	316	(316)
	(315)	**(317)**	**316**	**(316)**
Darpariaethau Tymor Hir				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(7,752)	308	0	(7,444)
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	0	(662)	0	(662)
Darpariaeth Cyflogau	0	(282)	0	(282)
	(7,752)	**(636)**	**0**	**(8,388)**
Cyfanswm	**(8,067)**	**(953)**	**316**	**(8,704)**

Darpariaeth Safleoedd Gwastraff – ar gyfer gofynion gwaith capio ac ôl-ofalaeth holl safleoedd gwaredu gwastraff y Cyngor.

Darpariaeth Hawliadau Yswiriant – i gwrdd â setliadau hawliadau yswiriant posibl.

Darpariaeth Cyflogau – yn unol â'r gofynion perthnasol.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022
£'000		**£'000**
115,595	Reserf Ailbrisio	141,054
206,658	Cyfrif Addasu Cyfalaf	223,932
(1,085)	Reserf Ailbrisio Offerynnau Ariannol	(155)
(551)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(529)
(363,852)	Reserf Pensiynau	(242,165)
(4,244)	Cyfrif Absenoldeb Cronedig	(4,805)
(47,479)	**Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio**	**117,332**

23.1 Reserf Ailbrisio

Mae'r Reserf Ailbrisio yn cynnwys enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan gaiff asedau gydag enillion cronedig eu:

- Ailbrisio i lawr neu eu hamharu a bod yr enillion yn cael eu colli.
- Defnyddio i ddarparu gwasanaethau a bod yr enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- Gwaredu a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Dim ond enillion ailbrisio sydd wedi eu cronni ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Reserf, sy'n cael eu cynnwys yn y Reserf. Caiff unrhyw enillion sydd wedi eu cronni cyn y dyddiad yma eu cynnwys ym malans y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2020/21		2021/22
£'000		**£'000**
88,843	**Balans 1 Ebrill**	**115,595**
36,476	Ailbrisio asedau i fyny	31,524
(7,994)	Ailbrisio asedau i lawr a cholledion amharu	(3,638)
28,482	**Gwarged/(diffyg) wrth ailbrisio asedau**	**27,886**
(1,730)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant hanesyddol	(2,181)
0	Elw cronedig ar asedau a werthwyd	(246)
(1,730)	**Swm i'w sgwennu i ffwrdd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf**	**(2,427)**
115,595	**Balans 31 Mawrth**	**141,054**

23.2 Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n codi oherwydd y gwahaniaethau mewn trefniadau cyfrifeg am ddefnyddio asedau tymor hir a chyllido'r prynu, adeiladu a gwella'r asedau o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda'r gost o brynu, adeiladu a gwella gan fod dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddio yn cael ei gyfrifo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda thrafodion cysoni yn y Reserf Ailbrisio i drawsnewid y ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r Cyfrif yn cael ei gredydu gyda'r swm wedi ei neilltuo gan yr Awdurdod fel cyllid i brynu, adeiladu a gwella asedau.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion wedi eu hadnabod ar asedau rhodd sydd heb eu treulio eto gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisio wedi cronni ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crêwyd y Reserf Ailbrisio i gofnodi enillion o'r fath.

Mae Nodyn 9 yn dangos manylion yr holl drafodion o fewn y Cyfrif, ond am y rhai sydd yn cael eu cynnwys yn y Reserf Ail-brisio.

2020/21 £'000		2021/22 £'000
197,617	**Balans 1 Ebrill**	**206,658**
	Gwrthdroi eitemau sydd yn berthnasol i wariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(20,361)	Dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(19,521)
(5,069)	Gwariant Refeniw wedi ei ariannu o Gyfalaf drwy Statud	(7,055)
(70)	Addasiad i falansau asedau anghyfredol wrth werthu	(563)
1,730	Trosglwyddo o'r Reserf Ailbrisio Cyfalaf	2,181
	Ariannu Cyfalaf a gyfeiriwyd yn y flwyddyn:	
43	Derbyniadau Cyfalaf	78
23,937	Grantiau a Chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i ariannu cyfalaf	34,626
5,426	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,387
1,232	Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i'r Gronfa Gyffredinol	0
2,173	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,141
206,658	**Balans 31 Mawrth**	**223,932**

23.3 Reserf Ailbrisio Offerynnau Ariannol

Mae'r Reserf Ailbrisio Offerynnau Ariannol yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei fuddsoddiadau gaiff ei mesur ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall. Gostyngir y balans pan mae buddsoddiadau gydag elw cronedig yn cael eu:

- Ailbrisio i lawr neu eu hamharu a'r elw'n cael ei golli.
- Gwerthu a'r elw yn cael ei wireddu

2020/21 £'000		2021/22 £'000
(1,740)	**Balans 1 Ebrill**	**(1,085)**
655	Addasiadau Gwerth Teg	930
0	Ailbrisio buddsoddiadau nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Gweddill/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau i lawr	0
(1,085)	**Balans 31 Mawrth**	(155)

23.4 Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cynrychioli'r swm y dylai fod wedi'i godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn unol ag arferion cyfrifo cywir o dan y Côd Ymarfer, ond y mae Darpariaethau Statudol yn caniatáu neu'n gorfodi iddynt gael eu gohirio dros flynyddoedd dilynol.

Mae'n ofynnol i bob premiwm a disgownt o ganlyniad i ddiddymu benthyciadau ymlaen gael eu codi'n llawn ar Incwm a Gwariant. Lle bo'r trafodion yn cwrdd â'r diffiniad o gyfaddasiad mae unrhyw bremiwm neu ddisgownt yn cael ei ychwanegu at werth cario'r benthyciad, ac yn cael ei amorteiddio i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros oes y benthyciad newydd. Mae cyfaddasiad yn digwydd pan nad yw telerau'r ddyled newydd yn "sylweddol wahanol" i rai'r hen ddyled.

Gall premiymau sydd wedi'u hamorteiddio o dan ddarpariaethau statudol gael eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, naill ai dros weddill oes y benthyciad gwreiddiol neu dros oes y benthyciad newydd, p'run bynnag yw'r cyfnod hwyaf. Rhaid i ddisgownt gael ei gredydu i'r Gronfa Gyffredinol naill ai dros 10 mlynedd neu dros oes y benthyciad gwreiddiol, p'run bynnag yw'r cyfnod byrraf.

Mae'r trafodion a adlewyrchir yn yr Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol fel a ganlyn:

2020/21 £'000		**2021/22 £'000**
(637)	**Balans 1 Ebrill**	**(551)**
61	Cyfran o bremiymau sy'n berthnasol i flynyddoedd blaenorol sydd yn gymwysiedig ym malansau'r Gronfa Gyffredinol yn unol â gofynion statudol	61
25	Credyd gohiriedig am dderbyniad taliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal	(39)
(551)	**Balans 31 Mawrth**	**(529)**

23.5 Reserf Pensiynau

Mae'r Reserf Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amser sydd yn deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ariannu buddion ymddeol yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn cyfrifo buddion ymddeol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddion yn cronni blynyddoedd o wasanaeth, gyda'r ymrwymiad yn cael ei ddiweddaru i adlewyrchu chwyddiant, newid tybiaethau ac enillion buddsoddiadau gan unrhyw adnoddau sydd wedi ei neilltuo i gwrdd â'r gost. Fodd bynnag, mae anghenion statudol yn gofyn i fuddion enillwyd cael eu hariannu fel y mae'r Cyngor yn cyfrannu dros y gweithwyr i'r gronfa bensiwn neu fel mae'n talu'r pensiynau hynny mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Mae balans debyd y Reserf Bensiynau felly yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion enillwyd gan gyn-weithwyr a gweithwyr presennol a'r adnoddau mae'r Cyngor wedi neilltuo i'w cyfarfod. Mae'r trefniadau statudol yn sicrhau bydd arian wedi ei neilltuo erbyn bydd y buddion angen eu talu.

2020/21		**2021/22**		
Gwynedd		**Gwynedd**	**BUEGC***	**Cyfanswm**
£000		**£000**	**£000**	**£000**
(244,644)	**Balans 1 Ebrill**	**(363,852)**	**(111)**	**(363,963)**
(100,979)	Ailfesuriad o'r (ymrwymiadau) / asedau buddion pensiwn diffiniedig net	165,438	25	**165,463**
(41,362)	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(68,507)	(52)	**(68,559)**
23,133	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	24,874	20	**24,894**
(363,852)	**Balans 31 Mawrth**	**(242,047)**	**(118)**	**(242,165)**

* Mae cyfran Cyngor Gwynedd o 12.5% o reserf pensiynau y BUEGC wedi gynnwys yn y cyfrifon.

23.6 Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai fel arall yn ymddangos ar Falans y Gronfa Gyffredinol trwy gronni absenoldebau cyfadfer enilledig ond heb eu cymryd yn y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

2020/21 £'000		2021/22 £'000
(4,469)	**Balans 1 Ebrill**	**(4,244)**
225	Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(561)*
(4,244)	**Balans 31 Mawrth**	**(4,805)**

** £5k yn berthnasol i cyfran Gwynedd o'r BUEGC.*

NODYN 24a – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL

Wedi ailddatgan 2020/21 £'000		2021/22 £'000
(16,411)	Dibrisiant	(17,376)
(3,950)	Amhariad ac ailbrisio i lawr	(2,147)
(36,169)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	(7,678)
7,819	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	22,822
581	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Stoc	344
(18,228)	Ymrwymiad pensiwn	(43,664)
(70)	Gwerth i'w gario ar asedau anghyfredol sydd wedi eu gwerthu neu dad-gydnabod	(809)
(3,953)	Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau	(8,265)
(70,381)		**(56,773)**

NODYN 24b – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASU AM EITEMAU CYNWYSEDIG YN Y GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU SYDD YN WEITHGAREDDAU BUDDSODDI NEU ARIANNU

2020/21 £'000		2021/22 £'000
222	Derbyniad o werthiant eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	307
222		**307**

NODYN 24c – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian o weithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2020/21 £'000		2021/22 £'000
(417)	Difidendau a Llog a dderbyniwyd	(556)
5,990	Llog a dalwyd	5,794

NODYN 25 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI

2020/21 £'000		2021/22 £'000
23,861	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	31,055
580,534	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	675,525
5,498	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	6,673
(205)	Derbyniadau o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(285)
(557,534)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(631,525)
52,154	**Llif arian net o weithgareddau buddsoddi**	**81,443**

NODYN 26a – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU ARIANNU

2020/21 £'000		2021/22 £'000
160	Taliadau ariannol i leihau'r ymrwymiad sy'n ddyledus yn ymwneud â Phrydlesau Cyllidol	170
15,258	Ad-daliadau benthyciadau tymor byr a thymor hir	6,338
15,418	**Llif arian net o weithgareddau ariannu**	**6,508**

NODYN 26b – DATGANIAD LLIF ARIAN – CYSONIAD YMRWYMIADAU YN DEILLIO O WEITHGAREDDAU CYLLIDO

	31 Mawrth 2021 £'000	Ariannu llif arian £'000	Eitemau anariannol £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Benthyciadau tymor hir	(103,110)	1,303	0	(101,807)
Benthyciadau tymor byr	(7,090)	5,035	0	(2,055)
Ymrwymiadau MCP ar y fantolen	(1,540)	170	0	(1,370)
Cyfanswm ymrwymiadau yn deillio o weithgareddau cyllido	**(111,740)**	**6,508**	**0**	**(105,232)**

NODYN 27 – DADANSODDIAD NATUR GWARIANT AC INCWM

Mae gwariant ac incwm y Cyngor wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:

2020/21 £'000	Gwariant / Incwm	2021/22 £'000
	Gwariant	
188,147	Gwariant buddion gweithwyr	238,357
197,632	Gwariant arall Gwasanaethau	199,995
678	Ad-daliadau cefnogaeth ganolog	479
25,457	Dibrisiant, amorteiddiad, amhariad	26,620
12,270	Taliadau llog	13,679
25,037	Praeseptau a Lefiau	26,175
0	Colledion ar waredu asedau	503
449,221	**Cyfanswm Gwariant**	**505,808**
	Incwm	
(52,207)	Ffioedd ac incwm arall gwasanaethau	(59,229)
(428)	Incwm llog a buddsoddi	(556)
(133,088)	Incwm o'r dreth cyngor a trethi annomestig	(143,406)
(282,631)	Grantiau a chyfraniadau llywodraeth	(307,936)
(152)	(Enillion) ar waredu asedau	0
(468,506)	**Cyfanswm Incwm**	**(511,127)**
(19,285)	**(Gweddill) / Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau**	**(5,319)**

NODYN 28 – GWASANAETHAU ASIANTAETH

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant i sawl cynllun ar ran Llywodraeth Cymru:

- Troi Tai'n Gartrefi – balans cau £300k (£300k yn 2020/21).
- Troi Tai'n Gartrefi 2 – balans cau £465k (£465k yn 2020/21).
- Benthyciadau i Wireddu Gwelliannau – balans cau £315k (£315k yn 2020/21).
- Cronfa Cefnogi Canol Tref Caernarfon – balans cau £310k (£227k yn 2020/21).
- Cronfa Canol Tref Caernarfon a Bangor – balans cau £638k (£789k yn 2020/21).
- Cronfa Canol Tref Bangor a Bethesda – balans cau £494k (£488k yn 2020/21).
- Cynllun Trawsnewid Trefi – cynllun newydd yn 2021/22; balans cau £466k.
- Cronfa Adfywio Trefi Gwynedd – balans cau £483k (£500k yn 2020/21).

Mae'r Cyngor yn gweinyddu dau prif grant addysg ar ran Llywodraeth Cymru. Mae'r gwaith yn cynnwys derbyn y grantiau gan eu dosbarthu i Awdurdodau Lleol gogledd Cymru a GwE. Roedd cyfanswm y grant a dderbyniwyd ar gyfer 2021/22 fel â ganlyn:

- Grant Gwella Ysgolion Consortia Rhanbarthol - £42.3m (£33.4m yn 2020/21)
- Grant Datblygu Disgyblion - £22m (£20.1m yn 2020/21)

Mae'r Cyngor hefyd yn gweinyddu Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Y prif weithgaredd yw cynnal a rheoli'r rhwydwaith cefnffyrdd yn ardal Partneriaeth Cynghorau Gogledd a Chanolbarth Cymru sy'n ymestyn i 1,080 cilomedr. Cyfanswm y trafodion incwm a gafodd eu hadennill yn ystod 2021/22 oedd £87.2m (£91.4m yn 2020/21).

NODYN 28 – GWASANAETHAU ASIANTAETH (parhad)

Oherwydd ardrawiad pandemig Covid-19 mae yna nifer o grantiau a chefnogaeth ariannol lle mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn i awdurdodau lleol eu gweinyddu ar eu rhan eleni, felly Cyngor Gwynedd wedi gweithredu fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru, gan gynnwys:

- Grantiau Busnes - taliadau o £4.1m wedi ei wneud gan y Cyngor; (£5.8m) yn ddyledus i Lywodraeth Cymru.
- Grant Gostyngiad Cyfradd Trethi Annomestig Cenedlaethol - taliadau o £16m wedi ei wneud gan y Cyngor; (£3.3m) yn ddyledus i Lywodraeth Cymru.
- Bonws o £750 i weithwyr gofal cymdeithasol - taliadau o £3.5m wedi ei wneud gan y Cyngor; (£12k) yn ddyledus i Lywodraeth Cymru.
- Grantiau Gweithwyr Llawrydd diwylliannol - taliadau o £75k wedi ei wneud gan y Cyngor.
- Taliadau hunan-ynysu - taliadau o £1.9m wedi ei wneud gan y Cyngor; £327k yn ddyledus gan Lywodraeth Cymru.
- Ychwanegiad Tâl Salwch Statudol - taliadau o £192k wedi ei wneud gan y Cyngor.
- Llifogydd - taliadau o £3k wedi eu gwneud gan y Cyngor.
- Taliad Tanwydd Gaeaf – taliadau o £1m wedi ei wneud gan y Cyngor; £51k yn ddyledus gan Lywodraeth Cymru.
- Taliadau Cymorth Costau Byw £150 – dim taliadau yn 2021/22; £6m yn ddyledus gan Lywodraeth Cymru; (£6m) yn ddyledus i aelwydydd yn 2022/23.

NODYN 29 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd y lwfansau a threuliau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

2020/21		2021/22
£'000		£'000
1,332	Lwfansau	1,350
0	Treuliau	2
1,332		**1,352**

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION

30a. Mae Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i ddatgan y wybodaeth ganlynol ar gyfer rhai sydd wedi eu dynodi fel Uwch Swyddogion, sy'n derbyn cyflog rhwng £60,000 a £150,000. Yn unol â'r gofynion diffiniedig, cynhwysir isod y cyflog pensiynadwy, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a chostau eraill y cyflogwr (sydd yn cynnwys buddion diswyddo), ond ni chynhwysir cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr.

	2020/21		Uwch Swyddogion		2021/22	
Cyflogau	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwr	Cyfanswm		Cyflogau	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwr	Cyfanswm
£	£	£		£	£	£
118,063	24,085	142,148	Prif Weithredwr [1]	33,389	0	33,389
-	-	-	Prif Weithredwr [2]	99,317	20,225	119,542
98,954	20,187	119,141	Cyfarwyddwr Corfforaethol	100,438	20,489	120,927
87,957	17,943	105,900	Pennaeth Addysg	89,276	18,212	107,488
83,993	17,135	101,128	Pennaeth Cyllid [3]	71,015	13,472	84,487
-	-	-	Pennaeth Cyllid [4]	20,004	4,081	24,085
78,981	16,112	95,093	Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol	79,717	16,240	95,957
82,966	15,944	98,910	Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant	83,114	16,183	99,297
78,156	15,944	94,100	Pennaeth Economi a Chymuned	79,328	16,183	95,511
78,156	14,979	93,135	Pennaeth Plant a Theuluoedd	80,063	15,227	95,290
78,156	15,944	94,100	Pennaeth Amgylchedd	79,328	16,183	95,511
78,156	15,944	94,100	Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol	79,328	16,183	95,511
72,295	14,748	87,043	Pennaeth Tai ac Eiddo [5]	7,984	1,664	9,648
-	-	-	Pennaeth Tai ac Eiddo [6]	46,861	9,560	56,421
66,021	13,468	79,489	Pennaeth Ymgynghoriaeth Gwynedd	67,011	13,670	80,681
62,553	12,761	75,314	Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol [7]	71,176	14,520	85,696

1. Nid yw'r ffigyrau yn cynnwys unrhyw daliad i'r Prif Weithredwr yn ei rôl fel Swyddog Canlyniadau. Talwyd £2,033 yn 2021/22, ar sail y raddfa a ddiffinir gan y cyrff etholiadol perthnasol. Deilydd yn y swydd hyd at 31 Mai 2021.
2. Deilydd yn y swydd ers 10 Mai 2021.
3. Deilydd yn y swydd hyd at 31 Rhagfyr 2021.
4. Deilydd yn y swydd ers 1 Ionawr 2022.
5. Deilydd yn y swydd hyd at 9 Mai 2021.
6. Deilydd yn y swydd ers 2 Awst 2021.
7. Nid yw'r ffigyrau yn cynnwys unrhyw daliad i Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol yn ei rôl fel Swyddog Canlyniadau. Talwyd £5,366 yn 2021/22, ar sail y raddfa a ddiffinir gan y cyrff etholiadol perthnasol.

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION (parhad)

30b. Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gofyn i'r Cyngor gyfrifo cymhareb tâl. Cymhareb tâl y Prif Weithredwr i'r tâl canolrif o holl weithwyr yr Awdurdod ar gyfer 2021/22 yw 5.66:1 (6.11:1 yn 2020/21).

30c. Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill y Cyngor a dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr) ond sydd yn cynnwys costau diswyddo a dalwyd mewn dau achos yn 2021/22 a dau achos yn 2020/21. Ni fyddai'r swyddi yma'n ymddangos isod heblaw'r costau diswyddo a dalwyd yn y flwyddyn unigol.

Nifer gweithwyr eraill a dderbyniodd mwy na £60,000 sydd yn cynnwys cyflogau a chostau diswyddo:

Nifer yn 2020/21				**Nifer yn 2021/22**		
Ysgolion	**Eraill**	**Cyfanswm**		**Ysgolion**	**Eraill**	**Cyfanswm**
21	10	31	£60,000 - 64,999	31	9	40
12	0	12	£65,000 - 69,999	15	4	19
1	0	1	£70,000 - 74,999	6	3	9
4	0	4	£75,000 - 79,999	3	1	4
3	0	3	£80,000 - 84,999	4	0	4
1	0	1	£85,000 - 89,999	0	0	0
0	0	0	£90,000 - 94,999	1	0	1
0	0	0	£95,000 - 99,999	0	0	0
1	0	1	£100,000 - 104,999	0	0	0
0	0	0	£105,000 - 109,999	0	0	0
0	0	0	£110,000 - 114,999	3	0	3

NODYN 31 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Awdurdod wedi derbyn y costau isod ar gyfer archwilio allanol:

2020/21		**2021/22**
£'000		**£'000**
182	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru am wasanaethau archwilio allanol	189
99	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol	99
38	Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	47
319		**335**
(2)	**Llai:** Ffioedd taladwy i archwilwyr apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas â Chyfrifon y Cyd-bwyllgorau a'r Harbyrau	(2)
(10)	Addasiad ffioedd archwiliadau blynyddoedd blaenorol	2
307	**Ffioedd Net Cyngor Gwynedd**	**335**

NODYN 32 – INCWM GRANT

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	Nodyn		2020/21 £'000		2021/22 £'000
Wedi eu Credydu i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol					
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)	13		148,053		155,298
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw gan y Llywodraeth - Eraill	13		1,211		916
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf gan y Llywodraeth -					
Ysgolion 21ain Ganrif		4,565		4,455	
Grant Cyfalaf Cyffredinol		4,063		7,300	
Cronfa Trafnidiaeth Leol		2,014		8,256	
Asedau gan Lywodraeth Cymru - Offer TG HwB i Ysgolion		1,527		491	
Grant Adnewyddu Ffyrdd		1,323		1,320	
Grant Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol		1,535		70	
Grant Cronfa Datblygu Tir ac Adeiladau *		0		3,100	
Arall *		5,409		6,527	
	13		20,436		31,519
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf arall	13		1,141		1,464
Cyfanswm			**170,841**		**189,197**
Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Credydu i Wasanaethau					
Llywodraeth Cymru -					
Cronfa Caledi Covid-19		24,703		16,088	
Grantiau Addysg Awdurdod Lleol *		520		8,515	
Grantiau Gwella ac Amddifadedd (Addysg)		7,365		8,493	
Grant Cynnig Gofal Plant		6,179		6,754	
Grant Cefnogi Tai		5,420		5,926	
Grantiau Cyfalaf *		2,746		4,406	
Grant Ôl 16 (Addysg)		3,598		4,210	
Grant Plant a Chymunedau		3,567		4,207	
Grant Pwysau Gweithlu a Chynaliadwyedd Gofal Cymdeithasol		1,562		3,864	
Grant Cronfa Adfer Gofal Cymdeithasol		0		2,380	
Grant Rheolaeth Gwastraff Cynaliadwy		1,398		1,516	
Grant Tocynnau Teithio Rhad		1,403		1,434	
Arall *		9,144		8,421	
			67,605		76,214
Grantiau a Chyfraniadau gan Lywodraeth arall					
Adran Gwaith a Phensiynau		25,451		23,453	
Arall *		21,086		21,418	
			46,537		44,871
Grantiau a Chyfraniadau eraill			3,773		5,727
Cyfanswm			**117,915**		**126,812**

**Mae ffigyrau 2020/21 wedi eu hailddatgan i alluogi cymhariaeth gyda 2021/22*

NODYN 32 – INCWM GRANT (parhad)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion sydd eto i'w hadnabod fel incwm gan fod amodau wedi eu glynu i'r grantiau sy'n golygu efallai y bydd rhaid dychwelyd yr arian neu'r eiddo i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

Derbyniadau Grant Ymlaen Llaw	**31 Mawrth 2021 £'000**	**31 Mawrth 2022 £'000**
Tymor Hir		
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Cyfraniadau Cyfalaf Priffyrdd a Bwrdeistrefol	935	790
Grantiau Amgylchedd (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	689	775
Bargen Twf Gogledd Cymru	0	888
	1,624	2,453
Cyfanswm Tymor Hir	**1,624**	**2,453**
Tymor Byr		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw		
Grantiau Economi a Chymuned	830	2,530
Grantiau Amgylchedd (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	72	37
Grantiau Oedolion, Iechyd a Llesiant*	469	930
Grantiau Tai*	297	244
Grantiau Addysg	1,296	1,147
Grantiau Cyllid	304	151
Grantiau Ymgynghoriaeth	453	276
Grantiau Plant a Chefnogi Teuluoedd	0	11
	3,721	5,326
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Bargen Twf Gogledd Cymru	2,000	3,625
Arall	864	1,589
	2,864	5,214
Cyfanswm Tymor Byr	**6,585**	**10,540**
Cyfanswm	**8,209**	**12,993**

** Mae ffigyrau 2020/21 wedi eu hailddatgan o'r pennawd Grantiau Oedolion, Iechyd a Llesiant i Grantiau Tail i alluogi cymhariaeth efo 2021/22.*

NODYN 33 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodaethau materol-berthnasol gyda phartïon cysylltiedig - cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu'r Cyngor, neu i gael eu rheoli neu ddylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodaethau hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu a oes cyfyngiad ar allu'r Cyngor i weithredu'n annibynnol, neu a yw'n medru cyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod. I gydymffurfio efo'r gofynion, gwneir hyn drwy ofyn i'r Aelodau a'r Uwch Swyddogion gwblhau datganiad personol, fel a ddiffinnir yng Nghôd ymarfer CIPFA.

Llywodraeth Cymru a Chanolog
Mae gan Lywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor. Mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol, mae'n darparu'r mwyafrif o'r ariannu drwy grantiau ac yn pennu termau nifer o'r trafodaethau sydd gan y Cyngor o fewn partïon eraill (e.e. treth y cyngor, budd-daliadau tai). Ceir dadansoddiad goddrychol o'r grantiau a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru ac adrannau eraill y Llywodraeth yn Nodyn 27 sy'n dadansoddi natur gwariant ac incwm. Manylir y sefyllfa ar 31 Mawrth yn Nodyn 32.

Aelodau
Mae gan Aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisïau ariannol a gweithredol y Cyngor. Ceir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i aelodau yn ystod 2021/22 yn Nodyn 29.

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai cyrff elusennol neu wirfoddol neu maent wedi datgan cysylltiad â mudiadau, cyrff ac awdurdodau cyhoeddus. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2021/22 a'r balansau ar 31 Mawrth 2022 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Awdurdod	Symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
£'000	**£'000**	**£'000**
20,949	1,677	(5,900)

Mae aelodau wedi datgan diddordeb neu berthynas (fel y diffinir) mewn cwmnïau neu fusnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cwmnïau yma yn ystod 2021/22 a'r balansau ar 31 Mawrth 2022 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Awdurdod	Symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
£'000	**£'000**	**£'000**
4,113	113	(258)

Swyddogion
Mae Uwch Swyddogion (fel y diffinir) wedi datgan fel sydd yn ofynnol a phriodol, ddiddordeb neu berthynas (fel a ddiffinir) mewn cwmnïau, cyrff gwirfoddol, elusennol neu gyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2021/22 a'r balansau ar 31 Mawrth 2022 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Awdurdod	Symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
£'000	**£'000**	**£'000**
18,067	323	(360)

Cyrff Cyhoeddus Eraill
Mae'r Cyngor yn gweinyddu'r Gronfa Bensiwn. Ceir manylion o'r trafodaethau gyda'r Gronfa Bensiwn yn Nodyn 38.

Mae gan yr Awdurdod drefniant cyllideb gyfun gyda holl awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, yn cael ei letya gan Gyngor Sir Ddinbych ar gyfer swyddogaethau llety cartrefi gofal i bobl hŷn. Mae'r trafodion a'r balansau perthnasol yn cael eu manylu yn Nodyn 42 o'r cyfrifon.

NODYN 33 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG (parhad)

Cydbwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Awdurdod	Symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
£'000	£'000	£'000
389	0	0

Endidau a Reolir neu Ddylanwadir yn Sylweddol arnynt gan yr Awdurdod

Sefydlwyd Cwmni Cynnal Cyf. gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ym 1996, ac yna fe'i cofrestrwyd fel elusen ym 1997. Roedd yn darparu gwasanaethau cefnogi addysg dan gytundeb i ysgolion ac i awdurdodau addysg leol yn ogystal â gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Roedd y cwmni yn gyfyngedig dan warant ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Dim ond tuag at hyrwyddo ei amcanion gellid defnyddio incwm y cwmni. Rhoddodd y Cwmni'r gorau i fasnachu ar 31 Mawrth 2022 gyda'i weithgareddau'n cael eu trosglwyddo i'w aelodau, Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn. Wrth ddirwyn y cwmni i ben ac ar ôl talu'r holl ddyledion a'r ymrwymiadau, ni chaniateir i unrhyw asedau sy'n weddill gael eu trosglwyddo i aelodau'r cwmni; ond sydd i'w roi neu ei drosglwyddo i sefydliad elusennol arall fel y'i pennir gan Bwyllgor Rheoli'r Cwmni, sydd ag amcanion tebyg i rai'r cwmni, ac a fydd yn gwahardd dosbarthu ei asedau ymhlith ei aelodau. Bydd hon yn broses hir, ac yn ofynnol i aelodau Cynnal ymgymryd â phroses ddiddymu wirfoddol cyn mynd drwy'r broses gyfreithiol o drosglwyddo i'r sefydliad elusennol newydd, a bydd angen cymeradwyaeth y Comisiwn Elusennau. Mae'r taliadau i Gwmni Cynnal ar gyfer gwasanaethau i ysgolion yn ystod 2021/22 a'r balansau ar 31 Mawrth 2022 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Awdurdod	Symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
£'000	£'000	£'000
873	1	0

Is-Gwmni

Sefydlwyd Cwmni Byw'n Iach Cyf ar y 27 Fehefin 2018 i ddarparu gwasanaeth hamdden i trigolion Gwynedd. Mae'r cwmni wedi ei gyfyngu dan warant, gyda Cyngor Gwynedd yn unig berchennog ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Trosglwyddwyd cyfrifoldebau rheoli i'r cwmni Hamdden ar y 1af o Ebrill 2019 gyda chontract gwasanaeth ar waith sy'n nodi'r union wasanaethau a chanlyniadau y mae'n ofynnol i'r cwmni eu cyflawni am eu ffi. Mae'r Bwrdd Cyfarwyddwyr yn cynnwys 7 cyfarwyddwr sy'n aelodau etholedig Cyngor Gwynedd. Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol wedi eu archwilio am y flwyddyn ariannol 2021/22 ar wefan Byw'n Iach. Mae'r taliadau i Gwmni Byw'n Iach Cyf ar gyfer gwasanaethau Hamdden yn ystod 2021/22 a'r balansau ar 31 Mawrth 2022 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Awdurdod	Symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
£'000	£'000	£'000
1,411	146	(516)

NODYN 34 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gaffaelwyd drwy brydlesi cyllidol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol drwy godi tâl yn refeniw fel defnyddir asedau gan y Cyngor, yna byddai hyn yn arwain at gynnydd yn y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol y Cyngor sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

31 Mawrth 2021 £'000		**31 Mawrth 2022 £'000**
496,272	Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu	534,325
(115,595)	Reserf Ailbrisio	(141,054)
(206,658)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(223,932)
174,019	**Gofyn Cyllido Cyfalaf**	**169,339**

Mae'r symudiadau am y flwyddyn yn cael eu hegluro fel a ganlyn:

2020/21 £'000		**2021/22 £'000**
176,807	**Gofyn Cyllido Cyfalaf 1 Ebrill**	**174,019**
11,375	Tir ac Adeiladau	10,651
8,289	Is adeiladwaith	12,144
5,281	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	7,676
9	Asedau Gweddilliol	28
5,069	Wedi'w ariannu o gyfalaf drwy statud	7,055
(43)	Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddiwyd	(79)
(23,937)	Grantiau Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(34,626)
(1,232)	Gwariant cyfalaf yn erbyn refeniw	0
(5,426)	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	(5,387)
	Symiau gwirfoddol ychwanegol a neilltuwyd:	
(2,173)	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	(2,142)
174,019	**Gofyn Cyllido Cyfalaf 31 Mawrth**	**169,339**

NODYN 35 – PRYDLESAU

Yr Awdurdod fel Prydlesai

Prydlesau Cyllidol

Mae gan y Cyngor eiddo drwy brydlesau cyllidol sydd yn cael eu dangos fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen. Cynhwysir yma Drefniant Consesiwn Gwasanaeth GwyriAD (Nodyn 41) gyda'r gwerth net canlynol:

31 Mawrth 2021 £'000		31 Mawrth 2022 £'000
2,664	Eiddo, Offer a Chyfarpar	2,300
2,664		**2,300**

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r ymrwymiad tymor hir am y budd yn yr eiddo gaffaelwyd gan y Cyngor a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan y Cyngor yn y dyfodol tra mae'r ymrwymiad yn parhau'n ddyledus. Mae'r lleiafswm taliadau prydles fel a ganlyn:

31 Mawrth 2021 £'000		31 Mawrth 2022 £'000
	Ymrwymiadau Prydles Gyllidol	
	(gwerth presennol net o'r lleiafswm taliadau prydles):	
170	cyfredol	181
1,370	ddim yn gyfredol	1,189
1,540	Lleiafswm taliadau prydles	**1,370**

Mae'r gweddill o'r ased a ddangosir uchod wedi ei gyllido drwy gredyd gohiriedig (gweler Nodyn 41).

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	
	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Dim mwy na blwyddyn	170	181	170	181
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	792	841	792	841
Mwy na pum mlynedd	578	348	578	348
	1,540	**1,370**	**1,540**	**1,370**

Yn 2021/22, gwnaethpwyd lleiafswm taliadau prydles o £170,164 (£160,282 yn 2020/21) gan yr Awdurdod mewn perthynas â'r asedau hynny a ddelir fel prydlesau cyllidol.

NODYN 35 – PRYDLESAU (parhad)

Prydlesau Gweithredol

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Dim mwy na blwyddyn	475	431
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	242	177
Mwy na pum mlynedd	212	175
	929	**783**

Y gwariant a godwyd ar y gwasanaethau o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn cysylltiad â'r prydlesau yma oedd:

	2020/21 £'000	2021/22 £'000
Lleiafswm taliadau prydles	556	625
	556	**625**

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Cyllidol

Mae'r Cyngor wedi prydlesu eiddo ar brydles gyllidol, gan gynnwys:

- Yr Academi Hwylio ym Mhwllheli,
- Canolfan Awyr Agored Rhyd Ddu

Mae'r prydlesau yma ar sail rhent enwol ac am gyfnod sydd yn cyfateb i fywyd economaidd yr asedau. Nid oes premiwm wedi ei dderbyn ar gyfer y prydlesau yma.

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo o dan brydlesau gweithredol i'r dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymuned
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles derbyniadwy na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Dim mwy na blwyddyn	390	313
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	843	571
Mwy na pum mlynedd	3,223	2,776
	4,456	**3,660**

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar ddigwyddiad gymryd lle ar ôl i'r brydles ddechrau, er enghraifft, addasiadau yn dilyn adolygiad rhent. Yn 2021/22 £1,039,632 oedd y lleiafswm taliadau prydles derbyniwyd gan y Cyngor (£1,198,984 yn 2020/21).

NODYN 36 – PECYNNAU TERFYNU GWAITH

Mae'r nifer o becynnau terfynu gwaith sydd yn cynnwys cyfanswm y gost fesul band, a chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol ac eraill wedi eu cynnwys yn y tabl isod. Mae'r gost yn y tabl isod yn adlewyrchu cost y pecynnau perthnasol i'r cyflogwr, yn hytrach na gwir werth y taliadau i'r unigolion. Yn unol â'r gofynion fe gynhwysir yr ymrwymiadau perthnasol i'r Cyngor fel a wybyddir ar 31 o Fawrth 2022. Cynhwysir isod y costau gros perthnasol ond nid unrhyw arbedion cyllidol i'r Cyngor, ble'n briodol.

Band cost y pecynnau terfynu gwaith (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau terfynu gwaith fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau terfyn gwaith ym mhob band	
£	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21 £'000	2021/22 £'000
0 - 20,000	31	13	18	3	**49**	**16**	259	133
20,001 - 40,000	2	0	3	0	**5**	**0**	139	0
40,001 - 60,000	0	1	1	1	**1**	**2**	42	107
60,001 - 80,000	1	0	2	0	**3**	**0**	201	0
Addasiad i amcangyfrif y flwyddyn flaenorol							(2)	17
Cyfanswm	**34**	**14**	**24**	**4**	**58**	**18**	**639**	**257**

NODYN 37 - CYNLLUNIAU PENSIWN A GYFRIFIR AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan yr Awdurdod yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan yr Adran dros Addysg y Llywodraeth. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i Athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Awdurdod yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar dâl pensiynadwy aelodau.

Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Er hynny, mae'r cynllun heb ei ariannu ac mae'r Adran dros Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w talu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Awdurdod yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad o'r Cyfrifon, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2021/22 talodd y Cyngor £11.02m (£10.23m yn 2020/21) am gost pensiwn athrawon, oedd yn cynrychioli 23.68% (23.67% yn 2020/21) o dâl pensiynadwy athrawon. Yn ychwanegol at hyn mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfarnir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Yn 2021/22 roedd hyn yn £0.94m (£1.05m yn 2020/21), ac yn cynrychioli 2.01% (2.42% yn 2020/21) o dâl pensiynadwy athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a'u cynhwysir yn Nodyn 38.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau at gostau buddiannau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion yma yn daladwy hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae'n rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau yn y dyfodol.

Mae Cyngor Gwynedd yn ymwneud â dau gynllun buddiannau ôl-gyflogaeth:

a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd. Mae'n gynllun wedi ei ariannu, gyda buddion diffiniedig yn seiliedig ar gyflog terfynol tan 31 Mawrth 2014, ac yn seiliedig ar gyflog cyfartaledd gyrfa o 1 Ebrill 2014. Mae'r Awdurdod a'r gweithwyr cyflogedig yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi eu cyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio'r ymrwymiadau pensiwn gyda'r asedau a fuddsoddir. Cyfran Cyngor Gwynedd o gyfanswm y cyfraniadau i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2021/22 oedd 38% (35% yn 2020/21).

b) **Trefniadau ar gyfer dyfarnu buddiannau ôl-ymddeol dewisol wrth ymddeol yn fuan**. Trefniant buddion diffiniedig heb ei ariannu yw hyn, lle adnabyddir yr ymrwymiadau wrth wneud y dyfarniad. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi eu cronni er mwyn cwrdd â'r ymrwymiadau pensiwn, ac mae angen cynhyrchu arian er mwyn cwrdd â gwir daliadau pensiynau wrth iddynt ddod yn ddyledus.

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cael ei gweithredu dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phwyllgor Pensiynau Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Caiff polisi ei bennu yn unol â Rheoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Yn y gorffennol mae rheolwyr buddsoddiadau'r gronfa wedi cael eu penodi gan Bwyllgor Cronfa Bensiwn Gwynedd. Wrth i'r buddsoddiadau gael eu trosglwyddo i Bartneriaeth Pensiwn Cymru (PPC) caiff y rheolwyr eu penodi gan y bartneriaeth.

Y prif risgiau i'r Awdurdod o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (megis nifer fawr yn tynnu allan o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, enillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a ddelir yn y cynllun. Mae'r rhain wedi'u lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi'r symiau sy'n ofynnol gan statud fel a ddisgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifo i'r Gronfa Gyffredinol.

Trafodion sy'n Perthyn i Fuddion Ôl-gyflogaeth

Mae'r Awdurdod yn adnabod cost y buddion ymddeol yn y gost gwasanaethau a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y buddion yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd angen ei wneud yn erbyn treth y cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn sy'n golygu bod gwir gost buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei wrth-droi allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau:

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Newid mewn Gwerth Teg Asedau'r Cynllun, Ymrwymiad Buddion a Ddiffinir ac Ymrwymiad Net	**Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2021**			**Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2022**		
	Asedau	**Ymrwym-iadau**	**(Ymrwym-iadau) /asedau net**	**Asedau**	**Ymrwym-iadau**	**(Ymrwym - iadau) /asedau net**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	685,179	0	685,179	894,265	0	894,265
Gwerth Presennol Ymrwymiadau wedi eu Hariannu	0	(905,466)	(905,466)	0	(1,233,160)	(1,233,160)
Gwerth Presennol Ymrwymiadau heb eu Hariannu	0	(24,357)	(24,357)	0	(24,957)	(24,957)
Sefyllfa Agoriadol ar 1 Ebrill	**685,179**	**(929,823)**	**(244,644)**	**894,265**	**(1,258,117)**	**(363,852)**
Cost Gwasanaeth						
Cost Gwasanaeth Cyfredol*	0	(35,577)	(35,577)	0	(60,875)	(60,875)
Cost Gwasanaeth y Gorffennol (gan gynnwys cwtogiadau)	0	(14)	(14)	0	0	0
Cyfanswm Cost Gwasanaeth	**0**	**(35,591)**	**(35,591)**	**0**	**(60,875)**	**(60,875)**
Llog Net						
Incwm Llog ar Asedau'r Cynllun	15,839	0	15,839	17,971	0	17,971
Cost Llog ar Fuddion a Ddiffinir Ymrwymiad	0	(21,610)	(21,610)	0	(25,603)	(25,603)
Cyfanswm Llog Net	**15,839**	**(21,610)**	**(5,771)**	**17,971**	**(25,603)**	**(7,632)**
Cyfanswm Cost Buddion a Ddiffinir a Adnabyddir mewn Elw / (Colled)	**15,839**	**(57,201)**	**(41,362)**	**17,971**	**(86,478)**	**(68,507)**
Llif Arian						
Cyfraniadau aelodau'r cynllun	6,365	(6,365)	0	6,697	(6,697)	0
Cyfraniadau'r cyflogwr	20,943	0	20,943	23,057	0	23,057
Amcangyfrif cyfraniadau ynglŷn â buddion heb eu hariannu	1,675	0	1,675	1,599	0	1,599
Amcangyfrif buddion a dalwyd	(19,366)	19,366	0	(19,927)	19,927	0
Amcangyfrif buddion heb eu hariannu a dalwyd	(1,675)	1,675	0	(1,599)	1,599	0
Sefyllfa Cau a Ddisgwylir	**708,960**	**(972,348)**	**(263,388)**	**922,063**	**(1,329,766)**	**(407,703)**
Ail Fesuriadau						
Newid mewn tybiaethau demograffig	0	(15,348)	(15,348)	0	6,615	6,615
Newid mewn tybiaethau ariannol	0	(279,335)	(279,335)	0	95,995	95,995
Profiadau eraill	0	8,914	8,914	0	(798)	(798)
Enillion ar Asedau ag eithrio symiau a gynhwysir yn y llog net	185,305	0	185,305	63,844	0	63,844
Cyfanswm yr holl ail fesuriadau a gynhwysir yn Incwm Cynhwysfawr Arall (ICA)	**185,305**	**(285,769)**	**(100,464)**	**63,844**	**101,812**	**165,656**
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	894,265	0	894,265	985,907	0	985,907
Gwerth Presennol Ymrwymiadau wedi eu hariannu	0	(1,233,160)	(1,233,160)	0	(1,206,012)	(1,206,012)
Gwerth Presennol Ymrwymiadau heb eu hariannu**	0	(24,957)	(24,957)	0	(21,942)	(21,942)
Sefyllfa Cau ar 31 Mawrth ***	**894,265**	**(1,258,117)**	**(363,852)**	**985,907**	**(1,227,954)**	**(242,047)**

* Mae'r gost gwasanaeth cyfredol yn cynnwys lwfans 0.5% cyflogau ar gyfer costau gweinyddiaeth.

** Mae'r ymrwymiad yn cynnwys tua £8,239,000 sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido y CPLIL a £13,703,000 sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido Athrawon.

*** Mae cyfran Cyngor Gwynedd o 12.5% o ymrwymiad pensiwn y BUEGC, sy'n cyfateb i £118k, hefyd wedi ei gynnwys yn y cyfrifon.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Prif Gategorïau Asedau'r Cynllun fel Canran o Gyfanswm Asedau'r Cynllun

Mae'r actiwari wedi darparu dadansoddiad manwl o asedau'r Gronfa yn unol â gofynion SCRh19. Mae'r dadansoddiad hwn yn gwahaniaethu rhwng natur a risg yr asedau hynny, ac yn eu torri i lawr ymhellach i'r rheiny sydd â dyfynbris mewn marchnad actif, a'r rheiny sydd ddim yn cael eu dyfynnu. Tybir bod rhaniad asedau Cyngor Gwynedd ar yr un gyfran â dyraniad asedau'r Gronfa fel yr oedd ar 31 Rhagfyr 2021. Mae'r tabl isod yn dangos y rhaniad. Mae'r actiwari yn amcangyfrif bod gwerth bid asedau'r Gronfa yn £2.734bn ar 31 Mawrth 2022, yn seiliedig ar wybodaeth a ddarparwyd gan yr Awdurdod Gweinyddu ac yn rhoi ystyriaeth i enillion mynegai lle bo hynny'n briodol.

Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr

Mae gwerth yr asedau isod ar werth bid yn unol â gofynion SCRh19.

	Ar 31 Mawrth 2021				Ar 31 Mawrth 2022			
Categori Ased	**Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweithre-dol £'000**	**Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweithred-ol £'000**	**Cyfan-swm £'000**	**%**	**Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweith-redol £'000**	**Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad-oedd Gweith-redol £'000**	**Cyfan-swm £'000**	**%**
Ernesau Ecwiti								
Defnyddiwr	0	0	0	0	0	0	0	0
Cynhyrchu	0	0	0	0	0	0	0	0
Ynni a Gwasanaethau	0	0	0	0	0	0	0	0
Sefydliadau Ariannol	0	0	0	0	0	0	0	0
Iechyd a Gofal	0	0	0	0	0	0	0	0
Technoleg Gwybodaeth	0	0	0	0	0	0	0	0
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Ecwiti Preifat								
Y cyfan	0	55,604	55,604	6	0	55,560	55,560	6
Ernesau Dyledion								
Eraill	0	0	0	0	0	0	0	0
Eiddo Diriaethol								
Eiddo'r DU	0	70,927	70,927	8	0	84,556	84,556	9
Eiddo Tramor	0	0	0	0	0	0	0	0
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Unedol								
Ecwiti	0	572,959	572,959	64	0	626,572	626,572	63
Bondiau	0	0	0	0	0	0	0	0
Is-adeiladwaith	0	15,764	15,764	2	0	19,270	19,270	2
Eraill	0	173,850	173,850	19	0	196,874	196,874	20
Arian a Chyfwerthoedd Arian								
Y cyfan	5,161	0	5,161	1	3,075	0	3,075	0
Cyfanswm	**5,161**	**889,104**	**894,265**	**100**	**3,075**	**982,832**	**985,907**	**100**

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau ac ymrwymiadau

Mae'r ymrwymiadau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, sef amcangyfrif o'r pensiwn fydd yn daladwy yn y dyfodol yn ddibynnol ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, disgwyliad oes a lefelau cyflog. Mae disgwyliad oes yn seiliedig ar ragamcanion penodol i'r gronfa a elwir yn VitaCurves a thybir bod gwelliant tymor hir eisoes wedi cyrraedd yr eithaf, sydd gyfystyr â 1.5% y flwyddyn.

Mae Hymans Robertson, cwmni actiwari annibynnol, wedi amcangyfrif ymrwymiadau Cynllun Pensiwn Gwynedd ac ymrwymiadau Buddion Dewisol. Roedd amcangyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd yn seiliedig ar y prisiad llawn diweddaraf o'r cynllun fel yr oedd ar 31 Mawrth 2019. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir gan yr actiwari yn y tabl canlynol wedi cael effaith sylweddol ar werthoedd yr asedau a'r ymrwymiadau fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
Tybiaethau Ariannol	**% y.f.**	**% y.f.**
Cyfradd Cynnydd Pensiynau	2.85	3.20
Cyfradd Cynnydd Cyflogau	3.15	3.50
Cyfradd Chwyddiant	2.85	3.20
Cyfradd Ddisgownt	2.00	2.70
Cyfradd enillion tymor hir a ddisgwylir ar yr holl asedau	2.00	2.70
Nifer a ddisgwylir i gymryd yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
am wasanaeth cyn Ebrill 2008	50	50
am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008	75	75
Tybiaethau Marwolaeth	**Blynyddoedd**	**Blynyddoedd**
Hirhoedledd yn 65 oed i bensiynwyr cyfredol		
Dynion	21.5	21.3
Merched	23.9	23.7
Hirhoedledd yn 65 oed i bensiynwyr y dyfodol		
Dynion	22.7	22.4
Merched	25.9	25.7

Mae'r amcangyfrif o'r rhwymedigaethau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd sydd wedi'u nodi yn y tabl uchod. Er mwyn meintioli effaith unrhyw newid yn y rhagdybiaethau ariannol a ddefnyddir, mae'r actiwari wedi cyfrifo a chymharu gwerth ymrwymiadau'r cynllun fel yr oeddynt ar 31 Mawrth 2022 ar seiliau amrywiol. Mae'r dull a ddefnyddiwyd yn gyson â'r dull a fabwysiadwyd i gael y ffigyrau SCRh19 a ddarperir yn y nodyn hwn.

Er mwyn meintioli'r ansicrwydd ynghylch disgwyliad hyd oes, mae'r actiwari wedi cyfrifo'r gwahaniaeth yn y gost i'r Cyngor pe bai cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes. Yn nhermau sensitifrwydd, caiff hyn ei dybio i fod yn gynnydd o tua 3-5% yn y gost o fudd-daliadau. Yn ymarferol bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn ddibynnol ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau mewn cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn). Mae'r ffigyrau yn y tabl isod wedi deillio'n seiliedig ar broffil aelodaeth y Cyngor fel yr oedd ar 31 Mawrth 2019, sef dyddiad y prisiad actiwaraidd diweddaraf. Mae'r dull a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd a ddangosir isod yn gyson â'r dull a ddefnyddiwyd y flwyddyn flaenorol.

Effaith ar Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir yn y Cynllun

Newid tybiaeth	Brasamcan cynnydd i'r Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig 31 Mawrth 2022	Brasamcan swm ariannol 31 Mawrth 2022
	%	£'000
0.5% o leihad i'r gwir gyfradd ddisgownt	2	26,184
Cynnydd o 1 blwyddyn yn nisgwyliad oes aelodau	4	49,118
0.5% o gynnydd i'r gyfradd codiad cyflog	0	3,007
0.5% o gynnydd i'r gyfradd codiad pensiwn	2	22,974

Y prif ragdybiaeth demograffig yw'r dybiaeth hirhoedledd (h.y. disgwyliad oes yr aelod). At ddibenion sensitifrwydd, amcangyfrifir y bydd cynnydd o flwyddyn yn y disgwyliad oes yn cynyddu Rhwymedigaeth Budd Diffiniedig y Cyflogwr tua 3-5%. Yn ymarferol, bydd y gwir gost o flwyddyn o gynnydd yn nisgwyliad oes yn dibynnu ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau i'r cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn).

Effaith ar Lif Arian y Cyngor

Un o amcanion y cynllun yw y dylid cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosib. Mae Cyngor Gwynedd wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r gronfa i gyflawni lefel gyllido o 100% dros y 17 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro'n flynyddol.

Caiff y cyfraniadau a delir gan y Cyngor eu gosod gan Actiwari'r Gronfa yn y prisiad bob tair blynedd (y diweddaraf oedd 31 Mawrth 2019), neu ar unrhyw adeg arall pan roddir cyfarwyddyd i wneud hynny gan yr Awdurdod Gweinyddu. Mae'r cyfraniadau sy'n daladwy dros y cyfnod tan 31 Mawrth 2022 wedi'u gosod yn y dystysgrif Cyfraddau ac Addasiadau. Am fanylion pellach ar y dull a ddefnyddiwyd i osod y cyfraddau cyfrannu ar gyfer y Cyngor, dylid cyfeirio at adroddiad actiwaraidd 2019, dyddiedig 31 Mawrth 2020.

Gwybodaeth am yr Ymrwymiad Buddion a Ddiffinir

	Rhaniad Ymrwymiad 31 Mawrth 2022 £'000	%
Aelodau Gweithredol	717,139	59.5
Aelodau Gohiriedig	194,195	16.1
Aelodau Pensiynwyr	293,958	24.4
Cyfanswm	**1,205,292**	**100.0**

Mae'r ffigyrau uchod yn cynnwys ymrwymiadau wedi eu hariannu yn unig, nid ydynt yn cynnwys ymrwymiadau pensiynwyr heb eu hariannu. Mae'r parhad yn effeithiol ar brisiad swyddogol blaenorol ar 31 Mawrth 2019.

Effaith ar y Blynyddoedd i ddod

Disgwylir i gyfanswm y cyfraniadau a wneir i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyngor fod yn £22.932m yn y flwyddyn i 31 Mawrth 2023.

Gan fod adroddiad yr Actiwari yn seiliedig ar amcangyfrifon, ac o ganlyniad i wahaniaethau amseru, gwnaed addasiad o £218,134 yn 2021/221 (£515,736 yn 2020/21) i ddod a'r diffyg yn y Gronfa yn seiliedig ar y ffigyrau Actiwaraidd yn unol â'r ymrwymiad perthnasol i gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig sydd wedi eu diffinio ar y Fantolen. Mae'r gwahaniaeth yma wedi ei drin fel Enillion a Cholledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymiadau Pensiwn ac felly wedi eu cynnwys yn y ffigyrau Ymrwymiad sy'n berthnasol i gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig a diffinnir ar y Fantolen.

Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru (BUEGC)

Mae cyfran Cyngor Gwynedd o 12.5% o Gostau Pensiwn y BUEGC hefyd wedi'u cynnwys yn y cyfrifon, ac mae rhagor o fanylion i'w gweld yn Natganiad cyfrifon y BUEGC:
Datganiad o'r cyfrifon (llyw.cymru)

NODYN 39 – YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Mae'r sefyllfa isod yn berthnasol i amgylchiadau'n ymwneud â dau ymrwymiad dibynnol penodol:

- Gofynion capio ac ôl-ofalaeth safleoedd tirlenwi yr Awdurdod - mae'r ddarpariaeth sydd yn gynwysedig yn y cyfrifon yn seiliedig ar amgylchiadau presennol a gwybyddus, yn ychwanegol i ragolygon perthnasol. Er hynny, mae'n bosib y bydd y gwir gost derfynol yn wahanol i'r amcangyfrif cyfredol o gostau'r dyfodol.

- Mae'r Awdurdod yn agored i ymrwymiad yswiriant posib sy'n berthnasol i drefniadau yswiriant ei gyn-Awdurdodau, sef Cyngor Sir Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Arfon, Cyngor Dosbarth Dwyfor, Cyngor Dosbarth Meirionnydd, a therfyniad Cronfa Municipal Mutual Insurance (MMI) ar 30 Medi 1992.

  Gwnaeth MMI gynllun o drefniant gyda'i gredydwyr, ble, os oedd cyllid MMI yn annigonol i gyfarfod hawliadau yn y dyfodol, yna byddai cymal adfachu'n cael ei sbarduno (sef Cynllun o Drefniant) a allai effeithio hawliadau a dalwyd ers 1992/93. Ar 13 Tachwedd 2012, daeth cyfarwyddwyr y Cwmni i'r casgliad y dylid gweithredu amodau'r Cynllun o Drefniant a rhoddwyd rhybudd i'r perwyl hwn i Weinyddwr y Cynllun a'r Cwmni. Mae'r penderfyniad yn derfynol. Talwyd ardoll gwreiddiol o 15% o'r taliadau a wnaethpwyd ers 30 Medi 1992 yn ystod 2013/14, a talwyd 10% pellach yn 2016/17.

  Fodd bynnag, yn unol â'r cynllun, bydd modd codi ardoll pellach os na fydd y lefi gwreiddiol yma yn ddigonol ar gyfer ymrwymiadau MMI yn y tymor hwy. Mae Cyngor Gwynedd o'r farn y byddai'n ddarbodus i gynnal cronfa yn y disgwyliad y bydd yr ardoll gwreiddiol yn annigonol. Uchafswm cyfredol yr ymrwymiad i'r Awdurdod hwn yn seiliedig ar y ffigyrau cyhoeddedig diweddaraf oedd ar gael ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yw £1.3m.

NODYN 40 – YMDDIRIEDOLAETHAU

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ar gyfer 172 o gymroddion megis cronfeydd gwobrau ysgolion, a chronfeydd cysuron a gwelliannau i nifer o Sefydliadau'r Cyngor. Mae gan y gronfa fwyaf, y Gronfa Degwm, gyfriflyfr cyfrifo sy'n hollol ar wahân, tra bo'r Cyngor yn dal eiddo 171 o'r cymynroddion hyn ond nid yw'n gwneud penderfyniadau ar ddefnydd y cronfeydd. Ymhob achos, nid yw'r cronfeydd yn cynrychioli asedion y Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

Cyfanswm balans y 171 o gymynroddion nad ydynt yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2022 oedd £1,146,121 (£1,128,101 ar 31 Mawrth 2021). Buddsoddir y cronfeydd yn llawn er mwyn creu incwm.

Manylir ar y cymynroddion mwyaf, Y Gronfa Degwm ac Ymddiriedolaeth FMG Morgan, yn atodiadau A a B i'r cyfrifon hyn.

NODYN 41 – TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae GwyriAD yn gynllun Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel cynllun 'Menter Cyllid Preifat' (MCP). Dechreuwyd ar y dasg o'i adeiladau yn 2012/13 a'r gwaith yn dod yn weithredol ym Medi 2013. Gwaith yw gogyfer â thrin gwastraff bwyd a ddidolir yn y tarddle gan breswylwyr a busnesau Gwynedd (yn bennaf) trwy ddefnyddio technoleg Treulio Anaerobig (Anaerobic Digestion). Mae hyn yn gymorth i'r Cyngor gyrraedd ei dargedau ailgylchu, a gweithio o fewn ei lwfansau tirlenwi o Wastraff Dinesig Bioddiraddadwy am gyfnod o 15 mlynedd.

Mae'r asedau sy'n cael eu darparu i gyflenwi'r gwasanaeth yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor. Gwerth yr asedau perthnasol ar 31 Mawrth 2022 oedd £2.3m (£2.7m ar 31 Mawrth 2021). Mae'r Cyngor yn gwneud taliad cytunedig (ffi giât) bob blwyddyn yn seiliedig ar isafswm o dunelli sy'n cael ei gynyddu yn flynyddol gan chwyddiant ac sy'n gallu cael ei ostwng os yw'r contractwr yn methu â chyrraedd safonau argaeledd a pherfformiad mewn unrhyw flwyddyn. Mae gan y Cyngor yr hawl i gynyddu swm y tunelli dros y 7,500 tunnell cytunedig hyd at 11,000 tunnell, a bydd yn talu ffi giât ostyngol am unrhyw beth dros 7,500 tunnell.

	Taliad am Wasanaethau	Ad-daliad Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Talwyd yn 2021/22	498	170	95	763
Taladwy yn 2022/23	498	181	84	763
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	1,991	841	219	3,051
Taladwy o fewn 6 i 10 mlynedd	705	348	28	1,081
Cyfanswm	**3,692**	**1,540**	**426**	**5,658**

Er bod y taliadau sy'n cael eu gwneud i'r contractwr yn cael eu disgrifio fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrifo er digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaeth a gyflenwir, y gwariant cyfalaf a'r llog oedd yn daladwy.

Mae'r contractwr yn derbyn incwm o ynni sy'n cael ei gynhyrchu o'r gwastraff sydd wedi eu galluogi i gadw'r taliad unedol i'r Cyngor yn isel. Os yw'r incwm yn uwch na'r hyn sydd yn y cytundeb, mae trefniant iddo gael ei rannu rhwng y contractwr a Chyngor Gwynedd.

Mae'r ymrwymiadau sy'n ddyledus i'r contractwr am y gwariant cyfalaf sydd wedi ei wneud fel a ganlyn:

	2021/22	
	Ymrwymiadau Prydlesau	**Incwm Gohiriedig**
	£'000	**£'000**
Balans yn sefyll 1 Ebrill 2021	(1,540)	(1,081)
Ad-daliad o brifswm yn ystod y flwyddyn	170	0
Rhyddhad o incwm gohiriedig	0	146
Balans yn sefyll ar 31 Mawrth 2022	**(1,370)**	**(935)**

Gellir terfynu'r cytundeb gan un o'r ddwy ochr ar unrhyw adeg ar sail diffygion, yn amodol ar roi rhybudd yn unol â'r cytundeb. Yn ogystal, gall y Cyngor derfynu'r cytundeb yn unochrog yn unol â'r amodau ynddo. Byddai costau iawndal ynghlwm ag unrhyw drefniant terfynu. Ar ddiwedd y cytundeb, mae gan y Cyngor hawl i ail-dendro am gontractwr i ddarparu'r gwasanaeth.

NODYN 42 – CYLLIDEB CYFUN

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd ar drefniant cyllidebau cyfun rhwng Awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn perthynas â darparu llety cartrefi gofal ar gyfer pobl hŷn. Daeth y trefniant i rym ar 1 Ebrill 2019. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gweithredu fel awdurdod lletya yn ystod cyfnod cychwynnol y cytundeb (2019/20 i 2021/22).

Mae trafodion y Cyngor wedi'u cynnwys o dan Oedolion, Iechyd a Llesiant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r incwm a'r gwariant ar gyfer y trefniant cyllideb gyfun hwn wedi'u cynnwys yn y tabl isod:

	Cartrefi Gofal ar gyfer Pobl Hŷn	
2020/21		**2021/22**
£'000		**£'000**
	Gwariant	
93,035	Costau Cartrefi Gofal	98,982
93,035	**Cyfanswm Gwariant**	**98,982**
	Arian a gyfrannir	
(8,626)	Cyngor Sir Ddinbych	(9,340)
(13,106)	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(14,221)
(9,397)	Cyngor Sir y Fflint	(10,095)
(12,203)	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(15,317)
(8,641)	Cyngor Gwynedd	(9,143)
(5,049)	Cyngor Sir Ynys Môn	(5,209)
(36,013)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(35,657)
(93,035)	**Cyfanswm Arian a gyfrannir**	**(98,982)**
0	**(Gwared) / Diffyg a drosglwyddir i'r gronfa wrth gefn**	**0**

NODYN 43 – GWEITHREDIADAU AR Y CYD A CHYD-BWYLLGORAU

Mae'r Cyngor yn rhan o nifer o weithrediadau ar y cyd gydag Awdurdodau cyfagos yng Ngogledd Cymru.

Yn ystod 2021/22, roedd Cyngor Gwynedd yn rhan o bedwar cyd-bwyllgor a thri gweithrediad ar y cyd, sef cyd-weithio mewn meysydd penodol rhwng Awdurdodau Lleol. Mae'n ofynnol i gyfrifon ar wahân gael eu cynhyrchu ar gyfer cyd-bwyllgorau. Y pedwar cyd-bwyllgor perthnasol i Wynedd yn ystod 2021/22 yw:

- Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd
- GwE
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (PTGGGC)
- Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (BUEGC)

Y tri gweithrediad ar y cyd sy'n berthnasol i Wynedd yn ystod 2021/22 ac sydd yn ymwneud â'r argyfwng Covid-19 yw:

- Rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu
- Marwdy dros dro ym Mochdre
- Cynllun Argyfwng Bysus

Mae cyfrifon y cyd-bwyllgorau yn dilyn yr un amserlen o ran dyddiad statudol ar gyfer cwblhau y cyfrifon. Yn yr amgylchiadau, felly fe welir bod cyfrifon Cyngor Gwynedd yn adlewyrchu y gwir ymrwymiad net perthnasol, er bod y sefyllfa ddadansoddol oddrychol yn mynd i amrywio yn ddibynnol ar sefyllfa a threfniadau adrodd y gwahanol gyd-bwyllgorau (eithrio y BUEGC). Mae'r ffigyrau ar gyfran berthnasol i Wynedd wedi eu cynnwys yn y tabl isod:

Cyd-Bwyllgor / Gweithrediad ar y Cyd	Awdurdod Lletya Cyllid	Cynghorau a Sefydliadau sydd yn rhan o'r Cyd-Bwyllgor	Cyfran Cyngor Gwynedd	Gwerth Cyfran Gwynedd (Cyfrif Incwm a Gwariant)
			%	£'000
Cyd-Bwyllgor				
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	Cyngor Gwynedd	Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	50.00	219
GwE	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	17.63	745
Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	23.67	0
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam Prifysgol Bangor Grŵp Llandrillo Menai Prifysgol Glyndŵr Wrecsam Coleg Cambria	*Gweler y nodyn isod.	

Gweithrediad ar y Cyd				
Rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	16.99	1,440
Marwdy dros dro ym Mochdre	Cyngor Sir y Fflint / Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	17.71	5
Cynllun Argyfwng Bysus	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	24.03	381

*Mae cyfrifon Cyngor Gwynedd yn cynnwys y gwir trafodion a balansau mewn perthynas â busnes y BUEGC yn ogystal â'u cyfran o'r trafodion a'r balansau sy'n weddill, a ddosbarthwyd fel 12.5% (Awdurdod Lleol) a 6.25% (Addysg Bellach/Uwch) yn unol â'r dyraniadau yn y Cytundeb Llywodraethu 2.

Gellir gweld cyfrifon y cyd-bwyllgorau unigol ar wefannau y cynghorau sydd yn arwain ar y gwasanaeth cyllid a chyfrifeg.

NODYN 44 – DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Awdurdodwyd y Datganiad o'r Cyfrifon gan y Pennaeth Cyllid ar 10 Mehefin 2022. Nid yw digwyddiadau yn dilyn y dyddiad yma wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol na'r nodiadau cysylltiedig. Lle roedd digwyddiadau a oedd yn digwydd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth am amodau a oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2021, mae'r ffigyrau yn y datganiadau a'r nodiadau ariannol wedi'u haddasu ym mhob agwedd materol i ddangos yr effaith. Yn dilyn i Archwilio Cymru ryddhau cyfarwyddyd newydd yn ystod Mai 2022 ar brisio asedau, sydd eto i'w gadarnhau yn derfynol, bydd effaith ar y ffigyrau cysylltiedig a bwriedir cwblhau yr addasiadau perthnasol cyn cyhoeddi y fersiwn terfynol o'r cyfrifon.

Y GRONFA DEGWM

2020/21 £'000		2021/22 £'000	2021/22 £'000
936	**Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill**		958
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn		
41	Llog ar fuddsoddiadau		42
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn		
(19)	Grantiau a chostau	(30)	
			(30)
958	**Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth**		**970**
	A gynrychiolir gan yr Asedau canlynol		
1	Dyledwyr		0
900	Buddsoddiadau		900
62	Arian mewn llaw		73
963			973
(5)	**Llai -** Credydwyr		(3)
958	**Cyfanswm**		**970**

NODIADAU I'R CYFRIFON

1.Dywed Cynllun gweinyddu'r Gronfa y ceir defnyddio'r incwm at bwrpasau elusennol - addysgol, adloniadol a chymdeithasol, yn unol â disgresiwn y Cyngor.

2. Mae'r Ddeddf Elusennol 1993 yn gofyn am archwiliad annibynnol o ddatganiad o gyfrifon y Gronfa Degwm yn flynyddol.

3. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2022 oedd £957,522.

ATODIAD B

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH FMG MORGAN

2020/21 £'000		2021/22 £'000
194	**Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill**	188
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
13	Llog enillwyd gan yr asedau	14
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	
(19)	Grantiau	(18)
188	**Cyfanswm y Gronfa 31 Mawrth**	**184**
	Asedau	
144	Buddsoddiadau	144
44	Arian mewn llaw	40
188		**184**

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Sefydlwyd y Gronfa hon gyda gweddill ystâd y diweddar Mrs. Florence Merthyr Guest Morgan. Roedd incwm y Gronfa i'w ddefnyddio er budd trigolion rhannau o Lŷn at bwrpasau penodedig.

2. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2022 oedd £378,818 (£362,553 ar 31 Mawrth 2021).

3. Mae Cronfa FMG Morgan tu allan i ofynion y Ddeddf Elusennol 1993. Oherwydd hyn nid oes angen archwiliad annibynnol o'r Gronfa Ymddiriedolaeth hon.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Mae'r datganiad hwn yn cwrdd â'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol yn unol â Rheoliad 5 o'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Rhan 1: CWMPAS CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae'n ddyletswydd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i Gyngor Gwynedd wneud trefniadau i sicrhau gwelliant wrth arfer ei swyddogaethau, gan roi sylw penodol i effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaethau, argaeledd gwasanaethau, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesi.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau eang yma, mae Cyngor Gwynedd hefyd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, cynorthwyo gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, ac sydd yn cynnwys trefniadau i reoli risg a rheoli ariannol digonol ac effeithiol.

Mae Cyngor Gwynedd wedi cymeradwyo a mabwysiadu Côd Llywodraethu Corfforaethol, sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/Solace *Delivering Good Governance in Local Government*. Mae copi o'r côd i'w gael ar ein gwefan, neu gellir derbyn copi trwy ysgrifennu at Cyngor Gwynedd, Swyddfa'r Sir, Stryd y Jêl, Caernarfon, Gwynedd LL55 1SH. Mae'r datganiad yma yn esbonio sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r côd ac mae hefyd yn cwrdd â gofynion rheoliad 5(5) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reoli mewnol.

Rhan 2: PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a phrosesau, diwylliant a gwerthoedd hynny sydd yn cyfeirio a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu gydag ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac i ystyried os yw'r amcanion wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith llywodraethu ac wedi ei ddylunio i alluogi'r Cyngor i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'n gyfan gwbl y risg o fethiant i gyflawni polisïau ac amcanion; gall felly ond ddarparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses parhaus sy'n adnabod a blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd o risgiau'n cael eu gwireddu ac i isafu'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.

Mae'r fframwaith llywodraethu a ddisgrifir uchod wedi bod yn ei le yng Nghyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn sy'n diweddu 31 Mawrth 2022 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

Rhan 3: TREFNIADAU LLYWODRAETHU A'U HEFFEITHIOLRWYDD

3.1 Mae’r **Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu** yn cadw golwg parhaus, disgybledig ar faterion llywodraethu, yn codi ymwybyddiaeth ehangach ohonynt, ac yn hybu perchnogaeth ehangach o’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae’r Grŵp yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol, y Rheolwr Risg & Yswiriant a’r Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor.

3.2 Er mwyn adlewyrchu Fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government,* mae’r fframwaith leol ar ffurf Cofrestr Risg Llywodraethu sydd yn rhan o’r Gofrestr Risg Gorfforaethol, gan adnabod 23 maes o risg llywodraethu.

3.3 Rhoddir amlinelliad o’r Meysydd Llywodraethu, y risgiau perthnasol a threfniadau’r Cyngor er mwyn ymdrin â hwy, ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny, yng ngweddill y rhan yma o’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

3.4 Ar gyfer pob un o’r Risgiau Llywodraethu, dangosir sgôr risg cyfredol, sef y sgôr ar ôl asesiad gwrthrychol o’r trefniadau rheoli sydd yn eu lle rŵan. Rhoddir ystyriaeth i ddau ffactor:

- **Effaith** y risg petai’r digwyddiad yn cael ei wireddu
- Y **Tebygolrwydd** iddo ddigwydd.

3.5 Mae’r sgoriau Effaith yn amrywio o 1 (effaith gweladwy) i 5 (effaith catastroffig), a’r sgoriau Tebygolrwydd o 1 (Annhebygol Iawn) i 5 (digwydd rŵan). Cyfrifir y sgôr risg drwy luosi’r sgôr effaith a’r sgôr tebygolrwydd gyda’u gilydd.

3.6 Asesir lefel gymharol y risgiau fel a ganlyn:

Sgôr 20-25	**Risg Uchel Iawn**
Sgôr 12-16	**Risg Uchel**
Sgôr 6-10	**Risg Canolig**
Sgôr 1-5	**Risg Isel**

3.7 Ers Mawrth 2020, hyd at dyddiad cyhoeddi Datganiad Cyfrifon 2021/22, mae’r Cyngor wedi parhau i ymateb i argyfwng pandemig Covid-19. Lle mae hynny wedi cael effaith arwyddocaol a gweladwy ar drefniadau llywodraethu’r Cyngor, mae hynny wedi cael ei nodi isod.

Risg: Fod diwylliant amhriodol o fewn y Cyngor yn llesteirio ein gallu i wneud y pethau iawn ac i'w gwneud yn y ffordd iawn

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Uchel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae cael diwylliant priodol yn gallu hyrwyddo'r holl agweddau llywodraethu a nodir yn y gofrestr ac yn yr un modd, mae cael diwylliant amrhiodol yn gallu llesteirio'r holl agweddau llywodraethu.
- O gael y diwylliant yn iawn, mae modd i hynny oruchafu popeth arall sy'n effeithio ein gallu i gyflawni gan y bydd yr egwyddorion llywodraethu da yn rhan annatod o ymddygiad dydd i ddydd pob unigolyn o fewn y sefydliad. Mae Strategaeth Ffordd Gwynedd bellach yn nodi mai un o brif amcanion y Cyngor yw rhoi Pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud. Mewn gwirionedd mae hyn hefyd yn disgrifio gwerthoedd y Cyngor - sef unrhyw beth sy'n gydnaws â'r amcan hwnnw.
- Mae'r rhaglen 6 diwrnod i hyfforddi rheolwyr gwasaneth ar egwyddorion Ffordd Gwynedd (gan gynnwys egwyddorion rheoli perfformiad cadarn) wedi'i chyflwyno ers Haf 2017. Mae pob rheolwr gwasanaeth wedi dilyn yr hyfforddiant hwn erbyn hyn, gyda'r hyfforddiant hwn wedi bod ar gael i reolwyr newydd yn ogystal a darpar reolwyr i'r dyfodol. Mae'r Rhwydwaith Rheolwyr wedi'i ail-sefydlu ac wedi cynnal ei gyfres cyntaf o gyfarfodydd ym Mawrth 2019. Mae'r arwyddion cynnar yn galonogol gyda'r anogaeth i reolwyr a'u timau ymgymryd ag adolygiadau o fewn eu gwasanaethau eu hunain yn hytrach na'r canolbwyntio blaenorol ar gynnal adolygiadau dwys. Mae cynnydd arwyddocaol yn gyffredinol ond mae tystiolaeth o hyd nad yw'r cynnydd hwnnw yn gyson ar draws y Cyngor.
- Mabwysiadwyd Cynllun a rhaglen waith Ffordd Gwynedd ar gyfer y cyfnod 2019-2022 gan y Cabinet ar y 23 o Orffennaf, 2019. Mae'r Cynllun yn adnabod naw maes y byddwn yn canolbwyntio arno er mwyn gwreiddio'r "ffordd o weithio" ymhellach. Gyda golwg ar sicrhau fod pawb yn glir pa ymddygiad sy'n ddisgwyliedig ohonynt cylchredwyd swydd-ddisgrifiad newydd i bob rheolwr/uwch-reolwr sy'n amlinellu'r ymddygiadau disgwyliedig ohonynt a chytunwyd ar gynnwys generig i swydd-ddisgrifiad newydd ar gyfer penaethiaid a penaethiaid cynorthwyol. Mae ymgynghoriad yn bresennol ar gynnwys generig terfynol swydd-ddisgrifiadau ar gyfer arweinyddion tîm a staff yn gyffredinol.
- Rydym wedi paratoi cyflwyniad ar gyfer cynorthwyo rheolwyr i ddeall y cyswllt agos rhwng diwylliant Ffordd Gwynedd a gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac wedi cyflwyno'r sesiwn honno i'r Rhwydwaith Rheolwyr yn ystod Chwefror/Mawrth 2021.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
4	3	**12**

Ymddygiad

Risg: Diffyg integriti, moeseg a pharch yn ymddygiad aelodau a swyddogion, gan danseilio hyder y cyhoedd yn y Cyngor

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu codau ymddygiad ar gyfer ei aelodau a swyddogion, yn seiliedig ar reoliadau cenedlaethol (codau fel y Cod Perthynas Aelod/Swyddog; y Cod Ymddygiad Aelodau; Y Cod Ymddygiad Swyddogion; Y Polisi Gwrth Dwyll a Llygredd a'r Cod Ymarfer Canu'r Gloch) ac mae rhain at ei gilydd yn gosod sylfaen ar gyfer sicrhau intergriti a moeseg. Mae tystiolaeth o weithredu pan mae'n ymddangos fod y codau ymddygiad hyn wedi cael eu torri.

- Mae tystiolaeth glir fod y Cyngor yn rhoi ystyriaeth ddilys i adroddiadau'r Ombwdsman fel rhan o waith y Pwyllgor Safonau, sy'n gweithio'n effeithiol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Cyfreithlondeb

Risg: Anwybyddu rheol y gyfraith, sy'n golygu fod y Cyngor yn agored i heriau yn y llysoedd.

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Rhaid i swyddogion statudol (y Swyddog Monitro a Phennaeth Cyllid) gynnig sylwadau ar unrhyw benderfyniad ffurfiol, fel rhan o Gyfansoddiad cynhwysfawr sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd.
- Mae protocolau ffurfiol yn eu lle er mwyn gwarchod hawliau'r swyddogion statudol.
- Ni fu newid i'r trefniadau hyn yn ystod cyfnod y pandemig.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	1	**3**

Bod yn agored

Risg: Cyngor sydd ddim yn agored, sy'n golygu nad oes modd ei ddal yn atebol am ei benderfyniadau

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Isafswm bosib o adroddiadau Pwyllgor sydd yn eithredig
- Rhoddir cyhoeddusrwydd i daflenni penderfyniad aelodau unigol, gyda gweithdrefnau sy'n sicrhau fod hyn yn digwydd.
- Cyhoeddir papurau cefndir gydag adroddiadau pwyllgor er mwyn sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud gyda gwybodaeth lawn.
- Fe we-ddarlledir nifer o gyfarfodydd pwyllgorau sy'n cymryd penderfyniadau.
- Bydd y Cabinet yn ystyried adroddiadau perfformiad yn rheolaidd fel rhan o'u cyfarfodydd sy'n agored a bydd y Cyngor yn cyhoeddi ei Gynllun Corfforaethol, Adroddiad Perfformiad Blynyddol a'r Datganiad o'r Cyfrifon i geisio rhoi gymaint o wybodaeth ag y byddai trigolion ei angen i ni fod yn atebol.
- Defnyddir ddulliau amrywiol eraill hefyd megis y wefan a chyfryngau cymdeithasol i geisio sicrhau fod trigolion Gwynedd yn ymwybodol o beth sydd yn digwydd o fewn y Cyngor.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	1	**2**

Rhanddeiliad

Risg: Perthynas wan gyda rhanddeiliaid sefydliadol, gan ddiweddu gyda gwasanaethau is-optimaidd

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae parodrwydd cyrff sector gyhoeddus, gan gynnwys Cyngor Gwynedd, cynghorau unedol eraill cyfagos, yr Heddlu, Y Bwrdd Iechyd, y trydydd sector ac eraill i gydweithredu er mwyn darparu gwasanaethau cyhoeddus ar y cyd yn gallu cael effaith sylweddol, weladwy i Bobl Gwynedd.
- Mae gwaith yn mynd yn ei flaen o hyd i ymateb i ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 sy'n hwyluso egwyddor o'r fath.
- Mae yna waith wedi digwydd i greu Cynllun Llesiant ac mae'r berthynas rhwng y sefydliadau wedi aeddfedu.
- Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.
- Nid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yw'r unig gyfrwng ar gyfer cydweithio gydag asiantaethau eraill ac mae yna risg bod yr amrediad eang o strwythurau cydweithio yn gallu llesteirio'r holl amcan o gydweithio gan greu dryswch.
- Mae gan y Cyngor Feini Prawf Partneriaethau wedi cael eu sefydlu ers sawl blwyddyn, fel bod Cyngor Gwynedd dim ond yn mynd i bartneriaethau pan mae hynny er lles pobl Gwynedd.
- Mae cydweithio hefyd yn digwydd ar lefel rhanbarthol sydd ddim bob tro mor effeithiol ag y gallai fod oherwydd maint yr ôl troed a'r trafferthion o adeiladu perthynas gyda nifer mor fawr o bobl. Mae yna rai engreifftiau o lwyddiant (e.e. Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru) ac un o ymatebion y Cyngor i'r Papur Gwyn a gyhoeddwyd ar ddyfodol Llywodraeth Leol oedd fod angen cydweithio yn ôl y budd fyddai'n deillio yn hytrach na glynu'n ddogmataidd i un model. Nodwyd hefyd fod angen sicrhau nad oes unrhyw gydweithio yn llesteirio atebolrwydd lleol am wasanaethau.
- Mae'r Cyngor yn ceisio chwarae ei ran yn symleiddio'r amgylchedd waith hynod gymhleth sydd wedi datblygu.
- Mae yna gydweithio hefyd yn digwydd ar lefel sirol gyda llwyddiant yn amrywiol. Mae ein perthynas gyda'r Trydydd Sector yn parhau i esblygu ac rydym yn ceisio sicrhau ein bod yn defnyddio'r berthynas honno i uchafu'r budd sy'n gallu deillio o hynny i bobl Gwynedd. Mae'r siwrnai yma yn parhau gyda'r adrannau perthnasol yn parhau i ddatblygu'r berthynas.
- Yn ystod cyfnod y pandemig gwelwyd brwdfrydedd amlwg ymysg gwirfoddolwyr i helpu ein cymunedau a bu’r Cyngor yn weithgar yn ceisio cynorthwyo’r grwpiau hynny i lwyddo.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	**9**

Ymgysylltu

Risg: Methiant i ymgysylltu'n effeithiol â defnyddwyr gwasanaeth a dinasyddion unigol yn arwain at flaenoriaethu a phenderfyniadau gwael

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae ystod o weithdrefnau ymgysylltu corfforaethol wedi eu sefydlu i sicrhau fod y Cyngor yn derbyn barn y cyhoedd a rhanddeiliaid eraill fel bo'n briodol.
- Mae trefniadau wedi eu sefydlu i sicrhau fod ymarferiadau ymgysylltu corfforaethol y Cyngor yn cyrraedd grwpiau a charfannau megis pobl ifanc, pobl LGBT+, lleiafrifoedd ethnig, ffoaduriaid, oedolion gydag anableddau dysgu a busnesau Gwynedd.
- Cyfrifoldeb y Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu yw cefnogi gwasanaethau unigol i ymgysylltu yn y dull mwyaf addas.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	3	**6**

Cyfeiriad a gweledigaeth

Risg: Cyfeiriad a gweledigaeth sydd heb ei wreiddio mewn canlyniadau i unigolion ac nad yw felly'n gwireddu anghenion Pobl Gwynedd

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cyngor yn effeithiol wrth bennu ei flaenoriaethau a rheoli disgwyliadau oherwydd y diwylliant o ganolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig i bobl Gwynedd, gyda'r mesurau perfformiad a ddefnyddir i herio perfformiad ar draws yr holl wasanaethau yn deillio o hyn.
- Cymeradwywyd Cynllun y Cyngor 2018-23 (adolygiad 2022/23) gan y Cyngor llawn ar 3 Mawrth 2022. Mae'r Cynllun yn cynnwys ein saith Amcan Llesiant, wyth Blaenoriaeth Gwella a phob cynllun adrannol. Canolbwyntwyd ar sicrhau ei fod yn glir a hawdd i bawb i'w ddarllen a'i ddeall.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	2	**6**

Cynaliadwyedd

Risg: Risg o greu atebion anghynaliadwy sydd ddim yn cydymffurfio gyda 5 egwyddor Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac felly ddim yn edrych ar yr hirdymor

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cyngor wedi cydnabod pwysigrwydd gweithredu yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac, ar y cyd â'i bartneriaid ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, wedi gwneud gwaith cychwynnol i adnabod yr hyn sydd angen ei wneud er mwyn gweithredu yn unol â'r 5 egwyddor - Hirdymor, Atal, Integreiddio, Cydweithio a Cynnwys.
- Mae'r Cyngor eisioes yn cydymffurfio â'r holl egwyddorion ond i raddau gwahanol. Penderfynodd y Grŵp Rheoli mai'r ffordd orau oedd i Dimau Rheoli Adrannau i dalu sylw i'r egwyddorion wrth gynllunio ymlaen. Mae adroddiadau sy'n dod gerbron y Cabinet yn cael eu cyflwyno ymlaen llaw i'r Adran Cefnogaeth Gorfforaethol er mwyn eu hadolygu i gadw golwg ar sefyllfaoedd lle efallai nad oes sylw priodol wedi eu rhoi i'r egwyddorion. Drwy hyn y gobaith yw y byddwn yn gwreiddio'r egwyddorion yn naturiol yn hytrach na thicio bocsys ond amser a ddengys a fyddwn yn llwyddiannus.
- Yn dilyn archwiliad gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar ddechrau 2020 gwnaed gwaith pellach i adnabod y cyswllt rhwng egwyddorion y Ddeddf a Ffordd Gwynedd; cynhaliwyd sesiynau codi ymwybyddiaeth fel rhan o gyfarfodydd y Rhwydwaith Rheolwyr yn ystod gwanwyn 2021.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	**9**

Penderfyniadau

Risg: Amharodrwydd i wneud penderfyniadau ar weithredu, sy'n golygu oedi mewn gwireddu canlyniadau i bobl Gwynedd

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Tystiolaeth dros y blynyddoedd diwethaf fod Cyngor Gwynedd yn fodlon gwneud penderfyniadau anodd neu amhoblogaidd e.e. maes ysgolion, allanoli ei Dai Cyngor, gweithredu ar ganlyniadau anodd Her Gwynedd; newid y drefn Ieuenctid a chymryd camau i sicrhau egwyddorion gweithredu ym maes Addysg.
- Mae'r Cabinet a'r Cyngor llawn wedi cyfarfodydd yn rhithiol trwy dduliau meddalwedd fideogynadledda yn unol â'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Cynllunio Gweithrediadau

Risg: Ymyrryd heb gynllunio'n ddigonol, fyddai'n gallu golygu unai gweithredu ar fympwy neu gynllunio'n ormodol gan wastraffu amser ac adnoddau

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cyngor yn ymdrechu i gynnal balans addas rhwng cael gweithdrefnau Rheoli Prosiectau a gweithio'n effeithlon. Yn hynny o beth, mae'r Cyngor eisoes yn cynnal trefniadau rheoli prosiect ar cadarn ar gyfer y prosiectau mwyaf, gan ddefnyddio fersiwn llai cynhwysfawr ond yn seiliedig ar yr un egwyddorion ar gyfer prosiectau eraill.
- Er mwyn sicrhau fod y pethau cywir yn cael eu mesur mae mesurau cyflawni pob gwasanaeth yn seiliedig ar gyflawni pwrpas gan geisio sicrhau fod unrhyw weithred yn gwella ein gallu i gyflawni hynny.
- Ceisir taro cydbwysedd rhwng yr angen am drefn a'r angen i gyflawni cyn gynted ag bod modd drwy wneud cyn lleied o waith papur ag sy'n gyson gyda hynny, gan annog adroddiadau syml a byr yn gosod allan y prif bwyntiau allweddol.
- Mae gan y Cyngor Strategaeth Ariannol Tymor Canol, gyda cyllidebau blynyddol yn seiliedig ar hwnnw. Mae gwaith y Cyngor ar gynllunio ariannol yn cael ei ganmol yn rheolaidd gan yr archwilwyr allanol, ac mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cymryd rôl flaenllaw ar graffu ariannol.
- Wrth adolygu ein trefniadau craffu byddwn yn cynnwys mwy o flaen graffu a'r gobaith yw y bydd hyn yn helpu'r Cabinet i ddewis y camau priodol i'w cymryd mewn amrywiol feysydd. Fodd bynnag os am wneud hynny rydym wedi cydnabod eisoes nad drwy gael Pwyllgor Craffu i edrych ar rywbeth yn syth cyn ei fabwysiadu yw'r ffordd o wneud hynny ond yn hytrach i aelodau Craffu fod yn rhan o'r asesu ar y cychwyn cyntaf. Golyga hyn fod angen i faterion fod yn hysbys yn gynnar yn y broses a Chraffu yn cael ei ddefnyddio yn ddigon buan. Amser a ddengys a fydd y trefniadau newydd yn gwneud hynny.
- Mae yna elfen o dystioaleth fod angen gwella'r cyfathrebu rhwng y Cabinet a'r corff sy'n gyfrifol am gydgordio'r gwaith craffu o hyd.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Adolygu deilliannau

Risg: Methiant i adolygu deilliannau en gweithredoedd, sy'n golygu nad ydym yn dysgu gwersi gan barhau i wneud yr run pethau yn anghywir

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae trefniadau asesu risg, llunio Cynllun Corfforaethol a rheoli prosiect y Cyngor yn sicrhau fod y deilliannau a fwriedir eu cyflawni ar gychwyn unrhyw brosiect yn glir.
- Mae'r adroddiad perfformiad blynyddol yn ceisio canolbwyntio ar asesu i ba raddau y mae'r deilliannau hynny wedi cael eu cyflawni. Mae yna engreifftiau lle mae hynny wedi digwydd yn dda ac mae'r sefyllfa yn gwella.
- Mae yna drafodaethau yn parhau i geisio sicrhau fod y Blaenoriaethau gwella yn ein Cynllun Corfforaethol yn fwy pendant o ran deilliannau, gyda'r Cynllun Perfformiad yn asesu i ba raddau y cyflawnwyd y deilliannau hynny. Ein bwriad maes o law yw eu cyfuno mewn un ddogfen fydd yn gyfrwng i wella'r sefyllfa.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	2	**6**

Asedau Eiddo

Risg: Asedau Eiddo'r Cyngor ddim yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cynllun Asedau ar gyfer y cyfnod 10 mlynedd o 2019/20 hyd 2028/29 wedi cael ei ddatblygu a chafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor llawn ar 07/03/2019.
- Canlyniad hyn yw fod nifer o adeiladau nad oedd mo'u hangen mwyach wedi cael eu gwaredu.
- O ran y cerbydau mae yna gynllun ar waith i geisio gwneud gwell defnydd o fflyd y Cyngor sydd eisoes wedi cyflwyno rhai arbedion ariannol ac yn debygol o gyflawni mwy.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Asedau Technoleg Gwybodaeth

Risg: Asedau Technoleg Gwybodaeth y Cyngor ddim yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae defnyddio technoleg mewn ffordd effeithiol yn arf hanfodol i sicrhau fod gwasanaethau yn cael eu darparu mewn ffordd sy'n cwrdd ag anghenion trigolion, gan wneud hynny mewn ffordd cost effeithiol.
- Rydym wedi bod yn gweithredu yn unol â'r rhaglen waith sydd wedi ei gynnwys yn y Strategaeth Technoleg Gwybodaeth. Mae pwyslais penodol ar ddodâa gwasanaethu digidol yn agosach at bobl Gwynedd drwy gyflwyno arlwy o wasanaethau newydd, gan gynnwys:
  - apGwynedd, "Fy nghyfrif" a nifer o gyfleon i wneud ceisiadau am wasanaeth ar amser sy'n gweddu i'r dinesydd
  - cyfle i ddilyn cynnydd yn erbyn ceisiadau a gyflwynir, drwy'r wefan, drwy'r ffôn neu wyneb yn wyneb
  - nifer o wasanaethau newydd wedi eu cyflwyno yn ystod yr argyfwng Covid, gan gynnwys gweinyddu o grantiau i helpu busnesau a threfn apwyntiadau ar gyfer ymweld â'r canolfannau ailgylchu neu Siop Gwynedd.
- Mae'r sianel ddigidol yn ddatblygiad parhaus a gwasanaethau newydd yn cael eu rhyddhau'n gyson. Mae sawl datblygiad mewnol i wella gweinyddiaeth mewnol, gan gynnwys rhestr faith o ddatblygiadau hunanwasanaeth staff a gwelliannau sylweddol i drefniadau hyfforddi. Nid y sianeli hunanwasanaeth (mewnol ac allanol) yw'r unig ddatblygiadau. Mae oddeutu hanner cant o systemau newydd yn cael eu datblygu'n flynyddol a'r rhain wedi eu teilwra o amgylch y gofynion y gwasanaethau yn hytrach na gorfod addasu gwasanaeth i gwrdd ag anghenion system penodol.Tra bod yna enghreifftiau lu o ble 'rydym wedi defnyddio technoleg i wella sut yr ydym yn cyflawni gwasanaethau i drigolion Gwynedd, nid yw'n digwydd ar y cyflymder yr hoffem iddo ddigwydd a mae sawl cais yn parhau am adnodd i'w datblygu.
- Mae'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth yn gosod camau i ymestyn y defnydd a wneir o dechnoleg er mwyn cefnogi amcanion gwella y Cynllun Strategol, gan hefyd gryfhau gallu

gwasanaethau i fanteisio ar gyfleoedd i ddefnyddio technoleg yn effeithiol. Mae yna elfen o dystiolaeth fod hyn yn dwyn ffrwyth gyda hunan wasanaeth yn dod yn fwy a mwy o rhan o ddefnyddio technoleg i'w gwneud yn haws i drigolion gael gwasanaethau.
- Wrth ymestyn defnydd technoleg mae risgiau pellach yn ein wynebu o ran diogelwch a seibrgadernid, gyda'r elfen yma yn asesiad hanfodol o unrhyw ddatblygiad newydd neu adolygiad o ddatrysiad cynhenid.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	**9**

Cynllunio'r Gweithlu

Risg: Gweithlu'r Cyngor ddim yn cael ei ddatblygu, sy'n golygu nad ydym yn gallu darparu gwasanaethau gorau i bobl Gwynedd

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cynllun Pobl yn blaenoriaethu gwella trefniadau ar gyfer meithrin talent o fewn y Cyngor, gwella ein trefniadau Cynllunio'r Gweithlu, a sicrhau fod ein trefniadau dysgu a datblygu yn canolbwyntio ar y pethau angenrheidiol.
- Er mwyn sicrhau fod y Cyngor mewn sefyllfa i ddarparu gwasanaethau sydd yn rhoi Pobl Gwynedd yn y canol bob amser, rhaid sicrhau fod gennym y staff iawn yn y lle iawn gyda'r sgiliau iawn. Golyga hynny fod angen i ni hyfforddi staff yn barhaus, gwerthuso eu perfformiad, a meithrin a datblygu eu talent. Mae trefniadau hyfforddi staff yn ffordd bwysig o hybu a lledaenu meddylfryd Ffordd Gwynedd ar draws y Cyngor, ac wrth gwrs mae'n hollbwysig fod gan y Cyngor swyddogion sydd â'r sgiliau i gyflawni eu swyddi.
- Mae'r angen i ddatblygu unigolion i gyflawni swyddogaethau arbenigol ac allweddol yn cael ei ddiwallu mewn sawl modd gyda'r ffocws ar ymestyn y nifer o brentisiaethau presennol, cynllun Arbenigwyr Yfory a datblygu sgiliau arwain ymysg y gweithlu presennol trwy gyflwyno'r cynllun datblygu potensial presennol i'w weithredu ar draws pob Adran yn y Cyngor.
- Mae trafferthion llenwi rhai swyddi uwch o fewn y Cyngor yn awgrymu fod angen gwella ein gallu i greu dilyniant ar gyfer uwch swyddi, o leiaf. Mae hyn wedi ei adnabod fel sail i ddatblygu talent fewnol o fewn y Cynllun Pobl.
- Ymhellach, mae trafferthion recriwtio ar gyfer rhai swyddi mewn ardaloedd daearyddol penodol o fewn Gwynedd (e.e. gweithwyr gofal ym Meirionnydd). Mae'r Grŵp Prosiect a swyddogion y Tim Adnoddau Dynol yn cydweithio'n agos hefo rheolwyr yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn bresennol ac yn canolbwyntio ar adnabod swyddi a swyddogaethau allweddol yno. Mae'r Cynllun hwn wedi esblygu dros y deuddeg mis diwethaf ac mae o ers Ionawr 2021 yn ymgorffori gwaith sy'n cynnwys datblygiad y cynllun prentisiaethau a chynlluniau Adnabod a Datblygu Talent o fewn a thu hwnt i'r gweithlu presennol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	**9**

Arweinyddiaeth

Risg: Diffygion yn arweinyddiaeth y Cyngor yn golygu nad ydym yn gwneud y pethau cywir

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae Arweinyddiaeth yn gosod y safon y mae disgwyl i bob Aelod a gweithiwr yn y Cyngor ei ddilyn. Mae ei effaith, felly, yn enfawr - gall Arweniyddiaeth dda oresgyn popeth arall, tra gallai Arweinyddiaeth wael ddistrywio'r hyn y mae'r Cyngor yn ceisio ei gyflawni. Hwn sy'n hwyluso gwreiddio diwylliant y Cyngor.
- Mae rolau y Cyngor, Cabinet, Aelodau Unigol a Prif Swyddogion, ynghyd â chynllun dirprwyo clir, wedi eu gosod allan yng Nghyfansoddiad y Cyngor. Mae Cyngor Gwynedd hefyd wedi blaenoriaethu datblygu ei Raglen Arweinyddiaeth ac mae hwnnw yn rhan o'r Cynllun Pobl a fabwysiadwyd gan y Cabinet.
- Tra bod yna ymrwymiad clir i fod yn ceisio gwella arweinyddiaeth yn barhaus, nid ydym bob tro yn y gorffennol wedi bod yn glir beth y mae hynny yn ei olygu na sut i'w wella.
- Mae yna elfen o dystiolaeth (drwy hunan asesiad) fod arweinyddiaeth o fewn y Cyngor yn gwella gyda nifer o enghreifftiau o arweinyddiaeth trawsffurfiol yn cael ei arddangos yn hytrach nag arweinyddiaeth trafodaethol. Mae'r pwyslais cynyddol a roddir ar "arwain" yn hytrach na "rheoli" o fewn diwylliant Ffordd Gwynedd yn arwydd arall cadarn o'r camau breision sy'n cael eu cymryd gydag aelodau'r Cabinet yn cymryd rol blaenllaw i hyrwyddo arweinyddiaeth dda trwy ymrwymo i'w datblygiad fel arweinwyr. Ymhellach cytunwyd ar yr hyn a ddiffinir fel arweinyddiaeth o fewn Cyngor Gwynedd ac mae'r diffiniad hwnnw yn cael ei adlewyrchu mewn swydd-ddisgrifiadau diwygiedig ar gyfer pob pennaeth a rheolwr yn y Cyngor. Mae'r ymrwymiad ar lefel gwleidyddol a gweithredol yn arddangos bod y camau positif hyn wedi dwyn ffrwyth a bod yr angen a'r gallu i arwain yn gwreiddio fel y norm o fewn y Cyngor
- Mae atgyfodiad diweddar y Rhwydwaith Rheolwyr, gyda'r pwyslais ar ddatblygu sgiliau arwain, yn gam allweddol arall yn y newid pwyslais o ddiwylliant "rheoli" i "arwain" o fewn y Cyngor tra bo'r Adolygiad Rheolaethol a'r swydd-ddisgrifiadau diwygiedig hefyd wedi cyfrannu at eglurder yng nghyswllt y disgwyliad o arwain.
- Yn sgil hyn oll, ystyrir y gwaith yma fel rhywbeth sy'n parhau yn allweddol ond gan gydnabod nad yw'n gymaint o risg ag y bu yn y gorffennol.
- Er mwyn adlewyrchu hynny, mae'r gwaith hwn wedi'i ymgorffori o fewn rhaglen waith Cynllun Ffordd Gwynedd yn hytrach na sefyll fel prosiect ar ei draed ei hun er bod prosiect penodol yn parhau i gael blaenoriaeth gwella uchel yng nghyswllt Merched mewn Arweinyddiaeth o fewn y Cyngor.
- Mae'r Cyngor yn cydnabod bod y nifer o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth rheolaethol o fewn y Cyngor yn anghymesur â rhaniad y gweithlu cyfan ac felly'n edrych i hybu'r nifer merched sy'n ymgeisio ac yn cyrraedd swyddi uwch o fewn y Cyngor.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
4	2	**8**

Rheoli Risg

Risg: Gwendidau yn ein trefniadau rheoli risg, sy'n cynyddu'r bygythiad o rhywbeth yn mynd o'i le neu fethu cymryd cyfle i wella

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae yna drefniadau cryf ar gyfer monitro ein cydymffurfiaeth â rhai mathau penodol o risgiau gweithredol.
- Mae pob risg yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol wedi cael ei ystyried o berspectif y risg i Bobl Gwynedd, nid o safbwynt mewnblyg y Cyngor.
- Lansiwyd Cofrestr Risg Corfforaethol ar ei newydd wedd ar 6 Mawrth 2021. Mae'r system newydd wedi profi i fod yn gyfleuster hwylus i ddefnyddiwr ym mhob adran wrth iddynt ystyried eu blaenoriaethau a nodi beth sydd angen ei wneud, ac i gynorthwyo aelodau i herio perfformiad a sicrhau fod y camau disgwyliedig wedi cael eu cymryd.
- Mae gwersi wedi eu dysgu o'r Pandemig Covid-19 sydd wedi bod yn werthfawr mewn argyfyngau dilynol, e.e. y rhyfel yn Wcrain.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
5	2	**10**

Perfformiad

Risg: Gwendidau yn ein trefniadau rheoli perfformiad sy'n golygu nad ydym yn gallu cymryd camau priodol i wireddu ein pwrpas

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae cyfundrefn Rheoli Perfformiad y Cyngor yn canolbwyntio ar sicrhau fod unedau busnes yn cyflawni eu pwrpas, a hynny trwy adolygu'n barhaus os ydym yn mesur y pethau cywir.
- Mae yna gyfarfodydd rheolaidd gydag Aelodau Cabinet a rheolwyr i asesu'r perfformiad diweddaraf gydag aelodau o'r Pwyllgor Craffu perthnasol hefyd yn bresennol i roi her. Cyflwynir adroddiadau perfformiad rheolaidd gan yr aelodau Cabinet ar eu meysydd cyfrifoldeb hwy i gyfarfodydd y Cabinet. Mae trefniadau clir wedi cael eu rhoi yn eu lle ar gyfer 2022/23.
- Bydd yr Archwilydd Cyffredinol hefyd yn arsylwi ar ein perfformiad mewn gwahanol feysydd drwy gyhoeddi amrywiol adroddiadau ac mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cymryd trosolwg fod unrhyw argymhellion yn derbyn sylw.
- Mae'r Drefn Gwynion Gorfforaethol yn parhau i weithio'n dda. Mae'r Swyddog Gwella Gwasanaeth yn sicrhau ein bod yn dysgu gwersi o gwynion, ac yn osgoi ailadrodd camgymeriadau. Mae'r Gwasanaeth Cwynion a Gwella Gwasanaethau wedi gallu parhau i weithredu i ddelio â phryderon y cyhoedd ac i gefnogi gwasanaethau trwy gydol cyfnod y pandemig.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Rheolaeth Fewnol

Risg: Trefniadau rheolaeth fewnol anaddas, sy'n golygu unai nad ydym yn gwarchod rhag risgiau, neu yn gwastraffu adnoddau ar or-reoli

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae adroddiad blynyddol y Rheolwr Archwilio yn cadarnhau fod modd rhoi sicrwydd ar y rheolaethau mewnol yn y Cyngor.
- Mae adolygu ac addasu rheolaethau mewnol fel eu bod yn gymesur i'r hyn sydd ei angen yn greiddiol i'r nod o roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud, gan waredu tasgau or-fiwrocrataidd. Mae cael gwared o rwystrau yn ran o waith pawb, gan arwain at lefel addas o reolaeth fewnol.
- Mae effeithlonrwydd y gyfundrefn Archwilio Mewnol dan adolygiad parhaus, ac mae hunanasesiad yn dangos fod y gwasanaeth yn cwrdd â'r safonau proffesiynol yn unol â'r disgwyl.
- Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gylch gorchwyl cytunedig sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd. Mae tystiolaeth fod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn effeithiol iawn yn gwireddu ei swyddogaethau.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Gwybodaeth

Risg: Methiant i reoli gwybodaeth gan arwain at fethu gwarchod y gwybodaeth sydd gennym, neu beidio gwneud y defnydd gorau ohono.

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r system ERDMS, iGwynedd, bellach wedi ei chyflwyno i bawb yn y Cyngor ac yn sylfaen ar gyfer rhannu gwybodaeth yn fwy effeithiol, lleihau dyblygu a galluogi llai o gamau mewn prosesau. Mae'r gwaith o uwchraddio'r system i fersiwn ddiweddaraf y dechnoleg yn mynd yn ei flaen yn ystod 2021 a 2022.
- Mae'r Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth yn cefnogi adrannau wrth ddefnyddio gwybodaeth i wneud penderfyniadau gan ganolbwyntio ar y blaenoriaethau uchaf yng Nghynllun y Cyngor.
- Mae angen parhaus i godi ymwybyddiaeth am egwyddorion Diogelu Data, a gwella ymagweddiad yn y maes. Mae'r gwaith hwn yn parhau.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	**9**

Cyllid

Risg: Gwendidau wrth rheoli arian cyhoeddus, sy'n golygu nad yw cyllid y Cyngor yn cael ei ddefnyddio ar ei flaenoriaethau

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer cynllunio a rheoli'n ariannol, gan gynnwys cyfrifwyr ac archwilwyr mewnol, dan arweiniad y prif swyddog cyllid.
- Mae gan archwilwyr mewnol ffocws ar drefniadau effeithiol a rheolaethau mewn systemau ariannol, tra mae'r cyfrifwyr yn gweithio'n agos gyda'r adrannau ac yn annog perchnogaeth rheolwyr o'u systemau, perfformiad, a phriodoldeb ariannol.
- Mae'r gwaith o adolygu gwariant yn erbyn cyllidebau, a monitro fod arbedion wedi'u cyflawni gan holl adrannau'r Cyngor, yn sicrhau fod y gwasanaethau yn gweithredu'n effeithlon.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	**9**

Atebolrwydd

Risg: Adrodd gwael, heb dryloywder ac anaddas i'r gynulleidfa, sydd ddim yn amlygu i'r cyhoedd yr hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud ar eu cyfer gan danseilio'r sefyllfa ddemocrataidd

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Isel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae'r Cyngor wedi darparu canllawiau ar baratoi adroddiadau ac ar wneud penderfyniadau da, er mwyn sicrhau fod yr adroddiadau sydd ar gael i'r cyhoedd yn eglur.
- Yn ogystal ag adroddiadau ffurfiol ar gyfer gwneud penderfyniadau, mae'r adroddiadau a gynhyrchir hefyd yn cynnwys yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol, y Cynllun Strategol (fydd yn cwmpasu cynlluniau busnes adrannol) a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a gynhyrchir yn unol â fframwaith CIPFA/Solace.
- Mae'r Cyngor yn cynhyrchu adroddiadau rheolaidd ar ei sefyllfa ariannol.
- Bydd monitro adroddiad Cabinet yn parhau i ddigwydd yn naturiol gyda'r Prif Weithredwr yn taro golwg ar bob un.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	**4**

Sicrwydd

Risg: Diffyg sicrwydd ac atebolrwydd sy'n codi amheuaeth ymysg y cyhoedd am yr hyn mae'r Cyngor yn ei wneud

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Canolig** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Mae nifer o ffyrdd ar gael o fewn y Cyngor er mwyn darparu sicrwydd annibynnol fod trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gweithio fel y dylent. Mae swyddogion statudol yn sicrhau fod materion yn cydymffurfio â'r gyfraith a threfniadau'r cyfansoddiad tra bod y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr yn herio yn barhaus a yw adrannau yn gwneud y pethau iawn. Mae aelodau'r Cabinet hefyd yn cwrdd yn aml i herio eu gilydd ar ddatblygiadau.
- Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cadw trosolwg ar y trefniadau llywodraethu yn ogystal ag ar weithrediad argymhellion archwilwyr allanol.
- Yn cefnogi hyn mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gweithredu yn unol â'r safonau proffesiynol statudol, sef Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus. Mae Covid-19 wedi cael effaith andwyol ar allu'r Archwilio Mewnol i gyflawni cymaint o archwiliadau yn ystod 2020/21, ac i raddau llai yn 2021/22, ag mewn blwyddyn arferol.
- Yn ffurfiol, fodd bynnag, y drefn craffu sydd i fod i ddal y Cabinet i gyfrif. Mae yna graffu a herio penderfyniadau a pholisiau yn dryloyw a gwrthrychol ond mae ansicrwydd ynglŷn a pha mor effeithiol y mae hynny. Adolygwyd y trefniadau cyn etholiad Mai 2017 ac fe benderfynodd y Cyngor fynd yn groes i argymhelliad y Pwyllgor Archwilio a mabwysiadu trefn wahanol ar gyfer y dyfodol.
- Mae'r drefn newydd wedi'i rhoi ar waith yn dilyn etholiadau Mai 2017. Gwnaed addewid i adolygu effeithiolrwydd y trefniadau diwygiedig ac mae'r Gweithgor Craffu, sy'n cynnwys aelodau o'r Cabinet, Fforwm Craffu ac uwch swyddogion, wedi cyflwyno opsiynau ar gyfer diwygio'r trefniadau ymhellach. Cynhaliwyd gweithdai gyda'r Aelodau yn ystod Hydref 2019 er mwyn egluro ac ystyried yr opsiynau ond bu i'r Cyngor, yn ei gyfarfod ar y 19 Rhagfyr 2019, dderbyn argymhelliad y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i wrthod newid y trefniadau sylfaenol a thrwy hynny lynu at dri pwyllgor craffu, fel ag y sefydlwyd ym Mai 2017.
- Mae'r tîm newydd a sefydlwyd, ar gyfer cryfhau'r gefnogaeth i drefniadau craffu o fewn y Cyngor, yn gweithio'n agos hefo Cadeiryddion/Is-gadeiryddion y pwyllgorau unigol er mwyn sicrhau eglurder a rhannu arferion gorau. Bydd hyn yn ymestyn i ddatblygu trefniadau craffu rhanbarthol ar y cyd ag awdurdodau eraill ble'n berthnasol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	3	**6**

Iechyd, Diogelwch a Llesiant

Risg: Trefniadau a gweithredu anniogel gan Wasanaethau y Cyngor i reoli risgiau iechyd a diogelwch yn effeithiol

Asesiad:

Rydym wedi asesu fod hwn yn risg **Uchel** ar hyn o bryd, oherwydd:

- Hyd at gychwyn COVID roedd gwaith da wedi digwydd yn y maes hwn, ond mae ffocws y gwaith tros y ddwy flynedd diwethaf wedi gorfod bod ar reolaeth risgiau COVID. Fen enghraifft, hyd at gychwyn COVID, roedd y mwyafrif helaeth o Reolwyr Gwasanaeth wedi mynychu cwrs IOSH Rheoli yn Ddiogel o fewn y 3 mlynedd ddiwethaf (ag eithrio lleiafswm bychan ble nad ydynt yn rheoli risgiau arwyddocaol). Oherwydd trosiant, a gan nad oes cyrsiau wedi eu cynnal tros y ddwy flynedd ddiwethaf, mae hyn wedi llithro.
- Gweithdai iechyd a diogelwch wedi eu cynnal i staff a rheolwyr fel dilyniant i'r hyfforddiant IOSH mewn Adrannau ble fo risgiau uchel
- Gwaith o asesu cymhwysedd rheolwyr i reoli iechyd a diogelwch ar draws y Cyngor wedi ei gychwyn cyn yr argyfwng Covid. Hwnnw wedi adnabod gwendidau o ran cwblhau asesiadau risg yn gywir neu fethu rhoi mesurau lliniaru digonol mewn lle. Bydd angen ail afael yn y gwaith hwnnw fel mater o flaenoriaeth unwaith bydd y sefyllfa wedi ei adfer i lefel diogel er mwyn cynnal ymweliadau monitro rhaglenedig. Mae rhai Rheolwyr yn adrodd fod swmp y gwaith sydd ei angen i godi pob elfen o'u gwaith i safon yn enfawr.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
5	3	**15**

Rydym wedi cael ein cynghori ar oblygiadau canlyniad **yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu** gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, a bod y trefniadau **yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â’r fframwaith llywodraethu**. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae’r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod.

Rhan 4: MATERION LLYWODRAETHU ARWYDDOCAOL

4.1 Dengys y sgoriau uchod na ystyrir fod unrhyw un o’r 23 maes llywodraethu yn cyflwyno risg uchel iawn, ond mae 2 yn risg uchel ac 12 yn risg canolig.

4.2 Mae pob un o’r meysydd llywodraethu wedi cael ei ystyried yng nghyd-destun y pandemig Covid-19 a rydym yn fodlon fod Cyngor Gwynedd wedi gallu addasu ei drefniadau gwaith er mwyn ymdopi â’r argyfwng heb wanhau ei drefniadau llywodraethu a rheolaeth fewnol mewn ffordd sydd angen ei amlygu yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn.

4.2 Mae camau gweithredu ar gyfer y meysydd sydd â risg uchel neu ganolig wedi eu nodi isod.

RISG UCHEL

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Diwylliant y Cyngor	Mae fersiwn terfynol swydd-ddisgrifiad diwygiedig i arweinyddion tîm a gweddill staff y Cyngor sydd yn cadarnhau'r ymddygiadau disgwyliedig ohonynt wedi'u cytuno arnynt gyda golwg i ryddhau'r swydd-ddisgrifiadau diwygiedig erbyn Hydref 2022. Mae adolygiad o gynnydd Ffordd Gwynedd ar draws y Cyngor yn cael ei gynnal yn bresennol mewn cydweithrediad ag aelodau Cabinet a Grwp Tasg a Gorffen o blith aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae'r adolygiad wedi cynnwys gofyn i bob Pennaeth Adran gynnal hunan-asesiad o ddatblygiad y diwylliant o fewn eu gwasanaethau. Rhagwelir y bydd adroddiad yn nodi casgliadau'r adolygiad yn cael ei chytuno arni cyn diwedd Gorffennaf 2022. Bydd hynny wedyn yn sail i gynhyrchu rhaglen waith tair blynedd ffres ar gyfer gwreiddio'r diwylliant ymhellach ar draws y Cyngor.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Iechyd, Diogelwch a Llesiant	1. Cynnal trafodaeth agored â phenaethiaid /uwch reolwyr / rheolwyr pob Adran er mwyn deall eu anghenion, egluro'r egwyddor y tu ôl i newid mewn model busnes, a chanfod y ffordd fwyaf effeithiol o ddatrys y sefyllfa. 2. Cytundeb fod y cyrsiau IOSH yn ail ddechrau ym mis Mai 2022 3. Prosiect iechyd a diogelwch corfforaethol ar y gweill i gynnal adolygiad llawn o bob elfen ar draws y sefydliad a chynllun gwaith mewn lle. 4. Cynnal adolygiad llawn o hyfforddiant penodol staff, sut mae hyfforddiant mandadol yn cael ei ddarparu, a phwy sydd yn ei ddarparu.	Cefnogaeth Gorfforaethol

RISGIAU CANOLIG

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Rhanddeiliad	Mae yna ymdrechion yn mynd ymlaen mewn amryw feysydd i geisio symleiddio perthynas waith sy'n gymhleth. Fodd bynnag rhaid cydnabod mai dim ond hyn a hyn y mae modd i ni ei wneud ac mae yna le i gwestiynu mai'r ateb bellach yw ceisio darganfod ffyrdd o weithio rownd y rhwystrau deddfwriaethol sydd wedi cael eu gosod gan y Llywodraeth arnom. Rydym eisoes yn gwneud hynny yn eithaf llwyddiannus.	Tim Arweinyddiaeth a Chyfreithiol
Ymgysylltu	Yn ystod 2022/23, byddwn yn defnyddio ymarferiad ymgysylltu Fframwaith Adfywio'r Cyngor i: • gynnal ymarferiad ymgysylltu fydd yn dod a budd i sawl Adran, Gwasanaeth a phrosiect allweddol gan gynnwys Arolwg Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn, Asesiad Anghenion Poblogaeth (Adran Oedolion), Arolwg Angen Tai Lleol (Adran Tai ac Eiddo), Cymunedau Glan a Thaclus (Priffyrdd a Bwrdeistrefol), Egwyddorion Twristiaeth Gynaliadwy (Economi a Chymuned); • treialu'r defnydd o feddalwedd ymgysylltu newydd (meddalwedd "Bang The Table") fydd yn gwneud y profiad o ddweud eu dweud yn syml ac apelgar i'r cyhoedd; • datblygu brand newydd ar gyfer y maes ymgysylltu (brand "Ardal Ni"); • treialu ffordd newydd o ymgysylltu ar lefel 13 ardal lleol yn hytrach na Gwynedd gyfan. Byddwn hefyd yn: • parhau i ddatblygu a chryfhau trefniadau ymgysylltu ar draws y Cyngor; • parhau i amlygu’r cyfleoedd a chefnogi gwasanaethau unigol i ymgysylltu’n rhagweithiol gyda phobl Gwynedd; • parhau i ddatblygu ein trefniadau ar gyfer sicrhau ein bod yn ymgysylltu'n effeithiol gyda grwpiau yr ydym fel Cyngor yn ei chael yn anodd i'w cyrraedd; • cwblhau'r gwaith ar brosiect ymgysylltu sy'n rhan o Gynllun Cydraddoldeb y Cyngor.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Cyfeiriad a gweledigaeth	Derbynnir y risg ar ei lefel bresennol.	Cefnogaeth Gorfforaethol

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Cynaliadwyedd	Byddwn yn edrych ar ein trefniadau cynllunio (gan gynnwys Cynllun y Cyngor, Adroddiadau Perfformiad Blynyddol a'r hunan asesiad corfforaethol sydd angen ei gynnal) er mwyn ceisio sicrhau ein bod yn rhoi mwy o sylw i egwyddorion y Ddeddf gan hefyd adrodd ar y cynnydd. Byddwn yn ystyried sut y gellir codi ymwybyddiaeth o'r egwyddorion trwy eu perthnasu hefo egwyddorion gweithredu Ffordd Gwynedd. Fel rhan o'r teclyn asesu effaith newydd Cydraddoldeb bydd angen amlinellu cyfraniad tuag at roi'r pum ffordd o weithio ar waith, ac yn ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol. Bydd y teclyn yn cael ei lansio ym mis Mai 2022.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Adolygu deilliannau	Derbynnir y risg ar ei lefel bresennol.	Tim Arweinyddiaeth a Chyfreithiol
Asedau Technoleg Gwybodaeth	Bydd gweithgaredd i lunio Strategaeth Ddigidol newydd yn mynd rhagddo a hynny dan oruchwyliaeth y Grŵp Rheoli Corfforaethol drwy nawdd y Grŵp Strategol Trawsnewid Digidol. Fe fydd y strategaeth ddigidol yn gam naturiol o'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth.	Cyllid
Cynllunio'r Gweithlu	Bydd y gwaith o adnabod bylchau a gweithredu'n rhagweithiol, sydd wedi ei gychwyn gyda'r Adran Oedolion, yn cael ei ledaenu i weddill y Cyngor yn ystod y flwyddyn gyfredol gyda Grwp Prosiect traws-adrannol yn cyfarfod am y tro cyntaf ar 4 Gorffennaf, 2022. Cymeradwywyd cyfanswm o £1.1 miliwn gan y Cabinet ym Mai 2021 er mwyn parhau efo'r Cynllun Prentisiaethau a'r Cynllun Rheolwyr ac Arbenigwyr Yfory. Bydd hyn yn ein galluogi i gyflogi o leiaf 20 prentis y flwyddyn am y dair blynedd nesaf ynghyd ag hyd at 6 hyfforddai proffesiynol yn ystod yr un cyfnod. Mae'r Cynllun Datblygu Talent Mewnol hefyd wedi'i sefydlu a byddwn yn edrych i ymestyn y Rhaglen Datblygu Potensial i adrannau tu hwnt i Cefnogaeth Gorfforaethol yn ystod y flwyddyn i ddod. Mae Rhaglen Datblygu Potensial benodol hefyd wedi'i datblygu ar gyfer merched fel rhan o'r Prosiect Merched mewn Arweinyddiaeth. Mae'r garfan cyntaf o ferched wedi ymgymryd a'r Rhaglen eisoes gyda'r ail gyfres wedi'i threfnu a'r cofrestru ar ei gyfer wedi'i gau.	Cefnogaeth Gorfforaethol

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Arweinyddiaeth	Mae Rhaglen Datblygu Potensial benodol wedi'i datblygu ar gyfer merched fel rhan o'r Prosiect Merched mewn Arweinyddiaeth. Mae Cynllun Mentora ar gyfer merched hefyd wedi'i gymeradwyo ac mae hyfforddiant penodol i'r garfan gyntaf o "fentoriaid" wedi'i gynnal. Byddwn yn parhau i gynnal "sgyrsiau dros baned" ar gyfer arweinwyr a darpar-arweinwyr ar draws y Cyngor ac hefyd i gynghorwyr benywaidd yn y Cyngor newydd. Byddwn hefyd yn datblygu'r ymddygiadau arwain a ddisgwylir o reolwyr yn gyffredinol ac hynny'n bennaf trwy gyfuniad o hyfforddiant yn ymwneud a'r "ffordd o weithio" a thrwy herio'r ymddygiadau fel rhan o'r gwerthuso parhaus sy'n cael ei hyrwyddo fel rhan o sefydlu'r diwylliant. Byddwn yn arbrofi efo dull amgen o gynnal sesiynau y rhwydwaith rheolwyr trwy sefydlu grwpiau o 12 rheolwr fydd yn gallu cynnal a chefnogi'u gilydd. Mae'r gyfres cyntaf o gyfarfodydd wedi'u cynnal ar sail rhithiol yn gynharach yn y flwyddyn gyda'r bwriad o gynnal y gyfres nesaf o gyfarfodydd wyneb i wyneb yn ystod Hydref 2022.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Rheoli Risg	Gwaith dal angen ei wneud i sicrhau fod holl adrannau’r Cyngor yn cynnal y drefn o gofnodi eu prif risgiau a’u hadolygu’n rheolaidd. Byd y Gwasanaeth Yswiriant a Risg yn cefnogi'r holl adrannau er mwyn sicrhau fod defnydd y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn gyson ar draws y Cyngor, ac fod risgiau yn cael eu diweddaru'n barhaus. Bydd y drefn o ystyried cynnwys cofrestrau risg wrth fonitro perfformiad adrannau yn datblygu ymhellach.	Cyllid

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Gwybodaeth	Mae Cynllun Gwybodaeth newydd yn cael ei lunio ar gyfer 2021-26 fydd yn edrych i: 1. Ymestyn y gwaith cefnogi gwasanaethau wrth ddefnyddio a dehongli data ynglyn â'u gwasanaethau ac am Wynedd 2. Sefydlu a hyrwyddo Safonau Data ar gyfer meysydd lle mae anghysondebau yn bodoli neu wedi codi. 3. Leihau y risg mewn diogelwch gwybodaeth sy'n bodoli ar draws y Cyngor (hynny yn sgil cynnal asesiad cynhwysfawr ar sail fframwaith archwilio'r ICO) 4. Gyflwyno ffyrdd o sicrhau bod staff yn derbyn hyffroddiant priodol ar gyfer diogelu data'r Cyngor. 5. Roi trefn ar wybodaeth a gwaredu gwybodaeth yn amserol 6. Ehangu'r defnydd o iGwynedd fel ein bod yn gwneud y mwyaf o'r hyn mae'n ei gynnig 7. Sicrhau bod gwybodaeth ar gael yn rhwydd 8. Leihau'r defnydd o bapur 9. Cryfhau trefniadau rheoli CCTV trwy benodi person cyswllt ar gyfer systemau sydd ddim yn rhai canol tref a chamerâu corff	Cefnogaeth Gorfforaethol
Cyllid	Ar ôl cyfnod hir o ddarganfod a chyflawni arbedion, dros £30m yn y cyfnod ers 2015/16, mae'r cynlluniau bellach gymaint yn anoddach i'w gwireddu gyda phrosiectau effeithlonrwydd yn llawer mwy o waith na thorri gwasanaethau. Adolygwyd yr holl gynlluniau arbedion er mwyn asesu pa rai sydd bellach yn anghyraeddadwy, a lluniwyd rhaglen ddiwygiedig o arbedion ar gyfer 2022/23. Drwy'r trefniadau cadarn sydd gennym i fonitro sut y mae adrannau yn cyflawni arbedion, byddwn yn sicrhau bod y rhaglen ddiwygiedig yma yn cael ei chyflawni. Byddwn hefyd yn cefnogi adrannau gyda chostau trawsffurfio, wrth iddynt gyflwyno trefniadau gwaith newydd.	Cyllid

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Sicrwydd	Bydd y Tim Craffu yn gweithio'n agos trwy'r Fforwm Craffu gyda'r Cadeiryddion newydd er mwyn gweithredu ar y rhaglenni craffu yn ystod y flwyddyn i ddod gyda'r trefniadau yn eu lle ar gyfer cynnal gweithgorau efo holl aelodau pob Pwyllgor Craffu cyn diwedd Gorffennaf 2022. Bydd adroddiad yn cael ei chyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor llawn ar y 23 Mehefin 2022 yn argymell cyfrifoldeb am graffu gwasanaethau canolog o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'r Pwyllgor Addysg ac Economi yn sgil newidiadau sydd yn cael eu cyflwyno i rôl a chyfansoddiad y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn sgil gofynion Deddf Lywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.	Cefnogaeth Gorfforaethol

Rhan 5: BARN

Rydym o'r farn fod y trefniadau llywodraethu a ddisgrifir uchod yn cynnig sicrwydd fod ein trefniadau llywodraethu ar y cyfan yn gweithredu'n dda. Serch hynny, rydym yn bwriadu cymryd camau i ddelio gyda'r materion a nodir yn Rhan 4 uchod yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon bydd y camau hyn yn delio gyda'r angen i wella adnabuwyd yn yr adolygiad effeithiolrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'r adolygiad blynyddol nesaf.

DAFYDD GIBBARD

PRIF WEITHREDWR CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD: 17/01/2023

Cyng. DYFRIG SIENCYN

ARWEINYDD CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD: 17/01/2023

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer aelodau Cyngor Gwynedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Gôd Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2022 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Gôd Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Cyrff y Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau ymhellach o dan y safonau hynny yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol ar Cyngor Gwynedd yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi ei chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Gwynedd i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau y swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn y Datganiad o Gyfrifon heblaw'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn y Datganiad o Gyfrifon. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn faterol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol imi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf, ar sail y gwaith a wnaed gennyf, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn faterol, mae'n ofynnol imi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd yn hyn o beth.

Adroddiad ynghylch gofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021-22;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi ei baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y byddaf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth Cyngor Gwynedd a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nad oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi eu cadw, neu na dderbyniwyd ffurflenni cyfrifyddu digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth y canghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu Cyngor Gwynedd i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n briodol, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwiliwr sy'n cynnwys fy marn. Sicrwydd rhesymol yw lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) yn canfod camddatganiad perthnasol bob amser pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi trwy dwyll neu wall a chânt eu hystyried yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yw afreoleidd-dra, ac mae'n cynnwys twyll. Rwyf yn cynllunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau a amlinellir uchod er mwyn canfod camddatganiadau perthnasol mewn cysylltiad ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, Pennaeth Archwilio Mewnol Cyngor Gwynedd a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau mewn cysylltiad â:
  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o beidio â chydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; ac
  - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried gan weithredu fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion twyll posibl. Yn rhan o'r drafodaeth hon, nodais y posibilrwydd o dwyll gyda rheolwyr yn gwrthwneud rheolaethau.
- Cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cyngor Gwynedd yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Cyngor Gwynedd yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Gwynedd.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau ar gyfer ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi dogfennau ategol er mwyn asesu cydymffurfedd â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch cyfreithiad a honiadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;

- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrth-wneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion mewn cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r barnau a wneir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i fusnes arferol.

Rwyf hefyd wedi cyfleu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a nodwyd a risgiau o dwyll posibl i bob aelod o'r tîm archwilio, gan barhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Mae'r anhawster cynhenid i ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Gwynedd, a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a gyflawnir yn effeithio ar y graddau y gall fy ngweithdrefnau ganfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru

31 Ionawr 2023

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd

CF11 9LJ

Geirfa

Amhariad – Lleihad yng ngwerth cario ased sefydlog oddi tan ei werth cario (oherwydd darfodedigrwydd, difrod neu newid anffafriol mewn amgylchedd statudol).

Amorteiddio – Gwarediad graddol ymrwymiad, megis benthyciad, gyda thaliadau cyson dros gyfnod penodol o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i glirio'r prifswm a'r llog.

Ariannu Cyfalaf - Cyllid ar gyfer talu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd i ariannu gwariant cyfalaf yn cynnwys benthyca, lesu, cyllido'n uniongyrchol o refeniw, derbyniad cyfalaf i'w ddefnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, reserfau refeniw a reserfau wedi'u clustnodi.

Ased - Eitemau o werth sydd yn cael ei fesur mewn cyd-destun pris.

- Caiff ased cyfredol ei dreulio neu gall golli gwerth ariannol materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf.
- Mae ased anghyfredol yn darparu budd i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n ddarparu am gyfnod o dros flwyddyn.

Asedau Anniriaethol – Ased anariannol adnabyddadwy heb sylwedd corfforol. Meddalwedd cyfrifiadurol er enghraifft.

Asedau Cymunedol - Asedau anghyfredol y mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal yn barhaus sydd heb oes benodol ddefnyddiol, ac a allai gael cyfyngiadau ar eu gwarediad. Gall esiamplau gynnwys parciau ac adeiladau hanesyddol.

Asedau Treftadaeth – Ased gyda rhinweddau Hanesyddol, Artistig, Gwyddonol, Technolegol, Geoffisegol neu a budd Amgylcheddol, gaiff ei ddal a'i gynnal yn bennaf am ei gyfraniad i wybodaeth a diwylliant.

Balansau (neu Reserfau) - Mae'r rhain yn cynrychioli cyllid cronedig sydd ar gael i'r Cyngor. Caiff rhai balansau (reserfau) eu clustnodi ar gyfer pwrpas penodol i ariannu mentrau diffiniedig yn y dyfodol neu i gwrdd â risg neu ymrwymiadau gaiff eu hadnabod.

CIPFA (Chartered Institute of Public Finance and Accounting) – Sefydliad proffesiynol ar gyfer cyfrifwyr sy'n gweithio yn y sector gyhoeddus.

Cost Adnewyddu Dibrisiedig – Dull prisio sy'n darparu procsi ar gyfer gwerth marchnad asedau arbenigol.

Cost Gwasanaeth Cyfredol – Cynnydd yng ngwerth cyfredol ymrwymiadau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig a ddisgwylir i godi o wasanaeth gweithiwr yn y cyfnod presennol.

Credydwyr - Symiau yn ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaeth a dderbyniwyd, sydd â thaliadau heb eu gwneud erbyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

Cronfa Gyffredinol - Prif gronfa refeniw'r Cyngor sydd yn cynnwys cost net yr holl wasanaethau a ariennir gan drethdalwyr lleol a grantiau'r Llywodraeth.

Cronfa Ymddiriedolaeth - Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor ar gyfer dibenion megis gwobrau, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf – Reserf wedi ei glustnodi o adnoddau cyllid neu dderbyniad cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf neu ad-daliad benthyciad allanol a mathau eraill o drafodion cyllido cyfalaf.

Cynllun Buddiannau Diffiniedig – Pensiwn neu gynllun budd ymddeoliad arall sydd ddim yn gynllun cyfraniad diffiniedig.

Cynllun Cyfraniadau Diffiniedig - Pensiwn neu gynllun budd ymddeoliad arall lle gwelir gweithiwr yn cyfrannu symiau penodol rheolaidd fel swm neu ganran o'r cyflog, a ni fydd rhwymedigaeth gyfreithiol nac adeiladol i dalu cyfraniadau pellach petai'r cynllun ddim ag asedau digonol i dalu buddion i'r holl weithwyr mewn perthynas â gwasanaeth y gweithiwr yn y cyfnod presennol a blaenorol.

Darpariaeth – Ymrwymiad sydd ag amseru neu swm ansicr, sydd i gael ei dalu drwy drosglwyddo buddion economaidd.

Derbyniadau Cyfalaf - Incwm a dderbynnir o werthu tir neu asedau cyfalaf arall.

Dibrisio – Mesuriad cost y budd economaidd yr asedau sefydlog diriaethol dreuliwyd yn ystod y cyfnod.

Dyledwyr - Symiau yn ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaeth a dderbyniwyd, o fewn y cyfnod cyfrifo, sydd â thaliadau heb eu derbyn erbyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

Eiddo Buddsoddi – Eiddo a ddelir unai ar gyfer ennill incwm rhent neu ar gyfer gwerthfawrogiad cyfalaf, neu'r ddau.

Enillion a Cholledion Actiwaraidd - Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, mae y newidiadau mewn gwarged actiwaraidd sydd yn codi oherwydd bod digwyddiadau heb gyd-daro gyda rhagdybiaeth actiwaraidd a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profiad enillion a cholledion) neu bod y rhagdybiaethau actiwaraidd wedi newid.

Gwariant Cyfalaf - Gwariant caffael ar ased anghyfredol, a gaiff ei ddefnyddio wrth ddarparu gwasanaeth tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo neu wariant sydd yn cyfrannu, a ddim yn unig yn cynnal, at werth ased anghyfredol.

Gwerth Llyfr Net – Gwerth lle caiff asedau sefydlog eu cynnwys ar y Fantolen, h.y. eu cost hanesyddol neu werth cyfredol llai'r gwerth cronnus a ddarperir ar gyfer dibrisiad.

Gwerth Teg - Y pris a dderbynnir i werthu ased, neu a delir i drosglwyddo ymrwymiad mewn trafodyn trefnus rhwng cyfranwyr i'r farchnad ar ddyddiad y mesuriad.

Lleiafswm Darpariaeth Refeniw (LlDR) – Y lleiafswm sydd rhaid ei godi ar gyfrif refeniw Awdurdod yn flynyddol a'i neilltuo fel darpariaeth ar gyfer ymrwymiad credyd.

Menter Cyllid Preifat (MCP) – Menter llywodraeth ganolog sy'n anelu i gynyddu lefel y cyllid sydd ar gael ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus drwy ddenu ffynonellau preifat o gyllid.

Offerynnau Ariannol - Unrhyw gytundeb sydd yn cynyddu ased un endid ac ymrwymiadau ariannol neu offeryn ecwiti un arall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol ac ymrwymiadau ariannol, o fasnach dderbyniadwy (anfoneb dyledus) a masnach daladwy (anfoneb sy'n ddyledus i'w talu) i ddeilliadau cymhleth a deilliadau wedi eu mewnblannu.

Partïon Cysylltiedig - Caiff partïon eu hystyried i fod yn gysylltiedig os oes gan un parti'r gallu i reoli'r parti arall neu gyda dylanwad sylweddol penodol dros y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

Praeseptau – Yr ardoll a wnaed gan Awdurdodau archebiant ar Awdurdodau sy'n bilio, gyda'r gofyn ar yr Awdurdod sy'n bilio i gasglu'r incwm gan drethdalwyr y Cyngor ar eu rhan.

Prydlesau Cyllidol – Les sydd yn trosglwyddo'n sylweddol holl risg a gwobr perchnogaeth ased anghyfredol i'r deiliad prydles.

Prydlesau Gweithredol - Math o les, gan amlaf ar offer cyfrifiadurol, cyfarpar swyddfa, dodrefn a.y.y.b. ble mae'r cydbwysedd risgiau a gwobrau o ddal yr ased ynghlwm â'r prydleswr. Mae'r ased yn aros ym mherchnogaeth y prydleswr ac mae costau'r les yn wariant refeniw i'r Cyngor.

Rhestr Eiddo – Niferoedd stoc heb eu defnyddio sy'n cael eu dal gyda'r disgwyliad o'u defnyddio yn y dyfodol. Fe gawn eu categoreiddio fel nwyddau neu asedau eraill a brynwyd i'w gwerthu ymlaen, nwyddau traul, defnydd crai a chyfansoddion, nwyddau a gwasanaeth mewn camau canolog rhwng cwblhad a gorffenedig.

Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh) – Cyfres o safonau cyfrifo a ddefnyddir ar draws y byd. Rhaid iddynt gael eu gweithredu ar bob datganiad cyllidol gan bob endid sy'n adrodd i bob datganiad cyllidol er mwyn darparu darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol yr endid, ac fel ffordd i gysoni a chymharu gyda datganiadau cyllidol endidau eraill.

Ymrwymiadau – Symiau sydd yn ddyledus i unigolion / sefydliadau y bydd yn rhaid eu talu rhywbryd yn y dyfodol.

CYFARFOD:	**PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO**
DYDDIAD:	**26 IONAWR 2023**
TEITL:	**CYLLIDEB REFENIW 2022/23 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2022**
PWRPAS:	**Adroddiad Monitro ar y Sefyllfa Ariannol Ddiweddaraf**
GWEITHREDIAD:	**Derbyn yr wybodaeth, ystyried risgiau sy'n deillio o'r tafluniadau gwariant yn erbyn y gyllideb, a chraffu'r penderfyniadau i'r Cabinet yng nghyswllt rheoli cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau**
AELOD CABINET:	**CYNGHORYDD IOAN THOMAS**
SWYDDOG CYSWLLT:	**FFION MADOG EVANS, UWCH REOLWR CYLLID**

---

1. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, disgwylir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio graffu rhai materion ariannol gan gynnwys adroddiadau monitro cyllideb, lle'n briodol.

2. Cyflwynwyd yr adroddiad atodol (Cyllideb Refeniw 2022/23 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2022) i'r Cabinet ar 24 Ionawr 2023.

3. Mae'r Aelod Cabinet dros Gyllid a Chadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi gofyn i ni gyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w graffu.

4. Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau, ystyried penderfyniadau i'r Cabinet a sylwebu fel bo angen.

Atodiadau:
Adroddiad Cabinet 24/01/2023: Cyllideb Refeniw 2022/23 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2022

ADRODDIAD I'R CABINET
24 IONAWR 2023

Aelod Cabinet: Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Cyllideb Refeniw 2022/23 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2022

Swyddog cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

---

1. Y penderfyniad a geisir

Gofynnir i'r Cabinet:

- Dderbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd 2022 o'r Gyllideb Refeniw, ac ystyried y sefyllfa ariannol ddiweddaraf parthed cyllidebau pob adran / gwasanaeth.

- Er nad yw'r effaith mor sylweddol bellach o'i gymharu â'r ddwy flynedd flaenorol, nodi bod effaith ariannol Covid ar rai meysydd yn parhau yn 2022/23, sydd yn gyfuniad o gostau ychwanegol, colled incwm a llithriad yn y rhaglen arbedion.

- Nodi bod rhagolygon gorwariant sylweddol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Adran Addysg, Adran Economi a Chymuned, Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol a'r Adran Tai ac Eiddo eleni. Manylir ar y rhesymau penodol sydd yn effeithio'r adrannau yn rhan 5 o'r adroddiad, ond mae effaith y cynnydd mewn chwyddiant a phrisiau trydan yn benodol yn ffactor.

- Cymeradwyo trosglwyddiad o £3.188 miliwn o danwariant ar gyllidebau Corfforaethol i Gronfa Strategaeth Ariannol y Cyngor.

- Er ei bod hi'n gynamserol i drosglwyddo arian o gronfeydd nes bydd y sefyllfa ariannol yn derfynol ar ddiwedd y flwyddyn, argymhellir mai'r drefn o ran defnyddio'r cronfeydd i gyllido'r bwlch ariannol bryd hynny fydd defnyddio:

  - yn gyntaf, Balansau Ysgolion i gyllido'r costau ychwanegol chwyddiant cyflogau athrawon, cymhorthyddion, staff gweinyddol a thrydan sydd uwchlaw lefel y gyllideb yn yr ysgolion

  - yn ail, defnyddio'r Gronfa Premiwm Treth Cyngor i gyllido'r pwysau ychwanegol yn y maes Digartrefedd

  - yn olaf, defnyddio'r gronfa trefniadau adfer yn sgil Covid a sefydlwyd i gyllido heriau ariannol cysylltiedig sy'n wynebu'r Cyngor.

2. Cyflwyniad / Cefndir

Cyfrifoldeb y Cabinet yw cymryd camau, fel bo angen, er mwyn sicrhau rheolaeth briodol dros gyllidebau'r Cyngor (e.e. cymeradwyo trosglwyddiadau sylweddol neu gyllideb ychwanegol).

Cyflwynir yr adroddiad ddiwedd Tachwedd yma ar yr adolygiad diweddaraf o gyllideb refeniw'r Cyngor am 2022/23, ac amlinellir crynhoad o'r sefyllfa fesul Adran yn **Atodiad 1**. Mae'r rhagolygon presennol yn awgrymu y bydd yr Adrannau Oedolion, Iechyd a Llesiant, Plant a Theuluoedd, Addysg, Economi a Chymuned, Priffyrdd a Bwrdeistrefol a Thai ac Eiddo yn gorwario erbyn diwedd y flwyddyn. Adroddir ar orwariant sylweddol gan bump o'r chwe adran, tra bod gweddill adrannau'r Cyngor yn gweithredu o fewn eu cyllideb.

Yn **Atodiad 2,** rhoddir manylion pellach yn ymwneud â'r prif faterion a'r penawdau cyllideb ble rhagwelir gwahaniaethau sylweddol, ynghyd ag argymhellion penodol lle'n briodol.

3. Covid

Mae sgil effaith ariannol yr argyfwng Covid wedi bod yn sylweddol i'r Cyngor, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol ynghyd â cholledion incwm oedd werth dros £20 miliwn yn 2020/21 a £17.5 miliwn pellach yn 2021/22. Bu modd i Awdurdodau Lleol hawlio o gronfa caledi Llywodraeth Cymru i'w digolledu yn 2020/21 ac yn 2021/22, ond gan fod y gronfa bellach wedi dod i ben, mae'r pwysau yn disgyn ar y Cyngor yn 2022/23.

Er nad yw'r effaith mor sylweddol yn 2022/23 o'i gymharu â'r ddwy flynedd flaenorol, mae costau ychwanegol, colledion incwm a llithriad ar gynlluniau arbedion yn sgil Covid yn parhau mewn rhai meysydd.

4. Sefyllfa Arbedion

Yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa arbedion, ymddengys fod gwerth £33.5 miliwn sef 95% o'r cynlluniau arbedion diwygiedig ers 2015 bellach wedi eu gwireddu. Bu oediad mewn gwireddu rhai cynlluniau arbedion o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

Gwelwyd fod yr oediad mewn gwireddu arbedion amlycaf gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant gyda chynlluniau gwerth £930k, tra bod £608k gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol.

5. Adrannau'r Cyngor

Ceir rhagolygon gorwariant sylweddol am amrywiol resymau mewn pum adran eleni. Mae'r prif faterion o fewn yr adrannau fel a ganlyn:

5.1 Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Y rhagolygon diweddaraf yn awgrymu dros £2.2 miliwn o orwariant, sydd yn gyfuniad o nifer o ffactorau gan gynnwys methiant i wireddu gwerth £930k o arbedion. Pwysau ar lety cefnogol a phecynnau taliadau uniongyrchol yn faterion yng Ngwasanaethau Pobl Hŷn tra bod staffio uwchlaw lefel y gyllideb a diffyg incwm yn faterion yng Ngofal Cymunedol.

5.2 Adran Addysg

Rhagwelir gorwariant o £1.6m gan yr Adran Addysg sydd o ganlyniad i effaith cost ychwanegol chwyddiant cyflogau athrawon, cymorthyddion a staff gweinyddol £1,031k uwchlaw'r gyllideb eleni. Rhagwelir fod effaith prisiau trydan uwch ar yr ysgolion am y chwe mis o Hydref 2022 ymlaen yn £614k. O ystyried fod yr ysgolion eisoes wedi elwa o bron i filiwn o arbedion ynni yn deillio o Covid a'r cyfnodau clo cysylltiedig, ystyrir ei bod felly yn briodol i ddefnyddio balansau ysgolion i gyllido'r pwysau ychwanegol eleni.

5.3 Byw'n Iach

O ganlyniad i sgil effaith Covid, bu i Gwmni Byw'n Iach dderbyn cymorth ariannol o gronfa caledi Llywodraeth Cymru oedd werth £1.4 miliwn yn 2021/22 a £2.7 miliwn yn 2020/21. Nid yw cymorth o'r fath ar gael gan y Llywodraeth eleni. Ond, gan fod sgil effaith ariannol covid yn parhau yn 2022/23 ac yn amharu ar y gallu i gynhyrchu incwm, bu i'r Cyngor gadarnhau cefnogaeth ariannol angenrheidiol i gynnal gwasanaethau Byw'n Iach drwy ymestyn y cyfnod o sicrwydd a roddwyd i'r Cwmni hyd at ddiwedd 2022/23. Yn ôl y rhagolygon diweddaraf gwerth y cymorth sydd ei angen yw £839k. Prisiau trydan uwch o £183k sydd yn gyfrifol am weddill y gorwariant yn Byw'n Iach.

5.4 Gwastraff ac Ailgylchu

Y tueddiad blynyddol o orwariant yn y maes casglu gwastraff ac ailgylchu yn parhau. Mae'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol hefyd yn cael trafferthion gwireddu arbedion gwerth £608k, gyda £335k ohono yn y maes gwastraff.

5.5 Tai ac Eiddo

Oblygiadau newid deddfwriaethol yn ymwneud â Digartrefedd yn golygu pwysau ariannol sylweddol eleni. Er bod dyraniad o £1.5m o gronfa trefniadau yn sgil covid y Cyngor wedi ei roi i gynorthwyo'r sefyllfa, rhagwelir gorwariant net o £2.7 miliwn eleni.

5.6 Corfforaethol

Rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2022/23 a newid i ddeddfwriaeth trethiant yn ffactor sydd yn cyfrannu at gynnyrch treth ychwanegol, gyda thai yn trosglwyddo o drethi annomestig i dreth cyngor. Lleihad yn y niferoedd sydd yn hawlio gostyngiad treth cyngor o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol. Y rhagolygon derbyniad llog £1.3 miliwn yn fwy ffafriol yn dilyn y cynnydd diweddar mewn cyfraddau llog.

6. Casgliad Cyffredinol

Sefyllfa gorwariant o ganlyniad i nifer o ffactorau gan gynnwys methiant i wireddu arbedion, sgil effaith ariannol Covid, chwyddiant cyflogau uwchlaw lefel y gyllideb, prisiau cynyddol trydan ynghyd â nifer o faterion eraill yn amlwg o fewn yr adrannau eleni. Rhagwelir y bydd yn rhaid gwneud defnydd o gronfeydd wrth gefn Ysgolion a'r Cyngor i gyllido'r bwlch ariannol o £7.4 miliwn a ragwelir am 2022/23.

7. Camau nesaf ac amserlen

Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn ystod Mis Mai ar sefyllfa diwedd y flwyddyn ariannol.

Barn yr aelod lleol
Dim yn berthnasol

Barn y swyddogion statudol

Y Swyddog Monitro:
Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:
Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau
Atodiad 1 - Crynhoad o sefyllfa net cyllidebau'r adrannau
Atodiad 2 - Manylion y cyllidebau a'r gwahaniaethau sylweddol

Cyllideb Refeniw 2022/23 - Crynhoad o'r sefyllfa fesul Adran

	Adolygiad Diwedd Tachwedd				
	Cyllideb Arfaethedig 2022/23 £'000	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23 £ '000	Addasiadau a Argymhellir £'000	Amcan Gor/ (Tan) Wariant Addasedig 2022/23 £ '000	*Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23 £ '000*
Oedolion, Iechyd a Llesiant	**65,976**	**2,242**	**0**	**2,242**	*1,920*
Plant a Theuluoedd	**21,502**	**36**	**0**	**36**	*88*
Addysg	**103,142**	**1,645**	**0**	**1,645**	*1,312*
Economi a Chymuned	**6,407**	**839**	**0**	**839**	*1,231*
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	**29,110**	**1,740**	**0**	**1,740**	*1,836*
Amgylchedd	**4,376**	**(188)**	**0**	**(188)**	*(13)*
Ymgynghoriaeth Gwynedd	**229**	**(69)**	**0**	**(69)**	*(30)*
Tai ac Eiddo	**10,227**	**2,728**	**0**	**2,728**	*3,283*
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	**2,176**	**(18)**	**0**	**(18)**	*(27)*
Cefnogaeth Gorfforaethol	**7,999**	**(19)**	**0**	**(19)**	*(42)*
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	**7,249**	**(14)**	**0**	**(14)**	*(21)*
Cyllidebau Corfforaethol *(Gwahaniaethau yn unig)*	*	**(4,668)**	**3,188**	**(1,480)**	*(2,483)*
Cyfansymiau (net)	**265,642**	**4,254**	**3,188**	**7,442**	***7,054***

Atodiad 2

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Oedolion						
Gwasanaethau Pobl Hŷn						
Preswyl a Nyrsio - Cartrefi	18,257	17,497	(760)		(760)	(554)
Gofal Cartref	7,978	7,712	(266)		(266)	(189)
Eraill	296	1,588	1,292		1,292	1,256
	26,531	26,797	266	0	266	513
Gwasanaethau Anabledd Corff	2,794	2,323	(471)		(471)	(510)
Gwasanaethau Anabledd Dysgu	24,211	24,935	724		724	215
Gwasanaethau Iechyd Meddwl	4,176	4,400	224		224	258
Gwasanaethau Eraill (Oedolion)	3,853	3,799	(54)		(54)	(41)
Cyfanswm Gwasanaethau Oedolion	**61,565**	**62,254**	**689**	**0**	**689**	**435**
Gwasanaethau Darparu (dangos cyllideb net)						
Gofal Preswyl	585	638	53		53	122
Gofal Dydd	21	(159)	(180)		(180)	(165)
Gofal Cymunedol	412	2,192	1,780		1,780	1,550
Eraill	19	30	11		11	35
Cyfanswm Gwasanaethau Darparu	**1,037**	**2,701**	**1,664**	**0**	**1,664**	**1,542**

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Eraill						
Gwasanaethau Canolog Adrannol *(gan gynnwys arbedion yr Adran)*	3,315	3,601	286		286	340
Gwariant Ychwanegol Gweithlu Gofal Sgil Covid 19	59	59	0		0	0
Defnydd Cronfa Tanwariant yr Adran		(397)	(397)		(397)	(397)
Cyfanswm Gwasanaethau Eraill	**3,374**	**3,263**	**(111)**	**0**	**(111)**	**(57)**
Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant	**65,976**	**68,218**	**2,242**	**0**	**2,242**	**1,920**

Oedolion, Iechyd a Llesiant

Gwasanaethau Pobl Hŷn - Yn 'Eraill' cynnydd yn y pwysau ar lety cefnogol ac yn nifer y pecynnau taliadau uniongyrchol, ond fod llai o bwysau ar breswyl a nyrsio a gofal cartref. Trafferthion gwireddu arbedion hefyd yn cyfrannu at y darlun.

Gwasanaethau Anabledd Corff - lleihad yn y galw am ofal cartref ond pwysau cynyddol ar daliadau uniongyrchol.

Gwasanaethau Anabledd Dysgu - nifer o achosion newydd costus llety cefnogol a phwysau cynyddol ar daliadau uniongyrchol sydd yn cael ei leihau gan lai o gynlluniau cefnogol.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - y tueddiad o bwysau cynyddol ar breswyl a nyrsio yn parhau.

Gwasanaethau Darparu - staffio uwchlaw lefel y gyllideb a diffyg incwm yn faterion yn gofal cymunedol, tra fod prisiau uwch trydan wedi arwain at orwariant gan gartrefi preswyl. Bu i effaith Covid amharu ar ddarpariaeth Gofal Dydd, sydd yn parhau ac felly yn tanwario.

Gwasanaethau Canolog Adrannol - arbedion gwerth £545k yn parhau heb eu gwireddu ond trosiant staff yn lleihau'r effaith.

Cyllideb 2022/23 - eleni, bu i'r adran dderbyn gwerth dros £3.4 miliwn o fidiau ar gyfer pwysau cynyddol ar y gyllideb 2022/23 gan gynnwys i'r maes Preswyl a Nyrsio, Anabledd Dysgu a Phobl Hŷn.

Arbedion - mae methiant i gyflawni arbedion yn ffactor amlwg yng ngorwariant yr adran gyda gwerth £930k o gynlluniau yn parhau heb eu gwireddu.

Mae'r adran wedi defnyddio £397k o'u cronfa tanwariant i leihau'r gorwariant a adroddir i £2.2 miliwn.

Yn dilyn adrodd ar orwariant o £1.9m yn yr Adolygiad Diwedd Awst, bu i'r Prif Weithredwr alw cyfarfod o'r swyddogion perthnasol i fynd i wraidd y gorwariant gyda'r bwriad o adrodd i'r Cabinet ar y cynllun ymateb.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Plant a Theuluoedd	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth Gwasanaeth	860	853	(7)		(7)	(43)
Gweithredol	2,502	2,703	201		201	146
Lleoliadau					0	
Lleoliadau All-Sirol	5,064	4,993	(71)		(71)	(335)
Maethu Drwy Asiant	1,696	1,607	(89)		(89)	(16)
Maethu Mewnol	2,613	2,314	(299)		(299)	(100)
Gwasanaethau Cefnogol ac Eraill	1,819	1,878	59		59	117
	11,192	10,792	(400)	0	(400)	(334)
Ôl-16	1,367	1,408	41		41	195
Arbenigol/Derwen	2,240	2,671	431		431	327
Cyfiawnder Ieuenctid	270	232	(38)		(38)	(39)
Blynyddoedd Cynnar	143	141	(2)		(2)	(21)
Ieuenctid	930	741	(189)		(189)	(208)
Eraill	1,998	1,997	(1)		(1)	65
Cyfanswm Plant a Theuluoedd	**21,502**	**21,538**	**36**	**0**	**36**	**88**

Plant a Theuluoedd

Gweithredol - gwariant yn uwch gan fod y niferoedd sydd yn derbyn cefnogaeth cynllluniau cefnogol yn uwch ac felly yn cael oblygiadau ar gostau eraill gan gynnwys teithio.

Lleoliadau - nifer cyfartalog Lleoliadau All-Sirol eleni yn 23.3 ac yn gyson i gymharu gyda 23.25 ar gyfer 2021/22. Er bod y nifer cyfartalog yn Maethu drwy Asiant yn 33 ar ddiwedd Tachwedd i gymharu â 31 yn 2021/22, rhagwelir y bydd y gost o fewn y gyllideb. Yn Maethu Mewnol, o ganlyniad i gynnydd yn y nifer o geiswyr lloches derbyniad incwm gan y Swyddfa Gartref ar eu cyfer yn golygu bod tanwariant o (£299k) yn cael ei ragweld. Yn Gwasanaethau Cefnogol Eraill cyflogau uwchlaw'r sefydliad yn y Tim Lleoliadau ond fod llai o bwysau ar y gyllideb gweithwyr cefnogol

Ôl-16 - dau becyn dwys bellach wedi dod i ben a lleihad yn y pwysau a dwyster pecynnau eraill.

Arbenigol/Derwen – y tueddiad gorwariant cynyddol yn parhau o ganlyniad i gynnydd yn y galw am gynlluniau cefnogol a chefnogaeth arbenigol. Newid yn y pwyslais o ran sut mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu, gyda mwy o bwysau ar daliadau uniongyrchol yn amlwg bellach sydd yn gyfrifol am £100k o'r gorwariant.

Cyfiawnder Ieuenctid - trosiant staff yn golygu bod tanwariant ar y pennawd yma.

Ieuenctid – derbyniad grant yn erbyn gwariant craidd ynghyd â thanwariant yn dilyn ail fodelu'r gwasanaeth. Bu i Covid amharu ar weithgaredd y gwasanaeth ac felly ceir llai o wariant o ganlyniad.

Eraill - mwy o drosiant staff yn lleihau'r gorwariant ar amrywiol benawdau eraill.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Addysg	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion Datganoledig	85,924	85,924	0		0	0
Ysgolion Datganoledig - Costau Ychwanegol Chwyddiant Staff a Thrydan Uwchlaw'r Gyllideb	0	1,645	1,645		1,645	1,508
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	(989)	(1,027)	(38)		(38)	(115)
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol						
Cludiant	6,017	6,499	482		482	211
Gwasanaeth Atodol	1,254	1,284	30		30	40
Eraill	3,158	2,991	(167)		(167)	(93)
	10,429	10,774	345	0	345	158
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	2,488	2,214	(274)		(274)	(228)
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad	5,290	5,306	16		16	(11)
Defnydd Cronfa Tanwariant yr Adran		(49)	(49)		(49)	0
Cyfanswm Addysg	**103,142**	**104,787**	**1,645**	**0**	**1,645**	**1,312**

Addysg

Ysgolion Datganoledig - Costau Ychwanegol Chwyddiant Staff a Thrydan uwchlaw'r gyllideb - cost ychwanegol chwyddiant cyflogau athrawon, cymorthyddion a staff gweinyddol yn £1,031k uwchlaw'r gyllideb eleni. Effaith prisiau trydan uwch ar yr ysgolion am y chwech mis o Hydref 2022 ymlaen yn £614k. O ystyried fod yr ysgolion eisoes wedi elwa o bron i filiwn o arbedion ynni yn deillio o Covid a'r cyfnodau clo cysylltiedig, ystyrir ei bod felly yn briodol i ddefnyddio £1,645k balansau ysgolion i gyllido'r pwysau ychwanegol eleni.

Cludiant - er fod £146k o arian parhaol ychwanegol wedi ei ddyrannu i'r maes tacsis a threnau ysgolion yn 2021/22 a £150k pellach yn 2022/23, rhagwelir gorwariant o £279k eleni. Cynnydd sylweddol hefyd yn y pwysau ar y gyllideb bysus ysgolion gyda £199k o orwariant yn cael ei ragweld erbyn diwedd y flwyddyn.

Mae'r maes Cludiant wedi bod yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant, awgrymir fod yr angen am waith pellach gan yr Adran Addysg a'r Adran Amgylchedd yn parhau, fel bod modd manteisio ar gyfleoedd effeithlonrwydd.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Gwasanaeth Atodol - cynllun Llywodraeth Cymru i gyllido cinio am ddim i blant derbyn a Blwyddyn 1 o Fedi 2022 a Blwyddyn 2 o Ionawr 2023, yn golygu nad yw'r tueddiad diffyg incwm a welwyd dros y blynyddoedd diwethaf ar ginio ysgol yn amlwg eleni. Cynnydd mewn prisiau bwyd, diffyg incwm a chostau staff uwch i'w gweld ar yr elfen gofal o'r clybiau brecwast. Arian grant, swyddi gwag a llai o bwysau ar gyllidebau eraill yn lleihau lefel y gorwariant.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Eraill - llai o alw ar nifer o gyllidebau amrywiol gan gynnwys derbyniad grant i gyllido gwariant craidd.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth - swyddi gwag a thanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o swyddi gwag a thanwariant ar nifer o benawdau amrywiol, tra fod amgylchiadau yn ymwneud ag un ganolfan benodol yn parhau ac yn gyfrifol am orwariant o £218k.

Gofynnir i'r Cabinet nodi bod gorwariant o £1,645k yr Adran Addysg o ganlyniad i gostau ychwanegol chwyddiant cyflogau athrawon, cymorthyddion a staff gweinyddol a thrydan sydd uwchlaw lefel y gyllideb yn yr ysgolion, **argymhellir** fod y Cabinet yn ystyried os y dylid cyllido'r costau ychwanegol eleni o falansau'r ysgolion unigol.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Economi a Chymuned	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	397	397	0		0	0
Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau	1,169	1,132	(37)		(37)	15
Morwrol a Pharciau Gwledig	56	(9)	(65)		(65)	(89)
Cytundebau Byw'n Iach a Hamdden Eraill	1,597	2,620	1,023		1,023	1,178
Rhaglenni Datblygu Economiadd	56	56	0		0	0
Marchnata a Digwyddiadau	364	369	5		5	5
Llyfrgelloedd Gwynedd	1,727	1,704	(23)		(23)	(24)
Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd	918	977	59		59	146
Defnydd Cronfa Tanwariant yr Adran	123	0	(123)		(123)	
Cyfanswm Economi a Chymuned	**6,407**	**7,246**	**839**	**0**	**839**	**1,231**

Economi a Chymuned

Morwrol a Pharciau Gwledig - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y tanwariant gan gynnwys rhagori targedau incwm yn y traethau a Hafan, Pwllheli yn dilyn tywydd ffafriol ac felly tymor prysur. Trosiant staff yn yr Harbyrau a Hafan, Pwllheli hefyd yn cynorthwyo'r sefyllfa ond fod costau cynyddol trydan yn lleihau'r tanwariant a adroddir.

Cytundebau Byw'n Iach ac Hamdden Eraill - trosglwyddwyd y ddarpariaeth hamdden i Cwmni Byw'n Iach ar 1 Ebrill 2019, ond fod cyfrifoldeb am gostau rhedeg yr eiddo yn aros efo'r Cyngor. O ganlyniad i sgil effaith Covid, bu i Cwmni Byw'n Iach dderbyn cymorth ariannol o gronfa caledi Llywodraeth Cymru oedd werth £1.4miliwn yn 2021/22 a £2.7 miliwn yn 2020/21. Nid yw cymorth o'r fath ar gael gan y Llywodraeth eleni. Ond, gan fod sgil effaith covid yn parhau yn 2022/23 ac yn amharu ar y gallu i gynhychu incwm, bu i'r Cyngor gadarnhau cefnogaeth ariannol angenrheidiol i gynnal gwasanaethau Byw'n Iach drwy ymestyn y cyfnod o sicrwydd a roddwyd i'r Cwmni hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol 2022/23. Yn ôl y rhagolygon diweddaraf gwerth y cymorth sydd ei angen yw £839k. Prisiau trydan uwch o £183k sydd yn gyfrifol am weddill y gorwariant.

Llyfrgelloedd Gwynedd - cyfuniad o danwariant staff a derbyniad grantiau amrywiol.

Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd - ni ragwelir y bydd y cynllun arbedion gwerth £70k yn Neuadd Dwyfor yn cael ei wireddu eleni gan fod sgil effaith Covid wedi amharu'n negyddol ar y lefelau incwm a gan y bydd y Neuadd hefyd ar gau am gyfnod o ddau fis ar gyfer gwaith gwedd 2 ar yr adeilad. Lleihad yn y diffyg ar gyfer Storiel i £8k.

Gofynnir i'r Cabinet nodi bod gorwariant yr Adran Economi a Chymuned o ganlyniad i gymorth ariannol gwerth £839k i Gwmni Byw'n Iach.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)		Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Priffyrdd (cynnwys Cefnffyrdd)		10,853	10,868	15		15	18
Gwasanaethau Peirianneg		394	509	115		115	209
Gwasanaethau Bwrdeistrefol	Gwastraff	12,509	13,729	1,220		1,220	1,151
	Eraill	5,354	5,744	390		390	458
Cyfanswm Priffyrdd a Bwrdeistrefol		**29,110**	**30,850**	**1,740**	**0**	**1,740**	**1,836**

Priffyrdd a Bwrdeistrefol (gan gynnwys Cefnffyrdd)

Gwasanaethau Priffyrdd - effaith oediad i wireddu cynlluniau arbedion yn cael ei leihau gan leihad yn y gweithiau a gomisiynir gan y prif glientau.

Gwasanaethau Peirianneg - oediad i wireddu cynlluniau arbedion gan gynnwys arbedion teledu cylch cyfyng fydd yn cyflawni yn ystod 2023/24 a methiant i wireddu arbedion Pont yr Aber.

Gwastraff - nifer o faterion yn gyfrifol am y gorwariant, ond yn bennaf ar gasglu gwastraff ac ailgylchu. Cylchdeithiau ychwanegol wedi arwain at orwariant ar gostau cyflogaeth a chostau fflyd. Lefelau salwch a goramser hefyd yn broblemus, tra fod na gostau ychwanegol o ran hurio cerbydau. Gorwariant ar gostau trin defnyddiau ailgylchu ond yr incwm ar werthiant defnyddiau ailgylchu yn rhagori'r gyllideb. Lleihad mewn gwastraff gweddilliol yn golygu fod y costau cysylltiedig yn is. Costau trydan uwch a thrafferthion i wireddu arbedion yn y maes hefyd yn cyfrannu at lefel y gorwariant a adroddir.

Yn dilyn y tueddiad gorwariant cynyddol yn y maes gwastraff dros y blynyddoedd diwethaf, bu i adolygiad allanol gael ei gomisiynu gan WRAP Cymru. Mae'r adroddiad a'r argymhellion ar ffyrdd i wella'r gwasanaeth eisoes dan ystyriaeth gan yr adran gyda camau i ymateb i'r sefyllfa i'w gweithredu yn y flwyddyn newydd.

Gwasanaethau Bwrdeistrefol Eraill - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o ffactorau gyda rhai o'r prif resymau yn cynnwys cynlluniau arbedion yn parhau heb eu darganfod a cholledion incwm cynnal tiroedd a thoiledau cyhoeddus. Pwysau ychwanegol ar gyllidebau glanhau strydoedd, glanhau toiledau cyhoeddus, gwastraff masnachol ac hefyd prisiau cynyddol trydan. Rhagwelir incwm uwch gan y gwasanaethau profedigaeth sydd yn lleihau'r gorwariant a adroddir.

Yn dilyn adrodd ar orwariant o £1.8m yn yr Adolygiad Diwedd Awst, bu i'r Prif Weithredwr alw cyfarfod o'r swyddogion perthnasol i fynd i wraidd y gorwariant gyda'r bwriad o adrodd i'r Cabinet ar y cynllun ymateb.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Amgylchedd	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth yr Adran	852	846	(6)		(6)	27
Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	628	520	(108)		(108)	(95)
Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth						
Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth)	269	(142)	(411)		(411)	(377)
Parcio a Gorfodaeth Parcio	(1,810)	(1,638)	172		172	346
Cludiant Integredig	1,809	2,188	379		379	267
	268	408	140	0	140	236
Cefn Gwlad a Mynediad	777	771	(6)		(6)	(4)
Gwarchod y Cyhoedd	1,851	1,643	(208)		(208)	(177)
Cyfanswm Amgylchedd	**4,376**	**4,188**	**(188)**	**0**	**(188)**	**(13)**

Amgylchedd

Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu - y rhagolygon incwm wedi gwella yn dilyn i geisiadau sylweddol gael eu cyflwyno dros y misoedd diwethaf. Tanwariant ar amrywiol gyllidebau gan gynnwys rhybuddion statudol, gwasanaethau proffesiynol ac apeliadau.

Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth
Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth) - yn rhagori ymhellach ar yr incwm ffioedd gwaith stryd, ynghyd â swyddi gweigion a thanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb.

Parcio a Gorfodaeth Parcio - diffyg incwm parcio o £221k a gorwariant o £28k ar brisiau trydan sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gyllidebau eraill.

Cludiant Integredig - cynnydd yn y gorwariant ar gytundebau bysus cyhoeddus i £487k, ond incwm uwch a thanwariant amrywiol yn lleihau'r gorwariant a adroddir. Awgrymir y dylid parhau efo'r adolygiad i'r ddapariaeth Cludiant yn dilyn oediad o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

Gwarchod y Cyhoedd - swyddi gwag, incwm ychwanegol a llai o wariant ar nifer o benawdau'r gyllideb eleni gan gynnwys samplau bwyd a dŵr, gwasanaethau a chyflenwadau.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Ymgynghoriaeth	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianneg	(352)	(424)	(72)		(72)	(36)
Uned Rheoli Risg Llifogydd	613	613	0		0	0
Gwasanaeth Adeiladu	(34)	(31)	3		3	6
Cyfanswm Ymgynghoriaeth	**229**	**160**	**(69)**	**0**	**(69)**	**(30)**

Ymgynghoriaeth

Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianneg - swyddi gwag a gwelliant yn y rhagolygon incwm gan sefydliadau allanol megis Cynghorau eraill a Llywodraeth Cymru.

Gwasanaeth Adeiladu - swyddi gwag a throsiant staff sydd yn cael effaith negyddol ar y gallu i gynhyrchu incwm.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Tai ac Eiddo	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	286	257	(29)		(29)	(29)
Gwasanaethau Tai						
Digartrefedd	3,942	6,816	2,874		2,874	3,210
Tai Sector Breifat	466	399	(67)		(67)	(25)
Eraill	451	328	(123)		(123)	(75)
	4,859	7,543	2,684	0	2,684	3,110
Gwasanaethau Eiddo						
Eiddo	5,074	5,137	63		63	194
Gofalu, Arlwyo a Glanhau	8	18	10		10	8
	5,082	5,155	73	0	73	202
Cyfanswm Tai ac Eiddo	**10,227**	**12,955**	**2,728**	**0**	**2,728**	**3,283**

Tai ac Eiddo

Gwasanaethau Tai, Digartrefedd - y tueddiad o bwysau sylweddol ar y gwasanaeth Llety Dros Dro yn Digartrefedd yn parhau i fod yn ddwys. Yn ystod 2021/22 bu i Lywodraeth Cymru ein digolledu am £2.9 miliwn o'r gwariant ychwanegol perthnasol o £3.3 miliwn o gronfa caledi Covid. Ond, eleni dim ond £475k yw gwerth y grant gan Lywodraeth Cymru tuag at y gost. Yn ystod y flwyddyn ariannol bresennol, gwelwyd cynnydd pellach yn y galw, ynghyd â chostau cyfartalog uwch gan fod argaeledd llety dros dro yn y sir wedi cyrraedd ei gapasiti. Mae'r gorwariant net o £2.9m a adroddir ar Digartrefedd yn dilyn dyraniad o £1.5m o gronfa trefniadau adfer yn sgil covid y Cyngor i'r gwasanaeth.

Gwasanaethau Tai, Tai Sector Breifat ac Eraill - tanwariant ar gostau staff ac ar nifer o benawdau'r gyllideb.

Gwasanaethau Eiddo - yn Eiddo effaith y cynnydd mewn prisiau trydan yn £37k ynghyd â gwariant un-tro uwchlaw lefel y gyllideb. Yn y maes Gofalu, Arlwyo a Glanhau cyfuniad o ddiffyg incwm a llai o wariant ar wasanaethau a chyflenwadau.

Gofynnir i'r Cabinet nodi bod gorwariant yr Adran Tai ac Eiddo o ganlyniad i newid i ddeddfwriaeth yn ymwneud â Digartrefedd, gyda'r oblygiadau yn golygu gorwariant net o £2.7 miliwn eleni. **Argymhellir** fod y Gronfa Premiwm Treth Cyngor yn cael ei ddefnyddio i gwrdd â'r gorwariant eleni.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adrannau Canolog	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,176	2,158	(18)		(18)	(27)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	7,249	7,235	(14)		(14)	(21)
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,999	7,980	(19)		(19)	(42)
Cyfanswm Adrannau Canolog	**17,424**	**17,373**	**(51)**	**0**	**(51)**	**(90)**

Adrannau Canolog

Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol - effaith swyddi gwag y ddau Gyfarwyddwr Corfforaethol am ran o'r flwyddyn ynghyd â throsiant staff a swyddi gwag yn Cyfreithiol, sydd yn cael ei leihau gan ddefnydd o gyfreithwyr asiantaeth.

Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth) - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y tanwariant gan gynnwys tanwariant ar swyddi gwag ynghyd ag incwm am weinyddu grantiau amrywiol a derbyniad incwm uwch mewn nifer o feysydd.

Cefnogaeth Gorfforaethol - tanwariant ar drosiant staff ac ar nifer o benawdau'r ar draws yr adran yn cael ei leihau gan ragolygon o ddiffyg incwm o £67k gan yr Argraffdy.

CYLLIDEB REFENIW 2022/23 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Corfforaethol (Dim ond yn adlewyrchu y gwahaniaethau)	Cyllideb Arfaethedig 2022/23	Amcan Sefyllfa 2022/23	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2022/23**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2022/23**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Awst 2022/23
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treth Cyngor	*	*	(1,955)	1,955	0	(962)
Gostyngiadau Treth Cyngor	*	*	(1,233)	1,233	0	(913)
Costau Cyfalaf	*	*	(310)		(310)	(310)
Derbyniad Llog	*	*	(1,292)		(1,292)	(1,145)
Pwysau Chwyddiant Tâl Uwchlaw'r Gyllideb	*	*	1,315		1,315	1,907
Darpariaeth Arbedion	*	*	(1,200)		(1,200)	(1,200)
Gofynion Sgil Effaith Ariannol Covid	*	*	467		467	474
Eraill	*	*	(460)		(460)	(334)
Cyfanswm Corfforaethol	*	*	**(4,668)**	**3,188**	**(1,480)**	**(2,483)**

Corfforaethol

Treth Cyngor - rhagwelir sefyllfa ffafriol o gynnyrch treth ychwanegol eleni gan fod newid deddfwriaethol yn golygu fod mwy o dai yn destun treth cyngor gan nad ydynt yn gymwys ar gyfer trethi annomestig, ynghyd â rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2022/23. Er hyn, hyd at ddiwedd Tachwedd, bu i Swyddfa'r Prisiwr ganiatau 299 eiddo i drosglwyddo o dreth cyngor i drethi annomestig (469 yn 2021/22, 506 yn 2020/21, 397 yn 2019/20, 453 yn 2018/19). Mae £6m o bremiwm treth cyngor wedi ei raglennu i'w dderbyn yn ystod 2022/23 i'w neilltuo i'w ystyried ar gyfer y Strategaeth Dai. **Gostyngiadau Treth Cyngor** - lleihad pellach yn y niferoedd sydd yn hawlio'r gostyngiad yng Ngwynedd o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol ynghyd â gosod amcangyfrifon darbodus. **Costau Cyfalaf** - polisi rheolaeth trysorlys presennol yn golygu gellid osgoi benthyca yn allanol sydd o ganlyniad yn creu tanwariant. **Derbyniad Llog** - y cynnydd pellach mewn cyfraddau llog yn ystod y flwyddyn yn golygu fod y rhagolygon derbyniad llog yn rhagori'r gyllideb ddisgwyliedig. **Pwysau Chwyddiant Tâl Uwchlaw'r Gyllideb** - yn dilyn cadarnhad ar lefel genedlaethol o'r cynnydd i gyflogau gweithwyr Llywodraeth Leol yn ystod yr Hydref, gellir cadarnhau fod gwerth y cynnydd yn £1.3m uwchlaw'r gyllideb, sydd yn sylweddol uwch na'r chwyddiant o 4% a gynghorwyd i Gynghorau ei gyllidebu wrth sefydlu'r gyllideb am 2022/23 a ystyrid i fod yn ddarbodus ar y pryd. **Darpariaeth Arbedion** - yn dilyn anallu rhai adrannau i wireddu arbedion mewn rhai meysydd, darpariaeth gorfforaethol wedi ei wneud i'r pwrpas sydd ar gael i'w ddyrannu yn briodol. **Gofynion Sgil Effaith Ariannol Covid** - y gofyn uwchlaw £1.4m a ddarparwyd yn y gyllideb am Covid yn £467k, sydd i'w gyllido o gronfa.
Argymhellir fod £3.188 miliwn yn cael ei drosglwyddo i Gronfa Strategaeth Ariannol y Cyngor. Er ei bod hi'n gynamserol i drosglwyddo arian o gronfeydd hyn nes bydd y sefyllfa ariannol yn derfynol ar ddiwedd y flwyddyn, **argymhellir** mai'r drefn o ran defnyddio'r cronfeydd i gyllido'r bwlch ariannol bryd hynny fydd defnyddio: - yn gyntaf, Balansau Ysgolion i gyllido'r costau ychwanegol chwyddiant cyflogau athrawon, cymhorthyddion, staff gweinyddol a thrydan sydd uwchlaw lefel y gyllideb yn yr ysgolion - yn ail, defnyddio’r Gronfa Premiwm Treth Cyngor i gyllido’r pwysau ychwanegol yn y maes Digartrefedd - yn olaf, defnyddio'r gronfa trefniadau adfer yn sgil Covid a sefydlwyd i gyllido heriau ariannol cysylltiedig sy'n wynebu'r Cyngor.

Eitem 7

CYFARFOD:	**PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO**
DYDDIAD:	**26 IONAWR 2023**
TEITL:	**RHAGLEN GYFALAF 2022/23 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2022**
PWRPAS:	**Adroddiad Monitro ar Wariant ac Ariannu'r Rhaglen Gyfalaf**
GWEITHREDIAD:	**Derbyn yr wybodaeth, ystyried y risgiau ynglŷn â'r Rhaglen Gyfalaf, a chraffu penderfyniadau i'r Cabinet**
AELOD CABINET:	**CYNGHORYDD IOAN THOMAS**
SWYDDOG CYSWLLT:	**FFION MADOG EVANS, UWCH REOLWR CYLLID**

---

1. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, disgwylir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio graffu rhai materion ariannol gan gynnwys adroddiadau monitro cyllideb, lle'n briodol.

2. Cyflwynwyd yr adroddiad atodol (Rhaglen Gyfalaf 2022/23 - Adolygiad Diwedd Tachwedd 2022) i'r Cabinet ar 24 Ionawr 2023 ar gyfer penderfyniadau ynglŷn â'r rhaglen ddiwygiedig a'i ariannu.

3. Mae'r Aelod Cabinet dros Gyllid, a Chadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi gofyn i ni gyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w graffu.

4. Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nodi'r sefyllfa ac unrhyw risgiau yng nghyswllt rhaglen gyfalaf y Cyngor, craffu penderfyniadau i'r Cabinet, a sylwebu fel bo angen.

Atodiadau:
Adroddiad Cabinet 24/01/2023: Rhaglen Gyfalaf 2022/23 - Adolygiad Diwedd Tachwedd 2022

ADRODDIAD I'R CABINET
24 IONAWR 2023

Aelod Cabinet: Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Rhaglen Gyfalaf 2022/23 –
Adolygiad Diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2022)

Swyddog Cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

Penderfyniad a geisir

- Derbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2022) o'r rhaglen gyfalaf.

- Cymeradwyo'r ariannu addasedig a gyflwynir yn rhan 4 o'r adroddiad, sef:
  - cynnydd o £30,000 mewn defnydd o fenthyca,
  - cynnydd o £2,947,000 mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau,
  - cynnydd o £101,000 mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf,
  - cynnydd o £20,000 mewn defnydd o gyfraniadau refeniw,
  - dim newid mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf, a
  - cynnydd o £1,167,000 mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill.

---

1. Cyflwyniad / Crynodeb

Cyflwynir yr adroddiad technegol yma fel rhan o'r drefn adolygu cyllideb 2022/23. Prif ddiben yr adroddiad yw cyflwyno'r rhaglen gyfalaf ddiwygiedig, a chymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol. Mae crynodeb yn rhan 3 a rhan 4 o'r adroddiad, gyda'r argymhellion yn rhan 6:

Rhan 3: Dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £140.603m am y 3 blynedd 2022/23 – 2024/25.

Rhan 4: Ffynonellau ariannu'r cynnydd net oddeutu £4.265m ers yr adolygiad diwethaf.

Rhan 5: Manylder grantiau ychwanegol ers yr adolygiad diwethaf.

Y Cabinet sydd wedi'u hawdurdodi i addasu'r rhaglen gyfalaf. Gofynnir am gymeradwyaeth i'r rhaglen arfaethedig (rhan 3) a'i ariannu (rhan 4).

Mae gweddill yr adroddiad er gwybodaeth.

2. Prif Gasgliadau

Y prif gasgliadau sydd yn codi o'r sefyllfa ddiwygiedig yw :

- Fod cynlluniau pendant mewn lle i fuddsoddi tua £53m yn 2022/23 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £20.1m (38%) ohono wedi'i ariannu trwy ddenu grantiau penodol.

- Mae effaith heriau ariannol diweddar yn parhau ar y rhaglen gyfalaf ac i'w weld yn y ffigyrau a adroddir yn Atodiad C, gyda 40% o'r gyllideb wedi ei wario hyd at ddiwedd Tachwedd eleni, o'i gymharu â 37% dros yr un cyfnod flwyddyn yn ôl; 31% ddwy flynedd yn ôl; 51% yn 2019/20, cyn amhariad Covid 19.

- Mae £28.7m ychwanegol o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2022/23 i 2023/24 a 2024/25, ond ni achoswyd unrhyw golled ariannu i'r Cyngor ble gwelwyd cynlluniau yn llithro.

3. Rhaglen Gyfalaf 2022/23 i 2024/25

Gweler isod y rhaglen gyfalaf arfaethedig ddiwygiedig ar ddiwedd Tachwedd 2022.

ADRAN	ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD				CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF
	2022/23	2023/24	2024/25	CYFANSWM	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg	12,711	16,829	3,085	32,625	3,679
Amgylchedd	8,128	592	245	8,965	749
Cefnogaeth Gorfforaethol	-	-	-	-	-
Cyllid	923	1,742	619	3,284	-
Economi a Chymuned	2,878	1,137	150	4,165	117
Tai ac Eiddo	10,182	28,285	7,008	45,475	1,690
Oedolion, Iechyd a Llesiant	2,761	4,287	-	7,048	22
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,421	250	-	1,671	-
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	8,452	6,535	5,686	20,673	1,500
Ymgynghoriaeth	5,499	3,116	-	8,615	27
Corfforaethol	-	5,019	3,063	8,082	(3,519)
CYFANSWM	**52,955**	**67,792**	**19,856**	**140,603**	**4,265**

4. Newidiadau i'r Ffynonellau Ariannu

Mae cynnydd o £4.265m yn y gyllideb ar gyfer y rhaglen gyfalaf dair blynedd ers yr adolygiad diwethaf. Nodir isod y ffynonellau ariannu arfaethedig ar gyfer hyn:

ARIANNU	ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD				CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF
	2022/23	2023/24	2024/25	CYFANSWM	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyca gyda chefnogaeth	8,238	9,173	9,173	26,584	0
Benthyca Arall	3,013	9,804	3,137	15,954	30
Grantiau a Chyfraniadau	20,064	12,008	330	32,402	2,947
Derbyniadau Cyfalaf	725	189	0	914	101
Refeniw Adrannol a Chorfforaethol	3,281	30	0	3,311	20
Cronfa Cyfalaf	5,019	13,434	0	18,453	0
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill	12,615	23,154	7,216	42,985	1,167
CYFANSWM	**52,955**	**67,792**	**19,856**	**140,603**	**4,265**

5. Grantiau Ychwanegol

Ers yr adolygiad diwethaf, ddiwedd Awst, llwyddodd y Cyngor i ddenu'r grantiau canlynol ychwanegol o £3,484k. Mae nifer o addasiadau, er enghraifft ar gynlluniau oedd yn is na'r amcan gwreiddiol, yn dod â chyfanswm y symudiad i £2,947k (gweler Atodiad A am fwy o fanylion) :

- £2,044k Grant Cymunedau Dysgu Cynaliadwy – Ysgol Treferthyr
- £898k Grant Cyfalaf Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)
- £396k Grant Llywodraeth Cymru tuag at gynlluniau gwledig – gwella mynediad
- £146k Grantiau Pethau Pwysig gan Lywodraeth Cymru a Chyfraniadau eraill tuag at ail wynebu Maes Parcio Y Glyn Llanberis a chynlluniau eraill Parciau Gwledig

6. Argymhellion

Gofynnir i'r Cabinet:

- **dderbyn y rhaglen gyfalaf ddiwygiedig ar gyfer 2022/23 i 2024/25, a**
- **cymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol (rhan 4 uchod).**

7. Rhesymau Dros Argymell y Penderfyniad

Rhaid sicrhau trefniadau ariannu priodol ar gyfer cynlluniau'r Cyngor i wario ar gyfalaf, a rhaid i'r Cabinet gymeradwyo'r rhaglen gyfalaf a'r ffynonellau ariannu.

Mater o drefn yw ymgorffori ariannu trwy grant, ond hefyd mae angen delio gyda sefyllfaoedd lle bu newid rhwng blynyddoedd mewn proffil gwario a newid mewn gwerth cyfraniadau a derbyniadau cyfalaf.

Argymhellir yma gamau er mwyn sicrhau ffynonellau ariannu pendant am gynlluniau cyfalaf 2022/23 – 2024/25.

8. Ystyriaethau Perthnasol

Materion technegol ynghylch ariannu'r cynlluniau sydd gerbron ac mae ymhlygiadau a dadleuon eisoes wedi'u cyfarch wrth fabwysiadu'r cynlluniau cyfalaf unigol.

9. Camau Nesaf ac Amserlen

Gweithredu ar yr argymhellion i ariannu'r rhaglen.

Barn yr Aelod Lleol
Dim yn berthnasol.

Barn y Swyddogion Statudol

Y Swyddog Monitro:
Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:
Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau:
- Atodiad A: Prif newidiadau fesul ffynhonnell ariannu
- Atodiad B: Symudiadau o 2022/23 i 2023/24
- Atodiad C: Gwariant 8 mis cyntaf 2022/23

Manylion y Prif Newididau

Gweler isod y cynlluniau perthnasol sydd yn achosi'r prif newidiadau i'r ffynonellau ariannu ers yr adolygiad diwethaf :

	2022/23 £'000	2023/24-2024/25 £'000
Benthyciadau Arall		
• Cywiro ariannu cynlluniau rheoli carbon rhwng benthyciad a cronfa *(Adran Tai ac Eiddo).*	30	
Grantiau a Chyfraniadau		
• Grant Cyfalaf Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) *(Adran Addysg).*	898	
• Grant Cymunedau Dysgu Cynaliadwy – Ysgol Treferthyr *(Adran Addysg).*		2,044
• Amrywiol gynlluniau yn y maes adfywio wedi cwblhau neu grant wedi dod i ben *(Adran Economi a Chymuned).*	(206)	(140)
• Grantiau Pethau Pwysig gan Lywodraeth Cymru a Chyfraniadau eraill tuag at ail wynebu Maes Parcio Y Glyn, Llanberis a chynlluniau eraill Parciau Gwledig *(Adran Economi a Chymuned).*	146	
• Grantiau o'r Gronfa Trafnidiaeth Lleol (LTF) a'r Gronfa Teithio Llesol (ATF) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer nifer o wahanol gynlluniau *(Adran Amgylchedd).*	(32)	
• Grantiau Llywodraeth Cymru yn y maes cynlluniau gwledig tuag at wella mynediad *(Adran Amgylchedd).*	104	292
• Cywiro grant Cronfa Rhyddhau Tir (LRF) gan Lywodraeth Cymru tuag at Safle Segontiwm *(Adran Tai ac Eiddo).*	(157)	
• Clustnodi a throsglwyddo Grant Cyfalaf Cyffredinol ychwanegol dderbyniwyd yn 21-22 i ariannu costau ychwanegol Cynllun Pont Bodfel *(Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol).*	1,344	
• Clustnodi a throsglwyddo Grant Cyfalaf Cyffredinol ychwanegol dderbyniwyd yn 21-22 i ariannu costau ychwanegol Cynllun Pont Bodfel *(Corfforaethol).*	(1,344)	

• Clustnodi a throsglwyddo Grant Cyfalaf Cyffredinol ychwanegol dderbyniwyd yn 21-22 i ariannu elfen o’r Cynllun Paneli Solar Gwedd 4 *(Adran Tai ac Eiddo).*	1,838	
• Clustnodi a throsglwyddo Grant Cyfalaf Cyffredinol ychwanegol dderbyniwyd yn 21-22 i ariannu elfen o’r Cynllun Paneli Solar Gwedd 4 *(Corfforaethol).*	(1,838)	
Derbyniadau Cyfalaf		
• Cyfraniadau tuag at amrywiol gynlluniau yr Adran Economi gan gynnwys Ail Wynebu Maes Parcio y Glyn, Llanberis a Neuadd Dwyfor *(Adran Economi a Chymuned).*	102	
Refeniw Adrannol a Chorfforaethol		
• Cyfraniadau Ysgolion tuag at amrywiol gynlluniau gan gynnwys cerbydau *(Adran Addysg).*	26	
• Cyfraniad tuag at gerbyd yr Uned Morwrol a Pharciau Gwledig *(Adran Economi a Chymuned).*	27	
• Cyfraniadau tuag at gynlluniau cartrefi preswyl *(Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant).*	22	
• Cyfnewid dull ariannu cyfraniadau cyfatebol/ychwanegol tuag at amrywiol gynlluniau trwy ddefnyddio cronfeydd yn hytrach na refeniw *(Adran Amgylchedd).*	(61)	
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill		
• Trosglwyddo elfen o’r gronfa Cynnal a Chadw i ariannu cynlluniau Cynnal a Chadw ysgolion sydd bellach yn Gyfalaf o ran natur *(Adran Addysg).*	756	
• Cyfraniadau cyfatebol/ychwanegol tuag at amrywiol gynlluniau *(Adran Economi a Chymuned).*	22	185
• Cyfnewid dull ariannu cyfraniadau cyfatebol/ychwanegol tuag at amrywiol gynlluniau trwy ddefnyddio cronfeydd yn hytrach na refeniw *(Adran Amgylchedd).*	64	
• Cywiro ariannu cynlluniau rheoli carbon rhwng benthyciad a cronfa *(Adran Tai ac Eiddo).*	(30)	
• Adnewyddu cerbydau ac offer *(Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol; Adran Ymgynghoriaeth; Adran Tai ac Eiddo).*	174	

Manylion Ail-broffilio

Gweler isod y prif gynlluniau sydd wedi eu hail-broffilio ers y gyllideb wreiddiol:

	2022/23 £'000	2023/24 £'000
Cynlluniau Ysgolion (Cymunedau Dysgu Cynaladwy ac Eraill) *(Adran Addysg)*	(5,451)	5,451
Adfywio Tref a Glannau Caernarfon *(Adran Economi a Chymuned)*	(140)	140
Cynlluniau Morwrol, Parciau Gwledig, Diwylliant a Hamdden *(Adran Economi a Chymuned)*	(307)	307
Cynllun Buddsoddiad Neuadd Dwyfor *(Adran Economi a Chymuned)*	(465)	465
Cynllun Canolfan Integredig Maesgeirchen *(Adran Plant a Theuluoedd)*	(250)	250
Hwb Iechyd a Gofal Penygroes *(Adran Oedolion,Iechyd a Llesiant)*	(2,500)	2,500
Cynlluniau Sefydliadau Preswyl a Gofal Dydd Oedolion *(Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant)*	(1,162)	1,162
Rhaglen Atal Dirywiad Ffyrdd *(Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol)*	1,000	(1,000)
Cynlluniau Atal Llifogydd *(Adran Ymgynghoriaeth)*	(3,039)	3,039
Adnewyddu Cerbydau *(Adrannau Priffyrdd a Bwrdeistrefol; Ymgynghoriaeth; Amgylchedd; Tai ac Eiddo)*	(4,105)	4,105
Pryniant Tir Claddu *(Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol)*	(428)	428
Ail-wynebu Meysydd Parcio *(Adran Amgylchedd)*	(69)	69
Cynlluniau Grantiau ac Eraill Tai *(Adran Tai ac Eiddo)*	(3,395)	3,395
Cynlluniau Strategaeth Tai *(Adran Tai ac Eiddo)*	(11,449)	11,449
Cynlluniau Addasiadau Swyddfeydd *(Adran Tai ac Eiddo)*	(123)	123
Cynlluniau Rheoli Carbon a Phaneli Solar y Cyngor *(Adran Tai ac Eiddo)*	(3,352)	3,352
Cynlluniau Ysgogi'r Economi ac Unedau Diwydiannol *(Adran Tai ac Eiddo)*	(2,925)	2,925

Adnewyddu Cyfarpar Technoleg Gwybodaeth *(Adran Cyllid)*	(904)	904
Adnoddau Cynllun Asedau heb ddyrannu tan 23/24 *(Corfforaethol)*	(1,748)	1,748

Noder:
Ni fydd yr ail-broffilio uchod yn golygu unrhyw golled grant.
Mae amrywiol resymau dilys tu ôl i'r ail-broffilio mewn sawl achos, ond gall yr oedi cyn gweithredu'r cynlluniau yma olygu bod gwasanaethau yn ymdopi'n hirach gyda'r asedau presennol heb eu gwella.

ATODIAD C

Gwariant Cyfalaf 8 Mis Cyntaf 2022/23

CRYNODEB	RHAGLEN GYFALAF BLWYDDYN LAWN (adolygwyd Tachwedd) 2022/23 £'000	GWIR WARIANT 8 MIS HYD AT 30/11/2022 £'000
Addysg	12,711	2,982
Amgylchedd	8,128	4,181
Cefnogaeth Gorfforaethol	-	-
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	923	621
Economi a Chymuned	2,878	1,252
Tai ac Eiddo	10,182	6,245
Oedolion, Iechyd a Llesiant	2,761	92
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,421	524
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	8,452	5,007
Ymgynghoriaeth	5,499	144
Corfforaethol	-	-
CYFANSWM	**52,955**	**21,048**

Noder:
Mae'r gyfran sydd wedi'i wario eleni (40%) yn uwch na'r sefyllfa adeg yma'r llynedd (gwariant 8 mis 2021/22 yn 37%), ac yn uwch na dwy flynedd yn ôl (31% yn 2020/21) ond yn is na tair mlynedd yn ôl (51% yn 2019/20, cyn amhariad Covid 19).

CYFARFOD:	**PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO**
DYDDIAD:	**26 IONAWR 2023**
TEITL:	**TROSOLWG ARBEDION: ADRODDIAD CYNNYDD AR WIREDDU CYNLLUNIAU ARBEDION**
PWRPAS:	**Adrodd ar y Sefyllfa Ddiweddaraf**
GWEITHREDIAD:	**Derbyn yr wybodaeth ac ystyried y risgiau cyffredinol sy'n deillio o lithriadau yn yr arbedion**
AELOD CABINET:	**CYNGHORYDD IOAN THOMAS**
SWYDDOG CYSWLLT:	**FFION MADOG EVANS, UWCH REOLWR CYLLID**

---

1. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, disgwylir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio graffu rhai materion ariannol lle'n briodol.

2. Cyflwynwyd yr adroddiad atodol (Trosolwg Arbedion: Adroddiad cynnydd ar wireddu cynlluniau arbedion) i'r Cabinet ar 24 Ionawr 2023.

3. Mae'r Aelod Cabinet dros Gyllid, a Chadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi gofyn i ni gyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w graffu.

4. Gofynnir i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt y Trosolwg Arbedion, ystyried penderfyniadau i'r Cabinet a sylwebu fel bo angen.

Atodiadau:
Adroddiad Cabinet 24/01/2023: Trosolwg Arbedion: Adroddiad cynnydd ar wireddu cynlluniau arbedion

ADRODDIAD I'R CABINET

Dyddiad	**24 Ionawr 2023**
Aelod Cabinet	**Y Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid**
Pwnc	**Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion**
Swyddog Cyswllt	**Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid**

---

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

1.1 Derbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2022/23 a blynyddoedd blaenorol.

2. CYFLWYNIAD / CEFNDIR

2.1 Mae'r adroddiad yma yn adroddiad trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2022/23 a blynyddoedd blaenorol.

2.2 Adroddir ar gynnydd yn erbyn cynlluniau arbedion sydd werth £595,000 yn 2022/23, ynghyd â'r arbedion sydd eto i'w cyflawni o flynyddoedd blaenorol, yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2022.

2.3 Bellach gellir adrodd fod cyfanswm o bron i £33.5 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 95% o'r £35.4m gofynnol dros y cyfnod.

2.4 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. AIL-ASESU ARBEDION

3.1 Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Yn Ionawr 2022, adolygwyd y cynlluniau arbedion i asesu pa gynlluniau hanesyddol oedd bellach yn anghyraeddadwy, a lluniwyd rhaglen ddiwygiedig o arbedion ar gyfer 2022/23 yn dilyn cymryd camau i ddileu, llithro ac ail broffilio'r cynlluniau arbedion.

3.2 O ran cynlluniau arbedion 2022/23, penderfynodd y Cabinet ar 10 Chwefror 2022 i symud y proffil cyflawni ar gyfer cynlluniau gwerth £1,290,250 i 2023/24 a blynyddoedd dilynol, cydnabod fod y sefyllfa wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni cynlluniau arbedion gwerth £489,750 gan eu dileu o'r gyllideb, gan adael £595,000 o arbedion i'w gwireddu yn 2022/23. Gweler Tabl 1 isod.

Tabl 1: Arbedion wedi eu dileu neu eu gohirio

	Gwreiddiol £	Gohirio £	Dileu £	Balans £
Cynlluniau 2022/23	2,375,000	1,290,250	489,750	595,000

4. CYNLLUNIAU ARBEDION ADRANNOL 2015/16 – 2021/22

4.1 Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn y targed arbedion diwygiedig o 2015/16 - 2021/22, **cyfanswm o bron i £35m. Gellir adrodd bod £33.4m, neu 96% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg o ran gwireddu rhai o'r cynlluniau arbedion yn parhau.

4.2 Mae risgiau cyflawni a llithriadau gwerth £64,000 ar gynlluniau 2017/18, £98,800 yn 2018/19, £361,000 yn 2019/20, £623,110 yn 2020/21 a £292,500 yn 2021/22. Cyfanswm o £1,439,410.

4.3 Nid yw'r Adrannau yn rhagweld problem gwireddu 13 cynllun, gwerth cyfanswm o £665k.

4.4 Mae'r 9 cynllun sy'n weddill sef gwerth £775k gyda risgiau i'w cyflawni. 5 cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (cyfanswm o £483k), 1 gan Priffyrdd a Bwrdeistrefol (£133k) 1 gan Economi a Chymuned (£45k), 1 gan Tai ac Eiddo (£100k) ac 1 gan Cyfreithiol (£14k). Mae ymateb i'r argyfwng Covid wedi golygu fod rhai elfennau o gynlluniau arbedion wedi llithro.

5. CYNLLUNIAU ADRANNOL 2022/23

5.1 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi'r sefyllfa o ran gwireddu cynlluniau arbedion 2022/23. Mae'r cyfanswm targed arbedion yn £595k gyda gwerth £133k, sef 22% o gynlluniau eisoes wedi eu gwireddu a £13k pellach sef 2% ar drac i gyflawni'n amserol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

5.2 Bu oediad ar gynllun gwerth £105k *Teledu Cylch Cyfyng* yn yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol a chynllun *Datblygu 3 prosiect Tai Gofal Ychwanegol arall yng Ngwynedd* gwerth £100k yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, ond rhagwelir y byddant yn cael eu gwireddu yn 2023/24.

5.3 Rhagwelir risgiau i gyflawni gwerth £245k o gynlluniau. Mae 1 cynllun gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol sef *Newid trefniadau gwaith casglu gwastraff i shifftiau a chylchdeithiau llai* (£150k), 1 cynllun *Neuadd Dwyfor* (£70k) gan yr Adran Economi a Chymunedau ac 1 cynllun *Denu incwm ychwanegol drwy Asiantaeth Casglu Mewnol* (£25k) gan yr Adran Gyllid.

6. CYNLLUNIAU ADRANNOL 2023/24 YMLAEN

6.1 Yn sgil yr hinsawdd economaidd presennol a'r lefelau chwyddiant uchel, mae'n anorfod y bydd yn rhaid i Awdurdodau Lleol edrych ar arbedion a thoriadau i gynorthwyo y sefyllfa ariannol. Mae cynlluniau arbedion a thoriadau ychwanegol ar gyfer 2023/24 eisoes dan ystyriaeth gan Gyngor Gwynedd ac mi fyddant yn destun adroddiad yn fuan.

6.2 Rhestrir arbedion presennol 2023/24 ymlaen, fesul Adran yn **Atodiad 3**, ond mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynlluniau yma ar hyn o bryd.

7. CASGLIAD

7.1 Mae'n anorfod bod gwireddu £33.5m o arbedion (o gyfanswm o £35.4m) ers Ebrill 2015 wedi bod yn heriol.

7.2 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 yn ôl statws gyda gwerth 95% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 2: Crynodeb o statws holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	**Porth**	**£m**	**%**
Wedi gwireddu	1	33.5	94.6
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.1	0.3
Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	0.8	2.3
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu fethu	4	0.7	2.0
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.3	0.8
Cyfanswm arbedion		**35.4**	

7.3 Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion. Yn ogystal, nodi bod effaith Covid wedi cyfrannu at lithriad yn y rhaglen arbedion a chefnogi'r adrannau i symud ymlaen efo'r rhaglen arbedion.

Barn yr Aelod Lleol
Dim yn berthnasol

Barn y Swyddogion Statudol

Y Swyddog Monitro:
Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:
Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau:
Atodiad 1 - Trosolwg Cynlluniau Arbedion 2015/16 - 2021/22 fesul Adran
Atodiad 2 - Trosolwg Cynlluniau Arbedion 2022/23 fesul Adran
Atodiad 3 - Trosolwg Cynlluniau Arbedion 2023/24 ymlaen fesul Adran

ATODIAD 1

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2015/16 I 2021/22 FESUL ADRAN

Adran	Cyfanswm Arbedion 2015/16 i 2021/22 £	Cynlluniau wedi eu gwireddu £	Wrthi'n gweithredu, ond wedi llithro £	*nifer*	Cynlluniau sydd hefo rhai risgiau i gyflawni £	*nifer*	Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Addysg	1,756,360	1,756,360	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Ysgolion	4,235,000	4,235,000	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Amgylchedd	2,824,963	2,787,463	37,500	*1*	-		Bu llithriad ar y cynllun *Darparu pwyntiau gwefru ceir trydan mewn meysydd parcio.*
Cefnogaeth Gorfforaethol	2,469,218	2,469,218	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Cyllid	1,856,636	1,856,636	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Economi a Chymuned	2,896,422	2,791,422	60,000	*2*	45,000	*1*	Bu llithriad gyda 2 gynllun sef *Cysoni trefniadau ac adolygu ffioedd parcio* gwerth cyfanswm o £60k. Mae risg o wireddu gweddill yr arbedion sef £45k ar y cynllun *Sefydlu ffioedd parcio ar draeth Dinas Dinlle a chynyddu ffioedd lansio ar draws traethau Gwynedd o £10 i £15.*
Oedolion, Iechyd a Llesiant	7,048,161	6,218,051	347,360	*6*	482,750	*5*	Mae rhai risgiau o gyflawni arbedion 5 cynllun sef *Integreiddio a Thrawsnewid Gwasanaethau Pobl Hyn* gyda £210k o darged yn 2019/20 ac mae sawl ffactor yn cyfrannu at yr her barhaus o'i gyflawni, *Cydweithio â'r trydydd sector i gymryd drosodd y ddarpariaeth gofal dydd yng Nghricieth a Blaenau Ffestiniog* (£75k), *Adolygu pecynnau gofal anableddau corff gan gwrdd ag amcanion mewn ffordd amgen* (£100k), Adolygu'r trefniadau gweithredu o fewn yr Adran (£34k) ac *Awtomeiddio prosesau cyllidol yr Adran* (£64k) ond mae'r Adran yn gweithio i symud ymlaen gyda rhain. Mae 6 cynllun pellach gwerth cyfanswm o dros £347k wedi llithro ond mae'r Adran yn gweithredu i symud rhain yn eu blaen; y 3 mwyaf yw *Adolygiad pecynnau Gofal Iechyd Parhaus* (£150k), *Ail strwythuro'r Gwasanaeth Busnes* (£49k) a *Gwell cydgordio gwasanaeth gyda'r Adran Plant a theuluoedd ar adeg oed trosglwyddo* (£60k).
Plant a Chefnogi Teuluoedd	2,318,908	2,318,908	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.

ATODIAD 1

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2015/16 I 2021/22 FESUL ADRAN

Adran	Cyfanswm Arbedion 2015/16 i 2021/22 £	Cynlluniau wedi eu gwireddu £	Wrthi'n gweithredu, ond wedi llithro £	*nifer*	Cynlluniau sydd hefo rhai risgiau i gyflawni £	*nifer*	Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	6,244,410	5,891,410	220,000	*4*	133,000	*1*	Gyda'r cynllun Trefniadau Fflyd (£133k) bu oediad oherwydd gorfodaeth i ail agor trafodaethau gyda'r Undebau ynghyd â Covid. Mae'r cynllun yma bellach yn derbyn sylw gan obeithio symud yn ei flaen yn fuan. Mae 4 cynllun pellach gwerth cyfanswm o £220k wedi llithro ond mae'r Adran yn gweithio i symud rhain yn eu blaen, y cynlluniau mwyaf yw *Canolfannau Ailgylchu: codi ffi ar fasnachwyr* ac *ar waredu deunyddiau DIY* (£90k) a *Cynyddu ffioedd am gasglu gwastraff gan fusnesau* (£75k).
Ymgynghoriaeth	602,670	602,670	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	403,240	389,440	-		13,800	*1*	Mae bellach yn amlwg na fydd a*rbedion yng nghyllideb y Crwner* gwerth £13.8k yn gwireddu, gyda trefniant ar y cyd rhwng Cynghorau Gwynedd a Môn am barhau. Trafodaethau mewnol yn mynd ymlaen ar hyn o bryd.
Tai ac Eiddo	943,230	843,230	-		100,000	*1*	Mae risg o wireddu arbedion y cynllun *Lleihau dibyniaeth ar lety dros-dro trwy fuddsoddi mewn llety pwrpasol,* sydd gyda tharged o £100k. Ers cyflwyno'r cynllun yma, mae newidiadau pellgyrhaeddol wedi digwydd o fewn maes digartrefedd. Cyn 2020/21 polisi Llywodraeth Cymru oedd cartrefu yn ôl yr angen, ond ers y pandemig Covid newidiwyd y polisi fel bod Awdurdodau Lleol yn cartrefu pawb. Er bod Strategaeth Tai yn cynnig atebion yn y hirdymor, mae'r sefyllfa ariannol yn sgil digartrefedd yn y tymor byr yn heriol i'r Adran
Is-gyfanswm	**33,599,218**	**32,159,808**	**664,860**	***13***	**774,550**	***9***	
Arbedion Rheolaethol	1,200,360	1,200,360	-		-		Holl gynlluniau'r cyfnod wedi'u gwireddu.
CYFANSWM	**34,799,578**	**33,360,168**	**664,860**	***13***	**774,550**	***9***	**Yn nhermau ariannol (£), mae 96% o gynlluniau arbedion 2015/16 - 2021/22 wedi eu gwireddu.**

ATODIAD 2

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2022/23 FESUL ADRAN

Adran	Cyfanswm Arbedion 2022/23 £	nifer	Cynlluniau wedi eu gwireddu £	nifer	Cynlluniau ar drac i gyflawni'n amserol £	nifer	Cynlluniau sydd yn llithro a gyda rhai risgiau i gyflawni'r arbedion £	nifer	Sylwadau'r Pennaeth Cyllid
Addysg	-		-		-		-		Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23.
Amgylchedd	12,500	*1*	-		12,500	*1*	-		Mae'r un cynllun sydd wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23 ar drac i gyflawni'n amserol.
Cefnogaeth Gorfforaethol	100,000	*1*	100,000	*1*	-		-		Mae'r un cynllun sydd wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23 wedi ei gyflawni.
Cyllid	25,000	*1*	-		-		25,000	*1*	Nid yw'r cynllun *Denu incwm ychwanegol drwy Asiantaeth Casglu Mewnol* am wireddu'r targed arbedion o £25k felly bydd yr Adran yn edrych am gynllun amgen.
Economi a Chymuned	70,000	*1*	-		-		70,000	*1*	Mae'r cynllun sy'n ymwneud â Neuadd Dwyfor gyda risgiau i wireddu.
Oedolion, Iechyd a Llesiant	100,000	*1*	-		-		100,000	*1*	Mae llithriad ar wireddu arbedion o £100k ar y cynllun *Datblygu 3 prosiect Tai Gofal Ychwanegol arall yng Ngwynedd (Ardal Pwllheli, Ffestiniog, De Meirionnydd)* .
Plant a Chefnogi Teuluoedd	-		-		-		-		Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23.
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	287,500	*3*	32,500	*1*			255,000	*2*	Mae risgiau i wireddu arbedion o £150k y cynllun *Newid trefniadau gwaith casglu gwastraff i shifftiau a chylchdeithiau llai.* Bu oediad ar y cynllun *Newid Teledu Cylch Cyfyng sydd gyda gofalwyr yn monitro i gyfundrefn 'heb ofalwyr'* (£105k).
Ymgynghoriaeth	-		-		-		-		Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23.
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	-		-		-		-		Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23.
Tai ac Eiddo	-		-		-		-		Dim targed arbedion wedi ei broffilio ar gyfer 2022/23.
CYFANSWM	**595,000**	***8***	**132,500**	***2***	**12,500**	***1***	**450,000**	***5***	**Yn nhermau ariannol (£), mae 22% o gynlluniau arbedion 2022/23 eisoes wedi eu gwireddu a 2% pellach ar drac i gyflawni'n amserol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.**

ATODIAD 3

TROSOLWG CYNLLUNIAU ARBEDION 2023/24 YMLAEN MESUL ADRAN

Adran	**2023/24** **£**	**2024/25** **£**	**2025/26** **£**	**Cyfanswm Arbedion 2023/24 hyd at 2025/26** **£ -**	***nifer***
Economi a Chymuned	170,000	15,000	-	185,000	*2*
Oedolion, Iechyd a Llesiant	935,250	-	200,000	1,135,250	*4*
Plant a Chefnogi Teuluoedd	23,840	-	-	23,840	*1*
CYFANSWM	**1,129,090**	**15,000**	**200,000**	**1,344,090**	***7***